

της πραγματικότητάς τους, ανάμεσα στο ιδανικό και στο υπαρκτό, ανάμεσα στο «θέλω» και στο «μπορώ». Αυτή η διάσταση είναι παράγοντας συνεχούς άγχους που μπορεί να οδηγήσει κάποιες επιρρεπείς προσωπικότητες στην ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας.[. . .]

Κείμενο 2

[Ουράνια μηχανική]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μάρως Δούκα «Ουράνια μηχανική» που πρωτοεκδόθηκε το 2009 από τις εκδόσεις Πατάκη. Στο απόσπασμα παρατηρούμε έναν από τους ήρωες, τον Ριχάρδο, άνεργο δάσκαλο και την κοπέλα του, την Μάρη, μια φιλόδοξη νεαρή δικηγόρο. Απόσπασμα συντομευμένο.

Οι δικοί του μονίμως στη μουρμούρα, πότε με την κατάσταση, πότε με αυτόν. Τόσα χρόνια τον σπούδαζαν, για να τον βλέπουν τώρα να βολοδέρνει. Κι εν τω μεταξύ ο τάδε και ο δείνα να προκόβουν. Όχι πως έφταιγε, βέβαια, ο Ριχάρδος, δεν του το 'θεταν ανοιχτά, αλλά κάπως έπρεπε να κινηθεί και αυτός, να ψάξει για καμιά δουλειά. Τους ενοχλούσε που ξενοχτούσε στα μπαράκια. Η κυρα-Λένη του 'ριχνε πλάγιες ματιές, τη στενοχωρούσε που είχε αδυνατίσει. [...]

Τι κέφι θα 'χεις για ζωή, όταν ξυπνάς κάθε μέρα το μεσημέρι και μέχρι το απόγευμα έχεις πει ένα λίτρο καφέ; πες μου. Τι να της πει; Δίκιο είχε. Αλλά και τι να κάνει τα βράδια στο σπίτι; Ως το νυχτερινό δελτίο ο πατέρας του με το τηλεκοντρόλ στο χέρι να αλλάζει κανάλια. Όσες φορές έμενε τα βράδια μέσα, την άραζε στο δωμάτιό του με τ' ακουστικά κι άκουγε μουσική. Αλλά δεν είναι και ζωή να κάθεται με τ' ακουστικά ν' ακούς τ' αγαπημένα σου τραγούδια και να σκέφτεσαι ότι εσένα η ζωή σου πάει χαράμι.

Ήξερε η Μάρη ότι ουσιαστικά είναι άνεργος, ότι περιμένει τον διορισμό του, αλλά ποτέ δεν τον ρωτούσε τι κάνει και πώς τα βολεύει. Δεν ήθελε ίσως να φανεί αδιάκριτη ή να τον φέρει σε δύσκολη θέση. [...]

Άδειασε το ποτηράκι του κι άρχισε να της λέει για την Κασσαβέτεια που ήταν παλιά γεωργικό σχολείο, σαν Κ.Α.Τ.Ε.Ε. δηλαδή. Τώρα όμως είναι φυλακές ανηλίκων, δεν είναι; τον διέκοψε η Μάρη. [...]

Εδώ και τρεις μήνες, συνέχισε, δουλεύει στην Κασσαβέτεια, στο λογιστήριο, τον φαντάζεται; Όχι, είπε αυθόρμητα η Μάρη, δεν μπορούσε να τον φανταστεί. Από δάσκαλος λογιστής; σαν να του 'λεγε το βλέμμα της. Κατ' αρχάς, πώς; Τι πώς; έχει ο πατέρας μου γνωστό έναν γραμματέα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, είναι και ο διευθυντής του Σωφρονιστικού Καταστήματος παλιός μαθητής του, πήγα εκεί με την προοπτική να λειτουργήσω και το σχολείο.

Άρχισε απρόσμενα η Μάρη να υπολογίζει τα δεκάδες ενδιαφέροντα πράγματα που θα μπορούσε να ανακαλύψει ο Ριχάρδος σ' αυτήν τη δουλειά. [...]

Δες το και σαν εμπειρία, συνέχισε, δεν πήγες εκεί για να μείνεις παντοτινός, δες το και σαν κοινωνική προσφορά, ποιος άλλος δάσκαλος θα δεχόταν να ανοίξει το σχολείο; Τον κάκιζε χαϊδευτικά, που δεν της το 'χε πει τόσες μέρες. [. . .]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να συνοψίσεις το νόημα των τριών πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1: «Η ανεργία πλήττει έντονα . . . παραβατικές συμπεριφορές»

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία δύο (2) τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- «δεν μπορούν **να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής**» (2^η παράγραφος),
- «κι έτσι **ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους** και τους άλλους.» (2^η παράγραφος),
- «**να βρουν διέξοδο** στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών».

Να αντικαταστήσεις τις παραπάνω τονισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στις προτάσεις που ανήκουν οι ζητούμενες φράσεις (μονάδες 9). Ποια αλλαγή διαπιστώνεις στο ύφος του λόγου (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο κείμενο 2 ποια στάση υιοθετεί ο κεντρικός ήρωας του κειμένου απέναντι στην ανεργία που βιώνει και ποια η κοπέλα του η Μάρη (μονάδες 10);. Με ποιες από τις δύο συμφωνείς και γιατί; (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τι θα γίνει αν μου πάρουν τα ρομπότ τη δουλειά: Αυτοματοποιημένο μέλλον και ανεργία

Το κείμενο, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης, αποτελεί απόσπασμα του βιβλίου του Τζέιμς Σούζμαν, με τίτλο «Εργασία: Η ιστορία του πώς περνάμε τον χρόνο μας», το οποίο κυκλοφορεί σε μετάφραση της Λίζας Εκκεκάκη από τις εκδόσεις Μεταίχμιο (2021).

Τον Σεπτέμβριο του 2013 οι Καρλ Φρέι και Μάικλ Όσμπορν από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης δημοσίευσαν τα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με την τεχνολογική ανεργία που προκάλεσε θόρυβο. Το συμπέρασμα των Φρέι και Όσμπορν ήταν πως τα ρομπότ είναι ήδη προ των πυλών των εργοστασίων και μάλιστα έχουν βάλει στο χάντρινο ρομποτικό τους μάτι σχεδόν τις μισές από τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας στις ΗΠΑ.

Ακολούθησε καταιγισμός παρόμοιων μελετών. Αν και χρησιμοποιούσαν ελαφρώς διαφορετική μεθοδολογία, τα ευρήματα όλων προσέθεταν επίπεδα λεπτομέρειας στη ζοφερή¹ εκτίμηση των Φρέι και Όσμπορν. Όλες αυτές οι μελέτες συμφωνούσαν ότι ορισμένοι επιμέρους τομείς ήταν σημαντικά πιο ευάλωτοι στην αυτοματοποίηση σε σχέση με άλλους, γιατί η τεχνολογία ήταν ήδη αρκετά προσιτή οικονομικά, ώστε οι εταιρείες που θα επένδυαν σε αυτήν να έχουν σχετικά γρήγορα απόδοση. Οι μελέτες ανέφεραν επίσης ότι κάποια επαγγέλματα φαίνονται εν πολλοίς άτρωτα από την αυτοματοποίηση, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Μεταξύ αυτών είναι τα εξαρτώμενα από τις τέχνες της πειθούς (π.χ. δημόσιες σχέσεις) και όσα απαιτούν υψηλό βαθμό ενσυναίσθησης (π.χ. ψυχιατρική), δημιουργικότητας (π.χ. σχέδιο μόδας) ή επιδεξιότητας των χεριών ή των δαχτύλων (π.χ. χειρουργική).

Εντούτοις, οι μελέτες δεν επέτρεπαν σε κανέναν να εφησυχάσει οριστικά. Μεγάλα ποσά επενδύονται, για να αναπτυχθούν μηχανές με επιδεξιότητα ανθρώπινου ή ανώτερου επιπέδου, καθώς και άλλες, ικανές να μιμηθούν την κοινωνική νοημοσύνη και τη δημιουργικότητα. Κατά συνέπεια, ό,τι φαινόταν πριν από λίγα χρόνια μακρινό ορόσημο για την αυτοματοποίηση, τώρα φαίνεται πολύ κοντά μας. Για παράδειγμα, το 2017 το ρομπότ Χίαογί, δημιούργημα του Πανεπιστημίου Tsinghua στο Πεκίνο και μιας κρατικής επιχείρησης, πέρασε πανεύκολα τις εθνικές εξετάσεις της Κίνας για τη χορήγηση άδειας ασκήσεως ιατρικού επαγγέλματος. Επιπλέον, με την τεχνολογία δημιουργίας deer fake²

¹ Σκοτεινή, απαισιόδοξη

² Η δυνατότητα αντικατάστασης του προσώπου σε μια φωτογραφία με ένα άλλο πρόσωπο που του μοιάζει.

βίντεο διαθέσιμη σε όποιον έχει σύνδεση στο Διαδίκτυο, και τις μηχανές να βελτιώνονται διαρκώς όσον αφορά την ερμηνεία της ανθρώπινης γλώσσας και τη δημιουργική χρήση της, υπάρχει μια ζωηρή αίσθηση ότι κανενός η εργασία δεν είναι απολύτως ασφαλής.

Κείμενο 2

Ένας Ρώσος συνταγματάρχης στη Λάρισα

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο συνταγματάρχης Λιάπκιν» (Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1933).

Ήταν ένας άντρας ως πενήντα χρόνων, ένας κολοσσός. Το ύψος του έφτανε τα δύο μέτρα. Πλάτες φαρδιές, πόδια και χέρια πελώρια, αναλογίες αρμονικές – ούτ' ένα δράμι ξύγκι³ περιττό. Ξανθός και ροδοκόκκινος, δεν είχε ακόμα δοκιμάσει το ηλιόκαμα του ελληνικού ουρανού. Παρουσιάστηκε στη Σχολή με στολή εκστρατείας συνταγματάρχη του ποτέ ρωσικού τσαρικού στρατού, πολύ κακοπαθισμένη. Μια πανάθλια βαλίτσα κρεμόταν απ' το φοβερό χέρι του. [...] Ο Λιάπκιν αναστέναξε και με σύντομες φράσεις διηγήθηκε την ιστορία της ζωής του (στο Διευθυντή της Γεωργικής Σχολής Λαρίσης):

– Κατάγομαι από παλιά φαμίλια [...] Τα χτήματά μας –πολλά χωράφια, γερό εισόδημα– βρίσκονταν στο κυβερνείο του Καζάν. Τα φρόντιζε ο πατέρας μου. Εγώ ήθελα να γίνω στρατιωτικός, και μπήκα στη Σχολή Ευελπίδων της Μόσχας. [...] Αποστρατεύθηκα με το βαθμό του ταγματάρχη κι αποτραβήχτηκα στα χτήματά μου, μαζί με τη γυναίκα και το κοριτσάκι μου. Αγάπησα τη γη, έμαθα την τέχνη να την κάνω να καρπίζει... Δυο χρόνια πιο ύστερα πέθανε η γυναίκα μου. Απόμεινα μόνος με την κόρη μου, τη Λιούμπιτς. [...] Αναστέναξε ξανά και συνέχισε:

– Μόλις κηρύχτηκε ο πόλεμος, με ανεκάλεσαν στην ενέργεια, με το βαθμό του αντισυνταγματάρχη. [...]Μα όλα πήγαν χαμένα. Μπάρκαρα στο τελευταίο εγγλέζικο πολεμικό που σάλπαρε απ' την Οδησό και ξεμπάρκαρα στην Πόλη. Κατόπι ήρθα στην Αθήνα. [...]

– Πώς μπορέσατε να διορισθείτε στη Σχολή;; ρωτάει ο κ. Διευθυντής.

– Φτάνοντας στην Ελλάδα, έπρεπε να βρω κάποιο τρόπο να βγάλω το ψωμί μου. Τι δουλειά μπορεί να κάνει, σε ξένο τόπο, ένας στρατιωτικός; Σκέφθηκα πως οι γεωπονικές μου γνώσεις, μολονότι πραχτικές, ίσως μου φαίνονταν χρήσιμες. Πήγα λοιπόν στο Υπουργείο Γεωργίας και παρακάλεσα να με διορίσουν οπουδήποτε. [...] Έτσι διορίστηκα Επιστάτης του Σταθμού Επιβητόρων Ίππων της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής Λαρίσης. Ομολογώ πως, ούτε όταν ήμουν στις πιο μεγάλες μου δόξες, δεν είχα τόσο μακρύ τίτλο!

Γέλασαν καλόκαρδα κι ο Λιάπκιν είπε:

– Είναι σκληρό να ξαναρχίζεις τη ζωή σου στα πενήντα...

³ Λίπος

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη: Σωστό ή Λάθος.

α. Η έρευνα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης ανέδειξε την επίδραση της αυτοματοποίησης στην αύξηση των θέσεων εργασίας.

β. Ακολούθησαν πολλές άλλες έρευνες, οι οποίες δεν επιβεβαίωναν τα πορίσματα της έρευνας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης.

γ. Σύμφωνα με τις μελέτες, κάποια επαγγέλματα δε θα επηρεαστούν ποτέ από την αυτοματοποίηση.

δ. Οι μηχανές στο πολύ μακρινό μέλλον θα διαθέτουν δεξιότητες ανθρώπινου ή ανώτερου επιπέδου.

ε. Με βάση τα νέα ερευνητικά δεδομένα, το εργασιακό μέλλον προβλέπεται ανασφαλές.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού εντοπίσεις δύο τρόπους, με τους οποίους εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στη σύνδεση των νοημάτων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 τρεις περιπτώσεις, στις οποίες αξιοποιείται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 6) και να τις μεταγράψεις σε κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 6). Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συντάκτης επιλέγει στις συγκεκριμένες περιπτώσεις τη μεταφορική λειτουργία (μονάδες 3);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σου προκαλεί ο χαρακτήρας του Λιάπκιν, όπως σκιαγραφείται στο κείμενο 2; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις με αναφορές σε κατάλληλα χωρία του αποσπάσματος.

Μονάδες 15

A. Κείμενο 1

Εσύ κάνεις τη δουλειά · όχι η δουλειά εσένα

Κείμενο της Τόνι Μόρισον σε επιμέλεια της Χρ. Γαλανοπούλου στη *Lifo* 19/6/2020 (Διασκευή)
<https://www.lifo.gr/apopseis/idees/i-doyleia-poy-kaneis-o-anthropos-poy-eisai-ena-yperocho-keimeno-gia-tin-ergasia-os>

Σε μια παγκοσμίως δύσκολη συγκυρία, υπάρχουν μερικά πράγματα που αξίζει να θυμόμαστε για τη δουλειά ως αγαθό, ως δικαίωμα και κοινωνική έννοια. Ποιοι είμαστε όταν απεκδυόμαστε την επαγγελματική μας ιδιότητα; Γιατί θεωρούμε τη δουλειά προέκταση του εαυτού μας και πότε αυτός ο υπαρξιακός προβληματισμός μετατρέπεται σε ηθικό ερώτημα;

Όσο άνθρωποι απ' όλον τον κόσμο καλούνται να αναθεωρήσουν την εργασία τους, όπως την γνώριζαν, όσο καλούνται να γίνουν μέρος μίας καινούριας συνθήκης όπου αδυνατούν να κεφαλαιοποιήσουν τα παλιά επιτεύγματα και την προϋπηρεσία τους, όσο μαζί με την εργασία τους ως μέσο επιβίωσης νιώθουν να χάνουν και την υπαρξιακή τους ταυτότητα, τόσο αναδύεται η αξία του ατόμου πάνω από την όποια επαγγελματική ιδιότητα, πάνω από τις υποχωρήσεις, ακόμη και πάνω από τη νέα, σκληρή πραγματικότητα.

«Αυτό που είχα να κάνω για την αμοιβή μου των δύο δολαρίων ήταν να καθαρίζω το σπίτι της για λίγες ώρες μετά το σχολείο. Ένας λόγος για τον οποίο ένιωθα περήφανη που δούλευα σ' αυτήν τη γυναίκα, ήταν ότι κέρδιζα χρήματα που μπορούσα να ξοδεύω, χωρίς ενοχές: σε ταινίες, σε γλυκά, σε παιχνίδια, σε παγωτά. Αλλά ο κυριότερος λόγος αυτής της περηφάνιας ήταν ότι έδινα τα μισά από αυτά τα χρήματα στη μητέρα μου, κάτι που σήμαινε ότι ένα μέρος της αμοιβής μου ήταν χρήσιμο για να καλύψει σοβαρές ανάγκες

Η ικανοποίηση του να είμαι χρήσιμη στους γονείς, του να με έχουν ανάγκη, ήταν πιο βαθιά. Δεν ήμουν σαν τα παιδιά στα παραμύθια: είχα αδέρφια να ταϊσω, να διευθετώ μικρά ζητήματα και αναποδιές, να λύνω προβλήματα, να κάνω πράγματα που με τον καιρό μου χάρισαν την αποδοχή των ενηλίκων. Ένα νεύμα, μια επιβεβαίωση ότι σταδιακά ανήκα στον κόσμο των ενηλίκων και όχι των παιδιών. Γιατί εκείνη την εποχή, την δεκαετία του '40, τα παιδιά δεν ήταν πρόσωπα που υπήρχαν απλώς για να τα αγαπάς ή έστω για να τα συμπαθείς. Οι οικογένειές τους στηρίζονταν πάνω τους.

Παρόλο που μέρα με τη μέρα γινόμεουν όλο και καλύτερη στη δουλειά που είχα αναλάβει να κάνω στο σπίτι της, ένιωθα ότι ορισμένες φορές δυσκολευόμουν στα αλήθεια να ανταποκριθώ. Ήθελα να αρνηθώ, ή έστω να παραπονεθώ, αλλά φοβόμουν. Θα με απέλυε και θα έχανα την ελευθερία που εκείνα τα λίγα δολάρια μου εξασφάλιζαν, όπως επίσης θα έχανα και την εκτίμηση που είχα κερδίσει μέσα στην οικογένειά μου. Για την ακρίβεια δεν είχα το θάρρος να συζητήσω ή να διαφωνήσω με τις ολοένα και αυξανόμενες απαιτήσεις της. Και ήξερα ότι αν συζητούσα αυτούς τους προβληματισμούς με τη μητέρα μου, θα μου έλεγε να παραιτηθώ. Και τότε, μια μέρα, εκεί που βρισκόμουν στην κουζίνα με τον πατέρα μου, μου ξέφυγαν μια – δυο κουβέντες για τη δουλειά. Ό,τι κι αν πραγματικά σκεφτόταν, άφησε κάτω το φλιτζάνι με τον καφέ του και μου είπε: **«Άκου. Δεν ζεις εκεί, μαζί της. Ζεις εδώ, με τους ανθρώπους σου. Την οικογένειά σου. Πήγαινε στη δουλειά, πάρε τα λεφτά σου. Και γύρνα σπίτι».**

Από τότε δούλεψα με όλων των ειδών τους ανθρώπους και όλων των ειδών τους εργοδότες. Έκανα πολλές δουλειές, αλλά από εκείνη τη συζήτηση με τον πατέρα μου και μετά, **ποτέ –μα, ποτέ!** δεν θεώρησα ότι το όποιο αξίωμα στην επαγγελματική μου ζωή θα μπορούσε να γίνει το μέτρο της ίδιας μου της υπόστασης. Και κυρίως, ποτέ δεν έβαλα την ασφάλεια που θα μου προσέφερε η οποιαδήποτε δουλειά, πάνω από την αξία της οικογένειας και του σπιτιού μου».

Κείμενο 2

Χαλίλ Γκιμπράν, «Η δουλειά»

Ο Χαλίλ Γκιμπράν, λιβανέζος ποιητής φιλόσοφος καλλιτέχνης (1883-1941) προσπάθησε με το έργο του να γεφυρώσει το χάσμα του πολιτισμού Ανατολής και Δύσης

Σας έχουν πει ότι η ζωή είναι σκοτάδι και μέσα στην απελπισία,
σας γυρίζει σαν ηχώ αυτό που ειπώθηκε από τον απελπισμένο.
Κι εγώ σας λέω πως η ζωή είναι σκοτάδι αν δεν υπάρχει πάθος.
Και κάθε πάθος είναι τυφλό αν δεν υπάρχει γνώση.
Και κάθε γνώση είναι μάταιη χωρίς δουλειά,
μα και η δουλειά είναι άδεια χωρίς αγάπη.
Μα σαν δουλεύετε μ' αγάπη,
ενώνεστε με τον εαυτό σας κι ο ένας με τον άλλο κι όλοι σας με το Θεό.
Και τι σημαίνει δουλεύω με αγάπη;
[...]
Σημαίνει να δίνεις σε όλα το δικό σου νόημα,

με μια ανάσα από το πνεύμα σου...

[...]

Η δουλειά είναι φανερωμένη αγάπη.

Κι αν δεν μπορείτε να δουλεύετε με αγάπη,

παρά μόνο με αηδία,

καλύτερα παρατήστε τη δουλειά σας και καθίστε στην πύλη του ναού

να παίρνετε ελεημοσύνη απ' αυτούς που δουλεύουν με χαρά.

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρουσίασε με συνοπτικό τρόπο τη μαρτυρία στο Κείμενο 1 σε 50-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με τη χρήση ερωτημάτων στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με την επιλογή των σύντομων ελλειπτικών προτάσεων στο πρώτο έντονα σκιασμένο παράθεμα : «**Άκουσπίτι**» (μονάδες 10) και τι πετυχαίνει με τα σημεία στίξης στο δεύτερο έντονα σκιασμένο παράθεμα: «**ποτέ –μα, ποτέ!-»** (μονάδες 5);

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Να εντοπίσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 το θέμα του ποιήματος (μονάδες 5) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου στην προτροπή του ποιητή (μονάδες 10). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πώς επιλέγουμε το επάγγελμα που μας ταιριάζει

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο είναι άρθρο της Νικολέτας Κουρούση που έχει αναρτηθεί στο διαδίκτυο <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/1261239/pos-epilegyte-to-erangelma-rov-mas-tairiazei> (τελευταία ενημέρωση: 09 Αυγούστου 2021)

Η σωστή επιλογή επαγγέλματος αποτελεί σημαντικό βήμα στην πορεία ενός ανθρώπου. Είναι το «κλειδί» για μια καλύτερη διαβίωση και πηγή άντλησης ικανοποίησης, εφόσον η εργασία κατέχει εξέχουσα θέση στη ζωή μας. Οι νέοι καλούνται να καθορίσουν το μέλλον τους, επιλέγοντας τον κατάλληλο για τους ίδιους επαγγελματικό προσανατολισμό που θα τους ακολουθεί καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους. Καλό είναι ένας μαθητής, πριν διαλέξει κατεύθυνση, να έχει ήδη ερευνήσει ποιο είναι το εύρος των επιλογών του, να έχει αποκτήσει το «γνώθι σαυτόν», να γνωρίζει την επαγγελματική του αποκατάσταση, το πιθανό κύρος που μπορεί να αποκτήσει από την επιλογή του επαγγέλματος και ενδεχομένως να ακολουθήσει και το επάγγελμα των γονιών του, αν αυτό του ταιριάζει.

Συχνά μέσα από ένα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού, ο εξειδικευμένος σύμβουλος έχει τη δυνατότητα να ψυχογραφήσει το άτομο, να εντοπίσει τα βασικά του χαρακτηριστικά, τις ιδιαίτερες κλίσεις και δεξιότητες, προκειμένου να τον καθοδηγήσει σε μια εύστοχη επιλογή επαγγέλματος. Μέσω μιας εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης προβαίνουν οι ειδικοί σε διάγνωση για το πώς είναι το άτομο αλλά και προβλέπουν τη συμπεριφορά του για το πώς πρόκειται να λειτουργήσει σε ένα εργασιακό περιβάλλον. Άρα σ' αυτή την περίπτωση δρα και προνοητικά ένας επαγγελματικός προσανατολισμός, γιατί φωτίζει ορισμένες δεξιότητες και ταλέντα που δεν έχουν ακόμη φανεί από το σχολείο. Μέσα από ένα τεστ εντοπίζονται τα ψυχοσυναισθηματικά χαρακτηριστικά, όπως είναι η αυτοεκτίμηση και η εστία ελέγχου και αναδεικνύονται οι δεξιότητες του ανθρώπου. Μια επιτυχημένη πορεία στηρίζεται στη δομή της προσωπικότητας και την ανάδειξη αυτών των δεξιοτήτων. Ακόμη και ενήλικες μπορούν να λάβουν την υπηρεσία του επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να επενδύσουν σε ένα πιο δημιουργικό επάγγελμα και κατάλληλο για αυτούς ή να αποφύγουν ένα τοξικό εργασιακό περιβάλλον που τους ταλανίζει. Δεν είναι υποχρεωτικό ότι θα αλλάξουν επαγγελματικό προσανατολισμό αλλά θα δουν πιο προσεκτικά τι τους ταιριάζει, ώστε να αισθανθούν ότι εξελίσσονται στον εργασιακό στίβο.

Ορισμένα επαγγέλματα που έχουν ζήτηση στις μέρες μας είναι η στατιστική, η πληροφορική, τα ναυτιλιακά, τα τουριστικά, οι ευρωεπιστήμες και οι κλάδοι της ιατρικής, αλλά είναι σημαντικό,

όταν επιλέγουμε ένα επάγγελμα να μη γίνεται αυτό με βάση μόνο τη ζήτηση, αλλά να επιλέγουμε επαγγέλματα που αφενός μας ταιριάζουν και αφετέρου θα μας δοθεί η δυνατότητα να τα ασκήσουμε στο μέλλον.

Κείμενο 2

«Επαγγελματικός Προσανατολισμός»

Τραδούδι του Λουκιανού Κηλαηδόνη (στίχοι και μουσική) το οποίο βρίσκεται στο Άλμπουμ
Ψυχραιμία παιδιά (1979)

Αν τέλειωσες γυμνάσιο και θες να μορφωθείς
πριν πάρεις μια απόφαση καλά να το σκεφτείς
κι αυτά που λένε γύρω σου να μην τ' ακούς ποτέ
μονάχος σου να ψάξεις να δεις τι γίνεται
καλές οι επιστήμες και τα διπλώματα
το θέμα όμως είναι τι γίνεται μετά
Λοιπόν που λες το πρόβλημα δεν είναι το να μπεις
είναι που σου την έχουνε στημένη μόλις βγεις
και όπως δεν υπάρχει και προγραμματισμός
αρχίζουνε τα κόλπα κι ο ανταγωνισμός
καλό είναι ένα δίπλωμα απ' ανώτατη σχολή
μα οι θέσεις είναι λίγες κι απόφοιτοι πολλοί

Γι' αυτό σου λέω σκέψου το και πρόσεξε πολύ
γιατί πριν από σένανε την πάθανε πολλοί

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^ο Υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θεωρείς ότι είναι τα κριτήρια ενός επιτυχημένου επαγγελματικού προσανατολισμού σύμφωνα με το Κείμενο 1; Απάντησε σε 50-70 λέξεις.

(μονάδες 10)

2^ο Υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 πολλά ρήματα βρίσκονται σε οριστική έγκλιση .Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή την επιλογή; **(μονάδες 10)**

3^ο Υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε λέξεις ή φράσεις στο Κείμενο 1 που χρησιμοποιούνται με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (5 μονάδες) και να τις μετασχηματίσεις σε κυριολεκτική λειτουργία (10 μονάδες) **(μονάδες 15)**

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να αναπτύξεις τον προβληματισμό που προκύπτει από τους στίχους του τραγουδιού. Σε βρίσκει σύμφωνο/η; **(μονάδες 15)**

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

[ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΖΩΗ]

Το παρακάτω κείμενο με τίτλο «Γυναικεία στερεότυπα και αναπαραγωγή της κυρίαρχης πατριαρχικής ιδεολογίας Στον Ελληνικό Κινηματογράφο 1950 – 1967» είναι της Μαρίας Τσαγκαράκη, προέδρου Συνδέσμου Φιλολόγων Μεσσηνίας. <http://philologoi.mes.sch.gr/files/tsagaraki-stereotypa.pdf>, σελ. 7 -8.

Συνήθως στον Ελληνικό κινηματογράφο οι γυναίκες δεν εργάζονται, παρά μόνο για λόγους επιβίωσης. Κι αν εργαστούν, τις περιμένουν ταπεινά και καθαρά γυναικεία επαγγέλματα: μοδιστρώλες, κομμώτριες, καφετζούδες, χαρτορίχτρες, δοσατζούδες, θυρωρίνες, μαμές, λαϊκές τραγουδίστριες και πολλές - πολλές υπηρέτριες. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου στις αρχές της δεκαετίας του '60 αναβαθμίζει τις γυναίκες σε δακτυλογράφους - γραμματείς, δασκάλες και το 1964 αναρριχώνται σε «ανδρικά» επαγγέλματα καριέρας. [...]

Εκείνο που τονίζεται είναι ότι όσες εργάζονται έχουν εξαιρετικά προσόντα, εκπληκτικές ικανότητες, είναι συνεπείς, επιμελείς, εργασιομανείς. Εκείνο που κυρίως προβάλλεται (στα σενάρια) είναι το τίμημα που πληρώνουν οι γυναίκες γι' αυτή τη σταδιοδρομία. Έχουν μικρή αυτοεκτίμηση για τη θηλυκότητά τους και δεν μπορούν να διαχειριστούν τη συναισθηματική τους ζωή. Δυσκολεύονται να λειτουργήσουν ως «γυναίκες». Αυτή η σύγκρουση επαγγέλματος και προσωπικής ζωής δηλώνεται άμεσα με τον οξύμωρο τίτλο της ταινίας «Δεσποινίς Διευθυντής».

Οι έννοιες ανύπαντρη κοπέλα: *ινιάτα ομορφιά, ελαφρότητα, θηλυκότητα* που απορρέουν από τη λέξη «δεσποινίς», έρχονται σε αντίθεση με τις έννοιες σοβαρότητα, ευθύνη, κοινωνική καταξίωση, ωριμότητα, εξουσία, που υποδηλώνει η λέξη «διευθυντής». Κάθε φορά που η Λίλα (Τζένη Καρέζη) ενεργεί ως διευθυντής, ακυρώνεται ως δεσποινίς. Και κάθε φορά που προσπαθεί να είναι δεσποινίς, χάνει το κύρος της ως διευθυντής. Μια τέτοια χαρακτηριστική σκηνή είναι η τηλεφωνική συνομιλία Λίλας - Αλέκου.

Σε αυτήν η Λίλα (Τζένη Καρέζη), χρησιμοποιώντας τη θέση της, ως διευθυντής, τηλεφωνεί εκτός ωρών γραφείου στον Αλέκο, με πρόφαση τη δουλειά, για να συναντηθεί μαζί του, ως δεσποινίς. Και ως δεσποινίς προσπαθεί να μιλήσει χαριτωμένα, ναζιάρικα, μιμούμενη τη φιλενάδα του. Αποτέλεσμα: δεν την αναγνωρίζει ο Αλέκος. Στη διάρκεια της

συνομιλίας η Λίλα εναλλάσσει τις δυο φωνές της, καθώς της είναι δύσκολο να ασκήσει το νέο της ρόλο. Η σύγκρουση ρόλων είναι τελεσίδικη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

[Μια διαβασμένη θυρωρός]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το Μυθιστόρημα της Μυριέλ Μπαρμπερύ, Η κομψότητα του σκαντζόχοιρου, Τρίτη έκδοση, μτφ. Μήνα Πατεράκη- Γαρέφη, Πατάκης, Ιούλιος 2021, πρώτη έκδοση από Πατάκη Απρίλιος 2021, σελ. 15-17.

Κεφάλαιο 1

«Ο Μαρξ αλλάζει άρδην¹ την κοσμοθεωρία μου» μου δήλωσε το πρωί ο μικρός Παλλιέρ, που συνήθως δε μου απευθύνει ποτέ τον λόγο.

Ο Αντουάν Παλλιέρ, φέρελπις κληρονόμος μιας παλιάς δυναστείας βιομηχάνων, είναι ο γιος ενός από τους οκτώ εργοδότες μου, [...] έλαμπε από χαρά για την ανακάλυψή του και μου την ιστορούσε από ασυνείδητη παρόρμηση, χωρίς καν να του περνάει απ' το μυαλό ότι μπορούσα κάτι να καταλαβαίνω. Τι μπορούν να καταλάβουν οι εργατικές μάζες από το έργο του Μαρξ; Η ανάγνωσή του είναι εξαιρετικά επίπονη, η γλώσσα λόγια, η γραφή δυσνόητη, η θεωρία περίπλοκη.

Κι εκείνη τη στιγμή λίγο έλειψε να προδοθώ βλακωδώς.

«Θα πρέπει να διαβάσετε τη Γερμανική ιδεολογία» λέω σ' αυτόν τον κρετίνο με το γαλαζοπράσινο μοντγκόμερι.

Για να καταλάβει κανείς τον Μαρξ και να καταλάβει γιατί σφάλλει, πρέπει να διαβάσει τη Γερμανική ιδεολογία. Είναι το ανθρωπολογικό υπόβαθρο βάσει του οποίου θα οικοδομηθούν όλες οι προτροπές για έναν καινούριο κόσμο {...}.

Αλλά ο Αντουάν Παλλιέρ με κοιτάζει απορημένος με τα αλλόκοτα λόγια μου. Όπως πάντα, μ' έσωσε η ανικανότητα που έχουν οι άνθρωποι να πιστέψουν κάτι που τινάζει στον αέρα τα θεμέλια των μικρονοϊκών συνηθειών τους. Μια θυρωρός δε διαβάζει τη Γερμανική ιδεολογία και, συνεπώς, θα ήταν απολύτως ανίκανη να παραθέτει την ενδέκατη θέση για τον Φόουερμπαχ².

¹ άρδην: ολοκληρωτικά, ριζικά, εντελώς

² Οι έντεκα «Θέσεις για τον Φόουερμπαχ» γράφτηκαν από τον Μαρξ το 1845 ως βάση για την σύνταξη του πρώτου κεφαλαίου της Γερμανικής ιδεολογίας. Δημοσιεύτηκαν πρώτη φορά από τον Έγκελς, το 1888, ως προσθήκη στο έργο του Λουδοβίκος Φόουερμπαχ και το τέλος της κλασικής γερμανικής φιλοσοφίας (μτφρ. Νίκος Ζαχαριάδης, Προσκήνιο, 2001). Στην ενδέκατη θέση για τον Φόουερμπαχ ο

Επιπλέον μια θυρωρός που διαβάζει Μαρξ αλληθωρίζει αναγκαστικά προς την ανατροπή, πουλημένη σε έναν διάβολο ονόματι Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας³. Το ενδεχόμενο να διαβάζει Μαρξ για την καλλιέργεια του πνεύματός της είναι μια αήθης απρέπεια που κανείς αστός δε διανοείται.

«Την καλημέρα μου στη μαμά σας» μουρμουρίζω κλείνοντάς του την πόρτα στα μούτρα και ελπίζοντας ότι η παραφωνία της φράσης μου θα καλυφθεί πλήρως από τη δύναμη χιλιόχρονων προκαταλήψεων.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις το περιεχόμενο των τριών τελευταίων παραγράφων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 δύο διαφορετικά χωρία/σημεία στα οποία χρησιμοποιείται ασύνδετο σχήμα λόγου (μονάδες 10) και να εξηγήσεις με συντομία τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή τη συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να χαρακτηρίσεις τη θυρωρό που πρωταγωνιστεί στον διάλογο, ο οποίος εκτυλίσσεται στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τις σκέψεις και συναισθήματα που σου προκάλεσε η αφήγηση. Να οργανώσεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Μαρξ προτρέπει τους φιλοσόφους να σταματήσουν να ερμηνεύουν απλώς τον κόσμο, και να προχωρήσουν στην αλλαγή του.

³ Πρόκειται για το CGT, το προσκείμενο στο κομμουνιστικό κόμμα της Γαλλίας εργατικό συνδικάτο (οι σημειώσεις είναι της μεταφράστρας).

Κείμενο 1

[Ο ρόλος του σύγχρονου έλληνα πατέρα]

Το παρακάτω κείμενο με τον τίτλο «Η οικογένεια μπροστά σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο: Μια διαδρομή γεμάτη μεταμορφώσεις και εκπλήξεις, η περίπτωση του έλληνα άνδρα» είναι αντλημένο από την ιστοσελίδα του Κέντρου Συστημικής Ψυχοθεραπείας και έρευνας. Έχει διασκευαστεί για τις ανάγκες της εξέτασης.

Στο βιβλίο «Η επιστροφή του άνδρα. Λύνοντας τη σιωπή αιώνων»¹ αποδίδεται η μεγάλη σύγχυση που ακολούθησε τις μεταβολές, πλήττοντας κυριολεκτικά τον θεσμό του γάμου και δη² της οικογένειας. Εστιάζοντας στη σύγχυση αυτή είναι πιθανό να κατανοήσουμε ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερα επώδυνη μετάβαση της οικογένειας σε κάτι καινούργιο. Τα μη εφαρμοσμένα δικαιώματα³ του έλληνα άνδρα για την πατρότητα, για παράδειγμα, καθώς και μια γενικότερη κοινωνική αμφιθυμία⁴ για το τι τελικά περιλαμβάνει ο ρόλος του ως πατέρας, αποτελούν μερικές μόνο ενδείξεις για το αδιέξοδο που περιγράφουμε.

Έτσι από τη μια μεριά παρατηρούμε, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τον σύγχρονο έλληνα άνδρα να ξεπερνά στερεότυπα και στεγανά που περιλαμβάνει ο ρόλος του, όπως για παράδειγμα να έχει αναγνωρίσει και να έχει αναλάβει ένα μεγάλο μέρος της ανατροφής των παιδιών του, από την άλλη, όμως, να διατηρεί και μια «απόσταση ασφαλείας» από όλους μέσα στο σπίτι, επιλέγοντας ποιες ευθύνες θα αναλάβει εκείνος αποκλειστικά και ποιες όχι.

Ταυτισμένος με τον κοινωνικά κατασκευασμένο ρόλο του δυσκολεύεται να επικοινωνήσει με τη σύντροφό του και να συμμετάσχει ενεργά στην οικογένειά του, παραμένοντας εγκλωβισμένος ανάμεσα στον καινούργιο αλλά άγνωστο ακόμη ρόλο που

¹ Μπαρμπαλιού, Ε. (2017). *Η επιστροφή του άνδρα. Λύνοντας τη σιωπή αιώνων*. Αθήνα: Πεδίο.
Μπαρμπαλιού, Ε. (2017). Οι σχέσεις των δύο φύλων: από τη μοναξιά αιώνων σε ένα καινούργιο και διαφορετικό «μαζί». *Κοινωνική Επιθεώρηση*, 22, 46-49.

² Και δη: και μάλιστα

³ Αντίθετο προς την εφαρμογή δικαιώματος της γυναίκας στη μητρότητα και με μη συμβατικές μεθόδους.

⁴ συνύπαρξη δύο αντίθετων, αντικρουόμενων συναισθημάτων την ίδια στιγμή για το ίδιο θέμα

καλείται να αναλάβει, και στον παλιό αλλά οικείο και περιοριστικό ρόλο που επιτελούσε για χρόνια.

Σήμερα πλέον έχει χάσει την πρωτοκαθεδρία που του έδινε ο παραδοσιακός του ρόλος, καθώς η σύγχρονη συζυγική και οικογενειακή ζωή απαιτεί συνεργασία, αλληλοσεβασμό και αλληλοκατανόηση- έννοιες σχετικά καινούργιες, που δεν είναι εύκολο να τις εντάξει φυσιολογικά στον εσωτερικό του χάρτη (Μπαρμπαλιού, 2017).

Κείμενο 2

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ

*Το παρακάτω κείμενο είναι ποίημα του Χάρη Βλαβιανού το οποίο έχει δημοσιευτεί στην ποιητική συλλογή με τίτλο *Adieu*, Νεφέλη 1996, σελ. 36-37.*

Τι είναι αυτό το παρελθόν;
Τι είναι αυτή η συγκεκριμένη εικόνα
που επανέρχεται για να επιβεβαιώσει
το σημερινό πρόσωπο
την αλλαγή της έκφρασης
τη μεταστροφή του βλέμματος;

Θα ήθελα να σε συγχωρήσω
αλλά μεσολάβησαν τόσες διαψεύσεις
σωρεύτηκε τόση σιωπή ανάμεσά μας
που δεν υπάρχουν τώρα σχήματα
ν' αρθρώσουν το αίσθημα της οριστικής απώλειας.
Η φύση είναι ελεύθερη να παπαγαλίζει
τα παράφωνα στιχάκια της
ή η γραφομηχανή ν' αφηγείται την εποποιία
άλλης μιας χαμένης ευκαιρίας
ωστόσο εμείς γνωρίζουμε πως το λίγο που μας δόθηκε
σπαταλήθηκε σε χειρονομίες κι επιφωνήματα
πως η έπαρση των δακρύων
δεν αρκεί για να βάλει στα χείλη μας
όσα πικρά για χρόνια δεν ομολογήθηκαν.

Δεν θυμάμαι πια πότε άκουσα

για τελευταία φορά τη φωνή σου.
Θα πρέπει να ήταν στις 19 Ιουνίου
όταν ο τηλεφωνητής μου ευχήθηκε εκείνο το γνωστό
«να ζήσεις, γιέ μου»
που επαναλαμβάνεται απαράλλακτο κάθε χρόνο
με μια ημέρα καθυστέρηση
-σημάδι κι αυτό μιας μνήμης
που έμαθε ν' ατενίζει το ερειπωμένο σκηνικό
με αξιοθαύμαστη αδιαφορία.

Θα ζήσω λοιπόν αφού το θέλεις
για να σε δω όμως να πεθαίνεις.
Θα ζήσω για να σε κλάψω όπως δεν θα σε κλάψει κανείς.
Θα ζήσω, γιατί η τελευταία λέξη αυτής της άρνησης
θα είναι η μόνη που δεν θα με προδώσει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1, οι αλλαγές στην οικογένεια έχουν προκαλέσει δυσκολίες στον Έλληνα άνδρα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους λόγου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο συντάκτης επιλέγει σε κάποια σημεία ένα ακαδημαϊκό/λόγιο λεξιλόγιο και ανάλογο τόνο/ύφος τεκμηρίωσης των θέσεών του, τα οποία ταιριάζουν σε ένα αντίστοιχο επικοινωνιακό πλαίσιο. Να εντοπίσεις τρία στοιχεία του κειμένου με τα παραπάνω χαρακτηριστικά (μονάδες 9) και να αιτιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το θέμα στο οποίο αναφέρεται (μονάδες 4) και το κοινό στο οποίο απευθύνεται (μονάδες 2).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2 και να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση ως προς το θέμα/ερώτημα που αναδύεται στο ποίημα. Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο1

Η πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου και ΜΜΕ

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξη Παπάζογλου, Καθημερινή Φιλοσοφία 5 Μαθήματα από την εποχή μας (Κλιματική αλλαγή, fake news, λαϊκισμός, θεωρίες συνωμοσίας, Brexit) εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2020, σελ. 11-14.

Η πιο γνωστή αλληγορία στην ιστορία της φιλοσοφίας, η αλληγορία στο Ζ΄ βιβλίο της Πολιτείας αποτελεί κάτι σαν τον ιδρυτικό μύθο της Δυτικής φιλοσοφίας. Η αλληγορία του Πλάτωνα για τη φιλοσοφία είναι ιδιαίτερα κολακευτική για τους φιλοσόφους που εμφανίζονται απελευθερωμένοι από τις ψευδαισθήσεις της καθημερινής ζωής. Παρά το γεγονός πως λίγοι σύγχρονοι φιλόσοφοι ενστερνίζονται τη θεωρία του Πλάτωνα περί απατηλής φύσης του κόσμου της καθημερινότητας, η πεποίθηση πως η φιλοσοφία μπορεί και βλέπει τον κόσμο υπό ένα διαφορετικό φως εξακολουθεί να δεσπόζει.

Ο τοίχος του δικού μας σπηλαίου είναι οι οθόνες των υπολογιστών κινητών/τηλεοράσεων, στις οποίες κοιτάμε σαν δεσμώτες πολλές ώρες κάθε μέρα αυτήν την ακατάπαυστη ροή ειδήσεων, τη συνεχή παροχή πληροφοριών. Αυτή η διαρκής εναλλαγή εικόνων έκανε τον Πλάτωνα να πιστεύει πως ο κόσμος της καθημερινότητας δεν ήταν πεδίο γνώσης, αλλά μόνο γνώμης.

Η φιλοσοφία, όμως, ισχυριζόταν ο Πλάτωνας, δεν προσφέρει μια ακόμη άποψη περί του κόσμου, αλλά κάτι πολύ περισσότερο: μάς βοηθά να τον κατανοήσουμε πραγματικά. Η επικαιρότητα μπορεί να μην φαντάζει εκ πρώτης όψης ως πρόπον αντικείμενο φιλοσοφικής αναζήτησης· έχουμε συνηθίσει να σκεφτόμαστε ότι η φιλοσοφία έχει να κάνει με οικουμενικές και αιώνιες αλήθειες για τον κόσμο και τον άνθρωπο.

Όμως, υπάρχει και η άλλη θεώρηση της φιλοσοφίας: αυτή που δεν τη θέλει αποκομμένη από το γίνεσθαι της ιστορίας, αλλά ως το κάτοπτρο μέσα από το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε την εποχή μας. Σύμφωνα με τον Χέγκελ, Γερμανό φιλόσοφο του 19^{ου} αιώνα, η φιλοσοφία αποτελεί την αποκρυστάλλωση κάθε ιστορικής περιόδου στο πεδίο της σκέψης. Τα γεγονότα της επικαιρότητας κρύβουν πίσω τους φιλοσοφικά ερωτήματα, η εξερεύνηση των οποίων μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα την καθημερινότητά μας. Η φιλοσοφία έχει κάτι ενδιαφέρον και σημαντικό να μας πει για τη ζωή που ζούμε καθημερινά, για αυτά που διαδραματίζονται μπροστά στις οθόνες μας.

Τη συμβολική αξία της εικόνας για τη σημερινή εποχή γλαφυρά απεικονίζουν τα λόγια του Πορτογάλου συγγραφέα Ζοζέ Σαραμάγκου, τιμημένου με το Νόμπελ Λογοτεχνίας 1998, σε συνέντευξη που έδωσε στην εφημερίδα «ΒΗΜΑ», «βιβλία», Κυριακή, 18 Οκτωβρίου 1998, απαντώντας στην ερώτηση δημοσιογράφου για το πού εντοπίζει την επικαιρότητα της εικόνας της Σπηλιάς σήμερα, εφόσον την έχει επιλέξει ως βάση ενός μυθιστορημάτος του: «Στον μύθο της σπηλιάς του Πλάτωνα ανακάλυψα κάτι που στη σημερινή κοινωνία είναι σχεδόν αυταπόδεικτο: ποτέ, μα ποτέ, από την εποχή του Πλάτωνα ως σήμερα, η ανθρωπότητα δε ζούσε τόσο κοντά σε αυτό που περιέγραψε ο Έλληνας φιλόσοφος. Φανταστείτε τι θα έγραφε σήμερα ο Πλάτωνας, αν έβλεπε ότι βλέπουμε ολοένα και λιγότερο την πραγματικότητα και αφοσιωνόμαστε περισσότερο στις εικόνες της πραγματικότητας ή, ακόμη χειρότερα, σε αυτό που σήμερα αποκαλείται εικονική πραγματικότητα. Σήμερα, μάλιστα, βρισκόμαστε σε σπηλιά. Ο Πλάτωνας έλεγε ότι πρέπει να βγούμε από τη σπηλιά και να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα».

Κείμενο 2

Άσπρα καράβια

Το ποίημα είναι του Σωτήρη Σκίπη(1881-1952), έχει μελοποιηθεί σε μουσική Γιάννη Σπανού, πρώτη εκτέλεση: Καίτη Χωματά & Μιχάλης Βιολάρης (Δίσκος «Ανθολογία», 1967).

Άσπρα καράβια τα όνειρά μας
για κάποιο ρόδινο γιαλό,
άσπρα καράβια τα όνειρά μας.
Θα κόβουν δρόμο κι ένα δρόμο
μυριστικό κι ευωδιαστό,
θα κόβουν δρόμο κι ένα δρόμο.

Κι από ψηλά θα μας φωτίζει
το φεγγαράκι το χλωμό
κι από ψηλά θα μας φωτίζει.
Και θ' αρμενίζουν, ω χαρά μας,
ίσα στο ρόδινο γιαλό,
άσπρα καράβια τα όνειρά μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Σε 50-60 λέξεις να εντοπίσεις την αναλογία ανάμεσα στην αλληγορία του πλατωνικού σπηλαίου και στην καθημερινή ζωή του σύγχρονου ανθρώπου και να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους η φιλοσοφία συμβάλλει στην κατανόηση της δεύτερης, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Ποιο ρόλο διαδραματίζει ο πρόλογος και ο επίλογος στο Κείμενο 1, όσον αφορά τον επικοινωνιακό στόχο και στην ανάδειξη του θέματός του;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε λέξεις ή φράσεις στις οποίες η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις συνολικά την επιλογή τους (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις με στοιχεία του Κειμένου 2 το συναισθηματικό κλίμα που κυριαρχεί και να εκφράσεις τα συναισθήματα που σου γεννά η ανάγνωση του κειμένου ή το τραγούδι, αν το έχεις ακούσει. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Θεωρίες συνωμοσιολογίας

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξη Παπάζογλου, Καθημερινή Φιλοσοφία 5 Μαθήματα από την εποχή μας (Κλιματική αλλαγή, fake news, λαϊκισμός, θεωρίες συνωμοσίας, Brexit) εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2020, σελ. 74-77, 79-81.

[...] Πρέπει να ενεργοποιούμε τον σκεπτικισμό μας εκεί που χρειάζεται, όταν δηλαδή έχουμε συγκεκριμένους λόγους να αμφιβάλλουμε για την ειλικρίνεια πολιτικών και μέσω ενημέρωσης και όχι να αντιμετωπίζουμε τα πάντα με την ίδια καχυποψία. [...] Όταν έχουμε λόγους να πιστεύουμε πως κάποιος πολιτικός είναι διεφθαρμένος, ή πως κάποια εφημερίδα ή ιστοσελίδα παραπληροφορεί με κάποιο απώτερο σκοπό, θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί και να υιοθετούμε μια σκεπτικιστική στάση απέναντί τους. Αυτό δεν δικαιολογεί ούτε επιβάλλει έναν γενικευμένο σκεπτικισμό απέναντι σε όλους τους πολιτικούς και σε όλες τις εφημερίδες. Μια άλλη μεγάλη διαφορά μεταξύ ενός πεφωτισμένου σκεπτικισμού και των θεωριών συνωμοσίας είναι πως οι τελευταίες είναι ασυνεπείς: ένας συνεπής σκεπτικισμός θα έπρεπε να είναι επιφυλακτικός και να εφαρμόζει την ίδια μέθοδο αμφισβήτησης προς όλα τα αφηγήματα, συμπεριλαμβανομένων και των συνωμοσιών. Αυτοί όμως που ασπάζονται θεωρίες συνωμοσίας δείχνουν μεροληψία προς ορισμένες λιγότερο «ορθόδοξες» πηγές και τα αφηγήματά τους με πολύ λιγότερα αποδεικτικά στοιχεία.

Μια πενταετής έρευνα γύρω από τις θεωρίες συνωμοσίας στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ έδειξε πως [...] ο αποκλεισμός που αισθάνεται μια μερίδα σε κοινωνίες με μικρότερη κοινωνική συνοχή καλλιεργεί σύμφωνα με τους κοινωνικούς και πολιτικούς επιστήμονες, που μελετούν αυτό το φαινόμενο, την έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές, στους δημόσιους θεσμούς και στις παραδοσιακές πηγές γνώσης και πληροφόρησης, των έντυπων και ψηφιακών πόρων¹.

¹Drochon, Hugo. «Who believes in Conspiracy Theories in Great Britain and Europe?» in Joseph Uscinski (ed) *Conspiracy Theories and the People Who Believe Them*, Oxford University Press, 2018, pp. 337-346.

Αυτοί που ασπάζονται θεωρίες συνωμοσίες και απορρίπτουν τις συνήθεις πηγές ενημέρωσης αποκόπτουν τους εαυτούς τους από αυτούς που θα μπορούσαν να τους δώσουν πρόσβαση στα γεγονότα, αποκόπτουν τον εαυτό τους από την πραγματικότητα. Παρότι οι πηγές που συμβουλεύονται προβάλλουν μια εικόνα ζήλου για την αναζήτηση της αλήθειας, δεν ακολουθούν πρακτικές που θα τους έφερναν σε επαφή μαζί της, αλλά επαφίενται στην κατασκευή περίπλοκων θεωριών χωρίς εμπειρική βάση, συνδέοντας κατά τα άλλα ασύνδετα μεταξύ τους γεγονότα. Οι λεπτομέρειές τους και η συστηματικότητά τους είναι αυτή ενός μυθιστορήματος, μιας κατασκευασμένης ιστορίας [...]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β.

Θηρία

Το ποίημα είναι του Μηνά Δημάκη (1913-1980), από την συλλογή «Πορεία μέσα στη Νύχτα», Ερμής, 1999.

Εικόνες

Στοιβάζονται στα κατατόπια της μνήμης

Αναμνήσεις

Συνωστίζονται αλληλοκυνηγιούνται

Και είναι ανάγκη να τις τιθασέψεις

Να κυριαρχήσεις σ' αυτές

Και γίνεσαι θηριοδαμαστής

Όταν εκείνες το θέλουν να σε κατασπαράξουν

Όταν ακάθεκτες ορμούν την ψυχή να ξεσκίσουν

Να! η τίγρης η ύαινα το λιοντάρι

Σε κυνηγούν ζωντανό-πεθαμένο

Πληγές που γιατρεύτηκαν ξανανοίγουν

Και τι μάχη

Τι άσκηση να μερώσεις

Να δαμάσεις τόσα θηρία

Να φτιάσεις τόσα κλουβιά

Για τις ώρες της άγριας επίθεσης.

ΘΈΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 40-50 λέξεις τα χαρακτηριστικά του υγιούς σκεπτικισμού, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζουμε την οργάνωση του λόγου με τη μέθοδο της αντίθεσης. Να εντοπίσεις τα δύο σκέλη της (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του συγγραφέα (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Πρέπει να ενεργοποιούμε τον σκεπτικισμό μας εκεί που χρειάζεται (1^η παράγραφος): Ο τρόπος με τον οποίο σε αυτό το χωρίο διατυπώνεται το μήνυμα είναι με:

- α. βεβαιότητα
- β. πιθανότητα
- γ. αναγκαιότητα
- δ. δυνατότητα

2. Ένας συνεπής σκεπτικισμός θα έπρεπε να είναι επιφυλακτικός (1^η παράγραφος): Ο τρόπος με τον οποίο σε αυτό το χωρίο διατυπώνεται το μήνυμα είναι με:

- α. βεβαιότητα
- β. πιθανότητα
- γ. αναγκαιότητα
- δ. ευχή

3. Αυτοί όμως που ασπάζονται θεωρίες συνωμοσίας (1^η παράγραφος): Στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης συνώνυμη της υπογραμμισμένης λέξης «ασπάζονται» μπορεί να είναι η λέξη:

- α. απαριθμούν
- β. αποδέχονται
- γ. θεωρούν

δ. απαρνούνται

4. Στη 2^η παράγραφο ο συγγραφέας επιλέγει το ασύνδετο σχήμα προκειμένου να:

α. αποδώσει τις συνέπειες που έχει η αποδοχή θεωριών συνωμοσίας, σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα

β. δώσει στον λόγο του λογοτεχνική χροιά

γ. να κάνει το ύφος λόγου του πιο γλαφυρό

δ. να δώσει ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στον λόγο του

5. απορρίπτουν τις συνήθεις πηγές ενημέρωσης (3^η παράγραφος): Η περίφραση «συνήθεις πηγές» στην παραπάνω πρόταση στη γενική ενικού συναντάται ως:

α. συνήθης πηγή

β. συνήθη πηγή

γ. συνήθους πηγή

δ. συνήθους πηγής

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4.

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 τα συναισθήματα που κυριεύουν το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 10) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις συμβουλές που δίνει στον αναγνώστη (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15.

Κείμενο 1

Κριτήρια επιλογής επαγγέλματος

Τα παρακάτω διασκευασμένα αποσπάσματα ανήκουν στο κείμενο της Διδάκτορος Συμβουλευτικής Καλλιόπης Δ. Μόσχου που δημοσιεύτηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2018 στον ιστότοπο <https://www.ekpaideutiki-symvouleutiki.gr/κριτήρια-επιλογής-επαγγέλματος>

Η αξία της εργασίας για τον άνθρωπο είναι πολύπλευρη. Από τη μια ο ρόλος της είναι βιοποριστικός (σταθερό εισόδημα, κάλυψη βιοτικών αναγκών, αυτονομία, ανεξαρτησία), από την άλλη ψυχολογικός, καθώς βοηθά στην ανάπτυξη και ολοκλήρωση διαφόρων πτυχών της προσωπικότητας (κριτική σκέψη, πρωτοβουλία, φαντασία/δημιουργικότητα, ψυχική ευφορία, κοινωνικοποίηση).

Η επιλογή επαγγέλματος, λοιπόν, θεωρείται ως μια από τις κρίσιμότερες καμπές στη ζωή μας, διότι καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, τη μετέπειτα επιτυχία και ευτυχία μας. Έχει, λοιπόν, μεγάλη σημασία η επαγγελματική επιλογή να γίνεται με τα κατάλληλα κριτήρια.[...]

Το πιο σημαντικό κριτήριο επιλογής επαγγέλματος παραμένει η αυτογνωσία και ο βαθμός ωριμότητας των ατόμων. Όταν κάποιος γνωρίζει ποιος είναι και τι αναζητά, ποια είναι τα «δυνατά του χαρτιά» και πώς θα τα αξιοποιήσει, οδηγεί τον εαυτό του στη σωστή επιλογή. Έτσι, διασώζεται από τους διάφορους σκοπέλους που συναντά στον δρόμο του και διαλέγει συνειδητά το επάγγελμα που του ταιριάζει και θα τον κάνει στη ζωή του χαρούμενο και δημιουργικό.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να εξαρθεί¹ και ο σημαντικότερος ρόλος του σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και των εξειδικευμένων Συμβούλων Σταδιοδρομίας. Μέσα από ειδικά σταθμισμένα τεστ, τα οποία προσμετρούν την προσωπικότητα, τις επιθυμίες και τα ταλέντα των μαθητών σε συνδυασμό με τις τάσεις της αγοράς εργασίας, βοηθούν αρχικά τα παιδιά να πιστέψουν στον εαυτό τους και στις δυνατότητές τους. Στη συνέχεια επιλέγουν μαζί με τους μαθητές το επάγγελμα που τους αντιπροσωπεύει και καταστρώνουν από κοινού ένα στρατηγικό σχέδιο για την επίτευξη του στόχου.

Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι η επαγγελματική και η ανθρώπινη ανάπτυξη συνδέονται άρρηκτα. Είναι σημαντικό να ακολουθήσουμε ένα επάγγελμα που μας ταιριάζει και του ταιριάζουμε, διότι με αυτόν τον τρόπο έχουμε περισσότερες πιθανότητες να είμαστε επιτυχημένοι σε αυτό.

¹να τονιστεί, να επισημανθεί

Τέλος, χρειάζεται να τονιστεί ότι ο πιο επιτυχημένος στη ζωή (άρα και στο επάγγελμα) άνθρωπος είναι εκείνος που οικοδομεί μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα. Για να το πετύχει αυτό, δεν αρκεί η στεγνή γνώση των δεξιοτήτων του επαγγέλματος που επιθυμεί να ασκήσει αλλά η γενικότερη γνώση του εαυτού του.

Κείμενο 2

Δουλειά χωρίς ελπίδα

Ποίημα του Σάμιουελ Τ. Κόλεριτζ (1772-1834) σε μετάφραση Λάμπρου Πορφύρα, που αντλήθηκε από τη διεύθυνση https://homouniversalisgr.blogspot.com/2020/05/blog-post_70.html

Όλα δουλεύουν στην πλάση. Για δεσ: τα μελίσσια βουίζουν,
απ' τις φωλιές τους οι σάλιαγκοι² βγήκαν· στρουθιά³ φτερουγίζουν.
Και νά που κι ο γέρος χειμώνας κι αυτός στο γαλάζιο του απείρου
έχει στα μάτια του, κάτι σαν φως ανοιξιιάτικου ονείρου.
Μόνος εγώ μέσα σ' όλα με δίχως δουλειά τριγυρνάω,
κι ούτ' αγαπώ, κι ούτε μέλι τρυγώ, κι ούτε πια τραγουδάω.

Κι όμως γνωρίζω κάτι άγνωστους όχτους⁴ που αμάραντ'⁵ ανθίζουν,
ξέρω κρυμμένες πηγές που το νέκταρ σε ρυάκια σκορπίζουν.
Για άλλους αμάραντ', αλίμονο γι' άλλους αν θέλετ' ανθίστε·
όχι! για με μην ανθίστε. Μακριά μου ρυάκια κυλήστε·
μ' έν' αστεφάνωτο μέτωπο φεύγω, με χείλη φρυγμένα⁶,
κι αν με ρωτάς ποιος με πνίγει καημός, άκου τούτο από μένα:
δίχως ελπίδα η δουλειά νέκταρ μέσα σε κόσκινο χύνει,
και δίχως κάποιο σκοπό η ελπίδα δε ζει μήτ' εκείνη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

² τα σαλιγκάρια

³ σπουργίτια

⁴ όχθες

⁵ λουλούδια που δεν μαραίνονται

⁶ κατάξερα

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

- α. Ο ρόλος της εργασίας είναι βιοποριστικός, ψυχολογικός και πολιτιστικός.
- β. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο στην ορθή επιλογή επαγγέλματος από τους μαθητές.
- γ. Με τη βοήθεια των σταθμισμένων τεστ οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας ενισχύουν την αυτοπεποίθηση των νέων.
- δ. Οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο να τονώσουν την αυτοπεποίθηση των νέων.
- ε. Η αυτογνωσία συνδέεται στενά με την ατομική επιτυχία και ευτυχία.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με διάφορους τρόπους. Να εντοπίσεις δύο από αυτούς (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην ανάπτυξη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιείται η μεταφορά στο χωρίο: «Έτσι, διασώζεται από τους διάφορους σκοπέλους που συναντά στον δρόμο του». Να προσδιορίσεις τον ρόλο της μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας στο ύφος του κειμένου (μονάδες 5) και να τη μεταγράψεις σε κυριολεκτική λειτουργία (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου μέσα από μια αντιπαράθεσή του με την «πλάση». Να την ερμηνεύσεις και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργούνται από την ανάγνωση (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η εργασία ως παράμετρος ευτυχίας για το άτομο και την κοινωνία

Τα παρακάτω αποσπάσματα προέρχονται από το κείμενο της φιλόλογου-ιστορικού Αμαλίας Κ. Ηλιάδη, που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο <https://www.matia.gr/egrapsan/i-ergasia-os-parametros-eftichias-gia-to-atomo-ke-tin-kinonia.html> (διασκευή).

[...] Τα αποτελέσματα της εργασίας κρατούν τον άνθρωπο στη ζωή. Τα καλά και οι ωφέλειες που προκύπτουν από την εργασία είναι αναγκαία για τη συντήρηση στη ζωή, αλλά και για την ανύψωση της ποιότητάς της, γιατί η εργασία προσφέρει ηθική και υλική ευχαρίστηση και **εξευγενίζει** τον άνθρωπο.

Δείγμα του πολιτισμού μιας χώρας και της στάθμης του βιοτικού της επιπέδου αποτελεί το ποσοστό των εργαζομένων της και, αντίθετα, ένδειξη οικονομικής διαταραχής και πολλές φορές πολιτιστικής στασιμότητας αποτελεί το ποσοστό των κατοίκων της που **μαστιζονται** από ανεργία. [...] Η κοινή παραδοχή τού ότι η εργασία έχει ως αποτέλεσμα την υλική **ευημερία** μα και την ηθική ικανοποίηση του ανθρώπου έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα ακόμη. Οι αρχαίοι πρόγονοί μας είχαν φτάσει στο σημείο της έξαρσης της εργασίας σε βαθμό που μας προκαλεί θαυμασμό. Επομένως, η εργασία έχει τη δύναμη να κρατά τον άνθρωπο στη ζωή, γιατί γεμίζει τη ζωή του και έτσι αυτή κυλάει αποκτώντας νόημα και αξιόλογο περιεχόμενο. Και επειδή σύμφωνα με φιλοσοφικούς όρους ο άνθρωπος αποτελεί **άρρηκτη** ψυχοσωματική ενότητα, έχει ανάγκη από ολική επιβίωση μα και από ισορροπία των ψυχικών λειτουργιών του. Αυτά τα δύο βασικά στοιχεία που συντελούν στην ολοκλήρωση (πνευματική και σωματική ανάπτυξη) της ανθρώπινης προσωπικότητας, απορρέουν και αποκτιούνται με την εργασία. Έτσι, ο άνθρωπος γίνεται πνευματικά και οικονομικά ανεξάρτητος [...].

Συμπερασματικά, η εργασία είναι άκρως αναγκαία για τη συντήρηση του ανθρώπου στη ζωή. Επειδή η επιβίωση του ανθρώπου εξαρτάται από τους οικονομικούς πόρους του, η εργασία, που είναι η μόνη ικανή να του τους παρέχει, εντάσσεται μέσα στις πηγές που πλουσιοπάροχα σκορπούν τα υλικά τους αγαθά. Άλλωστε, η εργασία ικανοποιεί νόμιμα τις βιοτικές ανάγκες του ανθρώπου και έτσι αποτελεί τη μόνη ασφαλή και προσαρμοσμένη στους νόμους του κράτους πηγή αγαθών. Κάθε **παρέκκλιση** από την εργασία που στοχεύει στην απόκτηση υλικών αγαθών με αθέμιτα μέσα, μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στην καταστροφή που μεταφράζεται είτε ως έντονη οικονομική εξάρτηση από άλλους, είτε ως δημιουργία ψυχικών τραυμάτων, είτε ως στέρηση

της ελευθερίας του, και φυσικά σε πολλές περιπτώσεις συνυπάρχουν και οι τρεις αυτές ανυπόφορες συνέπειες.

Κείμενο 2

Γυναικεία εργασία

Ποίημα της Αμερικανίδας λογοτέχνιδας και ακτιβίστριας για τα δικαιώματα των πολιτών Maya Angelou (1928-2014) σε μετάφραση Μαρίας Κατσοπούλου. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο https://homouniversalisgr.blogspot.com/2020/05/blog-post_70.html

Έχω να προσέχω τα παιδιά
Ν' απλώσω τα ρούχα
Να σφουγγαρίσω το πάτωμα
Να ψωνίσω για φαγητό
Να τηγανίσω μετά το κοτόπουλο
Να σκουπίσω το μωρό

Έχω παρέα να ταΐσω
Τον κήπο να ξεχορταριάσω
Έχω πουκάμισα να σιδερώσω
Να ντύσω τα κουτσούβελα
Την κονσέρβα ν' ανοίξω

Έχω να καθαρίσω τούτη την καλύβα
Μετά να φροντίσω για τους ασθενείς
Το βαμβάκι ύστερα να μαζέψω.

Λάμψε πάνω μου, ηλιαχτίδα
Βρέξε πάνω μου, βροχή
Ριχτείτε πάνω μου απαλά, δροσοσταλίδες
και δροσίστε πάλι το μέτωπό μου.

Καταιγίδα, πάρε με από 'δω
Με τον αγριεμένο σου άνεμο
Άσε με να αιωρηθώ στον ουρανό
Όσπου να μπορώ ξανά ν' αναπαυθώ.

Ριχτείτε απαλά, χιονονιφάδες
Καλύψτε με με λευκά
παγωμένα φιλιά και
Αφήστε με ν' αναπαυθώ απόψε.

Ήλιε, βροχή, κυρτέ ουρανέ,
Βουνό, ωκεανοί, φύλλο και πέτρα
Αστέρι λάμψε, σελήνη φέξε
Είστε ό,τι μπορώ να αποκαλέσω δικά μου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά τα οφέλη που έχει η εργασία για τον άνθρωπο, όπως τα παρουσιάζει η συγγραφέας του Κειμένου 1. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις πέντε διαρθρωτικές λέξεις (μονάδες 5) και να γράψεις τη νοηματική σχέση που δηλώνουν ως προς τη συνοχή του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

εξευγενίζει, μαστίζονται, ευημερία, άρρηκτη, παρέκκλιση: Να συνθέσεις μια πρόταση με καθεμιά από τις παραπάνω έντονα γραμμένες λέξεις του Κειμένου 1, ώστε να αναδεικνύεται η σημασία της, (μονάδες 10) και να γράψεις μια συνώνυμη λέξη για καθεμιά από αυτές (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς και γιατί, κατά τη γνώμη σου, νιώθει ότι συνδέεται το ποιητικό υποκείμενο του Κειμένου 2 με τα φυσικά στοιχεία; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιούργησε η κατάσταση που βιώνει και η στάση του; (120-150 λέξεις)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο τύπος ως μέσο που ασκεί κριτική και εκφράζει απόψεις]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από τη φοιτητική εργασία της Μ. Ε. Ψαραδάκη Η διά τύπου κριτική και η οριοθέτησή της (2004).

Ο τύπος επιτελεί μια σημαντικότερη λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, παρέχοντας βήμα για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων πάνω στα θέματα της καθημερινότητας. Η πολυμορφία και η ποικιλία του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου αποτελούν την καλύτερη πραγμάτωση της ελευθερίας λόγου και έκφρασης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη να ενημερωθεί, να ακούσει ή να διαβάσει αντικρουόμενες απόψεις, να προβληματιστεί και ενδεχομένως να σχηματίσει τη δική του άποψη.

Όμως, αυτή είναι μόνο η μια πλευρά του ζητήματος, γιατί εξαιτίας αυτής της ελευθερίας δημιουργείται ο κίνδυνος προσβολής άλλων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου. Όλοι όσοι εκφράζονται μέσω του τύπου συνήθως ασχολούνται με κάποιο γεγονός ή πρόσωπο και επ' αυτού εκφέρουν γνώμη, από τον πιο έγκριτο δημοσιογράφο, που παρουσιάζει ένα εθνικό θέμα υψίστης σημασίας, μέχρι την πρωτοεμφανιζόμενη τηλεοπτική «περσόνα»¹, που σχολιάζει τον παίκτη ενός ριάλιτι τηλεπαιχνιδιού. [...]

Αναφορά θα πρέπει να γίνει ειδικά σε ένα σύγχρονο φαινόμενο που σχετίζεται με τα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια και την οξεία κριτική που δέχονται οι συμμετέχοντες σε αυτά. Πολλές εκπομπές και δημοσιεύματα σε περιοδικά αντλούν τη θεματολογία τους από τα όσα συμβαίνουν σε τέτοια παιχνίδια με έμφαση στα πρωτοεμφανιζόμενα σε αυτά άτομα. Από τη μια, το να παρουσιάζονται οι εξελίξεις ή οι χαρακτήρες των παικτών, καθώς εμφανίζονται και αποκαλύπτονται, είναι λογικό και αναμενόμενο. Όμως, τι γίνεται όταν σχολιάζονται ως προσωπικότητες και μάλιστα με βάνουσο τρόπο; Όταν τα τηλεοπτικά και δημοσιογραφικά συνεργεία εισβάλλουν στις οικογένειές τους και με χαρακτηριστική ευκολία αποκαλύπτουν στοιχεία του παρελθόντος τους, ιδιαίτερα ευαίσθητα και προσωπικά; Σε ποιον βαθμό μπορούν όλοι όσοι γράφουν ή εμφανίζονται στα τηλεοπτικά

¹ τηλεοπτική «περσόνα»: το προσωπείο που υιοθετούν τα εμφανιζόμενα άτομα στην τηλεόραση

πάνελ να κρίνουν και να χαρακτηρίζουν χωρίς περιορισμούς και συνέπειες αυτούς που επέλεξαν να συμμετάσχουν στα εν λόγω παιχνίδια;

Από τα παραπάνω ερωτήματα γίνεται φανερό ότι δεν μπορεί στον βωμό της ελευθερίας του τύπου να θίγονται άλλα δικαιώματα. Γι' αυτό, λοιπόν, θα πρέπει να αναζητηθούν τα όρια στην ελευθερία της έκφρασης και της κριτικής, ώστε να μην συγκρούεται το σημαντικό αυτό δικαίωμα με άλλα, εξίσου σημαντικά, κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Κείμενο 2

Τρώες

Το ποίημα είναι του Κ. Π. Καβάφη (1863-1933), από τη συλλογή Τα Ποιήματα. Τόμ. Α' (1897-1918). Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης. 4η έκδ. Αθήνα: Ίκαρος.

Είν' η προσπάθειές μας, των συφοριασμένων²
είν' η προσπάθειές μας σαν των Τρώων.
Κομμάτι³ κατορθώνουμε· κομμάτι
παίρνουμ' επάνω μας· κι αρχίζουμε
να 'χουμε θάρρος και καλές ελπίδες.

Μα πάντα κάτι βγαίνει και μας σταματά.
Ο Αχιλλεύς στην τάφρον εμπροστά μας
βγαίνει και με φωνές μεγάλες μάς τρομάζει.—

Είν' η προσπάθειές μας σαν των Τρώων.
Θαρρούμε πως με απόφαση και τόλμη
θ' αλλάξουμε της τύχης την καταφορά,⁴
κι έξω στεκόμεθα ν' αγωνισθούμε.

Αλλ' όταν η μεγάλη κρίσις έλθει,

²χτυπημένος από τη συμφορά, δυστυχισμένος

³λίγο, λιγάκι (εδώ επίρρημα)

⁴πλήγμα, χτύπημα

η τόλμη κι η απόφασίς μας χάνονται·
ταράττεται η ψυχή μας, παραλύει·
κι ολόγυρα απ' τα τείχη τρέχουμε
ζητώντας να γλιτώσουμε με την φυγή.

Όμως η πτώσις μας είναι βεβαία. Επάνω,
στα τείχη, άρχισεν ήδη ο θρήνος.
Των ημερών μας αναμνήσεις κλαιν κι αισθήματα.
Πικρά για μας ο Πρίαμος κι η Εκάβη κλαίνει.

[1905]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Ο τύπος επιτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, και αυτή είναι η πολυμορφία και η ποικιλία του.

β. Η ελευθεροτυπία προσβάλλει τα δικαιώματα που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου.

γ. Είναι εύλογη η παρουσίαση των εξελίξεων των ριάλιτι τηλεπαιχνιδιών σε τηλεοπτικές εκπομπές και δημοσιεύματα.

δ. Η αποκάλυψη στοιχείων του παρελθόντος και της προσωπικότητας των πρωτοεμφανιζόμενων παικτών στα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια επιβάλλεται, για να τους γνωρίσουμε καλύτερα.

ε. Η επιβολή ορίων στην ελευθεροτυπία θα εγγυηθεί την προστασία άλλων ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα(μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τη νοηματική σύνδεση/σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4). Τι προσφέρει, κατά τη γνώμη σου, αυτή η νοηματική σχέση στο κείμενο; (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3° υποερώτημα(μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται επανειλημμένα οι ερωτήσεις. Να τις εντοπίσεις (μονάδες 6) και να περιγράψεις με συντομία τον ρόλο τους (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται ένα συλλογικό ποιητικό υποκείμενο (εμείς). Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές αναφορές την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Ποια στάση υιοθετείς εσύ σε παρόμοιες περιπτώσεις; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Κείμενο 1

[Επανάσταση στην επικοινωνία]

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε από τον Σ. Παπαθανασόπουλο στην εφ. Τα Νέα στις 15.8.2014 (διασκευή).

Η ιστορία των επικοινωνιών καταγράφει διάφορες τάσεις, κυρίως τις αλλαγές που συντελούνται στη διάρκεια του χρόνου, όσον αφορά την κατεύθυνση για περισσότερη ταχύτητα, καλύτερη διανομή, ευρύτερη εμβέλεια και μεγαλύτερη ευελιξία. Μπορεί οι μελετητές των ΜΜΕ να μην πιστεύουν στα άμεσα μηχανιστικά αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών, δεν μπορούν όμως να παραβλέψουν ότι στις μέρες μας η ταχύτητα ανάπτυξης των καινούριων μέσων είναι θεαματική.

Για το ραδιόφωνο χρειάστηκαν 38 χρόνια, για να καταφέρει να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Παρομοίως η τηλεόραση, ένα από τα τεχνολογικά θαύματα του εικοστού αιώνα, χρειάστηκε 13 χρόνια για να διεισδύσει σε 50 εκατομμύρια νοικοκυριά. Το Διαδίκτυο αναπτύχθηκε με τριπλάσια ταχύτητα, σε σύγκριση με εκείνη της τηλεόρασης. Μετά δυσκολίας ήταν αποδεκτό ως νέο μέσο πριν από λιγότερο από δέκα χρόνια, ενώ τώρα έχει δισεκατομμύρια χρήστες σε ολόκληρο τον κόσμο, προσφέροντάς τους αστείρευτο όγκο πληροφοριών και ακατάπαυστη ροή ενημέρωσης, ανταλλαγής μηνυμάτων, ψυχαγωγίας, ταινιών και βίντεο (υλικό που παράγεται συχνά από τους ίδιους τους χρήστες του, οι οποίοι και το διοχετεύουν στο Διαδίκτυο). Και μάλιστα για το Facebook ήταν αρκετά τριάνμισι χρόνια, για να κυριαρχήσει στο Διαδίκτυο, ενώ υπολογίζεται ότι σήμερα κυκλοφορούν στον πλανήτη περισσότερα κινητά από ό,τι ο ανθρώπινος πληθυσμός.

Ακόμη πιο εξωφρενικό είναι το γεγονός ότι οι διάφορες εφαρμογές για τους υπολογιστές, τα «τάμπλετ» και τα κινητά χρειάζονται μόλις 50 μέρες, για να εξαπλωθούν σε 50 εκατομμύρια χρήστες. Όλες αυτές οι αλλαγές σηματοδοτούν ευρύτερες μεταβολές στο επικοινωνιακό πεδίο, καθώς παλαιά επιχειρηματικά μοντέλα είναι ξεπερασμένα, νέα δεν έχουν ακόμη αναδυθεί και παλαιές κραταιές επιχειρήσεις στο πεδίο της επικοινωνίας αντικαθίστανται χωρίς καν να το αντιληφθούν από νεότερες, που βασίζονται σε καινοφανή λογική και κουλτούρα.

Οι νέες συνθήκες που συνδέονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις αποτελούν ένα πρώτο βήμα σε μια μακρά, επίπονη και σύνθετη διαδρομή προς μια νέα πραγματικότητα. Από το να προβαίνουμε σε χιλιοειπωμένες διαπιστώσεις και αφορισμούς, καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα που συνδέονται με το νέο τεχνολογικό και επικοινωνιακό τοπίο, το οποίο σταδιακά αναδύεται και στη χώρα μας, και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και του μέλλοντος της πατρίδας μας.

Κείμενο 2

Τα Εικονίσματα III

Το συγκεκριμένο ποίημα της Ζωής Καρέλλη ανήκει στη συλλογή Τα ποιήματα, Τόμος δεύτερος, Οι εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1973.

Τα μάτια στις βυζαντινές εικόνες,
αγίων και μαρτύρων, τα εκστατικά,
είναι διαφορετικά απ' των αρχαίων αγαλμάτων.

- Ω δόξα της πατρίδας μου διπλή κι' απέραντη
χαρά η προσφορά, ανθρώπινη,
δική σου παρηγοριά και διδαχή σου.

Σ' ολόκληρη την όρθωση¹, την άρθρωση²
του ωραίου σώματός των, είναι υπεροπτικά
σχεδόν, τα ελληνικά αγάλματα
και στην ευγενική θωριά, το βλέμμα
δείχνει αλλού να θεωρεί.

Οι άγιοι μονάχο δε σ' αφήνουνε,
το στρογγυλό τους μάτι ολάνοιχτο,

¹η ορθή στάση

²η σύνδεση (των μελών του σώματος)

κι' ωσάν έκπληκτο, σε παρακολουθεί
σε μυστικήν, ενδόμυχη³ ατένιση σε οδηγεί
για να πιστέψεις στο δικό τους όραμα
με πάσαν την υποταγή.

Όχι πια φοβισμένη,
μα φωτισμένη απ' της ψυχής το νόημα
που αντελήφθη και ομολογεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά τις απόψεις που εκθέτει ο συγγραφέας στην πρώτη και στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 σχετικά με την επικοινωνία μέσω της τεχνολογίας (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Δύο από τους τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 είναι α) η χρήση παραδειγμάτων και β) η σύγκριση και αντίθεση. Να τους εντοπίσεις στη συγκεκριμένη παράγραφο (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην ανάπτυξη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

«Από το να προβαίνουμε σε χλιοειπωμένες διαπιστώσεις και αφορισμούς, καλύτερο είναι να εξετάσουμε τα καινούρια δεδομένα που συνδέονται με το νέο τεχνολογικό και επικοινωνιακό τοπίο, [...] και να αναζητήσουμε τρόπους αξιοποίησής του προς όφελος του

³ που βρίσκεται κρυμμένη στο βάθος της συνείδησης, της ψυχής κάποιου

κοινωνικού συνόλου και του μέλλοντος της πατρίδας μας»: στο απόσπασμα της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συγκεκριμένο ρηματικό πρόσωπο. Να γράψεις ποιο πρόσωπο επιλέγει (μονάδες 5) και τι προσφέρει αυτή η επιλογή στο ύφος του κειμένου (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση που έχει το ποιητικό υποκείμενο του Κειμένου 2 απέναντι στα στοιχεία που συνιστούν μέρος της παράδοσής μας. Να εκφράσεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την άποψή του. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μικροί αδελφοί

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Χωμενίδη στο περιοδικό «Capital», (ηλεκτρονική έκδοση), 3.1.2018.

[...] Ούτε όσοι εχθρεύονταν ούτε όσοι υποστήριζαν τις κρυφές κάμερες θα μπορούσαν να προβλέψουν τι θα συνέβαινε μισή γενιά αργότερα. Δηλαδή, να προβλέψουν ότι και οι πλέον λαύροι¹ υπερασπιστές της ιδιωτικότητας, θα παρασύρονταν απ' τις σειρήνες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ότι θα καθιστούσαν, αυτοβούλως και ενθουσιωδώς, την καθημερινότητά τους κοινό θέαμα και ακρόαμα.

Εάν δεν καταλαβαίνετε τι λέω, περιηγηθείτε στο facebook και στο instagram. Και αντικρίστε τις ζωές των άλλων (και τη δική σας κατά πάσα πιθανότητα) να γίνονται - κάθε ώρα και στιγμή - κοινό κτήμα του παγκόσμιου χωριού μας. Ο Τζορτζ Όργουελ² του «1984» θα έμενε άναυδος. Η μανιώδης βιντεοσκόπηση, η φρενήρης φωτογράφιση δεν πραγματοποιείται από κάποιον Μεγάλο Αδελφό. Αλλά από δισεκατομμύρια μικρούς αδελφούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν εναλλάξ τις δύο κάμερες των κινητών τους, την μπροστινή για να ρουφήξουν ό,τι βλέπουν, την πίσω για να καθρεφτίσουν -με τον νομιμοποιημένο ναρκισσισμό των σέλφις- το είδωλό τους.

Θα χαρακτηρίζαμε τον παραπάνω τρόπο ζωής -διότι για τρόπο ζωής πρόκειται, όταν δεν είσαι οφλάνιν³ παρά μονάχα τις ώρες που κοιμάσαι- νοσηρό;

Από τη μία, ναι. Καθώς σκρολάρεις⁴ στο τάιμλάιν⁵ σου (πόσοι νεολογισμοί σε μία μόνο φράση!) σου δημιουργείται βάσιμα η υποψία ότι ο homo sapiens⁶ των αρχών του 21ου αιώνα δεν ζει. Παίζει σε μια αέναη παράσταση με κεντρικό πρόσωπο τον ίδιο,

¹ Αρχ. λάβρος= γεμάτος σφοδρότητα, θυελλώδης, ακάθεκτος κλπ.

² Βρετανός συγγραφέας, λογοτέχνης και δημοσιογράφος (1903-1950)

³ Offline=εκτός σύνδεσης

⁴ Μετατοπίζεις την εικόνα ή το κείμενο στην οθόνη (πληροφορική)

⁵ Timeline : χρονοδιάγραμμα, πρόγραμμα

⁶ Ο άνθρωπος ο έμφρων, ο σοφός (οι σύγχρονοι άνθρωποι, όπως αναφέρεται, εξελίχτηκαν από το αρχαϊκό αυτό είδος)

συμπρωταγωνιστές τους φίλους και τους συγγενείς του και εν δυνάμει κοινό του σύσσωμη την ανθρωπότητα.

Ότι αν -ο μη γένοιτο- χαλούσαν τα κινητά ή διακοπτόταν η σύνδεση στο διαδίκτυο, τα πάρτι ακαριαία θα διαλύονταν. Τα εορταστικά δείπνα επίσης. Τα ζευγάρια θα έπαυαν να ρομαντίζουν και να ποζάρουν με φόντο ειδυλλιακά τοπία. Τα πιτσιρίκια θα απαξιούσαν πλέον να μας φτιάχνουν το κέφι με τις γκριμάτσες και τα αστεία τους καμώματα. Και οι αντιρρησίες ακόμα πάσης φύσεως θα κλείνονταν στους εαυτούς τους. Τι νόημα έχει μια ειρηνική διαδήλωση ή ένα βίαιο ντου εναντίον των φορέων της εξουσίας αν δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο youtube;

Από την άλλη, όχι. Ποιος είσαι εσύ για να αναθεματίσεις ως νοσηρή, στρεβλή, μια συμπεριφορά που -προφανώς- εκπορεύεται από τη φύση μας; Ανέκαθεν, αφότου απέκτησε συνείδηση του εαυτού του, ο άνθρωπος μηρύκαζε μετά μανίας την μικρή και τη μεγάλη, την ατομική και τη συλλογική του ιστορία. Απαθανατίζοντας και απαθανατιζόμενος - το λέει και η λέξη - ξεγελάς, αφελώς έστω, τον θάνατο. Ελπίζεις ότι το ίχνος που θα αφήσεις στη γη θα επιβιώσει του φθαρτού σαρκίου σου. [...]

Κείμενο 2

Η μνήμη των κομπιούτερς

Από τη συλλογή του ποιητή Γιάννη Κοντού (1943-2015) «Ο Αθλητής του Τίποτα», η οποία βραβεύτηκε με το κρατικό βραβείο ποίησης το 1998. Αφορά την ανθολόγηση «Τα ποιήματα (1970-2010)», Εκδόσεις Τόπος και Γιάννης Κοντός, 2013

Το χαδάκι στο λαιμό σου
δεν το πιάνει το πεδίο ενέργειας
του κομπιούτερ. Δεν μπαίνει στο
πρόγραμμά του. Αρνείται αυτές
τις λεπτομέρειες. Ούτε τις κάλτσες σου
πιάνει, γιατί τις έχει στο χέρι
και ακουμπάει στον ώμο μου.
Τα φιλιά σου τα μεταγράφει
ως θερμότητα. Δεν βλέπει τον
αποχαιρετισμό, το φως που κάνει
ρίγες στη φούστα σου. Ούτε το μολύβι
που γράφει τις παραγγελίες
για τον μπακάλη. Κάνει ένα μονότονο

θόρυβο, σαν ανεμιστήρας, και βγάζει
ταινίες με στοιχεία για πολύ σοβαρά πράγματα.
Την τετραγωνική ρίζα της λύπης
δεν θα τη βρει ποτέ. Ούτε
το ενδιαφέρει. Θα ανακαλύψει
πολλά και διάφορα, αλλά
τα μικρά, τα μισοσβησμένα,
θα τα έχει σε κενό στις καταγραφές
με τα αθροίσματά του.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αποδώσεις συνοπτικά τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, είναι νοσηρός ο τρόπος ζωής που βασίζεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίον συνδέονται νοηματικά οι τέσσερις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις (3) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/αναγνώστρια και να εξηγήσεις, με συντομία, πώς το πετυχαίνει για καθεμία από αυτές.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στις απόψεις που αυτό εκφράζει (μονάδες 5). Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Αγώνας της Ευρώπης κατά του ρατσισμού]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από πρόσφατη ομιλία της Προέδρου της Ευρωπαϊκής επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για τον ρατσισμό στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ως κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα. Πρέπει να καταπολεμούμε διαρκώς τον ρατσισμό και τις διακρίσεις: τις ορατές διακρίσεις, φυσικά. Αλλά επίσης και τον ρατσισμό και τις διακρίσεις που δεν διακρίνονται εύκολα — τις ασυνείδητες προκαταλήψεις μας.[...]

Γι' αυτόν τον λόγο λέω ότι πρέπει να μιλήσουμε για τον ρατσισμό. Και πρέπει να αναλάβουμε δράση. Είναι πάντοτε δυνατή η αλλαγή κατεύθυνσης, εφόσον υπάρχει σχετική βούληση. Πρέπει να μιλήσουμε για τον ρατσισμό με ανοιχτό μυαλό.

Τα καλά νέα είναι ότι δεν ξεκινάμε από το μηδέν. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι διακρίσεις απαγορεύονται στο υψηλότερο δυνατό νομικό επίπεδο: εννοώ τη Συνθήκη και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Απαγορεύονται οι διακρίσεις τόσο λόγω φυλετικής όσο και λόγω εθνικής καταγωγής. Έχουμε επίσης ευρωπαϊκούς νόμους κατά του ρατσισμού, των εθνικών διακρίσεων και της ρητορικής μίσους. [...]

Είμαι ευτυχής που ζω σε μια κοινωνία που καταδικάζει τον ρατσισμό. Αλλά δεν πρέπει να σταματήσουμε εκεί.

Εάν τον συναντούμε, πρέπει να κρούουμε τον κώδωνα του κινδύνου και να ενεργούμε αμέσως. Πρέπει να έχουμε επίγνωση του γεγονότος ότι η επαγρύπνηση και η ευαισθητοποίηση αρχίζουν σε μικρή κλίμακα.

Η ευαισθητοποίηση περιλαμβάνει και την εξέταση του ίδιου μας του εαυτού.

Κείμενο 2

[Άγριες διαθέσεις]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ηλία Βενέζη «Γαλήνη». Βιβλιοπωλείο της Εστίας. Αθήνα, 2002 (37^η έκδοση, 1^η έκδοση: 1939). Η ιστορία εκτυλίσσεται μετά το τέλος της Μικρασιατικής καταστροφής και της άφιξης πλήθους προσφύγων στην Ελλάδα.

Στην κατασκήνωση των προσφύγων έγινε μικρή κίνηση. Οι άνθρωποι σηκώνονταν όρθιοι, ο ένας έδειχνε στον άλλο κατά το μέρος της μικρής χαράδρας που άνοιγε ανάμεσα στους δύο λόφους. -Κοιτάξτε! Έρχονται άνθρωποι! Ποιοι να 'ναι;

Ήταν μια μικρή πομπή δεκαπέντε ίσαμε είκοσι βλάχοι, νέοι και γέροντες. Με τα λιοκαμένα πρόσωπα, όλα με μακριές γενειάδες, με τις κάπες τους και τις γκλίτσες στα χέρια, πλησίαζαν σιωπηλά, μ' επισημότητα, φιγούρες ερχόμενες από παμπάλαιους χρόνους. Το αργό περπάτημα και η σιωπή τους σκόρπισε μονομιάς ένα απροσδιόριστο αίσθημα φόβου στο κοπάδι των Φωκιανών. [...]

Ώρα καλή! Είπε ο πρώτος βοσκός, ένας αψηλός γέροντας, ο πιο σεβάσμιος απ' όλους [...]. Ώρα καλή! είπε κ' έφερε ένα γύρο τη ματιά του. Από δεξιά κι από ζερβά κι από πίσω τους σταθήκαν οι άλλοι οι δικοί του, οι βοσκοί, ακουμπώντας με τις μασχάλες τις γκλίτσες τους.

- Καλώς τους! αποκρίθηκαν πολλά στόματα οι πρόσφυγες.
- Τι είσαστε; είπε πάλι αργά ο γέροντας.
- Πρόσφυγες είμαστε! Πατρίδα μας ήταν οι Φώκες!
- Και τώρα πούθε ερχόσαστε;
- Ένα χρόνο περιπλανηθήκαμε στα μέρη της Πελοπόννησος κ' υποφέραμε πολύ. Τώρα μας δώσαν τη γη εδώ, για να μείνουμε.

Ανάμεσα στις στερεωμένες γκλίτσες των βοσκών έγινε μικρή κίνηση. Μετακινηθήκαν, σάλεψαν λίγο, πάλι ησύχασαν. Κανένας δε μίλησε άλλος απ' το γέροντα.

- Σας δώσαν, είπες, τη γη αυτή; κ' η φωνή του άρχισε να γίνεται τραχιά. Ποιος σας την έδωσε; Ποια γη;
- Το Κράτος, μας είπε: «Δική σας είναι η γη της Ανάβυσσος» Μας είπε να 'ρθουμε και να την πάρουμε!
- Σας είπε να 'ρθετε και να την πάρετε; Και πού 'ναι τα κοπάδια σας, τα ζωντανά σας;
- Δεν έχουμε κοπάδια. Δεν είμαστε βοσκοί. Θα ξεχερσώσουμε τη γη και θα φυτέψουμε αμπέλια, και θα σπείρουμε σιτάρι. [...]
- Από τότες που είμαστε εμείς εδώ, λέει η αυστηρή φωνή, κι από τότες που ήταν οι πατέρες μας, κι οι πατέρες τους, σ' ετούτη τη γη μονάχα βούρλα και πουρνάρι

βλασταίνουν, και τίποτ' άλλο δεν έζησε εδώ εξόν τα κοπάδια μας! Λοιπόν, για τι σιτάρι και για τι αμπέλια μου μιλάς!

Είχε το βαρύ, το ακατάλυτο και ανελέητο των παμπάλαιων πραγμάτων, της μοίρας ή του θανάτου, η βαθιά φωνή που ερχόταν από μακρινούς χρόνους να υπερασπίσει τη γη τους από τους βάρβαρους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 -60 λέξεις να αποδώσεις τη στάση που οφείλουμε ως κοινωνία να τηρήσουμε απέναντι στον ρατσισμό, σύμφωνα με την Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η γλωσσική συνοχή των νοημάτων στο χωρίο του Κειμένου 1: «Είμαι ευτυχής που ζω... του ίδιου μας του εαυτού» (μονάδες 6) και να περιγράψεις με συντομία πώς υπηρετούν τον παραπάνω στόχο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο, το οποίο επιλέγει να χρησιμοποιήσει η ομιλήτρια στο Κείμενο (μονάδες 5); Τι επιτυγχάνεται με τη γλωσσική αυτή επιλογή σε επίπεδο ύφους λόγου (μονάδες 5) και επικοινωνιακής αποτελεσματικότητας (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις σε 100 – 150 λέξεις τον τρόπο που αντιμετωπίζει ο γέρο βοσκός τους ξένους - πρόσφυγες με άξονα το κοινωνικό πλαίσιο της εποχής στην οποία εκτυλίσσεται η ιστορία (μονάδες 10). Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του, λαμβάνοντας υπόψη το σημερινό κοινωνικό πλαίσιο (μονάδες 5);

Κείμενο 1

Πρόβλημα τα οικογενειακά «βάρη» για την ψυχική υγεία των ανδρών

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Μιχάλη Θερμόπουλου, το οποίο αναρτήθηκε την 21/8/2016 στην Ιστοσελίδα <https://www.iatropedia.gr/psychiki-ygeia/provlima-ta-oikogeneiaka-vari-giatin-psychiki-ygeia-ton-andron/63479/> (Διασκευή)

Ερευνητές με επικεφαλής την επίκουρη καθηγήτρια Κριστίν Μουνς του Πανεπιστημίου του Κονέκτικατ ανέλυσαν στοιχεία ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος παντρεμένων ανδρών και γυναικών ηλικίας 18 έως 32 ετών σε βάθος 15ετίας και διατύπωσαν τη σχετική ανακοίνωση στο ετήσιο συνέδριο της Αμερικανικής Κοινωνιολογικής Ένωσης.

Οι επιστήμονες εξέτασαν τη σχετική συνεισφορά των δύο φύλων στον οικογενειακό προϋπολογισμό και έκαναν μετά συσχέτιση με την κατάσταση της υγείας καθενός από τους δύο. Διαπιστώθηκε ότι όσο μεγαλύτερη οικονομική ευθύνη έχουν οι άνδρες σε ένα νοικοκυριό, τόσο χειρότερη είναι η σωματική και ψυχική υγεία τους.

Η κατάσταση επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο αν οι άνδρες είναι οι μοναδικοί «κουβαλητές» και η γυναίκα τους δεν συνεισφέρει καθόλου από οικονομική άποψη. Οι άνδρες αυτοί έχουν κατά μέσο όρο 5% χειρότερη ψυχική υγεία και 3,5% χειρότερη σωματική υγεία, σε σχέση με τους άνδρες των οποίων οι γυναίκες συνεισφέρουν ισότιμα στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

«Συνηθώς, όσον αφορά το ρόλο των δύο φύλων σε ένα γάμο, εστιάζουμε στους διάφορους τρόπους που οι γυναίκες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, π.χ. λόγω οικογενειακής βίας ή επειδή αναλαμβάνουν την μερίδα του λέοντος στις δουλειές του νοικοκυριού. Όμως, η μελέτη μας δείχνει ότι οι αυξημένες προσδοκίες που υπάρχουν για τους άνδρες, μπορούν επίσης να τους κάνουν κακό. Οι άνδρες υποτίθεται ότι πρέπει να είναι οι «κουβαλητές», όμως, όταν έχουν ελάχιστη έως καθόλου οικονομική βοήθεια αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο πάνω τους», δήλωσε η καθηγήτρια.

Από την άλλη, σύμφωνα με τη μελέτη, όταν οι γυναίκες είναι οι «κουβαλητές», αυτό έχει ευεργετική επίδραση στην ψυχολογία τους. Όσο περισσότερα χρήματα φέρνουν εκείνες στο σπίτι, τόσο καλύτερα νιώθουν. Αντίθετα, δεν νιώθουν καθόλου καλά, όταν εξαρτώνται οικονομικά από τους άνδρες τους. Εξάλλου, η σωματική υγεία των γυναικών δεν φαίνεται να επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά από το αν και πόσο συμβάλλουν στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με τους ερευνητές, η επιβάρυνση για την ευθύνη των οικογενειακών δαπανών βιώνεται ως υποχρέωση και άγχος από τους άνδρες, ενώ οι γυναίκες συχνά το αντιλαμβάνονται ως ευκαιρία, επιλογή, αναγνώριση και πηγή υπερηφάνειας. Μια βασική διαφορά είναι ότι οι άνδρες

συνεχώς κατατρώγονται από το άγχος μήπως στο μέλλον αδυνατούν να εκπληρώσουν τον ρόλο τους (π.χ. λόγω ανεργίας), ενώ αντίθετα οι γυναίκες δεν έχουν ανάλογο άγχος μήπως κάποια στιγμή χάσουν το εισόδημά τους και δεν είναι οι πλέον «κουβαλητές».

Οι ερευνητές θεωρούν καλή εξέλιξη ότι στα σύγχρονα ζευγάρια συνήθως εργάζονται και οι δύο, πράγμα που σημαίνει ότι ο ρόλος του «κουβαλητή» παύει να είναι μονόπλευρος.

Κείμενο 2

Υ. Η Μεσαιωνική Γλαρέντζα

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το έργο του Ν. Καζαντζάκη (1883-1957) «Ταξιδεύοντας. Ιταλία-Αίγυπτος-Σινά-Ιερουσαλήμ-Κύπρος-Ο Μοριάς», κεφ. ΣΤ'. Ο Μοριάς, εκδ. Ελ. Καζαντζάκη, Αθήνα, 1969⁶, σελ. 226-229

Τέλειωσε ο σαντουρτζής, σφούγγιξε τον ιδρώτα του, η ματιά του που είχε φύγει ξανάρθε και μας κοίταξε γύρα. Έβγαλε από την τσέπη του ένα τασάκι, μάζεψε μερικά πενηνταράκια και σταύρωσε τα χέρια να ξεκουραστεί. Μου άρεσε· έπιασα μαζί του κουβέντα.

- Πώς έμαθες σαντούρι; τον ρωτώ.

- Εγώ ήμουν είκοσι χρονών. Σ' ένα πανηγύρι άκουσα σαντούρι. Η αναπνοή μου πιάστηκε. Τρεις μέρες έκαμα να φάω.

- Τι έχεις; με ρωτά ο πατέρας μου.

- Εγώ θέλω να μάθω σαντούρι.

- Μωρέ δεν ντρέπεσαι;

- Εγώ θέλω να μάθω σαντούρι!

Είχα οικονομήσει μερικά χρήματα για να παντρευτώ, σαν έρθει η ώρα. Τα έδωκα κι αγόρασα ένα σαντούρι. Να, τούτο το σαντούρι που βλέπεις. Έφυγα μαζί του για την Πάτρα, και βρήκα το μακαρίτη τον Κωστάκη, το δάσκαλο του σαντουριού. Έπεσα στα πόδια του.

- Τι θες μωρέ; μου κάνει.

- Εγώ θέλω να μάθω σαντούρι.

- Ε, και γιατί πέφτεις στα πόδια μου;

- Γιατί δεν έχω λεφτά να σε πληρώσω.

- Μωρέ κάτσε, και δε θέλω εγώ πληρωμή.

Έκατσα μαζί του ένα χρόνο κι έμαθα. Και τώρα γυρίζω εδώ και εκεί, στα πανηγύρια, στους γάμους, και βγάνω το ψωμί μου. Ας είναι καλά οι άνθρωποι. Όταν παίζω, μου μιλούνε μα δεν ακούω. Κάποτε πάλι ακούω, μα δεν μπορώ ν' αποκριθώ. Θέλω, μα δεν μπορώ.

- Μα γιατί;

- Ε, σεβντάς!

- Στο σπίτι σου παίζεις;

- Πού να παίζω, κύριέ μου! Στο σπίτι είναι σκουτούρες, γυναίκα, παιδιά, τι να φάμε... Έγνοιες! Και το σαντούρι θέλει καλή καρδιά. Άμα μου πει εμένα έναν περίσσιο λόγο η γυναίκα μου, τι καρδιά θέλεις να 'χω να παίζω σαντούρι; Άμα τα παιδιά πεινούνε, με τι καρδιά να παίζω; Το σαντούρι θέλει να συλλογάσαι μονάχα σαντούρι!

ΘΕΜΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το αντικείμενο της έρευνας, σύμφωνα με το Κείμενο 1, και ποια δεδομένα προέκυψαν από αυτήν σχετικά με την ψυχολογία των αντρών; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις και να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική σχέση που συνδέει την πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 1 με τις προηγούμενες.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 εντοπίζεται η ενεργητική σύνταξη. Για ποιο λόγο την επέλεξε ο συγγραφέας, κατά τη γνώμη σου; (μονάδες 5) Να μετασχηματίσεις τη σύνταξη στην παράγραφο από ενεργητική σε παθητική (μονάδες 5) και να γράψεις τις αλλαγές που σημειώνονται στον τρόπο με τον οποίο μεταφέρεται το μήνυμα/νόημα (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς σχολιάζεις τη στάση του μουσικού στο Κείμενο 2 απέναντι στις οικογενειακές του υποχρεώσεις (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα και σκέψεις σου γεννά το θέμα αυτό σε σχέση με το σήμερα; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Αναζητώντας τον κλεμμένο χρόνο¹

Τι είναι αυτό που χρειάζεται μια γυναίκα για ν' ανθίσει;

Το άρθρο που παρατίθεται αποσπασματικά γράφτηκε από τη Μαρίλη Ευφραιμίδη και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Marie Claire* στις 15/10/2019 (ανάκτηση από <https://www.marieclaire.gr/art-lifestyle/body-mind/anazitontas-ton-klemmeno-chrono/>).

Επειδή στο πίσω μέρος του μυαλού μου υπάρχει πάντα η ελπίδα ότι μια μέρα θα βρω χρόνο από τη δουλειά, τα παιδιά, τις δραστηριότητες, το διάβασμα, το μαγείρεμα, τα πλυντήρια και το συγύρισμα, για να αφιερωθώ στην τέχνη που αγαπάω και να μεγαλουργήσω, σκέφτηκα να ξεκινήσω από τα βασικά. Να δω πώς το κατάφεραν οι αληθινές μεγαλοφυΐες. Οπότε, διάλεξα για τις διακοπές την «Τέχνη της ρουτίνας» (εκδ. Key books) του Μέισον Κάρεϊ, ένα βιβλίο για τις ζωές των μεγάλων δημιουργών. Αντί όμως να βρω τις ιδέες που έψαχνα, κόλλησα με αυτό που συνειδητοποίησα ότι είχαν κοινό όλες αυτές οι προσωπικότητες, στην συντριπτική πλειονότητά τους άνδρες. Δεν ήταν ούτε τα προγράμματά τους, ούτε οι καθημερινές συνήθειες, αλλά ο ρόλος των γυναικών στην πορεία τους. Οι σύζυγοί τους τούς προστάτευαν από οτιδήποτε θα μπορούσε να τους αποσπάσει, οι καμαριέρες τους τούς ετοίμαζαν γεύματα τις πιο παράξενες ώρες και οι νταντάδες κρατούσαν τα παιδιά υπό έλεγχο, για να μην τους αποσπούν. Η Μάρθα Φρόιντ όχι μόνο σιδέρωνε τα ρούχα του Ζίγκμουντ² κάθε πρωί, αλλά

¹ Ο τίτλος αποτελεί έμμεση αναφορά στο διάσημο βιβλίο του Μαρσέλ Προυστ (1871-1922), *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο* (*À la recherche du temps perdu*, 1909-1922), ένα επτάτομο μυθιστόρημα του μοντερνισμού το οποίο αναφέρεται στη ζωή του συγγραφέα με τρόπο ψυχολογικό και αλληγορικό.

² Ζίγκμουντ Φρόιντ (Sigmund Freud, 1856–1939): Αυστριακός νευρολόγος, ιδρυτής της ψυχανάλυσης, κλινικής μεθόδου θεραπείας των ψυχικών παθήσεων που χρησιμοποιεί το διάλογο ανάμεσα στον ασθενή και τον ψυχοθεραπευτή.

του έβαζε ακόμα και την οδοντόκρεμα στην οδοντόβουρτσα. Η οικονόμος του Μαρσέλ Προυστ τού έφερνε για πρωινό καφέ, κρουασάν, εφημερίδες και την αλληλογραφία σε ασημένιο δίσκο και, όποτε της το ζητούσε, καθόταν και κουβέντιαζε μαζί του με τις ώρες (όλοι έχουμε ... διαβάσει πόσες ώρες μπορούσε να περάσει ο Προυστ φλυαρώνοντας). Μερικές γυναίκες αναφέρονται μόνο για όσα προσέφεραν, όπως η σύζυγος του Καρλ Μαρξ³, χωρίς όνομα στο βιβλίο, η οποία μεγάλωσε μέσα στη φτώχεια τα τρία επιζήσαντα από τα έξι παιδιά τους, ενώ εκείνος βρισκόταν στο Βρετανικό Μουσείο και έγραφε. [...]

Αντίθετα με τους άνδρες καλλιτέχνες, που συμπεριφέρονταν με δεδομένο ότι ο απεριόριστος ελεύθερος χρόνος είναι εκ γενετής προνόμιό τους, τα έργα και οι ημέρες των λιγοστών γυναικών δημιουργών που αναφέρονται στο βιβλίο οριοθετούνταν από τις υποχρεώσεις τους στο σπίτι και την οικογένεια. Η γυναίκα του Τολστόι διόρθωσε και καθαρόγραψε για λογαριασμό του επτά φορές το «Πόλεμος και Ειρήνη», που είναι πάνω από χίλιες σελίδες. Διόρθωνε το βιβλίο τις νύχτες, γιατί όλη μέρα έκανε δουλειές και φρόντιζε τα άπειρα παιδιά τους (13 εγκυμοσύνες). Και ο Τολστόι στοχαζόταν.

Και κάπως έτσι έφτασα στη στιγμή της αποκάλυψης. Ο λόγος που οι γυναίκες δεν έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους στον κόσμο της τέχνης και της διανόησης δεν είναι η έλλειψη ταλέντου. Απλά δεν είχαν ποτέ το χρόνο. [...]

Κείμενο 2

Σενάριο για υπαίθριο ρόλο

Το ποίημα της Δήμητρας Χριστοδούλου ανήκει στη συλλογή «Ευγενής Ναυσιπλοΐα» που εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 2021.

«Θα γίνω η κυρία Χιονάνθρωπος.

Λοξά το μαύρο καπελάκι, καρότο

Στη θέση της καμπυλωτής μου μύτης.

³ Καρλ Χάινριχ Μαρξ (Karl Heinrich Marx, 1818 - 1883) Γερμανός φιλόσοφος και κοινωνιολόγος, θεμελιωτής του κομμουνισμού. Καταλυτική επίδραση είχε στην προσέγγιση της ιστορίας η οπτική που εισήγαγε σχετικά με την «πάλη των τάξεων». Γνωστότερο από τα συγγράμματά του το τρίτομο έργο *Το Κεφάλαιο* (*Das Kapital*, 1867-1894).

Δυο μεγάλες αφράτες χιονόμπαλες
Θα σχηματίσουν το καινούριο μου σώμα
Στην άκρη του σκουπόξυλου θα κάθεται
Πότε σπουργίτης, πότε φύλλο κίτρινο
Από το πλαϊνό μου γέρικο δέντρο.
Θα χαχανίζουν γύρω μου τα γειτονόπουλα
Διαλέγοντας μικρά κουκουνάρια
Ή τσόφλια από καρύδια για κουμπιά.
Όταν θα τα μαζεύουν μέσα οι μανάδες τους
Το πιο θλιμμένο θα μου ρίχνει μια πέτρα.
Ωστόσο θα με βρίσκει στη σκούπα.
Θα αφήνει άθιχτο τον υπόλοιπο εαυτό μου.
Θα αναλαμβάνει ο νυχτερινός παγετός
Να τον κρατήσει ως το πρωί επισκευάσιμο.
Ίσως μόνο κάπως πιο χιονισμένο
Όπως κάποιος που ξυπνάει από τη ζάλη
Ενός επίμονου νυχτερινού πυρετού.
Δεν θα είμαι πια η κυρία Χρήσιμη!
Αυτή ποτέ δεν είδε, μόνο σκούπιζε
Το λιγοστό το χιόνι από το κατώφλι της,
Πάντα επικίνδυνο για σας τους βιαστικούς.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για ποιους λόγους, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1, οι γυναίκες δεν έχουν μέχρι σήμερα αντίστοιχη με τους άνδρες επίδραση στην τέχνη και την επιστήμη; Να απαντήσεις με συντομία σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις παραγράφους 1 και 2 του Κειμένου 1 η συγγραφέας παραθέτει επιμέρους περιπτώσεις γυναικών μέσα στο στενό κοινωνικό τους πλαίσιο. Με ποιον τρόπο λειτουργεί αυτή η παράθεση σε κάθε περίπτωση ως προς την πειστικότητα και την οργάνωση του κειμένου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. «κόλλησα» (παράγραφος 1), το αποτύπωμά τους (παράγραφος 3): Να επισημάνεις τη λειτουργία της γλώσσας (κυριολεκτική/μεταφορική) σε καθεμία από τις δύο λέξεις/φράσεις (μονάδες 4) και να τις αντικαταστήσεις με συνώνυμες λέξεις ή φράσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, εάν χρειάζεται, ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα των προτάσεων όπου εντάσσονται (μονάδες 6).

β. «Η γυναίκα του Τολστόι Και ο Τολστόι στοχαζόταν.» (παράγραφος 2): Να επισημάνεις τη λειτουργία που υπηρετεί, κατά τη γνώμη σου, η αντίθεση ανάμεσα στον μακροπερίοδο και μικροπερίοδο λόγο στο χωρίο αυτό του Κειμένου 1 (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο κατά τη γνώμη σου είναι το περιεχόμενο της απόφασης που παίρνει το ποιητικό υποκείμενο στον πρώτο στίχο του ποιήματος; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε δύο (2) ενδείξεις από το υπόλοιπο κείμενο (μονάδες 10). Θεωρείς δικαιολογημένη την απόφαση αυτή, και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις σε 100 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το ραδιόφωνο

Το ακόλουθο συντομευμένο χρονογράφημα προέρχεται από το βιβλίο του ζωγράφου, σκηνογράφου και συγγραφέα Δημήτρη Μυταρά, Ο σκύλος δαγκώνει, Αθήνα: Κέδρος, 1997, σσ. 34-36.

Κατέβαινα την εθνική οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης για αρκετές ώρες. Δίπλα μου είχα ένα πολύ ωραίο ραδιόφωνο ντίζιταλ,¹ το οποίο, για όσους δεν το γνωρίζουν, αναλαμβάνει για λογαριασμό σου να βρίσκει τους διάφορους σταθμούς που φτάνουν κοντά σου, καθώς μετατοπίζεσαι συνεχώς.

Η πολυφωνία ήταν τρομακτική. Δεν ήξερα ότι όλα τα ελληνικά χωριά έχουν φωνή, και μάλιστα με τη σχετική τοπική προφορά. Το ύφος είναι το γνωστό αγχώδες και βιαστικό ύφος που συναντάμε σε όλους τους σταθμούς γενικά στην Ελλάδα, με άπειρες αφιερώσεις, σχόλια πολιτικά, συνεντεύξεις από ραδιοφώνου, ψευδοδιαγωνισμούς και κάθε είδους μουσική. Μου έκαναν εντύπωση και οι διαφημίσεις, που μου θύμισαν το '52. Κάθε τρία λεπτά άλλαζα σταθμό, γιατί κάτι δεν πήγαινε και μου χάλαγε τη διάθεση. Έβαλα μια κασέτα για να στρώσουν τα νεύρα μου, έβγαλα και τα σχετικά συμπεράσματα, τα οποία ισχύουν και για τους ραδιοσταθμούς της Αθήνας: α) Σε όλη τη διαδρομή δεν κατάφερα να ακούσω ούτε ένα ολόκληρο τραγούδι. Ο εκφωνητής ανά πάσα στιγμή διέκοπτε, για να κάνει διάφορα σχόλια, ή απλώς διέκοπτε χωρίς λόγο. Συχνά σιγοτραγουδούσε και το τραγούδι. β) Τα τραγούδια, σε γενικές γραμμές, ήταν χαμηλού επιπέδου -οτιδήποτε τους έπεφτε στα χέρια- συχνά επιλεγμένα έτσι ώστε να ταιριάζουν σε διάφορα σχετικά σχόλια με νόημα. γ) Συνήθως ένα ζευγάρι εκφωνητών παρουσιάζει το πρόγραμμα, ανταλλάσσοντας απόψεις, λέγοντας διάφορα έξυπνα, αλλά ουδείς είναι τόσο έξυπνος, ώστε να μπορεί να το κάνει αυτό επιτυχώς επί μία ώρα συνεχώς. δ) Διάφοροι εκφωνητές, συμπαθέστατοι κατά τα άλλα, διαβάζουν κείμενα με άπειρα λεκτικά λάθη και λάθος αναπνοή, που σημαίνει ότι δεν καταλαβαίνουν αυτά που διαβάζουν, ώστε είναι φυσικό να μην καταλαβαίνουμε ούτε εμείς. ε) Σε εκπομπές με ξένη μουσική, όπου αναφέρονται λεπτομερώς με βαθμό επιτυχίας τα ξένα τραγούδια στην παγκόσμια αγορά, θαυμάζω πάντα τα τέλεια αμερικάνικα, με προφορά αντάξια σταθμού του Κεντάκι. Κάποιος ειδικός, μολαταύτα, μου είπε ότι σπάνια το επίπεδο γνώσης της γλώσσας ξεπερνάει τη σπουδή συνοικιακού φροντιστηρίου. Αφήνω ότι σπάνια αποφασίζει κάποιος να βάλει κλασική μουσική. Όχι βέβαια κουαρτέτα του Μπετόβεν - αυτό είναι αδιανόητο - αλλά κάποια εισαγωγή ή κάποιο άλλο κατανοητό

¹ντίζιταλ = ψηφιακό.

κομμάτι. Ακόμη, μου δόθηκε η εντύπωση ότι άκουγα τον ίδιο σταθμό παντού, εφόσον τα προγράμματα και το ύφος έχουν ταυτιστεί σχεδόν απόλυτα.

Να, λοιπόν, κάμποσοι λόγοι που με υποχρέωναν να κλείνω το ραδιόφωνό μου συχνότερα απ' ό,τι θα 'θελα. Αλλά ας μην είμαστε γκρινιάρηδες. Υπάρχουν ειδήσεις ταυτόχρονα με τα γεγονότα, υπάρχει γρήγορος ρυθμός και εναλλαγές θεμάτων και, τέλος, υπάρχουν άπειρες συνεντεύξεις, τις οποίες ακούω με πραγματική απόλαυση, ιδιαίτερα εκείνες που σέρνουν τα εξ αμάξης στους αρχηγούς και στα πολιτικά κόμματα.

Κείμενο 2

ΝΙΚΟΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ (1908-1993)

Ομιλήματα (απόσπασμα)

Το ακόλουθο κείμενο προέρχεται από το πεζογράφημα Ομιλήματα του μοντερνιστή λογοτέχνη και ζωγράφου Νίκου-Γαβριήλ Πεντζίκη (Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας, 1992, σσ.79-80).

Σκυμμένοι στο φως της λάμπας με το γκάζι, η αδελφή μου και εγώ διαβάζαμε σε τούτο το γραφείο.

Συλλάβιζα το αλφαβητάριο.

[...] Πόσο θάθελα να ήταν δυνατό να ξανάβλεπα τα πρώτα μου βιβλία.

Το αλφαβητάριο άρχιζε με το Α! Α!, φωνή θαυμασμού. Η σχετική εικόνα έδειχνε δυο παιδιά, έν' αγόρι κι ένα κορίτσι, που είχαν ανέβει σε μια κορυφή και θαύμαζαν την ανατολή του Ήλιου.

Έπειτα ακολουθούσαν τα γράμματα συμπλεγμένα, ώστε να σχηματίζονται οι φθόγγοι, οι συλλαβές και οι λέξεις. Σειρά από λέξεις, που μια έχει ως αρχικό ένα από τα 24 γράμματα του αλφαβήτου.

Το Α δίνει την Αγάπη, το Β δίνει το Βάρος, τη βαρύτητα, το Γ δίνει το Γάμο, το Δ τη Διάσπαση και τη διάρκεια, το Ε το Ευαγγέλιο και την Ελένη, το Ζ τη Ζωή, το Η τον Ήλιο, το Θ το Θεό (το μεταλλοειδές ανόργανο στοιχείο, τον αδελφό του πατέρα ή της μητέρας, αυτό που ανήκει στο Θεό), το Ι την Ικεσία, το Κ το Κάλλος και την καλοσύνη, το Λ το Λιοντάρι, τον λέοντα, που 'ναι σύμβολο του Ευαγγελιστού Αγίου Μάρκου, το Μ δίνει το Μένος και τη μορφή, το Ν δίνει το Νέο (πρόσωπο ή πράγμα ή αέριο), το Ξ δίνει το Ξένο, το Ο δίνει το Όλο, δηλαδή το ολόκληρο, το Π δίνει το Πάθος, το Ρ τη Ροή, το Σ τη Σιωπή, το Τ το Τέλος και τέλμα, το Υ την Υποταγή και την υπομονή, το Φ το Φάγετε, το Χ τη Χαρά (Χριστός), το Ψ το Ψάλλω και το ψάρι, το Ω δίνει το Ωρολόγι, που δείχνει την ώρα και δηλώνει το τέλος.

Απ' αυτού αρχινώντας ανάποδα: Ω Ψ(ι)Χ(ι) Φ(ι) Υ Τ(α) Σ(ι) Ρ(ο) Π(ι) Ο Ξ(ι) Ν(ι) Μ(α) Λ(α) Κ(α) Ι Θ(ι) Η Ζ(ι) Ε Δ(έλτα) Γ(α) Β(ι) φτάνουμε πάλι στο Α, που είναι η αφετηρία, που σημαίνει την αρχή του κόσμου, σύμφωνα μ' ένα παλιό ποίημα, με στίχους για κάθε γράμμα της αλφαβήτας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων τους λόγους που υποχρέωναν τον συγγραφέα του Κειμένου 1 να κλείνει το ραδιόφωνό του.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας οργανώνει τον λόγο του με μια αντίθεση. Να την αποδώσεις με συντομία (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή του αυτή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Στην περίοδο λόγου «Έβαλα μια κασέτα για να στρώσουν τα νεύρα μου, έβγαλα και τα σχετικά συμπεράσματα» (2^η παράγραφος) το ύφος μπορεί να χαρακτηριστεί ως:

- α) λόγιο
- β) χιουμοριστικό
- γ) σοβαρό
- δ) γλαφυρό

2. Η πρόταση «-αυτό είναι αδιανόητο-» (2^η παράγραφος) που περικλείεται σε διπλή παύλα συνιστά:

- α) ειδικό λεξιλόγιο
- β) συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας
- γ) σχόλιο του συγγραφέα
- δ) ξένο σχόλιο

3. Η λέξη «πολυφωνία» (2^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:
- α) πλουραλισμός
 - β) ποικιλοχρωμία
 - γ) πληθώρα
 - δ) πολυσημία
4. Η λέξη «λεπτομερώς» (2^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:
- α) απλώς
 - β) σχοινοτενώς
 - γ) ακροθιγώς
 - δ) εκτενώς
5. Με τη φράση «σέρνουν τα εξ αμάξης» (3^η παράγραφος), ο χρονογράφος εννοεί ότι:
- α) αμαυρώνουν τη φήμη
 - β) επιπλήττουν δριμύτατα
 - γ) επιβραβεύουν
 - δ) αμφισβητούν έντονα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2, γιατί ο αφηγητής εύχεται να ξαναδεί τα πρώτα του παιδικά βιβλία (μονάδες 10). Ποιες είναι οι σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τα δικά σου πρώτα αναγνωστικά βιβλία; (μονάδες 5) Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τεχνολογικές εξελίξεις και το μέλλον της εργασίας

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Γιάννη Στουρνάρα δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 23.12.2021.

[...] Η αγορά εργασίας αλλάζει με μεγάλη ταχύτητα. Βασικό ρόλο στο νέο, εκθετικά μεταβαλλόμενο, περιβάλλον έχουν οι δεξιότητες των ατόμων. Η τεχνολογία απαιτεί έναν συνδυασμό τεχνικών, μεθόδων, διαδικασιών και δεξιοτήτων. Σημαντικό ρόλο στην τεχνολογική πρόοδο μέχρι σήμερα έχουν διαδραματίσει βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου, όπως η παρατηρητικότητα και η διάθεση για εξέλιξη και γνώση. Η σύγχρονη εποχή είναι η εποχή της συνεχούς ανάπτυξης δεξιοτήτων και της καινοτομίας σε όλους τους τομείς. Μια καινοτόμος οικονομία και κοινωνία απαιτεί την απόκτηση, ενεργοποίηση και χρήση εξειδικευμένων δεξιοτήτων, όπως είναι η χρήση μαθηματικού προγραμματισμού, αλλά χρειάζεται, συγχρόνως, άτομα με υψηλές κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες.

Η ύπαρξη αρκετών εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης δεν είναι το μοναδικό ζητούμενο, αν και βέβαια αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχή ανταπόκριση στην πρόκληση της σύγχρονης τεχνολογίας. Για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας χρειάζεται οι εργαζόμενοι να διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες. Τα άτομα δεν αρκεί πλέον να αναπτύξουν θεμελιώδεις δεξιότητες, όπως γλωσσικό γραμματισμό, αριθμητική και επίλυση προβλημάτων, αλλά χρειάζονται και συμπληρωματικές κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες και αξίες, όπως δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες, προσαρμοστικότητα, επικοινωνία και ομαδικότητα.

Στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας που χαρακτηρίζεται από συνεχείς αλλαγές, οι απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο πεδίο ειδίκευσης. Οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας χρειάζεται να συνδυάζουν την κύρια ειδικότητά τους με ευρύτερες γνώσεις και δεξιότητες, καθώς και με άλλες εξειδικεύσεις. Παράλληλα, όσο πιο γρήγορα αλλάζει ο κόσμος, τόσο μειώνεται ο χρόνος ζωής των δεξιοτήτων. Ως εκ τούτου, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αναβαθμίζουν τις δεξιότητές τους και να επανειδικεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους, ενώ θα πρέπει να μπορούν να προσαρμόζονται σε κάθε αλλαγή. [...]

Ψηφιακός μετασχηματισμός, απομακρυσμένη εργασία και διά βίου μάθηση φαίνεται να συνθέτουν την εργασία του μέλλοντος. Ο εργαζόμενος θα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το λεγόμενο γραμμικό μοντέλο σταδιοδρομίας, όπου απασχολείται στο ίδιο επάγγελμα με το οποίο

ξεκίνησε μέχρι τη συνταξιοδότησή του. Η σταδιοδρομία πολλές φορές χαρακτηρίζεται ως «απρόβλεπτη» και «μεταβατική». Και τα άτομα, για να επιτύχουν πλέον στην επαγγελματική τους πορεία, χρειάζεται να διαθέτουν ένα πλέγμα πολύπλευρων δεξιοτήτων. Άλλωστε, λόγω των νέων συνθηκών δεξιότητες, όπως η ενεργή μάθηση, η ανθεκτικότητα, η ευελιξία, αποδεικνύονται εξαιρετικά χρήσιμες. Επομένως, αυτό που θα μεταβάλλεται διαρκώς στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας είναι η ζήτηση σε δεξιότητες.

Κείμενο 2

Τ. Κ. Παπατσώνης (1895-1976)

Οι Γιορτάδες

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή Εκλογή Β' (1962) του Τάκη Παπατσώνη, προδρόμου της μοντέρνας ποίησης (Εκλογή Α', Ursa Minor, Εκλογή Β', Αθήνα: Ίκαρος, 1988, σ. 271).

Κοπήκανε τα πράσινα φυλλώματα αρμαθιές,¹
και δέσμες τα φανταχτερά λουλούδια του χειμώνα,
της παγωνιάς ανθίσματα, την είσοδο στο σπίτι
κάμνουν. Μας φέρνουν την εορτή, βουνίσια, δροσισμένη,
να τη θρονιάσουν στα θερμά μοναχικά δωμάτια.
Αλλάζουν τα περίγυρα. Κατοικητήρια του φωτός
γίνονται οι σύθαμπες² γωνιές. Τα σκεβρωμένα ξύλα
λες και ξεπέταξαν κλαριά και βάτους, λες κι ανθίσαν.
Έφεξε το πρασίνισμα κι άστραψε το λουλούδι·
οι τοίχοι χαμογέλασαν, φάνταξε το τραπέζι,
στήσανε τα βιβλία χορό στα ράφια τους τα σκούρα
και δάσος πλήρες φούντωσε το πλούτος του τζακιού.
Τα είδαν οι γέροι του σπιτιού και σιγοκελαδήσαν
τα είδαν οι νιοι και χάρηκαν και τα μωρά ευφρανθήκαν,
ολούθε βγήκε μια ύμνηση στη θαλερή³ τη φύση,
που μας θυμήθη τους κλειστούς και μοναχούς ανθρώπους
κι εδώ μας μετατέθηκε, και δώρα μας φορτώνει,

¹ αρμαθιές = σύνολα όμοιων πραγμάτων συνδεδεμένων με σπάγκο.

² σύθαμπες = μισοσκοτεινές.

³ θαλερή = ανθηρή.

και τους χειμώνες καταλυεί⁴ με άνθηση του σπιτιού.

Κοιτάχτε, όπου έβασκε ανοστιά, χοροπηδάει μια πλάση
ζωντανεμένη στις χαρές γιορταστικής βλαστήσεως.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα χαρακτηριστικά της εργασίας του μέλλοντος, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο του με αίτιο-αποτέλεσμα. Να αποδώσεις με συντομία αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή του αυτή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 τις περιπτώσεις στις οποίες το μήνυμα διατυπώνεται με βεβαιότητα και τις αντίστοιχες στις οποίες ο συγγραφέας εκφράζει αναγκαιότητα. (μονάδες 10) Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με κριτήριο τους γραμματικούς ή λεκτικούς τύπους που επιλέγονται, για να δηλωθεί η βεβαιότητα ή η αναγκαιότητα. (μονάδες 5)

- ο Η αγορά εργασίας αλλάζει με μεγάλη ταχύτητα. (1^η παράγραφος)
- ο Για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας χρειάζεται οι εργαζόμενοι να διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες. (2^η παράγραφος)
- ο οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αναβαθμίζουν τις δεξιότητές τους και να επανειδικεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους (3^η παράγραφος)
- ο Ο εργαζόμενος θα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το λεγόμενο γραμμικό μοντέλο σταδιοδρομίας. (4^η παράγραφος)
- ο Επομένως, αυτό που θα μεταβάλλεται διαρκώς στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας είναι η ζήτηση σε δεξιότητες. (4^η παράγραφος)

⁴ καταλυεί = καταλύει.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2, την ευφρόσυνη αλλαγή του κόσμου, όπως παρουσιάζεται από το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 10). Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη χαρούμενη στάση ζωής που αυτό εκφράζει (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Δημιουργικότητα: Το κλειδί της επιτυχίας στην εργασία

Το κείμενο της Άννας Σαϊνίδου δημοσιεύτηκε στις 14.12.2020 στον ιστότοπο <https://speedynews.gr>.

Πολλές φορές συνηθίζουμε να κατηγοριοποιούμε τα επαγγέλματα λαμβάνοντας υπόψη το πόσο συναρπαστικά ή δημιουργικά μάς φαίνονται. Για πολλούς η δημιουργικότητα αφορά κατά κύριο λόγο τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την τέχνη. Πράγματι, φαινομενικά δεν είναι ιδιαίτερα συναρπαστικό να πουλάει κανείς φρούτα ή να είναι λογιστής. Η οπτική αυτή όμως είναι ιδιαίτερα επιφανειακή. Γιατί αν κάποιος θέλει να είναι δημιουργικός, τίποτα και κανείς δεν μπορεί να τον περιορίσει.

Αρχικά, όταν κάνουμε λόγο για δημιουργικότητα, μιλάμε για την προσωπική ικανότητα που έχει ο καθένας να δημιουργήσει, δηλαδή να αφήνει το δικό του στίγμα σε καθετί που καταπιάνεται, χωρίς απλά να διεκπεραιώνει μια εργασία που τού δίνεται. Για παράδειγμα, αν μια γραμματέας απλά σηκώνει τα τηλέφωνα και κλείνει τα ραντεβού, διαφέρει κατά πολύ από την γραμματέα που εμπιστεύονται οι πελάτες και που αναπτύσσουν ξεχωριστές σχέσεις μαζί της. Είναι προσωπική επιλογή του καθενός το πόσο δημιουργικός είναι στην εργασία του και αν θα χρησιμοποιήσει κάποιες από τις προσωπικές του δεξιότητες, ακόμη και σε θέσεις, που φαινομενικά αυτές δεν απαιτούνται.

[...] Φυσικά για πολλούς, δεν γίνεται σε όλα τα επαγγέλματα να είναι κανείς δημιουργικός, αλλά αυτό δεν ισχύει, καθώς όλα ξεκινούν με την αντίληψη που έχουμε για το κάθε επάγγελμα που θα κληθούμε να ασκήσουμε. Αν, για παράδειγμα, ένας τραπεζικός υπάλληλος σκεφτεί πως η δουλειά του είναι το ταμείο και τα έγγραφα, σίγουρα θα περιοριστεί στην διεκπεραίωση των συγκεκριμένων καθηκόντων.

[...] Σίγουρα δεν είναι λίγες οι φορές που κάποιος δεν θέλει να πάει στην δουλειά, είτε εξαιτίας της φυσικής τάσης του ανθρώπου για τεμπελιά είτε εξαιτίας της σωματικής και ψυχικής κόπωσης. Όμως, το κλειδί βρίσκεται για ακόμα μια φορά στον τρόπο που σκεφτόμαστε: Αν βρούμε το δικό μας «κουμπί», τότε όλα μπορούν να γίνουν συναρπαστικά και ενδιαφέροντα. Και δυστυχώς, καθώς οι καιροί που ζούμε μας απομακρύνουν από την δουλειά των ονείρων μας ή από την καριέρα που θα θέλαμε να χτίσουμε, ίσως τελικά η δημιουργικότητα και η εναπόθεση της προσωπικότητάς μας σε οτιδήποτε καλούμαστε να καταπιαστούμε, είναι και αυτό που θα μας βοηθήσει να μάθουμε να προσαρμοζόμαστε ευκολότερα, αλλά και να κάνουμε τη ζωή μας ακόμα πιο λειτουργική.

Κείμενο 2

Μέλπω Αξιώτη (1905-1973)

Ο γιατρός και η καθηγήτρια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα «Ο γιατρός και η καθηγήτρια» της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973), από το βιβλίο «Άπαντα», φιλολογική επιμέλεια Μάρω Δούκα – Βασίλης Λαμπρόπουλος, τόμ. Ε΄, Σύντροφοι, Καλημέρα! και άλλα διηγήματα, εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 1983, σ.σ. 121-131.

[...] «Ξέρεις τι βλέπω; Πως χόντρυνες. Εδώ και λίγο διάστημα τι όμορφη που ήσουν ακόμα, αδύνατη σα συλφίδα¹. Μα είναι βέβαια και τ' αρθριτικά που έρχονται με τα χρόνια. Πενήντα χρονών είσαι, Αντιγόνη, κι εγώ ένα δεκάρι από πάνω. Δε θα σε γνωρίσει η αδελφή σου, σα θα γυρίσει πίσω».

«Κι εγώ ξέρεις τι βλέπω; Πως από δω και πέρα δε θα μπορέσουμε πια να ζήσουμε».

«Και γιατί;», ρώτησε ο Γιώργης.

«Ε, γιατί δε μας έμεινε πια τίποτα. Έχει γούστο να νομίζεις πως ο άνθρωπος ζει με τον αέρα, μόνο με τα βιβλία του».

«Όχι παιδί μου, τέτοιο πράμα δεν το νομίζω, γιατί τότε δε θα 'μουν γιατρός. Η επιστήμη δίνει στο φαί πολύ μεγάλη σημασία. Μα έτσι που το 'πες, δεν το κατάλαβα αμέσως, γιατί είναι και άλλες περιπτώσεις που και τότε ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει, είναι αδύνατο. Σα δεν πιστεύει σε τίποτα ή δεν περιμένει τίποτα. Ή όταν δεν είναι η ζωή του σύμφωνη μ' αυτό που πιστεύει. Ή αν έκανε κάτι που βρόμιζε τη ζωή του και την πίστη του. Βλέπεις πόσες περιπτώσεις, ε; Μα η δικιά μας αποθήκη δεν έχει ακόμη αδειάσει από τέτοια αποθέματα, που να μας βαστούν ζωντανούς. Τώρα απομένει βέβαια να δούμε τι μπορεί να γίνει για το φαί, γιατί είναι κι αυτό φυσικά βασικό».

«Εγώ σου το ξανάπα, Γιώργη, να 'βαζες στην πόρτα απόξω ταμπέλα. Πού θες να ξέρει ο κόσμος πως κάθεται εδώ μέσα γιατρός; Από τόσα χρόνια τώρα που ήσουν γιατρός στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις, σε νομίζουνε για υπάλληλο. Περαστικός δρόμος είναι, και πολυκατοικία το σπίτι μας, κάποιος μπορεί να βρεθεί να χτυπήσει την πόρτα μας, άμα θα γράφει η ταμπέλα».

«Ναι, βέβαια, κι η ταμπέλα κάτι είναι. Ναι, να τη βάλουμε, δεν είπα εγώ τίποτα».

«Βλέπεις εμένα το επάγγελμά μου είναι σήμερα άχρηστο. Τι να το διαλαλήσεις, ποιος το θέλει. Διαλαλούνε τα λεμόνια και τα κολοκυθάκια, γιατί και μ' όλη τη φτώχεια πουλιούνται, κάποιος βρίσκεται πάντα να τα παίρνει. Μα δεν πάει να βραχνιάζεις να φωνάζεις «είμαι

¹ Συλφίδα: νεράιδα της κέλτικης μυθολογίας, (μεταφορικά) όμορφη, λεπτοκαμωμένη και αέρινη γυναίκα.

καθηγήτρια!». Ε, και δεν είσαι αφού σ' αρέσει, θα σου πούνε, τι μας το λες; Εγώ λοιπόν το βλέπεις πως από τη μεριά μου δεν μπορώ σήμερα να βοηθήσω το σπίτι. Ό,τι κάμεις εσύ».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων την έννοια της δημιουργικότητας στην άσκηση ενός επαγγέλματος, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με δύο τρόπους. Να τους καταγράψεις (μονάδες 6) και να εξηγήσεις με συντομία ποιο στόχο εξυπηρετεί ο καθένας από αυτούς (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όμως, το κλειδί βρίσκεται για ακόμα μια φορά στον τρόπο που σκεφτόμαστε: Αν βρούμε το δικό μας «κουμπί», τότε όλα μπορούν να γίνουν συναρπαστικά και ενδιαφέροντα».

Στις παραπάνω περιόδους λόγου η γλώσσα χρησιμοποιείται συνυποδηλωτικά/μεταφορικά. Ποια πρόθεση της αρθρογράφου φανερώνει αυτή η επιλογή (μονάδες 5); Να τις ξαναγράψεις αξιοποιώντας τη δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας χωρίς να αλλοιώσεις το νόημά τους (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πόσο σημαντικό κρίνει η Αντιγόνη πως είναι το επάγγελμα στη ζωή του ανθρώπου; Ο σύζυγός της συμφωνεί μαζί της; Ποια είναι η δική σου άποψη; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το μέλλον της εργασίας και η Κοινωνική Οικονομία

Το κείμενο του Δημήτρη Μιχαηλίδη δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο Αγρονέα, <https://www.enallaktikos.gr/Article/59386> στις 25.03.2021.

Στη μετάβαση από την 3η στην 4η βιομηχανική επανάσταση, η εργασία βιώνει μια βαθιά αναδιάρθρωση με χαρακτηριστικό στοιχείο τη μείωση της μισθωτής εργασίας. Η εργασία ανακαλύπτεται εκ νέου σε πολλούς νέους τομείς. Ως αποτέλεσμα, πολλοί θα αναγκαστούν να γίνουν αυτοαπασχολούμενοι, πέρα από την αμειβόμενη εργασία.

Από τη μια πλευρά, ο μεγάλος ανταγωνισμός στην αναζήτηση του κέρδους μειώνει το ποσοστό κέρδους, ενώ από την άλλη η τεχνολογική καινοτομία και η αυτοματοποίηση καθώς και η πνευματική ιδιοκτησία, εξασφαλίζουν υψηλή κερδοφορία για το Κεφάλαιο που αγοράζει, επενδύει σε καινοτομίες και κατέχει δικαιώματα ιδιοκτησίας. Δημιουργούνται έτσι νέοι προνομιούχοι τομείς κερδοφορίας με λιγότερους εργαζομένους και καταστρέφονται τομείς έντασης εργασίας, οι οποίοι δεν μπορούν να λειτουργήσουν μέσα στο κερδοσκοπικό πλαίσιο χωρίς κρατικές επιδοτήσεις

Βρισκόμαστε σε ιστορικό σημείο καμπής, καθώς λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και των λεγόμενων νέων τεχνολογικών ευκαιριών περιορίζεται η δημιουργία θέσεων εργασίας από εργοδότες, οι οποίοι δραστηριοποιούνται κυρίως στην αγορά, και περιορίζονται οι προσλήψεις από το κράτος, το οποίο δεν έχει επαρκείς φόρους λόγω περιορισμού της κερδοφορίας των εταιρειών. Και αυτό φυσικά έρχεται σε αντίθεση με την καθιερωμένη αντίληψη ότι κάθε τεχνολογική πρόοδος αναπτύσσει απεριόριστα την προσφορά και τη ζήτηση για τους εργαζόμενους.

Αφού δόθηκαν τα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης, η επανεφεύρεση της συνεργατικής-συνεταιριστικής εργασίας είναι η μόνη δυνατότητα δημιουργίας νέων ευκαιριών εργασίας, όπως δείχνουν οι παγκόσμιες τάσεις της οικονομίας.

[...] Πού θα βρεθούν όμως οι νέες θέσεις εργασίας, για να αντικαταστήσουν αυτές που χάνονται; Η απάντηση είναι ότι μια νέα περίοδος αυτοαπασχόλησης και παραγωγής - κατανάλωσης έρχεται ως αναπόφευκτη λύση. Το «κίνημα χωρίς μεσάζοντες» αλλά και η τάση για νέους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς και γέφυρες συνεργασίας μεταξύ δικτύων καταναλωτών και παραγωγών αποτελούν την πρώτη ένδειξη.

Αυτή η τάση παρεμποδίζεται προφανώς από την γραφειοκρατία και τις οργανωμένες συντεχνίες που είναι βολεμένες από το βιομηχανοποιημένο και συγκεντρωτικό σύστημα οικονομίας. Ταυτόχρονα ο «κρατισμός» και οι πελατειακές σχέσεις των ψηφοφόρων με την κρατική επιδοματική πολιτική αποστερούν κάθε προσπάθεια διεύρυνσης της απασχόλησης. Η ανεργία όμως και η φτωχοποίηση μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού πιέζουν και η μόνη απάντηση είναι η ενίσχυση της συνεργατικής - Κοινωνικής Οικονομίας. [...]

Κείμενο 2

Έλλη Αλεξίου (1894-1988)

[Η Διευθύντρια]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Έλλης Αλεξίου (1894-1988) «Γ' Χριστιανικόν Παρθενναγωγείον», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 2010.

Μα δε σταματούσα ως εκεί. Προχωρούσα και πιο πέρα. Είχα κι απαιτήσεις από την κ. Διευθύντρια, που μου τις άφησε κι αυτές ανικανοποίητες. Ως εκείνη τη στιγμή που μπήκα κάτω από τη διεύθυνσή της, είχα γνωρίσει για ανωτέρους μου τους δασκάλους μου και τον πατέρα μου, και νόμιζα πως όλοι οι ανώτεροι είναι πάντα κανονισμένοι στο ίδιο καλούπι. Πως έχουνε καθήκον οι ανώτεροι να καθοδηγούν, ν' απαγορεύουν, να διατάσσουν και να μαλώνουν τον κατώτερο, μα νόμιζα πως έχουν ακόμη το καθήκον να παίζουν και να αμείβουν. Και πολλές φορές τώρα δασκάλα, έκανα κάτι παραπανίσιο, για να μου πει έναν καλό λόγο η κ. Διευθύντρια. Μόνο και μόνο για ν' ακούσω από το στόμα της έναν καλό λόγο. Μου ήτανε ανάγκη εσωτερική η επιδοκιμασία της, μα όντως ποτέ της δεν μου την χάρισε αυτή τη χαρά. Γιατί η κ. Διευθύντρια όπως δε σου 'λεγε ποτέ τίποτε προσβλητικό, όπως δεν ξεστόμιζε ποτέ της άσκημα και χοντρά λόγια, το ίδιο δεν έλεγε ποτέ της και παινέματα. Ήτανε από φυσικό της λιγόλογη. Γι' αυτό σ' αυτή την περίπτωση μπορεί εγώ να 'φταιγα κι όχι η κ. Διευθύντρια. Πολύ συχνά με το να είμαστε έτσι κι αλλιώς μαθημένοι, υποφέρομε, και νομίζομε πως μας φταίνει οι άνθρωποι, ενώ εμείς οι ίδιοι φταίμε του εαυτού μας. Γιατί πρέπει να είμαστε από πρωτύτερα προετοιμασμένοι, όταν μπαίνουμε στη ζωή· και να ξέρουμε πως δεν μπορούμε να κανονίζουμε τα πάντα κατά τα κέφια μας. Κέφια και όρεξες και ό,τι ξέραμε να τα ξεχάσουμε άμα μπορούμε στον στίβο. Η ζωή είναι σκληρή και δύσκολη κ' οι άνθρωποι, όταν τους χρειαστείς, το ίδιο κι αυτοί σκληροί, γιατί έτσι τους

κατάντησε η πικρή τους πείρα. Είναι δύστροποι και δύσπιστοι και μετρούνε τα λόγια τους προτού τα πουν, σαν να 'τανε χρυσάφι. Και δε λένε ένα καλό λόγο κ' ένα μπράβο κι ας τον έχεις ανάγκη αυτόν τον καλό λόγο, γιατί φοβούνται πως θα τον εκμεταλλευτείς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα αίτια της οικονομικής κρίσης, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος διατυπώνει ένα ερώτημα: «*Πού θα βρεθούν όμως οι νέες θέσεις εργασίας, για να αντικαταστήσουν αυτές που χάνονται;*» Να εξηγήσεις με συντομία πώς εξυπηρετεί τη δομή της παραγράφου η επιλογή της ερωτηματικής πρότασης.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«...ο μεγάλος ανταγωνισμός στην αναζήτηση του κέρδους μειώνει το ποσοστό κέρδους» (2^η παράγραφος),

«Αφού δόθηκαν τα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης» (4^η παράγραφος),

«Ταυτόχρονα ο «κρατισμός» και οι πελατειακές σχέσεις των ψηφοφόρων με την κρατική επιδοματική πολιτική αποστερούν κάθε προσπάθεια διεύρυνσης της απασχόλησης» (6^η παράγραφος).

Να εντοπίσεις στις παραπάνω προτάσεις το είδος της σύνταξης (ενεργητική – παθητική) που χρησιμοποιείται (μονάδες 6) και να τις μετατρέψεις στην αντίθετή της (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η δασκάλα στο Κείμενο 2 επιθυμεί τον έπαινο από τη Διευθύντριά της. Σε ποιες σκέψεις την οδηγεί το γεγονός πως δεν ακούει αυτόν τον έπαινο; Πόσο σημαντικό κρίνεις τον έπαινο στον επαγγελματικό χώρο; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Επαγγελματικές προτιμήσεις και επιλογές μαθητών ηλικίας 14-18 ετών

Το κείμενο είναι απόσπασμα από ερευνητικό άρθρο των Αγνής Βίκη και Ευστράτιου Παπάνη, το οποίο αναρτήθηκε στις 14.8.2020 στον ιστότοπο:

<https://psychologiagr.com>.

[...] Ως προς το ποια επαγγέλματα σκέφτονται οι μαθητές για πρώτη φορά, διαπιστώθηκε ότι σκέφτονται να ακολουθήσουν επαγγέλματα επιστημονικά που προσδίδουν κύρος ή που ανήκουν στο δημόσιο τομέα (π.χ. απλά στρατιωτικά-αστυνομικά). Η συμφωνία πρώτης σκέψης και τελικής απόφασης επαγγέλματος ανέρχεται στο 36% του δείγματος που μελετήσαμε. Τα δημοφιλέστερα επαγγέλματα τόσο στις πρώτες σκέψεις των μαθητών όσο και στις μετέπειτα προτιμήσεις τους παραμένουν τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά, τα Επιστημονικά Ιατρικά και τα Απλά Στρατιωτικά-Αστυνομικά. Στην περίπτωση του τελικού επαγγέλματος που αποφασίζουν οι μαθητές, τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά και τα «απλά» Στρατιωτικά-Αστυνομικά παραμένουν στις πρώτες προτιμήσεις αλλά αυξάνονται αισθητά τα ποσοστά των επαγγελμάτων Μηχανογράφησης & Πληροφόρησης και Ανώτερων Οικονομικών (3η και 4η επιλογή αντίστοιχα), ενώ ελαττώνεται κατά το ήμισυ το ποσοστό των Επιστημονικών Ιατρικών επαγγελμάτων.

Το φύλο αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης τόσο των επιθυμιών όσο και των τελικών επιλογών των μαθητών. Τα κορίτσια επιλέγουν διαφορετικούς επαγγελματικούς τομείς και επαγγέλματα από τα αγόρια, αφού η «διαφορετική ιδιοσυγκρασία των δύο φύλων οδηγεί σε προτίμηση διαφορετικών επαγγελμάτων» (Μάνος 2000, 255). Σύμφωνα και με την άποψη της Gilligan, η διαφοροποίηση αυτή έχει σχέση με τις εμπειρίες των φύλων που είναι διαφορετικές και η οποία, όπως είναι γνωστό, τονίζει τη διαφορετική οπτική γωνία με την οποία βλέπουν τα πράγματα οι γυναίκες σε συνάρτηση με τις διαφορετικές τους εμπειρίες.

Η σχολική επίδοση των μαθητών, το επάγγελμα του πατέρα αλλά και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειας αποτελούν παράγοντες-κριτήρια επιλογής επαγγελμάτων ανάλογα με το επίπεδο (χαμηλό επίπεδο αυτών των παραγόντων οδηγεί σε

αντίστοιχη επιλογή επαγγέλματος, όπως υψηλό επίπεδο σε επιλογή επαγγελμάτων υψηλού επιπέδου).

Τέλος, ποσοστό 14% των μαθητών επιθυμούν «επιστημονικά» επαγγέλματα αλλά τελικά επιλέγουν «απλά». Οι μαθητές αυτοί έχουν χαμηλή επίδοση, χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και προέρχονται περισσότερο από αγροτικές περιοχές.

Κείμενο 2

Γαλάτεια Σαράντη (1920 -2009)

[Το μάτι του Θεού]

Το κείμενο είναι απόσπασμα που προέρχεται από το βιβλίο της Γαλάτειας Σαράντη (1920 -2009) «Το ποτάμι», Εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα: 1992, σ.σ. 161-162.

Ο ξάδερφος του πατέρα μου με πήρε μαζί του, από το χωριό στα 1919, Σεπτέμβρης μήνας ήταν. Με έβαλε στον κουμπάρο του, τον κυρ Γιάννη τον παπλωματά, να δουλέψω παραγιός. Το αφεντικό μου είχε ένα μικρό μαγαζάκι στην απάνω πόλη και πουλούσε μπαούλα, παπλώματα και στρώματα, ένα μικρό εμπόριο χωρίς ανεβοκατεβάσματα, μια σταθερή δουλειά που την έκανε όλο αξιοπρέπεια και περηφάνια. Ήταν καλό ανθρωπάκι, θεοσεβούμενος, σοβαρός, μετρημένος. Δεν βλαστήμαγε ποτέ, δεν έβριζε, δεν φώναζε. Από μιας αρχής με πήρε με καλό μάτι. Μου αγόρασε παπούτσια και ένα ντρίλινο¹ κοστούμι που μου έπεφτε κάπως μεγάλο, αλλά δεν πειράζει, έλεγε, του χρόνου θα ψηλώσεις, όλα πρέπει να τα νοιάζεται κανείς! Χόρτασα κοντά του ψωμί, ναι μα την αλήθεια. Τον είδα από μιας αρχής σαν Θεό. Τι άλλο μπορεί να είναι ο Θεός; Σου σιγουρεύει το φαΐ και τον ύπνο, μεγαλώνεις χωρίς να κρυώνεις και να πεινάς, κάτι που ο πατέρας και η μάνα που με γέννησαν δεν το μπορούσαν. Αρκεί να είσαι δουλευτής, οικονόμος, λιγόλογος και πιστός. Εύκολα πράγματα. Έγινε ένα καλό πιστό σκυλί. Τα βράδια κοιμόμουν στο μαγαζί χωρίς να ανάβω λάμπα, ούτε κερί από το φόβο της πυρκαγιάς. Το πρωί ανέβαινα απάνω στο σπίτι του αφεντικού, και η κυρά μού έδινε να φάω. Στην αρχή δεν με ήθελε. Κάτι την έδιωχνε, κάτι δεν της άρεσε απάνω μου, λες και έφταιγα για κάτι που δεν το ήξερα. Από την πρώτη μέρα έβαλε τις φωνές.

-Τι μου τον κουβάλησες εδώ; Δεν μπορώ να τον έχω στο κεφάλι μου!

¹ Το ντρίλι ήταν φτηνό βαμβακερό ύφασμα για παντελόνια και κοστούμια, σε διάφορα χρώματα.

-Ένα πιάτο φαΐ, Αγλαΐα, δεν είναι τίποτα σπουδαίο. Να κάνουμε και ένα ψυχικό. Ο Θεός τα βλέπει και τα λογαριάζει όλα...

-Μα θα μου βρωμίζει, θα θέλει λάτρα...

-Τίποτα, τίποτα δεν με θα θέλει. Θα δεις... Μόνο ένα πιάτο φαΐ. Και θα σου κάνει και δουλειές να μην κουράζεσαι εσύ...

Όλα αυτά είχαν ειπωθεί μαλακά, τρυφερά σχεδόν, με ένα διπλό νόημα, γιατί το αποτέλεσμα ήταν άμεσο. Η Αγλαΐα με δέχτηκε χωρίς γκρίνιες. Καθόταν και με κοίταζε που έτρωγα και μίλαγε μόνη της: «Για δες, για δες πείνα που την έχει. Αν του βάλω λίγο ακόμη θα το φάει, θα δεις που θα το φάει!».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα βασικά κριτήρια επιλογής επαγγέλματος των νέων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται η αντιθετική παράθεση των δεδομένων της έρευνας. Επιβεβαίωσε την παραπάνω διαπίστωση με σχετικές αναφορές (μονάδες 6) και εξήγησε με συντομία ποια η νοηματική σχέση της αντίθεσης με την άποψη της Gilligan (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Μπορείς να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου που επικρατεί στο Κείμενο 1 και να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές που το επιβεβαιώνουν; Μπορείς να αιτιολογήσεις αυτή την επιλογή ύφους από τις συντάκτριες του κειμένου;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο νεαρός εργαζόμενος στο Κείμενο 2 είναι ευχαριστημένος με τη δουλειά του. Μπορείς να εξηγήσεις, σύμφωνα με το κείμενο, πού οφείλεται αυτή η θετική διάθεσή του; Με ποιον τρόπο δείχνει πως είναι ευχαριστημένος; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο ρατσισμός

Το κείμενο του Βαγγέλη Μητράκου δημοσιεύτηκε στις 11.3.2021 στον ιστότοπο <https://www.flynews.gr/o-ratsismos-arthro-vaggeli-mitrakou>.

«Ο ρατσισμός είναι μια κηλίδα στο πρόσωπο της ανθρωπότητας, που αμαυρώνει πρακτικά κάθε χώρα του κόσμου. Οι κυβερνήσεις πρέπει να αντιμετωπίσουν ενεργά τον ρατσισμό και να διασφαλίσουν ότι η δικαιοσύνη απονέμεται με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους». ΔΙΕΝΘΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Τα αίτια του ρατσισμού είναι πολλά. Στη βάση του όμως βρίσκεται η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας (ισότητα, δικαιοσύνη, ειρήνη, σεβασμός) και η πνευματική φτώχεια (αδυναμία να φτάσει κάποιος στη γνώση και στην αντικειμενική αλήθεια). Έτσι, περιορίζεται ο πνευματικός ορίζοντας των ανθρώπων και αδρανοποιείται η σκέψη τους, με αποτέλεσμα να χειραγωγούνται εύκολα από σκοτεινά κέντρα, τα οποία υποστηρίζουν μεγάλα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα και προωθούν τις ολοκληρωτικές ιδεολογίες τους, με εργαλείο τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τις διακρίσεις και τα παρακλάδια τους, τη χρήση των οποίων διδάχτηκαν από τους μεγαλύτερους δικτάτορες του 20ου και του 21ου αιώνα.

Στην ουσία, στρέφουν την προσοχή των ρατσιστών – θυμάτων τους προς την τελείως αντίθετη κατεύθυνση από εκείνη που θα όφειλαν να είναι στραμμένοι ως πολίτες, ώστε να μην βλέπουν και να μη συνειδητοποιούν τις πραγματικές αιτίες της «κατάντιας», στην οποία έχουν βουλιάξει τις χώρες και τους λαούς.

Για το λόγο αυτό, ως κοινωνία, χρειαζόμαστε, πάνω απ' όλα, μια Παιδεία αληθινή κι όχι μια συστημική, ανεύθυνη εκπαίδευση, που δημιουργεί «σιδερωμένους», υπάκουους, πειθήνιους πολίτες, χωρίς περιεχόμενο, χωρίς βούληση και κριτική σκέψη.

Ο αγώνας ΚΑΤΑ του ρατσισμού συνεχίζεται (και θα συνεχιστεί) σ' όλα τα επίπεδα και παντού.

Ο αγώνας ενάντια στο ρατσισμό και την ξενοφοβία αποτελεί βασική πρόκληση για τη δημοκρατία και τη δημόσια ζωή.

Ο αγώνας ενάντια στον ρατσισμό δικαιώνει την έννοια, το περιεχόμενο και την οντότητα του Ανθρώπου.

«Ο νεοναζισμός, ο φασισμός, ο ρατσισμός και κάθε αντικοινωνικό και αντιανθρώπινο φαινόμενο συμπεριφοράς δεν προέρχεται από ιδεολογία, δεν περιέχει ιδεολογία, δεν συνθέτει ιδεολογία. Είναι η μεγεθυμένη έκφραση-εκδήλωση του κτήνους που περιέχουμε μέσα μας χωρίς εμπόδιο στην ανάπτυξή του, όταν κοινωνικές ή πολιτικές συγκυρίες συντελούν, βοηθούν, ενισχύουν τη βάρβαρη και αντιανθρώπινη παρουσία του.»

ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

Κείμενο 2

Τάσος Αθανασιάδης (1913 – 2006)

[Η απολογία του ασώτου]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Τάσου Αθανασιάδη (1913 – 2006) «Αγία Νεότητα», εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα, 1990, σ.σ. 141-142.

Κάθε τόσο φτάνανε στο νησί πληροφορίες απ' τις αθηναϊκές εφημερίδες για τη σκανδαλώδη ζωή στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες του μικρότερου απ' τους δύο γιους του εφοπλιστή Λάζαρου Λαμπρινού. Οι συμφοιτητές του στη Νομική σχολή της Αθήνας, γυρίζοντας στη γενέτειρά τους τα καλοκαίρια, απορούσαν στις συζητήσεις τους πώς ο ντροπαλός ωραίος Γιάννος, απ' τους πιο επιμελείς της χρονιάς τους, είχε ξεκόψει απ' την παράδοση των караβοκραίων του νησιού του, που χτίζανε τα πλοία τους φορώντας παντούφλες, για να τα κληρονομήσουν νοικοκυρόπουλα ικανά να τα αυξήσουν. Ενώ του πρόλεγαν ένα λαμπρό μέλλον, όταν θα 'μπαινε με τον αδελφό του στις επιχειρήσεις του πατέρα του, εκείνος με το θάνατό του, άρχισε να κατασπαταλά το μερίδιό του: Παντρευόταν' αποκτούσε παιδιά με γόησες' τις χώριζε' έπαιρνε μέρος σε υποδρομίες και αυτοκινητοδρομίες' έκανε εντυπωσιακές αγορές από διεθνείς οίκους δημοπρασιών' τ' όνομά του ακουόταν ανάμεσα στους «τζετ-σετ» της κοσμοπολίτικης κοινωνίας...

Επόμενο να πέσει σα βόμβα στο νησί η είδηση πως ο άσωτος σκόπευε να το επισκεφτεί εκείνο το καλοκαίρι. Η είδηση επιβεβαιώθηκε, όταν φτάσανε κάποιο πρωί με το καράβι της γραμμής ένα ζεύγος Φιλιππινέζοι μαζί μ' ένα μαύρο σκύλαρο και πολλές αποσκευές. Οι πατριώτες του προσβλήθηκαν. Να προτιμήσει ξένους στο προσωπικό του, το θεώρησαν σα δυσπιστία σε κείνους. Η ακαδημαϊκή νεολαία, που ξημεροβραδιαζόταν στα μπαράκια και τα ζαχαροπλαστεία της παραλίας, ανυπομονούσε να γνωρίσει τον γόη, που εξακολουθούσε –ακόμη και στα πενήντα του- «να δίνει γροθιές» με τα σκάνδαλά του στο

κατεστημένο. Κάθε μέρα στρέφανε το βλέμμα στο σπίτι του μήπως τον διακρίνουν σε κάποιο παράθυρό του.

Το αρχοντικό των Λαμπρινών κρεμόταν σαν αετοφωλιά πάνω σε μια απόκρημνη πλαγιά, απ' όπου έβλεπες στο βάθος τη θάλασσα να δέρνει αδιάκοπα τα βράχια φουσκωμένα απ' τις σπηλιάδες. Το είχε πρωτοχτίσει ο παππούς, ο μαουνιέρης Αρτέμης Λαμπρινός, όταν απέκτησε το πρώτο του καράβι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τους λόγους που προκαλούν τον ρατσισμό, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας στο Κείμενο 1 με την παράθεση της άποψης του Μάνου Χατζιδάκη στην τελευταία παράγραφο αντί επιλόγου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις με συντομία τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στοχεύει στην ευαισθητοποίηση του αναγνώστη.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 την αντίδραση των συντοπιτών του Γιάννου Λαμπρινού στην είδηση του ερχομού του στο νησί. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο ρόλος της οικογένειας στην αποδυνάμωση των αρνητικών στερεοτύπων

Το κείμενο της Δωροθέας Πέρπερα, Εκπαιδευτικού, έχει δημοσιευτεί στη στήλη Επιστολές της καθημερινής εφημερίδας της Μαγνησίας «Ταχυδρόμος» στις 11.6. 2018.

Τα στερεότυπα είναι μέρος της καθημερινότητάς μας κι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις που σχηματίζουμε για τους άλλους. Ακούμε και λέμε συχνά: «οι Άγγλοι είναι ψυχροί», «οι γυναίκες είναι φοβητσιάρες», «οι Γάλλοι είναι πολιτισμένοι», «οι άντρες έχουν μηχανικές ικανότητες», «τα άτομα με αναπηρίες δυσκολεύονται να εκπαιδευτούν και να εργαστούν», «τα Μαθηματικά είναι για τα αγόρια» «οι Πακιστανοί είναι επικίνδυνοι», «οι ηλικιωμένοι έχουν “λήξει”», «το να έχεις παραπάνω κιλά είναι κακό», «οι άνθρωποι των πόλεων είναι εξυπνότεροι από αυτούς της επαρχίας», «οι Έλληνες είναι φιλόξενος λαός», «οι Σκωτσέζοι είναι τσιγκούνηδες» κλπ. [...]

Όταν αναφερόμαστε σε στερεότυπα μιλάμε για απλουστευμένες, άκαμπτες αντιλήψεις, συνοδευόμενες από χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή συμπεριφορές, που αποδίδονται σε ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή ακόμα και στον ίδιο μας τον εαυτό. Είναι γενικεύσεις που τις χρησιμοποιούμε συνήθως από γενιά σε γενιά χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψη μας τις πραγματικές διαφορές, χωρίς να έχουμε αναμφισβήτητη απόδειξη για αυτή την κατηγοριοποίηση. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε την τάση να ταξινομούμε τους ανθρώπους σε ομάδες με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η φυλή, οι πεποιθήσεις, η θρησκεία, η πολιτική ένταξη, η καταγωγή, το επάγγελμα, οι προτιμήσεις κ.λπ. Η κατηγοριοποίηση βοηθά τους ανθρώπους να αντιληφθούν γρήγορα και εύκολα τα θέματα που τους απασχολούν. Ο απλουστευτικός τους χαρακτήρας τα καθιστά ευλογοφανή και άρα εύκολα στην πρόσληψή τους από τους ανθρώπους, ιδίως νεαρής και παιδικής ηλικίας, που έχουν την ανάγκη να λάβουν γρήγορες απαντήσεις σε πλήθος ερωτημάτων. Αυτές οι στερεοτυπικές μορφές αναπαράγονται από τις τέχνες, από τους κώδικες επικοινωνίας μας και τις πολιτικές μας δραστηριότητες.

Τα στερεότυπα μπορεί να έχουν θετική ή αρνητική χροιά. Ωστόσο, οι κοινωνικές τους συνέπειες είναι μεγάλες και οδηγούν σε προκαταλήψεις και σε κοινωνικές αδικίες. Πολλές παρεξηγήσεις, πολλές διαμάχες και πολύς φόβος έχει μπει ανάμεσά μας εξαιτίας

τους. Τα στερεότυπα, λοιπόν, δυσκολεύουν τη συμβίωσή μας με τους υπόλοιπους ανθρώπους. [...]

Οφείλουμε όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι η υιοθέτηση και διαιώνιση στερεότυπων αντιλήψεων χαρακτηρίζει άτομα με στενούς ορίζοντες. Το ερώτημα είναι πώς θα μπορέσουμε ως γονείς και κηδεμόνες να αποδυναμώσουμε τα αρνητικά στερεότυπα;

Η οικογένεια που παίζει καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία απόψεων και στάσεων των νέων, είναι αλήθεια, δεν μπορεί να καταργήσει τις στερεότυπες αντιλήψεις. Μπορεί, όμως, να διαμορφώσει τη συνείδηση εκείνων που θα τις αρνηθούν καλλιεργώντας την αγάπη για τον συνάνθρωπο, τη συλλογική δράση και το σεβασμό προς το διαφορετικό, μεταδίδοντας αξίες και ήθος με το προσωπικό της παράδειγμα και φυσικά διατηρώντας συνεχώς το διάλογο με τους νέους. [...]

Κείμενο 2

Φυλάκιο Βήτα Δύο

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα του Στρατή Μυριβήλη «Φυλάκιο Βήτα Δύο», που βρίσκεται στο βιβλίο του «Το βυssινί βιβλίο», 1996, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σ.σ. 9-35.

Είμασταν νέοι τότες, σαν άρχισε ο πόλεμος. Πολύ νέοι. Μόλις είχαμε τελειώσει το Γυμνάσιο και κάναμε το πρώτο μας έτος στο Πανεπιστήμιο. Πήγαμε και γραφτήκαμε εθελοντές όλη η παρέα μου. Δεκαοχτώ ως είκοσι – εικοσιδύο χρονώ αγόρια. Ο Τούρκος κρατούσε ακόμα σκλαβωμένα τα νησιά μας στο Αιγαίο και μας φλόγιζε ο πόθος να χτυπηθούμε μαζί του. Μόλις προφτάσαμε να γυμναστούμε δεκαπέντε μέρες και γυρέψαμε να μας στείλουν στη μάχη. Πολεμήσαμε πλάι στους έφεδρους της ελεύτερης Ελλάδας σαν τρελοί. Κυνηγήσαμε τους Τούρκους, τους διώξαμε από τη Μακεδονία. Ο στρατός τους διαλύθηκε μέσα στην Αλβανία. Σύμμαχοί μας ήταν οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι. Με τους πρώτους τα πήγαμε καλά. Σταματήσαμε στη Φλώρινα όταν ανταμωθήκαμε με το Σέρβικο ιππικό. Οι Βούλγαροι, μπαμπέσηδες όπως πάντα, μας βάρεσαν πισώπλατα. Τους χτυπήσαμε κι αυτούς, τους κυνηγήσαμε ως μέσα στη Βουλγαρία. Κατόπι σταματήσαμε να συνέρθουμε. Πολύ κακοπάθαμε από τον παραδαρμό του πολέμου, όμως κανένας δε βαρυγκόμησε κι ας χάσαμε, σε τρεις μέρες μονάχα που βάσταξε η μάχη του Κιλκίς, εφτά χιλιάδες παλικάρια ώσπου να ξετοπίσουμε τους Βουλγάρους. Το τραγούδι μας έλεγε γι' αυτούς: «ο άπιστος, ο δόλιος ο σύμμαχος». Σαν κατάκατσε ο αγώνας, η ενωμοτία μου βρέθηκε να φρουρεί ένα

γεφύρι πάνω από την Έδεσσα. Χειμώνας ήταν, όλα, βράχοι, δέντρα, κουκουλωμένα από το χιόνι. Κρυώναμε πολύ με τη μισή κουβέρτα. Όσοι από τη συντροφιά μας είχαν σκοτωθεί ή σακατέφτηκαν, αντικατεστάθηκαν από παλιούς στρατιώτες. Όμως και πάλι οι περισσότεροι είμασταν εθελοντές στη φρούρηση του γεφυριού. Ο Βλαντής, ο φοιτητής της Θεολογίας, που έψελνε με θαυμάσια φωνή βαθύφωνου τα ωραία βυζαντινά τροπάρια, ο Σκουρλέτης της Φιλολογίας, μαλλιαρός¹ ψυχαριστής² έτοιμος για καβγά με το γλωσσικό, ο Τράκας, ο Βένιος, τόσοι άλλοι από την παλιά φρουρά. Τώρα πια μας λογάριαζαν και οι έφεδροι. Μας είδανε στη μάχη και δε μας έλεγαν πια κοροϊδευτικά «τα Γιαννάκια» που δεν είχαμε ακόμη μουστάκι για στρίψιμο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων, τα βασικά χαρακτηριστικά των στερεοτύπων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να βρεις δύο από τους τρόπους με τους οποίους η συγγραφέας οργανώνει τον λόγο της. Αφού τους εντοπίσεις (μονάδες 6), να εξηγήσεις με συντομία πώς ο καθένας εξυπηρετεί το θέμα που παρουσιάζεται στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τρεις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Με τη φράση «οι Άγγλοι είναι ψυχροί» (1^η παράγραφος), η συγγραφέας εννοεί ότι:
α) είναι αγενείς

¹ Αυτόν τον χαρακτηρισμό τον απέδιδαν στους υποστηρικτές της δημοτικής γλώσσας.

² Υποστηρικτής του Γιάννη Ψυχάρη, θερμού δημοτικιστή.

- β) ασκούν αυστηρή κριτική
γ) είναι απροσπέλαστοι
2. Η πρόταση «οι ηλικιωμένοι έχουν “λήξει”» (1^η παράγραφος) περικλείεται σε εισαγωγικά διότι συνιστά:
- α) πληροφορία
β) ξένο σχόλιο
γ) σχόλιο του συγγραφέα
3. Η λέξη «ευλογοφανή» (2^η παράγραφος) μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη φράση:
- α) φαινομενικά λογικά
β) πραγματικά λογικά
γ) φαινομενικά ακριβή
4. Στην περίοδο λόγου «Αυτές οι στερεοτυπικές μορφές αναπαράγονται από τις τέχνες, από τους κώδικες επικοινωνίας μας και τις πολιτικές μας δραστηριότητες.» (2^η παράγραφος) το ύφος λόγου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:
- α) σοβαρό
β) χιουμοριστικό
γ) ειρωνικό
5. Η λέξη «συνεχώς» (5^η παράγραφος) μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:
- α) ακροθιγώς
β) εκτενώς
γ) αδιάλειπτα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με σχετικές κειμενικές ενδείξεις να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις την ψυχολογία, τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή στο Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Επαγγελματική προσαρμοστικότητα

Το κείμενο της Κατερίνας Αργυροπούλου είναι δημοσιευμένο στην Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού, τ. 102, Οκτώβριος 2013-Δεκέμβριος 2013, σσ. 24-33.

Οι ραγδαίες κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές, οι οποίες χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα, επηρεάζουν με απρόβλεπτο τρόπο τη σταδιοδρομία του ατόμου. Οι στόχοι, οι ευκαιρίες, οι επιλογές και οι προοπτικές επαναπροσδιορίζονται διαρκώς σε κάθε επίπεδο της καθημερινής ζωής, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται όλο και περισσότερο η σημασία των «προσόντων» πέραν εκείνων που απαιτούνται πλέον στο βιογραφικό σημείωμα. Η σταδιοδρομία αποδίδεται με τους όρους «απρόβλεπτη», «πολύπλευρη», «ασταθής», «κυκλική» και «μεταβατική» (Hearne, 2010).

Κάτω από τις νέες συνθήκες οικονομικής κρίσης και κοινωνικής αστάθειας η απόκτηση βασικών γνώσεων και ικανοτήτων θεωρείται αναγκαία, ωστόσο, για να κάνει κανείς σχέδια για το μέλλον, να αντιληφθεί την προοπτική μιας δεύτερης ή μιας τρίτης σταδιοδρομίας, να εξελιχθεί ή, ακόμη, να αναπτυχθεί, χρειάζεται να διαθέτει ένα πλέγμα πολύπλευρων δεξιοτήτων (Nathan & Hill, 2006). Οι δεξιότητες αυτές θεωρούνται σημαντικά «εφόδια» στην προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου, προκειμένου το άτομο να διαχειριστεί τις περίπλοκες μεταβάσεις που χαρακτηρίζουν το σύγχρονο κόσμο της εργασίας, να διερευνήσει πιθανές ευκαιρίες και προσωπικές δυνατότητες, να ενδυναμώσει την προσωπική του επάρκεια και να αναζητήσει έναν εργασιακό τρόπο ζωής πολύ διαφορετικό από το παραδοσιακό πρότυπο.

Είναι γεγονός ότι οι ταχύτερες αλλαγές ασκούν ακραίες πιέσεις, όχι μόνο στα άτομα που προσπαθούν να κινηθούν προς και μέσω των αγορών εργασίας, αλλά και σε εκείνους που παρέχουν υποστήριξη για αυτές τις μεταβολές. Αναφύεται, λοιπόν, το ερώτημα «πώς οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού μπορούν να διαχειριστούν τις νέες συνθήκες και να στηρίξουν το άτομο να σχεδιάσει τη σταδιοδρομία του σε μια αγορά εργασίας που υφίσταται διαρκείς αλλαγές και ανακατατάξεις, χωρίς να χάσει την αίσθηση του εαυτού και της κοινωνικής του ταυτότητας;». Σε αυτή τη σύνθετη ανάπτυξη σταδιοδρομίας ο επαγγελματικός σύμβουλος καλείται να ενθαρρύνει το άτομο να δώσει προσωπικό νόημα στην σταδιοδρομία του, αναπτύσσοντας μια ενισχυμένη αίσθηση ταυτότητας και ουσιαστική επαγγελματική δράση (Young & Collin, 2004). Θετικά

αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν μέσω της υιοθέτησης κατάλληλων παρεμβάσεων που οδηγούν από τη διερεύνηση των περιστασιακών επιλογών στην αναζήτηση του σχεδιασμού ζωής, από τη συνειδητοποίηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας στη διαμόρφωση της ταυτότητας και από την αναγνώριση των γεγονότων στην αξιολόγηση προοπτικών. Όλα τα παραπάνω προκάλεσαν την ανάδυση της έννοιας της επαγγελματικής προσαρμοστικότητας ως το «κλειδί» για την αντιμετώπιση των νέων κοινωνικών συνθηκών (Savickas, 2013).

Κείμενο 2

Το καφέ σακκάκι

Ο ποιητής Βάκης Λοιζίδης (1965-) γεννήθηκε στη Λευκωσία και έχει πλούσιο ποιητικό έργο, μέρος του οποίου περιλαμβάνεται στο εκπαιδευτικά εγχειρίδια Μέσης Εκπαίδευσης για τη Λογοτεχνία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου. Το ποίημα «Το καφέ σακκάκι» ανθολογείται στη Μεγάλη Ανθολογία της Σύγχρονης Ελληνικής Λογοτεχνίας, έκδοση της «Εφημερίδας των συντακτών».

Στο μουντό Λονδίνο
τον έδιωξαν από τη δουλειά
γιατί φορούσε καφέ σακκάκι.
Χρώμα αντιεπαγγελματικό
όπως του εξήγησαν.
Δείλιασε να τους πει
ότι καφέ είναι οι κορμοί των δέντρων,
καφέ είναι και η γη που κατοικούμε.
Φόρεσε γκρι κουστούμι κι επέστρεψε
επαγγελματίας στη δουλειά.
Στη μέσα τσέπη είχε
τα ποιήματα του Κώστα Καρυωτάκη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 40-50 λέξεων τον ρόλο του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στο εργασιακό πεδίο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 διατυπώνεται ένα ερώτημα. Μπορείς να εξηγήσεις τον ρόλο του στη δομή της παραγράφου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τον σωστό, κατά τη γνώμη σου, χαρακτηρισμό για το ύφος λόγου του Κειμένου 1: α. χιουμοριστικό, β. ειρωνικό, γ. σοβαρό, δ. οικείο (μονάδες 5) και να αιτιολογήσεις αυτόν τον χαρακτηρισμό με δύο γλωσσικές επιλογές του κειμένου (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του προσώπου για το οποίο γίνεται λόγος στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτή σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ρατσισμός. Πού κάναμε λάθος;

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ανάρτηση στο blog tromaktiko στις 11-05-2011 (διασκευή).

Ρατσισμός είναι να θεωρούμε ότι κάποια άλλη ομάδα ανθρώπων είναι κατώτερη ή ακόμη και άξια περιφρόνησης, λόγω της φυλετικής ή εθνικής της καταγωγής. Αιτία του ρατσισμού είναι συνήθως ένα μίγμα υπεροψίας και φόβου. Δηλαδή, από τη μια αισθανόμαστε ότι η δική μας φυλή είναι ανώτερη – πιο καλλιεργημένη, πιο έξυπνη, πιο πολιτισμένη κ.λπ. – ενώ από την άλλη νιώθουμε πως η άλλη φυλή με κάποιο τρόπο μας απειλεί: είτε στρατιωτικά είτε πολιτιστικά είτε ακόμη και στο επίπεδο εξεύρεσης εργασίας. Το αποτέλεσμα, μέσα μας, είναι να βλέπουμε μία ολόκληρη ομάδα ανθρώπων με εχθρότητα και προκατάληψη.

Ο ρατσισμός περιλαμβάνει πάντοτε το στοιχείο της διαστρεβλωμένης όρασης: στους εαυτούς μας βλέπουμε μόνο καλά, μόνο αρετές, μόνο μεγαλείο. Αν κατά σύμπτωση προσέξουμε κάποιο ελάττωμα, εύκολα το δικαιολογούμε. Αντίθετα, στην αντίπαλη φυλή βλέπουμε μόνο πάθη, μόνο πονηρία, μόνο μικρότητα. Αν τυχαία προσέξουμε κάποια καλοσύνη, εύκολα την ανάγουμε σε υστεροβουλία. Επίσης, ο κάθε λαός βρίσκει τα δικά του προσχήματα, όταν θέλει να στραφεί προς τον ρατσισμό: Η ναζιστική Γερμανία είχε προφασιστεί τη γενετική καθαρότητα, η Αγγλία της αποικιοκρατίας την πολιτιστική ανωτερότητα, ενώ εμείς εδώ στην Ελλάδα, όταν έχουμε κρούσματα ρατσισμού, συνήθως τα δικαιολογούμε με βάση την εθνική μας καταγωγή και την ένδοξη ιστορία μας.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι οι αρχαίοι πρόγονοί μας πρόσφεραν πολλά στον πανανθρώπινο πολιτισμό, ίσως και περισσότερα από οποιονδήποτε άλλο λαό της εποχής εκείνης. Αυτό όμως το έκαναν καλλιεργώντας τη δημοκρατία και τον σεβασμό προς κάθε άνθρωπο, προς το ανθρώπινο πρόσωπο αυτό καθαυτό. Αν τώρα εμείς – στο όνομα των αρχαίων – περιφρονούμε κάποιους από τους συνανθρώπους μας, τότε το μόνο που κάνουμε είναι να φανερώνουμε ότι δεν είμαστε γνήσια παιδιά τους.

Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι ο κάθε άνθρωπος, ανεξάρτητα από την παιδεία που έλαβε και από τον πολιτισμό, στον οποίο ανατράφηκε, έχει μέσα του την ίδια φλόγα της ανθρώπινης φύσης που έχουμε κι εμείς. Έχει δηλαδή την ικανότητα να αγαπά, να δημιουργεί, να σκέπτεται, να χαίρεται, να θαυμάζει – να κάνει ό, τι κάνουμε κι εμείς και να ζει σε κοινωνία, όπως ζούμε εμείς. Ίσως διαφέρει σε κάποια εξωτερικά χαρακτηριστικά ή

σε κάποιες συνήθειες, αυτή η διαφορά όμως πρέπει να ξυπνά το ενδιαφέρον μας να τον γνωρίσουμε καλύτερα και όχι να προκαλεί φόβο ή περιφρόνηση. Άλλωστε, ο πραγματικά μεγάλος άνθρωπος, ο πραγματικά μεγάλος λαός είναι αυτός που ξέρει να μαθαίνει από τα προτερήματα των άλλων, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί αλώβητη την εθνική του ταυτότητα.

Κείμενο 2

Ο αντίκτυπος του νου

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί την αρχή του ομώνυμου διηγήματος του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, το οποίο δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στην εφημερίδα «Χαραυγή» το 1910. Σήμερα βρίσκεται στον 4^ο τόμο των Απάντων του συγγραφέα που έχουν εκδοθεί από τον Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλο (Δόμος 1985).

Στου Καρμάνη το καπηλείον¹, όπου εγίνοντο άφθονοι σπονδαί εις τον Διόνυσον², εσύχναζον και τινες Ιταλοί σιμά³ εις τους δικούς μας, με τους οποίους είχαν φιλικές σχέσεις. Αλλ' οι πλέον αχώριστοι ήσαν ο Αντώνιος Αλμπέργος, Σικελιώτης από την Κατάνην, με ηλιοκαή Ελληνοϊταλικήν όψιν, φέρων την λάβαν της Αίτνης εις την μορφήν και εις την ψυχήν, σφραγιδοποιός⁴, και εν μέρει καλλιτέχνης· ο Σαββατίνος, ή Σαλβατώρος, ή Σάλβος, ή Σάββας, Εβραίος από την Κέρκυραν, ομιλών ικανάς⁵ γλώσσας, και εξασκών πολλές τέχνας· και ο Λύσανδρος Παπαδιονύσης, από τους δικούς μας.

Τρεις άνθρωποι, τρία θρησκευάματα, τρεις φυλαί. Ως κοινόν γνώρισμα είχαν μεγάλην κλίσιν εις τα γιουβέτσια, τα οποία παρήγγελλον εις όλους τους γειτονικούς φούρνους, με μακαρόνια πολύ χονδρά, ραβδωτά, τα οποία τινες ονομάζουν, δεν ηξεύρω διατί, σέλινα. Ο Αντώνιος Αλμπέργος, πριν ακόμη ο Σάββας αρχίση να μεταβιβάζη εις τα πιάτα, προήρπαζε, κατά το ρήμα του Σαμοσατέως⁶, όχι ολίγα ζεστά καυτά με τα δάκτυλα.

Επερίσσευεν όμως πάντοτε μεζές και δι' άλλους Ιταλούς, όσοι ήρχοντο κατόπιν· ο Άντζελο Μασσίνι, αμαξοπηγός⁷· ο υψηλός και τεράστιος Πίντο, ή Πίνδος, όστις ως κυριώτερον επάγγελμα, κατά τους χρόνους αυτούς της παρακμής, είχε, άμα επλησίαζε λαϊκή τις εορτή, να παίρνη σημειώσεις από τις γειτονιές, και να συντάττη κατάλογον, ποίοι και πόσοι εώρταζον, Γιάννηδες, λ.χ. Γιώργηδες, ή Κωσταντήδες· ή ποίαι και πόσαι Μαρίαι ή

¹ Ταβέρνα

² Πίνανε πολύ

³ Κοντά

⁴ Έφτιαχνε σφραγίδες

⁵ αρκετές

⁶ Όπως λέει ο Λουκιανός (αρχαίος συγγραφέας)

⁷ Κατασκευαστής αμαξιών

Ελέναι ή Κατίναι· και, την πρωίαν της εορτής, να οδηγή τον θίασόν του, τους πλανοδίους μουσικούς, εις τα πρόθυρα, εις την σκάλαν της οικίας του εορτάζοντος τ' όνομά του, δια να τονίσουν χαρμόσουν μέλος⁸, και λάβουν ως αμοιβήν χαρτίνην δραχμήν ή και δίδραχμον.

Μαζί μ' αυτούς ήρχετο και άλλος Ιταλός Αντώνιος, ως επάγγελμα έχων τα εμπειτάσματα⁹ και τον ευτρεπισμόν¹⁰ οικιών ή δωματίων. Και σιμά εις τούτους είς¹¹ γέρων παλαιός Ιταλοκερκυραίος, κατασκευαστής εστιών¹² και επιχρίστης¹³, ο μπαρμπα-Νιόνιος ο Πούπης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το αίτιο της ρατσιστικής συμπεριφοράς και ποια στοιχεία περιλαμβάνει, όταν αυτή εκδηλώνεται; Να συνοψίσεις τις σχετικές πληροφορίες του Κειμένου 1 (60-70 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τρεις (3) κειμενικούς δείκτες σύνδεσης στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τη συμβολή τους στην οργάνωσή της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

1) Με βάση τα συμφραζόμενα, ως συνώνυμη της **υπεροψίας** στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί η λέξη:

α) αγένειας

β) αλαζονείας

γ) αδιαφορίας

⁸ Τραγούδι

⁹ Ταπετσαρίες

¹⁰ καλλωπισμό

¹¹ Ένας

¹² Τζακιών

¹³ Σοβατζής

δ) αναληθείας

2) Με βάση τα συμφραζόμενα, ως συνώνυμη της **διαστρεβλωμένης** στην 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί η λέξη:

α) παραλλαγμένης

β) κατεστραμμένης

γ) παραμορφωμένης

δ) κατακερματισμένης

3) Στη 2^η παράγραφο η άνω και κάτω τελεία (·)

α) επεξηγεί ποια είναι τα προσχήματα του ρατσισμού·

β) κατηγοριοποιεί τα προσχήματα του ρατσισμού·

γ) εισάγει παραδείγματα ρατσιστικών προσχημάτων·

δ) αιτιολογεί γιατί χρησιμοποιούνται τα ρατσιστικά προσχήματα.

4) Στην 4^η παράγραφο του κειμένου η απλή παύλα (-)

α) γενικεύει το νόημα·

β) εξειδικεύει το νόημα·

γ) εισάγει στον λόγο απαραίτητη πληροφορία·

δ) εισάγει στον λόγο δευτερεύουσα πληροφορία.

5) Με βάση τα συμφραζόμενα, ως αντώνυμη του επιθέτου **αλώβητη** στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί η λέξη:

α) αλλοιωμένη

β) διαφοροποιημένη

γ) προδομένη

δ) αφημένη

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο στοιχείο σε εντυπωσίασε στις ανθρώπινες σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα πρόσωπα του κειμένου 2; Να λάβεις υπόψη σου την καταγωγή και τα χαρακτηριστικά τους και να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τηλεργασία: κέρδη και ζημίες

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Α. Σταμάτη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 15-09-2021 (διασκευή).

Εδώ και αιώνες οι χώροι εργασίας σήμαιναν κάτι σταθερό: ένα σύνολο ανθρώπων οι οποίοι δούλευαν συγχρόνως ως φυσικές παρουσίες. Από τα εργαστήρια της Αναγέννησης μέχρι τα γραφεία του 19ου αιώνα, ένα γραφείο ήταν συνήθως ένας χώρος, ένα κτίριο ή ένα δωμάτιο όπου οι άνθρωποι εργάζονταν πίσω από ένα τραπέζι. Το γράψιμο επιστολών – ένας ασύγχρονος τρόπος επικοινωνίας, ο οποίος αποτελούσε ζωτικό εργαλείο εμπορίου για πολλούς αιώνες – ήταν πολύ αργό για την καθημερινή συνεργασία. Για τις περισσότερες εργασίες γραφείου, ο συγχρονισμός (και ο συγχρωτισμός¹) ήταν ο μοναδικός τρόπος.

Στα μέσα του 19ου αιώνα, ειδικά στην Αμερική, οι γραφιάδες, οι σημερινοί υπάλληλοι δούλευαν σε μικρούς χώρους που ονομάζονταν «σπίτια καταμέτρησης». Οι άνθρωποι αυτοί θεωρούνταν περίεργοι τύποι οι οποίοι δεν έκαναν «πραγματική δουλειά». Αλλά η οικονομική ανάπτυξη είχε άλλα σχέδια: Οι μεγάλες ιστορικές μετατοπίσεις από τις βιομηχανίες στις οικονομίες της πληροφορίας, αλλά και η οργάνωση του χώρου εργασίας, ευνόησαν το συγκεκριμένο σύστημα δουλειάς και οι υπάλληλοι άρχισαν να κυριαρχούν στο εργατικό σώμα. Τα κτίρια γραφείων εξελίχθηκαν σε χώρους με ορθολογική κατάτμηση, σχεδιασμένα τόσο για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα όσο και για την ενίσχυση της παραγωγικότητας των εργαζομένων.

Κανένας θεσμός ωστόσο δεν μένει στατικός. Εκεί που παλιά υπήρχαν τοίχοι και μικρά γραφεία, τώρα πλέον έχουν αντικατασταθεί από ανοιχτούς χώρους, μέσα στους οποίους οι εργαζόμενοι συνυπάρχουν. Ακόμη, από την εκτελεστική σουίτα με την ξύλινη επένδυση έως τα «γραφεία ανοιχτού τύπου», με τη βοήθεια της τεχνολογίας περάσαμε σε ένα σύστημα, όπου μπορούμε να εργαστούμε οπουδήποτε οποιαδήποτε στιγμή.

Παντού διαβάζουμε πως η τηλεργασία θα είναι το μέλλον. Είναι βέβαιο πως τα ποσοστά της θα αυξηθούν ραγδαία, ωστόσο, όπως ισχύει και για άλλα πεδία υποκατάστασης, η ανθρώπινη επαφή, η συνύπαρξη, είναι πολύ δύσκολο να

¹ επαφή μεταξύ ανθρώπων στον ίδιο χώρο, συναναστροφή

αντικατασταθούν. Το να είσαι μια εικονίτσα από πίξελ² σε ένα μεγάλο παράθυρο, έχοντας ο ίδιος σκηνοθετήσει και επιμεληθεί την παρουσία σου, είναι δύσκολο να αντικαταστήσει το αυθεντικό της φυσικής παρουσίας, όπου και οι πέντε αισθήσεις είναι ενεργές.

Από προσωπική εμπειρία, έχοντας μεταφέρει τα σεμινάρια δημιουργικής γραφής που κάνω στο Διαδίκτυο, θεωρώ πως κάτι κερδίζεις, κάτι χάνεις. Κερδίζεις ίσως σε συνεκτικότητα, ευελιξία, αλλά χάνεις την αίσθηση κοινότητας, εκείνο το βλέμμα κάποιου που συγκεντρώνεται με την προοπτική ότι σε λίγο θα διαβάσει την άσκησή του. Εν ολίγοις, τον πλήρη ενσώματο, τρισδιάστατο εαυτό με όλες του τις νευροκινητικές, ψυχοκινητικές διεργασίες. Και αυτό είναι απώλεια ουσίας.

Κείμενο 2

Σημεία των καιρών

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα «Σημεία των καιρών» της Γιολάντα Πατεράκη, περ. Εστία, τόμ. 135, τεύχ. 1598, 1.2.1994.

Στη δουλειά μου πήγαινα καλά κι αυτό το έκρινα από τις δίκες που μου ανέθετε το «αφεντικό» του γραφείου, να προετοιμάσω. Κάποια, μάλιστα, μέρα που έψαχνα ένα Νομοθετικό Διάταγμα στο πλαϊνό δωμάτιο που είναι η βιβλιοθήκη, τον άκουσα να λέει σ' ένα συνάδελφό του:

-Αυτός ο μικρός επαρχιώτης είναι πολύ καλός στη δουλειά του· έχει μυαλό και φιλότιμο κι εργάζεται σωστά. Να μου το θυμηθείς πως κάποτε θα πάει πολύ μπροστά.

Στην ιδιωτική μου ζωή δεν μπορώ να πω πως είχα τις ίδιες επιτυχίες. Μια νόστιμη δικηγόρινα, πάλι μεγαλύτερη λίγα χρόνια από μένα, ήταν το «φλερτ» μου από τον καιρό που τέλειωσα το Πανεπιστήμιο. Συμπαθητική κοπέλα η Αθηνά, δίχως πολλές εξάρσεις κι έντονη προσωπικότητα, προσγειωμένη, καλοβγαλμένη και πάντα «καταπιεσμένη και αγχωμένη από κάποιον».

-Οι γονείς μου δεν με καταλαβαίνουν. Ο συνεταίρος μου κάνει το κορόιδο και μ' αφήνει να τρέχω εγώ όλη την ώρα στα δικαστήρια. Η φίλη μου η Αυγή δεν μου φέρεται σωστά. Η υγεία μου είναι πολύ λεπτή.

Όλο και κάτι δεν πήγαινε καλά στην Αθηνά και ούτε καταλάβαινε πόσο κουραστική γινόταν. Κάποια μέρα μου μίλησε για γάμο.

-Τι θα γίνει μ' εμάς, Απόστολε; Έτσι θα συνεχίσουμε; Οι δικοί μου ανησυχούν γι' αυτόν το δεσμό. Πρέπει να δώσεις μια λύση.

² Στοιχείο εικόνας (picture element)

Της το ξέκοψα.

-Εγώ, Αθηνά μου, σ' αγαπώ, σ' εκτιμώ, αλλά αν δεν τελειώσω με την άδεια του επαγγέλματος και με το στρατό, ούτε επιτρέπω στον εαυτό μου να σκεφτεί κάτι τέτοιο.

-Τόσον καιρό ακόμα; Μουρμούρισε. Τουλάχιστον να δίναμε λόγο;

-Αθηνά μου, ούτε λόγο, γιατί δεν ξέρω πότε θα μπορέσω να τον εκπληρώσω. Άλλωστε, αυτά τα είπαμε από την πρώτη στιγμή.

Η Αθηνά σιγά σιγά άρχισε ν' αραιώνει τις συναντήσεις μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Για πολλά χρόνια η δουλειά γραφείου προϋπέθετε τη συνύπαρξη και τη συνεργασία μεταξύ ανθρώπων στον ίδιο χώρο.
2. Τα «σπίτια καταμέτρησης» ήταν μεγάλοι, ανοιχτοί χώροι για τη συλλογή στοιχείων.
3. Η ορθολογική κατάτμηση των χώρων των κτηρίων παραμένει μέχρι και σήμερα ο καλύτερος τρόπος διασφάλισης της παραγωγικότητας των εργαζομένων.
4. Η τηλεργασία αποτελεί σήμερα την καλύτερη προοπτική του μέλλοντος, εφόσον η φυσική παρουσία αποδείχτηκε ότι δεν είναι δύσκολο να αντικατασταθεί.
5. Η τηλεργασία είναι ευέλικτη και έχει περισσότερο συνεκτικό χαρακτήρα σε σχέση με την διά ζώσης παρουσία.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τις λέξεις/ φράσεις που εκφράζουν χρόνο στις τρεις (3) πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις πώς συμβάλλουν στην αλληλουχία των νοημάτων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις τη λειτουργία της διπλής παύλας στην 1^η παράγραφο (μονάδες 5) και των εισαγωγικών σε δύο περιπτώσεις στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιον ρόλο διαδραματίζουν οι αισθηματικές σχέσεις στη ζωή του ήρωα του κειμένου 2; Εσύ συμφωνείς με τη στάση του αυτή ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Νόμπελ Ειρήνης 2021: Ποιοι είναι οι δύο νικητές

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Η Καθημερινή» στις 08.10.2021.

Η Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες και ο Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία, και οι δύο δημοσιογράφοι στο επάγγελμα, είναι οι νικητές του Νόμπελ Ειρήνης για το 2021. Το βραβείο απονεμήθηκε για τις προσπάθειές τους να διαφυλάξουν την ελευθερία της έκφρασης, που αποτελεί προαπαιτούμενο για τη δημοκρατία και τη διατήρηση της ειρήνης.

«Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ βραβεύονται με το Νόμπελ Ειρήνης για τη θαρραλέα μάχη τους υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης στις Φιλιππίνες και στη Ρωσία», δήλωσε η πρόεδρος της Νορβηγικής Επιτροπής, Μπέριτ Ρέις Άντερσεν σε συνέντευξη Τύπου. Συμπλήρωσε ότι «οι δύο νικητές εκπροσωπούν όλους τους δημοσιογράφους που αγωνίζονται για αυτό το ιδεώδες σε έναν κόσμο όπου η δημοκρατία και η ελευθερία του Τύπου αντιμετωπίζουν ολοένα και συχνότερα αντίξοες συνθήκες».

Ηλικίας 59 ετών, ο Μουράτοφ, ένας από τους ιδρυτές και διευθυντές της ρωσικής εφημερίδας Νόβαγια Γκαζέτα, «εδώ και δεκαετίες υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης στη Ρωσία σε όλο και πιο δύσκολες συνθήκες», υπογράμμισε η επιτροπή. Η 58χρονη Μαρία Ρέσα, από την πλευρά της, με το ερευνητικό μέσο ενημέρωσης Rappler που συνίδρυσε το 2012, «χρησιμοποιεί την ελευθερία της έκφρασης για να εκθέσει τις καταχρήσεις της εξουσίας και τον αυξανόμενο αυταρχισμό στη χώρα στην οποία γεννήθηκε, τις Φιλιππίνες», τις οποίες κυβερνά ο Ροντρίγκο Ντουτέρτε, πρόσθεσε η επιτροπή.

Το φετινό βραβείο είναι το πρώτο που δίνεται σε δημοσιογράφους μετά τον Γερμανό Καρλ φον Οσιέτσκι, ο οποίος είχε τιμηθεί με το Νόμπελ Ειρήνης το 1935 επειδή αποκάλυψε το μυστικό μεταπολεμικό πρόγραμμα επανεξοπλισμού της χώρας του. Το βραβείο -ένα χρυσό μετάλλιο, ένα δίπλωμα και χρηματικό έπαθλο 10 εκατομμυρίων κορωνών Σουηδίας (σχεδόν 980.000 ευρώ)- θα απονεμηθεί στις 10 Δεκεμβρίου στο Όσλο με φυσική παρουσία, εφόσον οι υγειονομικές συνθήκες το επιτρέψουν. Η 10η Δεκεμβρίου είναι η επέτειος του θανάτου του Σουηδού βιομηχάνου Άλφρεντ Νόμπελ, ο οποίος ίδρυσε τα βραβεία Νόμπελ με τη διαθήκη του το 1895 και τα οποία απονέμονται από το 1901.

Κείμενο 2

Φωκίωνος

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή μικρών πεζών του Γιώργου Αποσκήτη «Στιγμόμετρο» (εκδ. Σμίλη, 2021).

Βρίσκεται καθισμένος στο ίδιο παγκάκι κάθε σούρουπο και χαζεύει τους διαβάτες, τα παιδάκια που παίζουν, τα καρότσια με τα ψώνια, τους μαγαζάτορες να μαζεύουν τηνπραμάτεια τους. Οι πιο πολλοί απ' τους φίλους του είναι από καιρό πεθαμένοι κι αυτοί που ζουν, σπάνια βγαίνουν απ' τα σπίτια τους ή απ' το ίδρυμα όπου μένουν, αδέρφια δεν έχει και τα ίχνη εκείνης της καλοσυνάτης γυναίκας που τον επισκεπτόταν σε τακτά χρονικά διαστήματα στο διαμέρισμά του έχουν ανεξήγητα χαθεί. Καπνίζει το τσιγάρο του παρά την προχωρημένη του ηλικία -του αρέσει να λέει ψέματα πως τάχα δεν κατεβάζει τον καπνό- και συχνά-πυκνά βγάζει το μπλοκάκι του όχι για να γράψει -πάει καιρός που δεν γράφει-, μα για να σκισάρει πρόχειρα με το μολυβάκι κάτι που του τράβηξε φευγαλέα το βλέμμα. Οι περαστικοί επιταχύνουν το βήμα τους αρκετά μέτρα προτού τον πλησιάσουν -ίσως η όψη του έχει γίνει αλλόκοτη με τα χρόνια-, μονάχα ορισμένα παιδιά, αν στο παιχνίδι πάνω τύχει και βρεθούν κοντά του, του χαμογελούν, κι εκείνος ανοίγει το τετραδιάκι του, σκίζει μια σελίδα στην τύχη και τους χαρίζει -ανταποδίδοντας το χαμόγελο- κάποιο από τα τελευταία σκαριφήματά του. Με το που πέσει η νύχτα, σμήνος πουλιά πετάνε πάνω απ' το κεφάλι του ώρα πολλή, θαρρείς πως είναι στ' αλήθεια αυτή η συντροφιά του· κάποιο μάλιστα απ' όλα -το ίδιο κάθε φορά, αυτό το λαβωμένο- χαμηλώνει τα σπασμένα του φτερά και με το ράμφος τού χαϊδεύει τη φαλάκρα, ύστερα κάθεται στον ώμο του κι εκείνος γυρνά προς το μέρος του, του γνέφει με μια έκφραση στο πρόσωπο όλο νόημα και γλυκά αποκοιμείται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες αξίες αναδεικνύει η βράβευση δύο δημοσιογράφων με το Νόμπελ Ειρήνης 2021, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (40-50 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξετάσεις την οργάνωση του Κειμένου 1 στα ακόλουθα:

- α. Πώς εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης παραγράφου;
- β. Πώς συνδέονται νοηματικά η δεύτερη με την τρίτη παράγραφο;

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Νόμπελ Ειρήνης 2021: Ποιοι είναι οι δύο νικητές» (τίτλος)→ στον τίτλο του άρθρου:

- α. η λειτουργία της γλώσσας είναι ποιητική
- β. ο λόγος είναι υπαινικτικός
- γ. η λειτουργία της γλώσσας είναι αναφορική
- δ. το ύφος λόγου είναι γλαφυρό

2. «Η Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες και ο Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία, και οι δύο δημοσιογράφοι στο επάγγελμα, είναι οι νικητές του Νόμπελ Ειρήνης για το 2021» (1^η παράγραφος)→ με τη συγκεκριμένη διατύπωση ο συντάκτης του άρθρου παρουσιάζει την είδηση ως εξής:

- α. γεγονός χωρίς σχόλιο
- β. διάκριση γεγονότος από το σχόλιο
- γ. διαπλοκή/ συνύφανση γεγονότος και σχολίου
- δ. γεγονός με εξήγηση

3. Στην πρόταση «Η κ. Ρέσα και ο κ. Μουράτοφ βραβεύονται με το Νόμπελ Ειρήνης για τη θαρραλέα μάχη τους υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης...» (1^η παράγραφος) ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

- α. βεβαιότητα
- β. επιθυμία
- γ. πρόθεση
- δ. υποχρέωση/ αναγκαιότητα

4. Στην πρόταση «υπογράμμισε η επιτροπή» (3^η παράγραφος) το ρήμα «υπογράμμισε» έχει ως συνώνυμη λέξη την:

- α. ανέδειξε
- β. πρόβαλε
- γ. επεσήμανε
- δ. διατυμπάνισε

5. Στην πρόταση «...αποκάλυψε το μυστικό μεταπολεμικό πρόγραμμα επανεξοπλισμού της χώρας του» (4^η παράγραφος) η επιλογή της ονοματικής φράσης επιδιώκει να:

- α. προσδώσει αμεσότητα στην επικοινωνία
- β. καταστήσει το νόημα γενικό/ διαχρονικό
- γ. ανταποκριθεί στην επισημότητα της επικοινωνιακής περίστασης
- δ. αποδώσει με συντομία και πυκνότητα το νόημα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις από το κοινωνικό του περιβάλλον επηρεάζουν τον τρόπο ζωής του ήρωα στο Κείμενο 2 (μονάδες 10); Κατά τη γνώμη σου, ποιους προβληματισμούς ως προς την ποιότητα ζωής του αναδεικνύει η αφήγηση (μονάδες 5); Ανάπτυξε σε 120-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι συνθήκες εργασίας και η επίδρασή τους στην ικανοποίηση των εργαζομένων

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από τη μεταπτυχιακή εργασία της Αριάδνης Οικονόμου, που ολοκληρώθηκε το 2020, στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η εργασιακή ικανοποίηση, το θετικό δηλαδή συναίσθημα για την εργασία, το οποίο προκύπτει από την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών της, αποτελεί μια ευρεία έννοια. Η εκτίμηση ενός υπαλλήλου για το βαθμό ικανοποίησης που αισθάνεται για την εργασία του είναι ένα πολύπλοκο άθροισμα στοιχείων, όπως για παράδειγμα οι συνθήκες εργασίας, οι διάφορες πολιτικές της εταιρείας, η αλληλεπίδραση με τους συναδέλφους και τον εργοδότη, η αμοιβή και πολλά ακόμα.

Στην εννοιολογική της διάσταση, η επαγγελματική ικανοποίηση συνίσταται από αρκετά επιμέρους στοιχεία αποτελώντας ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα αντιδράσεων απέναντι σε διαφορετικές όψεις της εργασίας, οι οποίες προκύπτουν τόσο από τις προσδοκίες ενός ατόμου γύρω από αυτή, όσο και από τις προσωπικές του εμπειρίες στο συγκεκριμένο πεδίο. Σε θεωρητικό επίπεδο η επαγγελματική ικανοποίηση σχετίζεται με τα κίνητρα γύρω από την εργασία, καθώς και τις στάσεις και τις αξίες των εργαζομένων.

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να επενδύουν στους ανθρώπους, ώστε να μπορούν και αυτοί με τη σειρά τους να προσφέρουν στην επιχείρηση. Σήμερα, με τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά οι επιχειρήσεις, για να επιβιώσουν, μειώνουν το λειτουργικό κόστος με απολύσεις προσωπικού, περικοπές στα προνόμια των εργαζομένων και μείωση ωραρίου. Οι ενέργειες όμως αυτές έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ικανοποίηση και παραγωγικότητα των εργαζομένων.

Οι παράγοντες της εργασιακής ικανοποίησης μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει το ίδιο το εργασιακό περιβάλλον και τους παράγοντες που σχετίζονται με την εργασία. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν παράμετροι, όπως ο τρόπος αντιμετώπισης των εργαζομένων, η φύση των εργασιακών καθηκόντων, οι σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους στο χώρο εργασίας και οι ανταμοιβές. Στη δεύτερη κατηγορία απαντώνται οι προσωπικοί παράγοντες με τους οποίους εισφέρει κάποιος στην εργασία και εδώ εντάσσονται τόσο η προσωπικότητα όσο και κάθε προηγούμενη εμπειρία του εργαζόμενου.

Η προσπάθεια δημιουργίας ευχάριστων συνθηκών εργασίας, είναι ένας πιο αποδοτικός τρόπος παροχής κινήτρων. Για παράδειγμα, η προαγωγή δίνει την αίσθηση της δικαιοσύνης και αποτελεί ισχυρή ένδειξη των σταθερών αξιών της επιχείρησης, υπό την προϋπόθεση ότι βασίζεται σε κριτήρια που εξασφαλίζουν τη δίκαιη μεταχείριση.

Κάθε επιχείρηση οφείλει να στοχεύει στην αύξηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, η οποία δεν επιτυγχάνεται μόνο με επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό ή διαφήμιση, αλλά εξαρτάται επίσης και από την ικανοποίηση του εργαζόμενου από την εργασία του.

Κείμενο 2

Δημόσιοι υπάλληλοι

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του ποιητή Κώστα Καρυωτάκη (1896-1928). Ανήκει στην ποιητική του συλλογή «Ελεγεία και Σάτιρες» που εκδόθηκε το 1927.

Οι υπάλληλοι όλοι λιώνουν και τελειώνουν

σαν στήλες δύο δύο μες στα γραφεία.

(Ηλεκτρολόγοι θα 'ναι η Πολιτεία

κι ο Θάνατος, που τους ανανεώνουν.)

Κάθονται στις καρέκλες, μουτζουρώνουν

αθώα λευκά χαρτιά, χωρίς αιτία.

«Συν τη παρούση αλληλογραφία

έχομεν την τιμήν» διαβεβαιώνουν.

Και μοναχά η τιμή τούς απομένει,

όταν ανηφορίζουνε τους δρόμους,

το βράδυ στις οχτώ, σαν κουρντισμένοι.

Παίρνουν κάστανα, σκέπτονται τους νόμους,

σκέπτονται το συνάλλαγμα, τους ώμους

σηκώνοντας οι υπάλληλοι οι καημένοι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά τα χαρακτηριστικά της εργασιακής ικανοποίησης, σε 50 -60 λέξεις, όπως δίνονται στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τέταρτη παράγραφος του Κειμένου 1 (Οι παράγοντες... η εμπειρία του εργαζόμενου) οργανώνεται με τη μέθοδο της διαίρεσης. Να γράψεις δύο λόγους για τους οποίους αυτός ο τρόπος οργάνωσης της παραγράφου εξυπηρετεί την πρόθεση της συντάκτριας.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Στην εννοιολογική της διάσταση, η επαγγελματική ικανοποίηση συνίσταται από αρκετά επιμέρους στοιχεία αποτελώντας ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα αντιδράσεων απέναντι σε διαφορετικές όψεις της εργασίας, οι οποίες προκύπτουν τόσο από τις προσδοκίες ενός ατόμου γύρω από αυτή, όσο και από τις προσωπικές του εμπειρίες στο συγκεκριμένο πεδίο.» (2^η παράγραφος, Κείμενο 1). Να ξαναγράψεις την παραπάνω περίοδο λόγου αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια άλλη λέξη ή φράση νοηματικά ισοδύναμή της, ώστε να μην αλλάζει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον, όπου βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις τις εργασιακές συνθήκες και τα συναισθήματα των εργαζομένων, όπως αποτυπώνονται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου στον τρόπο με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει τους δημόσιους υπάλληλους. (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Θεωρίες μείωσης των στερεοτύπων

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από την επιστημονική εργασία του Νίκου Μεταξά «Θεωρίες μείωσης των στερεοτύπων: περίπτωση εφαρμογής στην ελληνική πραγματικότητα», που ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.psychology.gr/koinoniki-psychologia, το Νοέμβριο του 2021.

Τα στερεότυπα είναι στενά συνδεδεμένα με την προκατάληψη και μπορούν να οδηγήσουν σε διάκριση. Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις για τα χαρακτηριστικά μελών που ανήκουν σε κάποιες κοινωνικές ομάδες και επηρεάζουν το πώς οι άνθρωποι προσέχουν, κατηγοριοποιούν, κωδικοποιούν, παρουσιάζουν και επανακτούν πληροφορίες για άλλους και το πώς αυτοί κρίνουν και απαντούν σε αυτές τις πληροφορίες.

Τα στερεότυπα απαντώνται σε όλες τις κοινωνίες, αυτό-επιβεβαιώνονται σε καθημερινή βάση και αποτέλεσαν πεδίο ανάπτυξης διαφόρων θεωρητικών προσεγγίσεων σχετικά με τη διαμόρφωση και αλλαγή τους.

Η θεαματική αλλαγή της ιδιοσυστασίας των σχολικών τάξεων αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός. Τα στερεότυπα αποτελούν μέρος της κοινωνικής γνώσης που αποκτούν τα παιδιά στη διάρκεια της κοινωνικοποίησής τους και η άρση αυτών, στο πλαίσιο πλουραλιστικών κοινωνιών, και ειδικότερα στον εκπαιδευτικό χώρο, όπου η μάθηση είναι «ταγμένη» υπέρ των ίσων ευκαιριών, αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Στο χώρο του πολυπολιτισμικού ελληνικού σχολείου τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις ορθώνουν διάφορες μορφές ανισότητας έως τον αποκλεισμό και την απουσία της οικειότητας, γεγονός που επιδρά στην ομαλή κοινωνικοποίηση των «άλλων» ή «ξένων» μαθητών και παρεμποδίζει την κοινωνική επαφή και συνεργασία. Η συνειδητοποίηση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων συνιστά τη βασικότερη προϋπόθεση δημιουργικής αντιπαράθεσης των παιδιών με τις διαφορές

Η αποδυνάμωση των στερεοτυπικών αντιλήψεων προϋποθέτει ένα πλαίσιο συνεργασίας, ανταλλαγής, αλληλοκατανόησης και αλληλεπίδρασης, ομαδικής εργασίας και επικοινωνίας, στοιχεία που αμβλύνουν τις φυλετικές, μαθησιακές και κοινωνικές διαφορές. Είναι χρήσιμο σε κάθε παιδί να ενισχυθεί η ταυτότητά του (προσωπική και κοινωνική), η κριτική σκέψη αλλά και η

ενσυναίσθηση για την ετερότητα, γιατί η αποδοχή της διαφορετικότητας το καθιστά ικανότερο για την αντιμετώπιση και εξάλειψή της

Κείμενο 2

«Ροντβάιλερ»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χριστόπουλου «Ροντβάιλερ», στο βιβλίο του «Δημόσιες Ιστορίες» (εκδ., 2013).

Ήταν ένας πειθαρχημένος έφηβος. Όλη μέρα πάλευε με τους δαίμονές του. Σε λίγο καιρό τα πόδια, τα χέρια, το στήθος γέμισαν' όσο άδειο ένιωθε το μέσα του τόσο σκληρό σα σίδερο ένιωθε το κορμί του. Επιφυλακτικός με όσους δεν γνώριζε, σκληρός με τους ξένους, αλλά προσαρμόσιμος.

Στο συνεργείο, όταν στα δεκαπέντε του έπιασε δουλειά, είχαν να το λένε. Επιδέξιος στο κατσαβίδι και στο γερμανικό κλειδί, έπιανε το χέρι του. Δουλευταράς και υπάκουος. Το βράδυ - μαύρος απ' τη μουντζούρα, τα λάδια, τα γράσα - την πέρναγε συνήθως στο σπίτι, κολλημένος στο ρε του. Πολλά πολλά δεν είχε με κανέναν.

Την αδελφή του τη λάτρευε. Δυο χρόνια μικρότερή του. Γεννήθηκε τη μέρα που ο πατέρας του δεν επέστρεψε στο σπίτι. Δεν θα ξαναρχόταν ποτέ. Ο Αιγύπτιος αμμοβολιστής¹ – έτσι είπε η Αστυνομία – ξέχασε το γκάζι ανοιχτό μέσα σ' αμπάρι. Ο πατέρας μόλις είχε κατέβει. Η μικρή τον σεβόταν' τον φοβόταν όμως πολύ. Τον κρατούσε σε απόσταση. Την τρόμαζαν τα σκοτεινά σχέδια που ήταν ζωγραφισμένα σ' όλο του το σώμα. Η μάνα έλειπε ώρες. Το πρωί κοιμόταν, το απόγευμα έπαιρνε δρόμο και χανόταν.

Ο Χοντρός του 'λεγε ιστορίες αλλόκοτες. Για τον Εφιάλτη που πρόδωσε την Ελλάδα στους Πέρσες και δολοφονήθηκε τελικά από τον Αθηναδόν' για τη «Νύχτα των Κρυστάλλων²». Τα κατορθώματα ενός Άρτουρ Άξμαν³ τα 'μαθε παραμυθάκι. Μα πιο πολύ παραξευέτηκε από τα λόγια που ήταν γραμμένα στο μπράτσο του Χοντρού: «Πρώτα σε αγνοούν, μετά σε γελοιοποιούν, μετά σε πολεμούν. Στο τέλος, ν ι κ ά ς».[...]

¹ Αμμοβολιστής: τεχνίτης εξειδικευμένος στην αμμοβολή (μέθοδος καθαρισμού μεγάλης επιφάνειας).

² Νύχτα των Κρυστάλλων: Στις 9/10 Νοεμβρίου 1938, ηγέτες των ναζιστών εξαπέλυσαν μια σειρά πογκρόμ κατά του εβραϊκού πληθυσμού στη Γερμανία και στα πρόσφατα προσαρτημένα εδάφη. Το γεγονός αυτό ονομάστηκε Kristallnacht (Η νύχτα των Κρυστάλλων) εξαιτίας των θρυμματισμένων γυαλιών που κάλυψαν τους δρόμους μετά το βανδαλισμό και την καταστροφή εβραϊκών επιχειρήσεων, συναγωγών και σπιτιών

³ Άρτουρ Άξμαν: Γερμανός Ναζί, αρχηγός της χιτλερικής νεολαίας από το 1940 μέχρι το τέλος του πολέμου, το 1945

Τον φώναζαν «Gooks», ο κιτρινιάρης στη γλώσσα του. Ήρθε από την Ινδονησία. Δούλευε στο βενζινάδικο απέναντι απ' το συνεργείο. Το «ροντβάιλερ» κάθε μέρα τον έβλεπε να βάζει και να βγάζει την αντλία, να φουσκώνει τα λάστιχα. Κι αυτός να φουσκώνει από μίσος. Κίτρινος όπως ήταν, το κίτρινο αστέρι στο μπράτσο του 'λειπε, σκεφτόταν. Γέμισε πια η γειτονιά από κιτρινιάρηδες, ξένους, παλιόφατσες.

Προχθές το βράδυ, καθώς γύριζε σπίτι του, στη γωνία, του φάνηκε πως είδε τον κιτρινιάρη να πειράζει την αδελφή του. Αυτή προχωρούσε μπροστά και πίσω ο κιτρινιάρης κάτι μουρμούραγε. Τον σημάδεψε με τα μάτια του. Ούρλιαξε μακρόσυρτα, δολοφονικά. Εκείνο το βράδυ δεν πήγε σπίτι του. Μάταια η αδελφή του τον περίμενε. Θα 'κανε χρόνια να ξαναπάει.

«Άγρια δολοφονημένος βρέθηκε από συμπατριώτες του, χθες το πρωί, στο σπίτι του, στο Πέραμα, ο Ινδονήσιος R. Gooks. Η επίθεση που δέχτηκε ήταν ακαριαία. Πάνω στο στρώμα άφησε την τελευταία του πνοή, χτυπημένος από ένα αιχμηρό αντικείμενο, πιθανότατα, σουγιά. Η αστυνομία αναζητά τον δράστη του στυγερού εγκλήματος.» (από εφημερίδες)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τους τρόπους, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, με τους οποίους το σχολείο μπορεί να αποδυναμώσει τα στερεότυπα (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ανάμεσα στους στόχους του Προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να δώσει διευκρινιστικές πληροφορίες για τη συνέχεια του κειμένου. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο Πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί αυτούς τους στόχους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο που επιλέγει ο συντάκτης του Κειμένου 1 (μονάδες 4); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορά σε δύο σχετικά χωρία του κειμένου (μονάδες 2) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του σε σχέση με το είδος του κειμένου (μονάδες 4) και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργείται (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορά σε σχετικά χωρία του Κειμένου 2 την στάση του κεντρικού ήρωα απέναντι στους ξένους (μονάδες 10) και να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για ανάλογα φαινόμενα της εποχής μας (μονάδες 5). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Καλλιτεχνικά Επαγγέλματα

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από την επιστημονική εργασία της Χριστίνας Κιουλάφη «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Οι όψεις ενός εμμένου κινδύνου», που εκδόθηκε το 2013.

Σε γενικές γραμμές, η καλλιτεχνική εργασία και οι κανόνες λειτουργίας των καλλιτεχνικών επαγγελματιών συνιστούν γρίφο και πρόκληση για τους κοινωνικούς επιστήμονες, και ειδικότερα για όσους ασχολούνται με την κοινωνιολογία των επαγγελματιών, καθώς για την καλλιτεχνική εργασία τείνει να επικρατεί η εικόνα μιας ανώτερης δραστηριότητας, ενώ τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα γίνονται αντιληπτά ως «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων».

Βεβαίως, εμπειρικές μελέτες των τελευταίων χρόνων, κοινωνιολογικής κυρίως προέλευσης, συνέβαλαν στην «απομυθοποίηση» της καλλιτεχνικής εργασίας και των καλλιτεχνικών επαγγελματιών, αναδεικνύοντας τις συνθήκες άσκησης τους. Οι εργασιακές συνθήκες για τους καλλιτέχνες είναι τις περισσότερες φορές πολύ δύσκολες, δεδομένου ότι η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ. είναι οι κυρίαρχες μορφές οργάνωσης της εργασίας. Αυτή η κατάσταση συνοδεύεται και από υψηλά ποσοστά ανεργίας, συνέπεια κυρίως του γεγονότος ότι σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Το ερώτημα είναι, λοιπόν, γιατί τόσα άτομα ελκύονται από τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα δεδομένων των δυσκολιών που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Με άλλα λόγια, πώς ερμηνεύεται το γεγονός ότι κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές;

Δύο είναι οι συνηθισμένες κατηγορίες κινήτρων που ωθούν κάποιον στο να ασκήσει ένα επάγγελμα. Αφενός η προσδοκία για αυξημένα κέρδη και αφετέρου οι μη οικονομικές ανταμοιβές που προκύπτουν από την άσκηση του. Στην περίπτωση των καλλιτεχνικών επαγγελματιών μπορεί η προσδοκία για αυξημένα κέρδη (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) να λειτουργεί ως κίνητρο κατά την ένταξη σε μια καλλιτεχνική αγορά εργασίας. Ωστόσο, ακόμη και αν δεχτούμε αυτό το κίνητρο, η ίδια η εργασιακή πραγματικότητα και το χαμηλό επίπεδο των μέσων αμοιβών το

θέτουν υπό αμφισβήτηση, ιδίως όταν πρόκειται για την παραμονή σε ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα. Σε αυτήν την περίπτωση προέχουν κυρίως οι μη οικονομικές ανταμοιβές της καλλιτεχνικής εργασίας, όπως οι ψυχολογικές και κοινωνικές ανταμοιβές, οι ελκυστικές συνθήκες εργασίας, ο μη επαναλαμβανόμενος, εναλλασσόμενος χαρακτήρας της δουλειάς κ.λπ.

Παράλληλα, οι ίδιοι οι καλλιτέχνες αντιλαμβάνονται συχνά το επάγγελμά τους ως απόρροια ενός καλέσματος ή ενός προσωπικού ακαταμάχητου πάθους που τους κυριαρχεί, μιας «εσωτερικής ώθησης», ως ένα επάγγελμα που το ασκούν όχι για τα κέρδη αλλά για την «αγάπη». Κατά συνέπεια η παραμονή σε αυτό προϋποθέτει ένα ιδιαίτερο είδος αφοσίωσης και προσήλωσης, που σχετίζεται και με άλλου είδους ανταμοιβές, εκτός από τις υλικές.

Κείμενο 2

Ο κίτρινος φάκελος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο κίτρινος φάκελος», τ. Β΄, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2008. Στην παρακάτω σκηνή ένας νέος, ο Μίλτος Ρούσης, εκθέτει στον Διοικητή της Τράπεζας Εμπορικών Παροχών, τον Γιούγκερμαν, την πρότασή του για την εκμετάλλευση της Ελληνικής Μεταλλουργίας, η οποία λόγω πτώχευσης ελέγχεται από την Τράπεζα.

[...]

-Οι εγκαταστάσεις της ΕΛΜΕΤ¹ —με μερικές αναπροσαρμογές κι επεκτάσεις, που πρέπει να γίνουν επείγοντως— θα είναι σε θέση να παραγάγουν πολλά είδη απαραίτητα στις ενόπλους δυνάμεις. Και πρώτα, ποδήλατα...

-Ποδήλατα; επανέλαβε ο Γιούγκερμαν, με ανήσυχο βλέμμα.

-Σ' έναν νέο πόλεμο, τα ποδήλατα θα παίξουν ρόλο. Θα μπορέσουμε και να μοντάρουμε(δεν λέω να κατασκευάσουμε) μοτοσικλέτες, σε τιμή συμφέρουσα. Θα φτιάσουμε εξαρτήματα και ανταλλακτικά όπλων και πυροβόλων, ακόμα κι ανταλλακτικά αυτοκινήτων... Αυτά για τον πόλεμο. Αλλά κι η ειρήνη δεν με φοβίζει. Θα γεμίσω την Ελλάδα με πάμφθυνα ποδήλατα. Θα φτιάσω μπανιέρες, λαβομάνια, νεροχύτες, σώματα καλοριφέρ. Το εργοστάσιό μου, τεχνικώς τελειότατο, δεν φοβάται κανέναν ελληνικό συναγωνισμό. Δεν θέλω ούτε δασμολογική προστασία, όταν έχω συνέταιρο την Τράπεζα Εμπορικών Παροχών. Οι όροι χρηματοδότησης θα μου επιτρέψουν να γονατίσω τους εισαγωγείς Εξωτερικού. Γιατί, μετά τις πρώτες μου επιτυχίες, θα μου ανοίξετε τα

¹ Η εταιρεία Ελληνική Μεταλλουργία

ταμεία σας, κ. Γιούγκερμαν. Γιατί η Τράπεζα έχει τον τρόπο να επιβληθεί στο Κράτος, να κάνει αναπροσαρμογή δασμολογίου και να εξασφαλίσει παραγγελίες...

Ο Γιούγκερμαν τον άκουγε προσεχτικά. Κι όμως, με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος — άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη. Ο διοικητής τού έκανε καυστικές παρατηρήσεις για την ύποπτη αμέλεια που 'δειξε στην υπόθεση της «Γόρτυνος». Κι εκείνος, ο Γιούγκερμαν, αντί ν' απολογηθεί, αντεπετέθη θρασύτατα λέγοντας: «Όλ' αυτά τα 'κανα από σκοπού. Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διεύθυνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω». Τότε, ο τοτινός διοικητής κ. Φλωριάδης σηκώθηκε και του 'δωσε το χέρι λέγοντας:

—Σύμφωνοι, κ. Γιούγκερμαν.

Τώρα, σηκώνεται ο σημερινός διοικητής, ο κ. Γιούγκερμαν. Προτείνει το χέρι στον Μίλτο Ρούση και λέει:

—Σύμφωνοι, κ. Ρούση. Νομίζω όμως ότι 50.000 λίρες ρευστού κεφαλαίου είναι ανεπαρκείς, για να εκτελέσετε τα σχέδιά σας. Σας ανοίγω πίστωση 100.000 λιρών. Είσαστε συνεταίρος της Τραπεζής Εμπορικών Παροχών. Go on², young man³! Go on!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

² προχώρησε, συνέχισε (φράση στην αγγλική γλώσσα)

³ νεαρέ (στην αγγλική γλώσσα)

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1, ανάμεσα σε άλλους τρόπους, οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο με παραδείγματα και με αίτιο - αποτέλεσμα. Να εντοπίσεις τα σημεία (μονάδες 6) και να γράψεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει αυτούς τους τρόπους οργάνωσης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος),

β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος),

γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του κεντρικού προσώπου, του Γιούγκερμαν, στο Κείμενο 2, απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (μονάδες 10). Να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους (μονάδες 5). Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Περί τηλεργασίας»

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου του Κων/νου Μπακόπουλου (Δικηγόρου, Επίκουρου Καθηγητή Εργατικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ) που δημοσιεύθηκε στις 7/6/2020 στον ιστότοπο της Καθημερινής.

Πολύς λόγος γίνεται τελευταία για την τηλεργασία. Οι βασικές τεχνικές προϋποθέσεις –υπολογιστές, λογισμικό, δίκτυα- ήδη υπάρχουν και εξελίσσονται και μαζί με αυτές η εξοικείωση των ανθρώπων να εργάζονται σε ψηφιοποιημένο περιβάλλον. Το ερώτημα είναι λοιπόν αν η τηλεργασία, όταν κάποτε πάψει να αποτελεί λύση ανάγκης, θα μπορέσει να ενσωματωθεί στην ευρύτερη παραγωγική διαδικασία ως μια αξιόπιστη, εναλλακτική επιλογή οργάνωσης της εργασίας. Αυτό προϋποθέτει ότι τώρα θα πρέπει να δώσουμε απαντήσεις, νομοθετικές και άλλες, σε κάποια βασικά ερωτήματα που θέτει η εφαρμογή της.

Η τηλεργασία είναι μια μορφή οργάνωσης και εκτέλεσης της εργασίας χωρίς φυσική παρουσία του εργαζομένου στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Αυτό το επιτρέπει η χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής. Με την έννοια αυτή, η τηλεργασία μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική επιλογή για πολλά επαγγέλματα -ασφαλώς όχι όλα- που παραδοσιακά εκτελούνταν με φυσική παρουσία στο χώρο της επιχείρησης. Τα προτερήματα και μειονεκτήματα αυτού του τρόπου παροχής εργασίας είναι πολλά και ποικίλα. Κίνδυνοι ενδεχομένως υπάρχουν. Όλα αυτά μπορεί κανείς εύκολα να τα αναζητήσει στις διάφορες διαθέσιμες μελέτες. Εγώ θα ήθελα να σταθώ εδώ μόνο σε κάποια από τα θετικά: το κέρδος χρόνου για τον εργαζόμενο που μεταφράζεται σε εξοικονόμηση δαπανών και κέρδος ελευθερίας (άλλωστε, ο χρόνος μετάβασης και επιστροφής από την εργασία δεν είναι και δεν αμείβεται ως χρόνος εργασίας), το κέρδος για το περιβάλλον, αφού πολλές ενεργοβόρες μετακινήσεις καθίστανται περιττές, το κέρδος για την επιχειρηματικότητα και την οικονομία, αφού η τηλεργασία αναδεικνύει τη σημασία του αποτελέσματος της εργασίας έναντι της τυπικής φυσικής παρουσίας.

Η τηλεργασία προβάλλει ως ρεαλιστική επιλογή για ευρύτερο κύκλο εργαζομένων, ενώ παράλληλα αναζητείται εναγωνίως ευελιξία για τη διάσωση θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων. Άρα, ο νομοθέτης πρέπει να παρέμβει, ώστε να χαράξει το πλαίσιο -και τα όρια- της ευελιξίας για τις επιχειρήσεις στο ζήτημα του καθορισμού του τρόπου εργασίας των εργαζομένων. Για παράδειγμα, δε θα ήταν κακή ιδέα να παρέχεται δυνατότητα εφαρμογής από την επιχείρηση συστήματος εργασίας από απόσταση, μερικώς και ανά τακτά διαστήματα. Το επόμενο ζήτημα

αφορά στη διαχείριση του χρόνου εργασίας των τηλεεργαζομένων. Αποτελεί βασική αρχή του νομοθετικού πλαισίου της τηλεεργασίας, ότι η ευθύνη για την οργάνωση (άρα και την τήρηση) του χρόνου εργασίας περνάει από τον εργοδότη στον εργαζόμενο (αφού αυτός ξέρει βασικά πόσο εργάστηκε). Ασφαλώς πρέπει να ισχύουν και για τους τηλεεργαζόμενους τα χρονικά όρια εργασίας, οι περίοδοι ανάπαυσης και οι αργίες.

Κείμενο 2

Ο Κηρύκος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα του Θράσου Καστανάκη (1901-1967), στο βιβλίο «Εφτά Ιστορίες», εκδ. Γλάρος, Αθήνα: 1944, σ.σ.9-27.

Ο Κηρύκος είταν ένα δαιμονισμένο παιδί, κάπου δεκάξη χρονώ, που το 'χε παραγιό του ο Ψαλλίδας, ο χασάπης στο Κάτω Ελληνικό. Σερέτης¹ άνθρωπος, που 'χε αλλάξει τρεις γυναίκες ως τα σήμερα («Πρέπει να δίνουμε δουλειά στους παπάδες!», έλεγε άμα είτανε στα κέφια του, πράμα σπάνιο), κι ούτε και πελάτη να πεις κρατούσε κοντά του πολύν καιρό. Θύμωνε και τους έδιωχνε. Καμιά φορά σήκωνε και τη χερούκλα του... Ακόμη και με τον παπά της ενορίας τα 'χε βάλει, ακόμη και με τη χωροφυλακή. Μόνο με τον Κηρύκο μόνιαζε. Είχε περάσει χρόνος κι ο Κηρύκος καβαλλούσε πάντα το ποδήλατο, για να πάει το κρέας στην πελατεία, σε κάθε μεγαλουσιάνικη βίλα και σε κάθε φτωχόσπιτο, ως τα Δικηγορικά πέρα κι ως απάνω στα Σούρμενα. [...]

Σίγουρος, κεφάλτος κι ακούραστος, έκανε ο Κηρύκος και κάτι απόξω δουλειές, θελήματα για τούτον και για κείνονε, πετιότανε στη Γλυφάδα ν' αγοράσει ψάρια για τον Στρατηγό, κατέβαινε στο Καλαμάκι να πάρει φάρμακα για τον Πρόεδρο, άμα πλάκωνε πολλή η πελατεία στου Βιτάλη έφερνε μια βόλτα ως το Φάληρο να κουβαλήσει καμιά κάσα μπίρες. Μια Λαμπρή τον χάσανε, γιατί τον είχε πάρει ο Κώστας ο σωφέρης να του φορτώσει τέσσερα αρνιά για κάτι φίλους του στα Σούρμενα. Όπου δηλαδή γινόταν κι αντίπραξη στο χασαπιό. Μα πάλι ο Ψαλλίδας δε μίλησε. Άμα οι καλοθελητές αρχίζανε να βάζουν λόγια: «Σπουδαία εκείνα τ' αρνιά που τα φόρτωσε ο Κηρύκος στο ποδήλατο για την ταβέρνα του Μαραγκού...» -«Κάτι νεφρεμιές, Ψαλλίδα μου, λουκούμι!» -«Αν έλειπε ο παραγιός σου, δηλαδή η ταχύτητά του, δηλαδή το ποδήλατο που το πλήρωσες εσύ κι αυτός το καβαλλάει, δε θα σου 'κοβε τη δουλειά ο Μαραγκός...». Κι ενώ πια το περίμεναν όλοι πως με το τελευταίο θ' άναβε ο σερέτης μας, στάθηκε, φούσκωσε τα στήθεια του:

-Ε, λοιπόν, μεταξύ μας... Ξαίρετε σε πόση ώρα το άτιμο τα κουβάλησε από τον Περαιά; Μια ώρα και δέκα λεφτά. Ο ίδιος ο Κώστας μου τα 'πε. Τέσσερα αρνιά πάνω του κι αυτός αστραπή, ξεπέρασε μια μοτοσυκλέττα, μια κούρσα πρώτης, τρία λεωφορεία και συνέχεια όλα τα τραμ... Αυτός

¹Δύστροπος, ευέξαπτος άνθρωπος.

δεν έχει πόδια, παιδί μου, αυτός είναι ατσάλι μάκενα². Άμα ένα κατάστημα έχει έναν τέτοιο υπάλληλο, τι τα θέλει τ' αυτοκίνητα;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα οφέλη της τηλεργασίας και τις παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη νομοθετική κατοχύρωσή της, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο Υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί, ανάμεσα σε άλλους τρόπους οργάνωσης του λόγου του, ορισμό και αιτιολόγηση. Να επισημάνεις τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις με συντομία αυτές τις επιλογές (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο Υποερώτημα (μονάδες 15)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις ένα σημείο στο οποίο ο λόγος του συντάκτη δηλώνει πιθανότητα και στην 3η παράγραφο ένα σημείο που δηλώνει αναγκαιότητα (μονάδες 10). Να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το νόημα των προτάσεων ή περιόδων λόγου στις οποίες βρίσκονται. (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση του «δύστροπου» Ψαλλίδα απέναντι στον Κηρύκο, όπως παρουσιάζεται στο Κείμενο 2; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις.

Μονάδες 15

²Ιταλικής προέλευσης λέξη: Μηχανή.

Κείμενο 1

Γυναικεία εργασία, διακρίσεις και κοινωνικά στερεότυπα

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τη δικηγόρο Άννα Ιωαννίδου στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα apostaktirio. gr, στις 27 Οκτωβρίου 2011. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 7. 2. 2021. (διασκευή συντομευμένη).

Ανεξάρτητα τόσο από την τυπικά θεσμοθετημένη και διακηρυγμένη ισότητα ως προς την αμοιβή και την επαγγελματική εξέλιξη ανδρών και γυναικών όσο και από τις εξαγγελίες για την ύπαρξη ίσων ευκαιριών στον εργασιακό χώρο, καθημερινά πραγματοποιούνται βάσει εθιμικών ή άγραφων νόμων ουσιώδεις διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών με τη μορφή άτυπων σχέσεων εξουσίας και εξάρτησης. Επομένως, η επαγγελματική θέση της γυναίκας χαρακτηρίζεται ακόμη και σήμερα από αντιφάσεις και αδιέξοδα, **επειδή η νομοθετική ισότητα και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν προεξοφλούν στην καθημερινή πρακτική την ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας**. Εξάλλου, το ζήτημα της ίσης αμοιβής, της ίσης μεταχείρισης στις εργασιακές σχέσεις και των προστατευτικών διατάξεων που αφορούν την εργαζόμενη γυναίκα αποτελούν ένα πολύ μικρό μέρος στο σύνολο των κανόνων του Εργατικού Δικαίου, σαν να πρόκειται για μια μικρή κατηγορία εργαζομένων.

Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις στο εργασιακό περιβάλλον η εργαζόμενη γυναίκα αντιμετωπίζεται τόσο από τους ιεραρχικά προϊστάμενους όσο και από τους συναδέλφους της, με προκατάληψη, δυσπιστία και επιφυλακτικότητα ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητές της. Εκτός από αυτά, προστατευτικές θεσμικές διατάξεις, όπως η πρόωρη μειωμένη συνταξιοδότηση των έγγαμων μητέρων, λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό ως μηχανισμοί νομιμοποίησης και αναπαραγωγής των διακρίσεων και των στερεοτύπων σε βάρος των γυναικών.

Οι έντονες διαφοροποιήσεις των εργασιών κατά φύλο παγίωσαν έναν αυθαίρετο, συμβατικό διαχωρισμό των θέσεων εργασίας σε «ανδρικές» και «γυναικείες». Έτσι, υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης, οι οποίοι κυριαρχούνται συνήθως από γυναίκες, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα παραϊατρικά επαγγέλματα και η εκπαίδευση. Αντίθετα, στα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άνδρες. **Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες κατέχουν θέσεις εργασίας με ελάχιστη αυτονομία, χαμηλότερο γόητρο, λιγότερη εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενώ εποπτεύονται κυρίως από άνδρες**. Από την άλλη, οι άνδρες έχουν διπλάσιες πιθανότητες σε σύγκριση με τις γυναίκες να καταλάβουν θέσεις διευθυντών και τριπλάσιες ευκαιρίες για θέσεις γενικών

διευθυντών. Τέλος, οι γυναίκες απορροφήθηκαν κατά κόρον σε επίπονα, άχαρα και κακοπληρωμένα επαγγέλματα, όπως αυτό της καθαρίστριας.

Η ανισότητα και η αδικία που υφίσταται η γυναίκα στο εργασιακό περιβάλλον δεν είναι αποτέλεσμα του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και της ελλιπούς επαγγελματικής κατάρτισης σε σύγκριση με το εργατικό δυναμικό των ανδρών. Αντίθετα, συχνά η γυναίκα υπερέχει μορφωτικά και επομένως η ανισότητα και η αδικία που υφίσταται είναι απόρροια της διαφορετικής, υποδεέστερης κοινωνικής αντιμετώπισής της λόγω φύλου.

Κείμενο 2

[Ελένη ή ο κανένας]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη «Ελένη ή ο κανένας», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2005, που αποτελεί μυθιστορηματική απόδοση της ζωής της σημαντικής ζωγράφου Ελένης Μπούκουρα Αλταμούρα, η οποία δεν δίστασε να μεταμφιεστεί σε άντρα, για να μπορέσει να σπουδάσει ζωγραφική στη σχολή των Ναζαρηνών ζωγράφων, που δέχονταν μόνο άντρες.

Στα είκοσι εφτά μου, είχε αποκάμει πια να μου γυρεύει η μάνα στεφανώματα. Ας έστεργα τουλάχιστον, έλεγε κάθε μέρα όλο τον χειμώνα, να μείνω, να γεράσω απάντρευτη κοντά στις παντρεμένες αδερφές μου, κι ας βουρλιζόμουν ως το τέλος της ζωής μου από τα δαιμόνια της ζωγραφικής.

Μα εγώ γύρευα Ακαδημίες και περγαμηνές. Τεκμήρια των αντρών. Για να τα κάμω τι, αναρωτιόταν. Με την προίκα μου θα μπορούσα οποιαδήποτε στιγμή να παντρευτώ καλά, επέμενε, αγνοώντας πως εγώ είχα συμφωνήσει με τον κύρη μου να με συντηρεί από το κεφάλαιο αυτής της προίκας, όσο θα έμενα για σπουδές στην Ιταλία. Καλά είχε κάμει, πρόσθετε, που ποτέ δεν αποδέχτηκε τα θέατρα και τα καλά τους. Ιδού που ο άντρας της είχε τώρα ξεσηκωθεί από τα μάγια τους και από τους επαίνους του Τσέκολι¹, και συναινούσε να πάω στα ξένα, για να δω τις πιο σπουδαίες ζωγραφιές, μα προπαντός για να σπουδάσω τα λίγα, όσα μπορούσα κι εκεί να σπουδάσω ως γυναίκα στα εργαστήρια της ζωγραφικής. Ακόμη και σ' αυτά να συμφωνούσε η μητέρα μου, ανησυχούσε πώς θα τριγύρναγε μια νέα γυναίκα μόνη κι ασυνόδευτη στα τρίστρατα της ξενιτιάς.

[. . .]

Είχα πια συνηθίσει την εικόνα της μορφής, που μου επέστρεφαν οι γεροτοί παλιοί καθρέφτες στο Καφέ Γκρέκο, ενός μοναχικού, συνεσταλμένου, άσημου μάλλον και ανήσυχου άντρα, βυθισμένου στην προοπτική των δίχως όρια ταξιδιών και των περιπλανήσεων, που θα του επέτρεπαν η αμφίεση και οι σπουδές του. Διότι κοιτάζοντας το είδωλό μου αποφάσιζα σιγά σιγά να μην

¹ Τσέκολι: μεγάλος Ιταλός ζωγράφος, υπήρξε δάσκαλος της Ελένης Αλταμούρα.

ξαναγυρίσω στην Ελλάδα, ούτε στα μακριά φορέματα του φύλου μου. Θα χαιρόμουν την ελευθερία του άντρα, σκεφτόμουν παραβλέποντας το γεγονός ότι και ως άντρας έπρεπε να γυρνά νωρίς το απόγευμα στο μοναστήρι των Ναζαρηνών, για να μην παραβιάσω τους κανόνες . . .

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι είναι οι λόγοι, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, για τους οποίους η γυναίκα εργαζόμενη δεν αντιμετωπίζεται ισότιμα με τους άντρες στον χώρο εργασίας της; (50 - 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με σύγκριση - αντίθεση και με παραδείγματα. Να τεκμηριώσεις τον πρώτο τρόπο ανάπτυξης επισημαίνοντας τι συγκρίνεται με τι (μονάδες 4) και να εντοπίσεις τα παραδείγματα (μονάδες 4). Πώς θεωρείς ότι αυτός ο συνδυασμός μεθόδων εξυπηρετεί τον στόχο της συντάκτριας του κειμένου; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

« . . . επειδή η νομοθετική ισότητα και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν προεξοφλούν στην καθημερινή πρακτική την ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας» (1η παράγραφος)
«Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις . . . και τις ικανότητές της». (2^η παράγραφος)
«Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες . . . σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων». (3^η παράγραφος)

Να μετατρέψεις τα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 στην αντίθετη σύνταξη (ενεργητική – παθητική) από αυτή στην οποία βρίσκονται (μονάδες 9). Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα εκτιμάς πως επιτυγχάνεται μετά από κάθε μετατροπή (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον πατέρα της ηρωίδας (της Ελένης) και πώς τη μητέρα από τις απόψεις τους για το μέλλον του παιδιού τους (Κείμενο 2); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου. Με ποια προσωπικότητα από τις δύο είσαι πιο κοντά και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Κείμενο 1

«Νομική δεν σημαίνει απαραίτητα δικηγόρος»

Αλλάζοντας επαγγελματική ρότα

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου του κ. Απόστολου Λακασά, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της Καθημερινής στις 19-4-2021.

«Σε ένα μάθημα στο πανεπιστήμιο, άκουσα τον καθηγητή μου να μιλάει για έναν παραγωγό γιαουρτιών. Ο καθηγητής πήρε τα δεδομένα της παραγωγής, τα οπτικοποίησε δημιουργώντας ένα διάγραμμα, και τα παρουσίασε στον παραγωγό, για να τον βοηθήσει να λύσει τα οικονομικά του προβλήματα. Τότε είπα, αυτό θέλω. Μού άρεσαν βέβαια από το λύκειο τα οικονομικά και η πληροφορική», θυμάται σήμερα, μιλώντας στην «Κ», ο 30χρονος Θανάσης Τσαπερλής. Τότε σπούδαζε μηχανολόγος μηχανικός, σήμερα εργάζεται στη Rabobank, την ολλανδική εταιρεία πολυεθνικών τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, και ζει στο Ντεν Μπος της Ολλανδίας.

Είναι πολλές οι ιστορίες νέων που ενώ για... άλλα ξεκίνησαν, αλλού βρίσκονται, και αυτό προσώρας. «Στην Ελλάδα έχουμε συνηθίσει από τα 17 χρόνια ένας νέος καθώς επιλέγει σπουδές, αυτόματα να επιλέγει και επάγγελμα», παρατηρεί στην «Κ» ο Σπύρος Μιχαλούλης, σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι απόφοιτοι των 430 πανεπιστημιακών τμημάτων και σχολών της Ελλάδας είναι χαμένοι στη μετάφραση των –πολλών– δυνατοτήτων που εμφανίζονται στους οδηγούς σπουδών της σχολής τους. Ωστόσο, η πραγματικότητα απέχει πολύ. Έτσι, πολλές φορές η αλλαγή πορείας είναι απαραίτητη. «Το ότι σπουδάξεις Νομική δεν σημαίνει ότι θα γίνεις απαραίτητα δικηγόρος. Μπορεί να κάνεις μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλους τομείς (π.χ. ναυτιλιακά, διοίκηση ανθρωπίνων πόρων) και να βρεις πολλές διεξόδους στην αγορά εργασίας.

Ωστόσο, και η δομή των πανεπιστημιακών σπουδών και των επαγγελματικών δικαιωμάτων που αντιστοιχούν στα περισσότερα προγράμματα σπουδών είναι τέτοια που ενισχύει τις παγιωμένες αντιλήψεις των γονιών, και ευρύτερα της κοινωνίας, για τις επαγγελματικές προοπτικές των παιδιών. Χαρακτηριστικό είναι ότι σήμερα περίπου 300 από τα 430 τμήματα στα ελληνικά πανεπιστήμια έχουν ως μια από τις επαγγελματικές προοπτικές (με επαγγελματικά δικαιώματα) τον διορισμό στη δημόσια εκπαίδευση.

«Υπάρχουν πάνω από 1.000 μεταπτυχιακά προγράμματα σε Ελλάδα και Κύπρο σήμερα», λέει ο κ. Μιχαλούλης, παρατηρώντας βέβαια ότι «πολλοί γονείς φοβούνται πως εάν το παιδί κάνει μεταπτυχιακό σε διαφορετικό τομέα σε σχέση με το πρώτο πτυχίο, τότε πάνε χαμένα τα 4 χρόνια

των σπουδών. Αυτό φυσικά δεν ισχύει». Από την πλευρά του ο κ. Σταμάτης τονίζει προς τους νεότερους πως «το πιο πιθανό είναι ένας πτυχιούχος σήμερα να μην κάνει το επάγγελμα το οποίο είχε σκεφτεί, όταν πέρασε στη σχολή του. Οι επιστημονικές εξελίξεις τρέχουν και αλλάζουν την οικονομία και την αγορά εργασίας. Άλλωστε, ήδη τα επαγγέλματα που εκτιμάται ότι θα έχουν ζήτηση σε δέκα χρόνια σε πολλούς μοιάζουν... κινέζικα.».

Κείμενο 2

Ο διορισμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Έλλης Αλεξίου (1894-1988) «Γ' Χριστιανικόν Παρθενοναγωγείον», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 2010.

Ένα πρωινό, δε ζωγράφιζα κείνο το πρωινό μόνο καθόμουνα στο παράθυρο κ' έπλεκα μια δαντελίτσα, έφερε ο ταχυδρόμος στ' όνομά μου ένα μεγάλο επίσημο φάκελλο. Δεν τον άνοιξα μόνη μου, τον πήρα και τον πήγα κάτω στον πατέρα. Γιατί είχαμε στο ισόγειο το τυπογραφείο και το βιβλιοπωλείο, και στο πάνω πάτωμα το σπίτι κι ό,τι ώρα ήθελα μπορούσα να φωνάξω στον πατέρα μου να του πω για τούτο ή για το άλλο. Πήρα το φάκελλο και κατέβηκα τη σκάλα τρέχοντας.

- Τούτο έφερε, πατέρα, ο ταχυδρόμος· τί' ναι, δικό μου είναι;

- Για να δούμε. Και το άνοιξε. Ήτανε διορισμός: «Η Πολιτεία δια να τονώσει τον προς την Παιδείαν ζήλον, απεφάσισε να διορίσει την κατ' έτος αριστεύουσαν άνευ προηγουμένης αιτήσεως... εντέλλεσθε¹ όθεν... αφού ομόσητε² τον όρκον της υπηρεσίας ενώπιον...»

Στάθηκα σαστισμένη. Ήτανε πολύ αναπάντεχο. Κι ο πατέρας το ίδιο κοντοστάθηκε κι' αυτός σαν να μην καταλάβαινε. Έπειτα είπε κοιτάζοντάς με:

- Ο διορισμός δεν είναι υποχρεωτικός. Αν θέλεις τον δέχεσαι, αν δεν θέλεις, δεν τον δέχεσαι. Προφασίζεσαι μιαν οποιαδήποτε αιτία, οικογενειακές υποχρεώσεις, αρρώστια, ευχαριστείς και αποποιείσαι³.

Ένωσα μια μεγάλη ανακούφιση μ' αυτά του τα λόγια. Είχα δοκιμάσει μια στιγμή ένα αίσθημα σαν να με σέρνανε σε σκλαβιά. Εγώ τοιμαζόμουν για το Πολυτεχνείο, τ' όξερε όλος ο κόσμος... αν ήτανε δυνατόν... μπορούσα εγώ τώρα πια ν' αφήσω τη ζωγραφική να πάω δασκάλα; και τι θα 'λεγαν και παραέξω όσοι θα το άκουαν, θα λέγανε δεν πάνε καλά τα οικονομικά τους κι αναγκαστήκανε και τη διορίσανε...

¹ εντέλλεσθε : διατάσσεσθε, σας δίνεται η εντολή

² ομόσητε : ορκιστείτε

³ αποποιείσαι : αρνείσαι

Μόνο πως ο πατέρας δε σταμάτησε ως εκεί. Αυτή ήτανε μόνο η αρχή· γιατί σαν πέρασε κάμποση ώρα κ' εγώ νόμιζα πως είχε τελειώσει πια αυτή η δυσάρεστη έκπληξη, σίμωσε στο παράθυρο κι άρχισε να μου λέει αργά αργά κοιτάζοντας έξω:

- Φυσικά και δεν είναι υποχρεωτικός ο διορισμός. Δεν ξέρω όμως. Δε θέλω καθόλου να σε πικράνω, ούτε να νομίσεις πως το απαιτώ. Κάθε άλλο. Να κάμεις ό,τι σου λέει το κέφι σου. Αν με ρωτούσες όμως και μένα τη συμβουλή μου, θα σε συμβούλευα να το σκεφτείς καλά. Εγώ δηλαδή στη θέση σου θα δεχόμουν όχι μόνο αδίσταχτα μα με χαρά. Δεν ξέρω τι γίνεται αυτή τη στιγμή μέσα στο μυαλό σου, μα ξέρω πως είσαι άπραγη του κόσμου και δεν μπορείς να καταλάβεις ακόμη τι φτερά χαρίζει στον άνθρωπο η οικονομική ανεξαρτησία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

1. Ο αρθρογράφος παραθέτει την προσωπική ιστορία ενός νέου, προκειμένου να :

- α. επισημανθεί η πιθανότητα αλλαγής επαγγελματικής ρότας
- β. επισημανθεί η αναντιστοιχία των πανεπιστημιακών τμημάτων με τη ζήτηση στην αγορά εργασίας

2. Ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού επισημαίνει:

- α. την εμμονή των γονέων με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- β. τη δυσκολία των 17χρονων στη λήψη κρίσιμων αποφάσεων για το επαγγελματικό μέλλον τους

3. Στο Κείμενο 1 δεν αναφέρεται :

- α. η ανάγκη ευελιξίας στον εργασιακό τομέα
- β. η αναγκαιότητα στενής διασύνδεσης των πανεπιστημιακών τμημάτων με την επαγγελματική εξέλιξη

4. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Κειμένου 1 οι νέοι σήμερα έχουν τη δυνατότητα:

- α. να επιλέξουν τις πανεπιστημιακές σπουδές που θα ακολουθήσουν έχοντας στο νου τους ότι η επαγγελματική τους εξέλιξη μπορεί να απέχει από τις αρχικές τους επιλογές.
- β. να επιλέξουν τις σπουδές που θα ακολουθήσουν μετά από μελέτη των οδηγιών σπουδών των

πανεπιστημιακών τμημάτων, που προσφέρουν ξεκάθαρες πληροφορίες για τη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας.

5. Στο Κείμενο 1 δεν επισημαίνεται :

- α. ο κορεσμός ορισμένων επαγγελματών
- β. η ταχεία επιστημονική εξέλιξη

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 στηρίζεται σε μια προσωπική μαρτυρία. Να ερμηνεύσεις αυτήν την επιλογή του αρθρογράφου λαμβάνοντας υπόψη ότι συνιστά τον πρόλογο του άρθρου του.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αποδώσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις στις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1 με άλλες λέξεις ή φράσεις νοηματικά ισοδύναμες.

1. Οι απόφοιτοι των 430 πανεπιστημιακών τμημάτων και σχολών της Ελλάδας είναι χαμένοι στη μετάφραση των –πολλών– δυνατοτήτων που εμφανίζονται στους οδηγούς σπουδών της σχολής τους (2η παράγραφος)
2. Μπορεί να κάνεις μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλους τομείς (π.χ. ναυτιλιακά, διοίκηση ανθρωπίνων πόρων) και να βρεις πολλές διεξόδους στην αγορά εργασίας (2η παράγραφος)
3. είναι τέτοια που ενισχύει τις παγιωμένες αντιλήψεις των γονιών (3η παράγραφος)
4. το πιο πιθανό είναι ένας πτυχιούχος σήμερα να μην κάνει το επάγγελμα (4η παράγραφος)
5. τα επαγγέλματα που εκτιμάται ότι θα έχουν ζήτηση σε δέκα χρόνια σε πολλούς μοιάζουν... κινέζικα. (4η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις το δίλημμα που αντιμετωπίζει η ηρωίδα στο Κείμενο 2; Αν ήσουν στη θέση της, τι θα επέλεγες και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Η τηλεόραση ως «φθηνή πολυτέλεια»]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Μαριάννα Τζιαντζή και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 15.5.2011.

Πρόσφατα άκουσα τυχαία έναν άνδρα γύρω στα 35 - 40 να περιγράφει πόσο όμορφα θα περνάει τώρα που απολύθηκε. «Δεν τους έχω ανάγκη», έλεγε σαν να προσπαθούσε να δώσει κουράγιο στον εαυτό του. «Έχω την τηλεόραση plasma, 42 ίντσες όλες δικές μου, φαγητό τζάμπα, γιατί να δουλεύω για ένα κομμάτι ψωμί; Όλη μέρα ξάπλα μπρος στην plasma». Δεν ξέρω ποιος θα του εξασφαλίζει τη δωρεάν σίτιση. Ενδεχομένως οι συνταξιούχοι γονείς ή κάποιο εισόδημα στο χωριό. Όμως, ο άνθρωπος αυτός θέλοντας να δώσει κουράγιο στον εαυτό του περιέγραφε μια ονειρική ζωή αεργίας και αέναης τηλεθέασης.

Η μεγάλη έγχρωμη τηλεόραση με επίπεδη οθόνη, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το κινητό τηλέφωνο δεν είναι πια σημάδια πλούτου, αλλά βασικά αγαθά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της φετινής απογραφής πληθυσμού στο Μεξικό, τα νοικοκυριά που έχουν τηλεόραση (93%) είναι περισσότερα από αυτά που διαθέτουν ψυγείο (82%) ή ντους (65%), «κάτι αρκετά περίεργο για μια ζεστή χώρα με φριχτή τηλεόραση», παρατηρεί σοκαρισμένος ο συντάκτης του σχετικού άρθρου στο περιοδικό «Economist».

Σε μια έρευνα για την πείνα στον κόσμο, στο τρέχον τεύχος ενός άλλου περιοδικού, του «Foreign Policy», οι μελετητές ρωτούν έναν πάμπτωχο χωρικό στην Ινδονησία γιατί αγόρασε τηλεόραση, τη στιγμή που η οικογένειά του λιμοκτονεί. Εκείνος γελάει και απαντά: «Μα, η τηλεόραση είναι πιο σημαντική από το φαγητό!». Και όχι μόνο η τηλεόραση, αλλά και το κινητό τηλέφωνο. Μετανάστες που δεν έχουν ούτε στρώμα να πλαγιάσουν χρειάζονται το κινητό, για να επικοινωνούν με συγγενείς και συμπατριώτες τους στην Ευρώπη ή στην πατρίδα τους. Η μικρή αυτή συσκευή γίνεται η πυξίδα που τους βοηθάει να μη θαλασσοπνίγονται. Οι ίδιοι οι πρόσφυγες αποτυπώνουν στο βίντεο του κινητού τους τις στιγμές του απόπλου από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής των σαπιοκάραβων που θα τους μεταφέρουν στη Λαμπεντούζα (αν σταθούν τυχεροί και δεν τους καταπιεί η φονική Μεσόγειος). Γέλια, χαρές και το καράβι σαλπάρει. [...]

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)

Το κείμενο ανήκει στον Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) από το ομώνυμο μυθιστόρημά του και περιλαμβάνεται στο έργο του Τα σαραντάχρονα μιας χαμένης πολιτείας, Αθήνα 2007.

[...] Κάτι μας ξύπνησε μέσα στη νύχτα. Η κάψα; Οι φωνές; Σκυλιά ουρλιάζανε. Η φωτιά είτανε μακριά. Καρατάρησα¹ με το μάτι πως θα 'χε φτάσει από το Μπασμαχανέ στον Άι - Δημήτρη, αφού είχε πάρει σβάρνα ολάκερη την Αρμενιά. Μας χώριζε πάνω από ένα μίλι ακόμα. [...] Η Κατερίνα με κοίταξε στα μάτια. Μη νοιάζεσαι, της λέω, κι εδώ να 'ρθει η φωτιά, θα τη σταματήσει τ' Αλάνι². Το ξυπνητήρι έδειχνε κοντά έντεκα η ώρα. Θα 'χαμε κοιμηθεί καμιά δυο ώρες.

Σιγά σιγά, πήρε τ' αφτί μου ένα βουητό, σα να κύλαγε άγριο ποτάμι, ξεχειλούσε κατά δω, ζύγωνε ολοένα. Και ξαφνικά, μπουκάρανε απ' τα σοκάκια κοπάδι ανθρώποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερε³ στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε - μονάχα σούρσιμο στο χώμα και ποδοβολητό. Μουγγοί, σκυφτοί, μ' αγριεμένα μούτρα, τραβάγανε μπροστά. Φόρεσα ένα παντελόνι πάνω από τη νυχτική μου και κατέβηκα στ' Αλάνι. Πέσαμε πλάι τους.

- Βρε παιδιά, πού πάτε;

Δείξανε μπροστά.

- Σταθείτε, βρε παιδιά, δεν έχει φόβο εδώ, μπείτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας. Μπείτε να ξαποστάσετε.

Δεν αποκρίνονταν, μόνο τραβάγανε μπροστά.[...] Ένας παπάς οδήγαγε μπροστά ένα δεύτερο κοπάδι.

- Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;

¹ υπολόγισα

² τοποθεσία του Χατζηφράγκου που ήταν συνοικία της Σμύρνης

³ χάλκινη χύτρα

Αμάν, αμάν! Η φωτιά τους είχε κάψει τη μιλιά, τους στέγνωσε το σάλιο. Κι ο ρόλος της φωτιάς ούρλιαζε τώρα, γέμιζε τον αέρα. Μπρος από τον παπά, ένα παιδάκι, ανίδεο, κύλαγε το τσέρκι του, ευτυχισμένο.

Ένα γρήγορο ποδοβολητό ακούστηκε σε κάποιο καλντερίμι. Οι Τούρκοι! [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να πυκνώσεις το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αν ληφθεί υπόψη ότι στόχοι του Προλόγου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον του, να εξετάσεις με συντομία τον βαθμό στον οποίο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 πετυχαίνει να ανταποκριθεί στους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε λέξεις ή φράσεις που προδίδουν ένα πιο απλό, καθημερινό λεξιλόγιο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της αρθρογράφου σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 περιγράφεται ένα γεγονός που διαδραματίζεται μέσα στη νύχτα. Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές τη συναισθηματική αντίδραση του αφηγητή, αλλά και όσων περνούν βιαστικά από τη συνοικία του. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Οι μετανάστες να ξέρουν ότι είμαστε δίπλα τους!]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Θανάσης Αντετοκούνμπο στον δημοσιογράφο Νίκο Παπαδογιάννη στις 13.10.2019 λίγο πριν ξεκινήσει το ταξίδι του για τις ΗΠΑ. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.documentonews.gr.

«Καλημέρα. Είμαι ο Θανάσης Αντετοκούνμπο και γεννήθηκα στο Αρεταίειο. Το λέω για να μη νομίζει κανείς ότι από κάπου μας έφεραν ή ότι ήρθαμε από το φεγγάρι. Εδώ γεννήθηκα, εδώ πήγα νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο. Δεν είχα πλούσιους γονείς. Αν κάτι άλλαξε στη ζωή μου, αυτό έγινε με τη σκληρή δουλειά. Βρήκα κάτι που αγάπησα και το ακολουθώ σαν θρησκεία, μέχρι να γίνω η καλύτερη εκδοχή του εαυτού μου. Όλοι ξεκινάμε από την ίδια αφετηρία».

«Θα θεωρήσω ότι πέτυχα, εάν στο τέλος της καριέρας μου είμαι ο πιο βελτιωμένος αθλητής. Ποτέ δεν κάνω βήμα πίσω. Κάθε χρόνο γίνομαι καλύτερος, σωματικά και πνευματικά. Είμαι τρισευτυχισμένος, γιατί έχω αυτό που αγαπάω και αγαπάω αυτό που έχω. Ο καθρέφτης μου με γεμίζει. Ο πιο επιτυχημένος άνθρωπος του κόσμου ήταν ο πατέρας μου και σκέψου ότι δεν είχε ένα ευρώ στην τσέπη».

«Είχα δίπλα μου ανθρώπους που με βοήθησαν, όπως την κυρία Μαριέττα Σγουρδαίου, που την αποκαλώ «νονά». Φιλόλογος στο Αρσάκειο και ηθοποιός. Μας πήγε, παιδιά 12-13 ετών, να ακούσουμε συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη. Μας σύστησε την κυρία Μαρία Χορς, που ντύνει τις ιέρειες. Μυήθηκα στην ελληνική κουλτούρα, στο αρχαίο δράμα.[...] Αυτές οι εμπειρίες με άλλαξαν, χωρίς να το καταλαβαίνω. Με βοήθησαν και στον αθλητισμό, εμένα, που ήμουν ένα παιδί μεταναστών χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτε. Δεν χρειάζεται να έχει λεφτά κάποιος για να αισθανθεί πλούσιος. Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή[...]».

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη.[...]».

«Είμαι αλληλέγγυος στα παιδιά που μοχθούν. Φεύγω για τις ΗΠΑ, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι εδώ τελειώνουμε. Παρακολουθώ και προβληματίζομαι. Να το ξέρουν αυτοί οι άνθρωποι, ότι είμαι εδώ. Στο πλευρό τους! Τους σκέφτομαι. Ο καθένας αντιμετωπίζει τα δικά του εμπόδια. Όλα πιστεύω,

μπορούν να ξεπεραστούν. Η χώρα μου δεν είναι η Αμερική, αλλά η Ελλάδα. Αισιοδοξώ ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες. Και δεν τα παρατάω ποτέ. Ποτέ. Ποτέ».

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) είναι εμπνευσμένο από τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στο περιοδικό Ταχυδρόμος το 1962-3. Εκδόθηκε στην Αθήνα από τον εκδοτικό οίκο Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Ο τίτλος αναφέρεται σε λαϊκή συνοικία της Σμύρνης όπου διαδραματίζονται τα περισσότερα επεισόδια του μυθιστορήματος.

Κοντεύανε δυο χρόνια που ο σιορ Ζαχαρίας ήρθε κι εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του σ' ένα σοκάκι που κατέβαινε από του Χατζηφράγκου τ' Αλάνι, κι έβγαινε, σαν έστριβες τρία σοκάκια δεξιά, λίγο πιο πάνω από τη Μπελλαβίστα. Έγινε σούσουρο, ένας Οβραίος σε ρωμιομαχαλά! Οι μαχαλιώτες αργήσανε να το καταλάβουν, γιατί οι νεοφερμένοι μιλούσανε ρωμαίικα μεταξύ τους, με προφορά κάπως συρτή, σαν τους Εφτανσιώτες, κ' η κόρη τους πήγαινε στο ελληνικό παρθεναγωγείο, στου Κατιρτζόγλου το σοκάκι. Πέρασανε τρεις βδομάδες ώσπου ο παπα-Νικόλας, πρώτος ανακάλυψε πως ήτανε Οβραίοι.

Ένα μεσημέρι αντάμωσε στο δρόμο την κόρη τους, την Πέρλα, δεκαεξάχρονη κοπελίτσα, που γύριζε απ' το σκολειό. Της χαμογέλασε:

—Κόρη μου, είσαι Οβραιοπούλα;

—Μάλιστα, παππούλη, του αποκρίθηκε.

—Το κατάλαβα από το άστρο του Σολομώντα —κι έδειξε το χρυσό εξάχτινο άστρο, που κρεμότανε απ' το λαιμό της με μian αλυσιδίτσα. —Ξέρεις τι γράφει απάνω; Αυτά τα χαραγμένα οβραίικα γράμματα;

—Όχι, παππούλη.

—Πώς, Οβραιοπούλα και δεν ξέρεις; Γιατί δε ρωτάς τον πατέρα σου;

—Τον ρώτησα, μα κι εκείνος δεν ξέρει.

—Α, δεν είναι σωστό. Πρέπει να ξέρεις τα θρησκευτικά σου.

Γράφει «Αδωνάι». Είναι το πιο μυστικό όνομα του Θεού. Σε ποια τάξη είσαι;

—Στην τετάρτη. Του χρόνου βγάζω το γυμνάσιο.

—Α, ναι. Από τετρατάξιο, έγινε τώρα πεντατάξιο. Πληθύνανε αυτά που πρέπει να ξέρει ο άνθρωπος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς βοήθησε τον Θανάση Αντετοκούνμπο η επαφή του με την ελληνική κουλτούρα, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (50 – 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (« Είχα δίπλα μου ανθρώπους... Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή») ο ομιλητής χρησιμοποιεί δύο παραδείγματα. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4) και ποια θέση του ενισχύουν (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη.»

Στο παραπάνω απόσπασμα να επισημάνεις τρεις γλωσσικές επιλογές, με τις οποίες ο ομιλητής επιδιώκει να προβληματίσει (μονάδες 9) και να εξηγήσεις με συντομία πώς συμβάλλουν σε αυτή του την πρόθεση (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές την αντίδραση του παπά και όσων μαθαίνουν την άφιξη των Εβραίων στη συνοικία. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πως τα ΜΜΕ ενισχύουν τα αρνητικά στερεότυπα

Το κείμενο (διασκευή) δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΝΕΑ ΣΕΛΙΔΑ» στις 01/08/2017 και υπογράφεται από την Νικολέττα Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, επικ. καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Local Expert στο πρόγραμμα Respect Words, Κατά της Ρητορικής του Μίσους.

Ο όρος «στερεότυπο» αναφέρεται σε «προκατασκευασμένες» πεποιθήσεις για τάξεις ατόμων, ομάδων ή αντικειμένων, που δεν προκύπτουν από μια σύγχρονη εκτίμηση του κάθε φαινομένου, αλλά από μηχανικές συνήθειες κρίσεως και προσδοκίας. Πρόκειται για ομαδικές πεποιθήσεις που είναι δυνατόν να αναφέρονται σε έναν λαό, θεσμό, ιδέα, αξία, φαινόμενο ή αντικείμενο κατά τρόπο μονόπλευρο, σχηματικό και γενικευτικό, σε βαθμό που οι «κρινόμενοι» να εμφανίζουν σημαντικές παραμορφώσεις και στρεβλώσεις ως προς την πραγματική τους εικόνα και κατάσταση. [...]

Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα, έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες, να εκφράσει κοινωνική διαστρωμάτωση, αξίες, προλήψεις και άπειρους κοινωνικούς προσδιορισμούς, περιέχοντας και μεταφέροντας πολυάριθμες κοινωνικές και ιδεολογικές πληροφορίες ακόμη και με τις πιο απλές φράσεις. Κατά κανόνα, τα στερεότυπα προκαταλαμβάνουν τη συμπεριφορά μας, δεδομένου ότι οδηγούν στην πρόκληση συγκεκριμένων κοινωνικών στάσεων, δηλαδή στη δημιουργία προδιαθέσεων που, κατά κανόνα, επηρεάζουν τις επιλογές του ατόμου και τείνουν να δημιουργούν συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς απέναντι στις διάφορες ομάδες, αντικείμενα, αξίες, θεσμούς κ.ά. [...]

Ξεκινώντας από την αρχή ότι τα ΜΜΕ βρίσκονται σε προνομιακή θέση από την άποψη της διαμόρφωσης της κοινής γνώμης και δύνανται να προβάλλουν πρόσωπα και αξίες αναγορεύοντάς τες σε πρότυπα, θεωρείται απαραίτητη η μελέτη της σύνδεσής τους με τη χρήση στερεοτύπων και την καλλιέργεια προκαταλήψεων. Ο δημοσιογραφικός λόγος δεν περιορίζεται στην άντληση βιωμάτων και γεγονότων από την πλευρά των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα, επεκτείνεται στον σχολιασμό αυτών των δεδομένων -συχνά, μάλιστα, καθ' υπερβολή- με σκοπό άλλοτε να γίνει ο ίδιος περισσότερο θελκτικός -και επομένως εμπορικός- και άλλοτε διότι ενδεχομένως προσαρμόζεται προς επιταγές της ιδιοκτησίας του μέσου ενημέρωσης που τον μεταδίδει και επιδιώκει έτσι να διευκολύνει τη συντήρηση της ισχύουσας κατανομής δύναμης και πλούτου μέσα στην κοινωνία.

Κείμενο 2

[Οι Εβραίοι της πόλης των Ιωαννίνων]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χατζή(1913-81) «Σαμπεθάι Καμπιλής», από τη συλλογή διηγημάτων «Το τέλος της μικρής μας πόλης»(1963). Στο διήγημά του ο συγγραφέας αναφέρεται στην κοινότητα των Εβραίων στα Γιάννενα προπολεμικά, η οποία αριθμούσε περίπου τέσσερις χιλιάδες μέλη.

[...] Πλούσιοι και φτωχοί είταν όλοι τους μαζεμένοι γύρω απ' τη Συναγωγή τους, είταν όλοι θρήσκοι, κανένας δεν έπιανε φωτιά το Σάββατο και κανένας δεν δούλευε το Σάββατο. Πλούσιοι και φτωχοί, είταν όλοι τους ταχτικοί στη ζωή τους, παντρευόνταν από μικροί κ' είχαν όλοι τους ένα δεύτερο ρούχο, καλύτερο, για να το φοράνε το Σάββατο, να πάνε το πρωί στη Συναγωγή τους και να βγούνε τ' απόγευμα να κάνουν περίπατο. Οικογενειακώς. Όσοι μπορούσανε καθόντανε και στο καφενείο, πάλι οικογενειακώς. Πίνανε καφέ ή μία γκαζόζα, οι γυναίκες τους τρώγανε μία βανίλια και τα παιδιά μοιραζόντανε το λουκούμι που κοβόταν στα δυό- δεν ντρεπόνταν που τους κοιτούσαν απ' τα γύρω τραπέζια. Την Κυριακή τ' απόγευμα ξαναβγαίνανε περίπατο, πάλι οικογενειακώς ή πηγαίνανε στο καφενείο και χασμουριόνταν ώσπου να περάσει κι αυτή - μια μέρα ακόμα χαμένη.

Τέτοια ταπεινή, φρόνιμη και συμμαζεμένη είταν η ζωή ολονών τους.

Κι ωστόσο μέσα στην πόλη λέγανε γι' αυτούς πολλά και διάφορα πράγματα. Τους φορτώναν ένα σωρό κουσούρια, κακίες κι αδυναμίες, που τάχα εμείς δεν τις είχαμε – και πρώτα-πρώτα για τους παράδες που τους μαζώνανε δεκάρα-δεκάρα και που τάχα εμείς τους σκορπούσαμε. Γενικά τους παρασταίνανε σαν ανθρώπους παρακατιανούς, ράτσα τιποτένια και βρώμικια. Τους λέγανε παλιόβριους και τσιφούτηδες. Οι μεγάλοι δεν τους το φωνάζαν μπροστά τους, μα σαν τύχαινε Εβραίος να βρεθεί μία φορά έξω απ' το παζάρι και τα οβραίικα, στους μακρινούς μαχαλάδες της πόλης και τον γνωρίζανε τα παιδιά, τρέχανε πίσω του και του φωνάζαν τραγουδιστά!

Ουβριέ, παλιόβριε,
πού 'ν' η κότα πόκλεψες...

Ανοησίες δηλαδή των παιδιών και των μεγάλων που τα βγάζαν αυτά, γιατί οι Εβραίοι που 'χαμε μεις στη δική μας την πόλη δεν κλέβαν και προπαντός δεν κλέβανε κότες. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του Κειμένου 1:

- α. Τα στερεότυπα είναι κρίσεις που διατυπώνονται ύστερα από σκέψη και ανάλογα με τις προσδοκίες των ανθρώπων.
- β. Η γλώσσα αναπαράγει στερεότυπα με τις πληροφορίες που μεταφέρει.
- γ. Τα ΜΜΕ δεν συνδέονται με την καλλιέργεια προκαταλήψεων.
- δ. Η πραγματική εικόνα αυτών που γίνονται θύματα των προκαταλήψεων αλλοιώνεται.
- ε. Ο δημοσιογραφικός λόγος είναι οριοθετημένος και αποτυπώνει αντικειμενικά τις εμπειρίες των διάφορων κοινωνικών ομάδων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο του ορισμού. Να επιβεβαιώσεις με σχετικές αναφορές την παραπάνω άποψη (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις την επιλογή της συντάκτριας του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα, έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες, να εκφράσει κοινωνική διαστρωμάτωση, αξίες, προλήψεις και άπειρους κοινωνικούς προσδιορισμούς, περιέχοντας και μεταφέροντας πολυάριθμες κοινωνικές και ιδεολογικές πληροφορίες ακόμη και με τις πιο απλές φράσεις.

Να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 2 με έναν από τους παρακάτω προσδιορισμούς (μονάδες 5) και να τεκμηριώσεις την επιλογή σου με δύο σχετικές γλωσσικές αναφορές από το απόσπασμα (μονάδες 10).

1. ειρωνικό
2. πληροφοριακό
3. επικριτικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις και να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές του αφηγητή τη στάση των κατοίκων απέναντι στους Εβραίους στο Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο εύθραυστος θρίαμβος της πληροφορίας

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύθηκε στις 2/5/2008 στο Βήμα Ιδεών από τον διευθυντή ερευνών στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών της Γαλλίας Dominique Wolton.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η επικοινωνία είναι από τα ισχυρά σύμβολα του 21ου αιώνα, όπως βεβαίως υπήρξε σημαντικό ιδεώδες προσεγγίσεως των ανθρώπων, των αξιών και των πολιτισμών τον 20ό αιώνα. Φιλοδοξία της ήταν να αποτελέσει την καρδιά του δημοκρατικού μοντέλου του περασμένου αιώνα, ωστόσο η επικοινωνία απειλείται σήμερα από σοβαρούς κινδύνους, γι' αυτό πρέπει να προστατευθεί με μια προσπάθεια να την καταλάβουμε.

Στον 20ό αιώνα το ιδεώδες της πληροφόρησης- «όλα να γίνονται γνωστά αμέσως και σε όλον τον κόσμο»- στις δημοκρατικές χώρες έγινε πραγματικότητα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια. Τη στιγμή, όμως, που το ιδεώδες πραγματώνεται, το όνειρο θρυμματίζεται, πρώτον, γιατί η πληροφορία απλοποιείται σε σχέση με την πολυπλοκότητα του πραγματικού κόσμου και, δεύτερον, διότι οι συνέπειες που γεννιούνται από την πληροφορία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα με την ίδια ταχύτητα. Συνεπώς, παρά τις τεχνικές διευκολύνσεις και την ταχύτητα μετάδοσής της, η πληροφορία σήμερα είναι τόσο αβέβαιη όσο και χθες, αλλά για διαφορετικούς λόγους. Η φαινομενική επιτυχία της δεν πρέπει να μάς κάνει να ξεχνάμε ότι παραμένει σπάνια και εύθραυστη.

Τα τελευταία τριάντα χρόνια το αίτημα για ελεύθερη μετάδοση της πληροφορίας μετετράπη σε πραγματικό βομβαρδισμό πληροφοριών, διότι η τεχνική επέτρεψε, προοδευτικά, να μαθαίνουμε- ή, μάλλον, να πληροφορούμαστε- πολλά πράγματα ταχύτατα. Έτσι η πληροφορία γίνεται πανταχού παρούσα και καταλήγει να είναι μια τυραννία της στιγμής. Μαθαίνουμε τα πάντα από κάθε γωνιά της Γης, χωρίς να έχουμε τον χρόνο να τα καταλάβουμε με αποτέλεσμα να αναιρείται η κριτική σκέψη. Έτσι παρά το γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι άμεση, όταν ξεσπά κάποια κρίση, εν τούτοις δεν συμβάλλει καθόλου στην κατανόηση της κρίσης. Τα γεγονότα συνθλίβουν τα πάντα. Υπό αυτήν την έννοια, οι απευθείας μεταδόσεις αποπροσανατολίζουν το κοινό που παρακολουθεί με άμεση συνέπεια να μην καταλαβαίνει τι τελικώς συμβαίνει.

Κατ' επέκταση, στις σημερινές συνθήκες, ο άθλος δεν έγκειται στην πρόσβαση στην πληροφορία, αλλά στην κατανόηση και στην ερμηνεία της. Βλέπω δεν σημαίνει καταλαβαίνω. Και αυτή είναι επικίνδυνη εξέλιξη, διότι υπονομεύει την κριτική σκέψη και, σε τελευταία ανάλυση, εξουδετερώνει την προσωπική ελευθερία, που είναι η ελευθερία της κριτικής σκέψης. Συνεπώς, αντί

η πληροφορία να είναι επιλογή μεταξύ πολλών γεγονότων, μετατρέπεται σε άθροισμά τους. Με άλλα λόγια, όσο περισσότερα γεγονότα υπάρχουν τόσο περισσότερο απομακρύνονται οι δυνατότητες από τους αποδέκτες των πληροφοριών να μπορέσουν να τις ερμηνεύσουν.[...]

Κείμενο 2

Τα επόμενα εκατό χρόνια

Το ποίημα ανήκει στην ποιήτρια και μεταφράστρια Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη. Ανθολογία ποίησης «Μέτρα Λιτότητας». Εκδόσεις Άγρα, 2017.

Έπιασα να δω
τι θα έπρεπε να πρωτομάθω
για να ζωγραφίσω απ' την αρχή τον κόσμο·
κι όλα έβγαζαν άθροισμα ηλεκτρονικό
ούτε πουλιά ούτε ψάρια
ούτε τα ίδια απ' την αρχή
τίποτα όπως ήταν
ή όπως σχεδιάζουν·
μόνο ένα ατέλειωτο πλέγμα πληροφοριών
σ' ένα κόσμο που ζυγίζει τ' ορθολογικό
με το κιλό και το πουλάει χύμα
στα μανάβικα.
Και ξέρεις τι;
Δε φοβήθηκα. Καιρός ν' αλλάξουνε τα πράγματα.

Καιρός να μείνει το νερό για το νερό
τα ψάρια για τα ψάρια
κι ο άυλος, εναργής άνθρωπος
να επιστρέψει στην αστροσκοπή
και να χαθεί· ούτε οίκτος
ούτε περηφάνια
ούτε δικαιοσύνη.

Μια σιωπή μονάχα, κοσμική
κι εμείς αστράκια που ανάβουμε τις νύχτες

στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (60 - 70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί για την οργάνωση της δεύτερης παραγράφου την αιτιολόγηση και την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα σχετικά χωρία (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει τους συγκεκριμένους τρόπους (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις κειμενικές ενδείξεις στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 με τις οποίες ο λόγος αποκτά μια πιο δραματική χροιά (μονάδες 9). Δικαιολόγησε το ύφος λόγου που επιλέγει ο συγγραφέας σε συνδυασμό με το νοηματικό κέντρο της παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη διαπίστωση του ποιητικού υποκειμένου ότι είναι «Καιρός ν' αλλάξουνε τα πράγματα». Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος

Το παρακάτω άρθρο είναι της Πέπης Γρηγοριάδου και δημοσιεύτηκε στις 19 Ιουνίου 2021

<https://m.naftemporiki.gr/story/1739876/ta-epaggelmata-tou-mellontos>.

Το άρθρο είναι διασκευασμένο.

Τι θέλεις να γίνεις όταν μεγαλώσεις; Μια από τις πιο κλασικές ερωτήσεις που σχεδόν όλοι έχουμε κληθεί να απαντήσουμε στην παιδική μας ηλικία. Ατέλειωτες συζητήσεις για τα διαχρονικά επαγγέλματα, τα προσοδοφόρα, αλλά και τις αλλαγές στην αγορά εργασίας λόγω της τεχνολογίας και της αυτοματοποίησης. Κάποια επαγγέλματα μένουν ίδια στο πέρασμα του χρόνου, κάποια καταργούνται, αλλά εμφανίζονται και νέα, που άλλοτε μπορούμε να τα φανταστούμε και άλλοτε όχι.

Περισσότεροι από 100 εκατομμύρια εργαζόμενοι μόνο σε 8 χώρες ενδέχεται να χρειαστεί να αλλάξουν θέσεις εργασίας έως το 2030, σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση της Mc Kinsey. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει όλες τις θέσεις εργασίας που θα μπορούν να επιλέξουν οι νέοι στο δεύτερο μισό του 21ου αιώνα, αλλά η Parental Guidance προχώρησε σε προβλέψεις για την επόμενη 15ετία.

Ορισμένα από τα επαγγέλματα του μέλλοντος φαίνεται να είναι τα ακόλουθα: Ειδικός ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, μηχανικός ρομποτικής, προγραμματιστής λογισμικού, προπονητής Esports για ανταγωνιστικά διαδικτυακά τυχερά παιχνίδια, επιδημιολόγοι και βιοεπιστήμονες, νοσηλευτικό προσωπικό, σύμβουλος ευεξίας, ειδικοί γεωπόννοι στη διαχείριση του εδάφους και τη βελτίωση των καλλιεργειών, καλλιτέχνες και λογιστές. Σίγουρα τα μελλοντικά συμβόλαια εργασίας θα επηρεαστούν από τις τεχνολογικές αλλαγές - τεχνητή νοημοσύνη, ρομπότ και big data, καινοτόμα υλικά, κλιματική αλλαγή, παγκοσμιοποίηση και νέα δημογραφικά προφίλ.

Καθώς η τεχνολογία αναπτύσσεται και η διάρκεια ζωής μεγαλώνει, μπορεί να προκύψουν και επαγγέλματα που τώρα ούτε καν φανταζόμαστε. Οι συντάκτες της έρευνας αναφέρουν ως τέτοια παραδείγματα τον «νοσταλγιστή», έναν ειδικό στο να αναδημιουργεί αναμνήσεις εμπειριών για τους ηλικιωμένους, ή έναν σύμβουλο υπεραιωνόβιων για το πώς οι άνθρωποι των 100 ετών μπορούν να συνεχίσουν να απολαμβάνουν τη ζωή τους. Επίσης, μπορεί να υπάρχουν ψυχολόγοι που να βοηθούν τους ανθρώπους να συμβιβάζονται με τα συνθετικά τους όργανα.

Ενδιαφέρον έχει μία έκθεση της Bank of America με τίτλο «Future of Work», η οποία προχώρησε παραπέρα στη δημιουργία νέων μελλοντικών επαγγελμάτων με αφορμή ευρήματα του

Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF) που έδειξαν ότι σχεδόν τα δύο τρίτα των παιδιών που ξεκινούν το σχολείο θα εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν έχουν ακόμη επινοηθεί ακόμη. Ο στρατηγικός αναλυτής της Bank of America, Φέλιξ Τραν, ο οποίος ήταν ο κύριος συντάκτης της έκθεσης, αναφέρει μερικά παραδείγματα πιθανών θέσεων εργασίας του μέλλοντος: ξεναγός στο διάστημα, σχεδιαστής ελεύθερου χρόνου, influencer εικονικής πραγματικότητας, ειδικοί ανασυγκρότησης της γεωργίας, διαχειριστές απόρρητων δεδομένων.

Όποια κι αν είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος, σίγουρα θα απαιτούν συνδυασμό δεξιοτήτων και επειδή όλα εξελίσσονται, θα χρειάζεται διαρκής εκπαίδευση με ευελιξία και προσαρμογή στις νέες εκάστοτε συνθήκες.

Κείμενο 2

[Ο εισπράκτορας]

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στο αφήγημα της Μαργαρίτας Μαντά (1963 -), Τα υλικά του Χρόνου, εκδ. Εστία 2021 και αναφέρεται σε μνήμες της ηρωίδας στα τέλη της δεκαετίας του 1960 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Πρώτα μπαίνεις από την πόρτα του εισπράκτορα και κρατιέσαι καλά από την κολόνα, για να μην πέσεις κάτω μόλις το λεωφορείο ξεκινήσει. Μετά πας μπροστά στον εισπράκτορα και κρατιέσαι από ένα πράγμα σαν τραπεζάκι όσο η γιαγιά βγάζει εισιτήρια.

Ο εισπράκτορας είναι πολύ σοβαρός, φοράει μια γκρι στολή κι ένα καπέλο. Κάθεται σε μια ψηλή καρέκλα που έχει ένα ελατήριο και κουνιέται, όπως κουνιέται το λεωφορείο κι ακουμπάει σ' αυτό το τραπεζάκι που πάνω του έχει τρία καταπληκτικά πράγματα: ένα στρογγυλό μηχάνημα με χερούλι, κάτι σαν πιατάκι με ένα βρεγμένο σφουγγαράκι μέσα και ένα μικρόφωνο.

Ο εισπράκτορας ρωτά «πόσα», η γιαγιά μου λέει «ένα και δύο παιδικά», ο εισπράκτορας γυρίζει γρήγορα με το χέρι του το χερούλι απ' το μηχάνημα, τραβάει ένα μακρουλό χαρτί που βγαίνει, το δίνει στη γιαγιά μου, βάζει τα λεφτά που του έχει δώσει η γιαγιά σε ένα περίεργο μασούρι με ξεχωριστές θήκες για τις δεκάρες, τα πενήνταράκια, και τις δραχμές, βουτάει το δάχτυλο του στο βρεγμένο σφουγγαράκι κι ύστερα μιλάει στο μικρόφωνο και λέει πολύ σοβαρά «Γαργαρέττα». Η φωνή του ακούγεται σε όλο το λεωφορείο που σταματάει απότομα κι ανοίγει τις πόρτες στη στάση Γαργαρέττα. Τότε η γιαγιά μάς σπρώχνει μπροστά, προς τον οδηγό, που είναι πίσω από ένα τζάμι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είδους είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος με βάση το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 σου φαίνεται πειστικός ο λόγος της συγγραφέα; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου χρησιμοποιώντας δύο αναφορές από το κείμενο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αναφέρεις τρεις λέξεις ή φράσεις του κειμένου 1 που αποδίδονται με ξενικό όρο (μονάδες 6). Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή την επιλογή της (μονάδες 9);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Ποια εντύπωση προκαλεί ο εισπράκτορας στο πρόσωπο που αφηγείται; Θα σου προκαλούσε και εσένα ανάλογη εντύπωση σήμερα και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τα άτομα με αναπηρία στη νέα εποχή

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Κώστα Χρηστάκη στις 25 Ιουνίου 2019. Πηγή: <https://meallamatia.gr/ta-atoma-me-anapiria-stinea-epochi/> Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 07 02 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.), άτομα με αναπηρία είναι τα άτομα που λόγω φυσικής βλάβης ή νοητικής ανεπάρκειας ή ψυχολογικής επιβάρυνσης κ.λπ. δυσκολεύονται και αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της ζωής στο βαθμό που θεωρείται κανονικός για κάθε άνθρωπο χωρίς αναπηρία. Ένας ορισμός απλός και περιεκτικός είναι ο εξής: **«άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)».** Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε **εν δυνάμει ανάπηρα άτομα!**

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα άτομα με αναπηρία είναι συνάρτηση της έννοιας που δίδεται στην αναπηρία και των αντιλήψεων που επικρατούν, οι οποίες διαφέρουν από εποχή σε εποχή και από κοινωνία σε κοινωνία. Σήμερα, η αντίληψη για τα ΑμεΑ έχει βελτιωθεί, γίνονται δηλαδή αποδεκτά και διαγράφεται πλέον ένα καλύτερο μέλλον γι' αυτά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η στρατηγική της, **«Ευρώπη 2020»**, στηρίζει τις πολιτικές των κρατών μελών για κοινωνική ένταξη και κοινωνική προστασία των ΑμεΑ και ο ΟΗΕ έχει υπογράψει σύμβαση για τα δικαιώματά τους, η εφαρμογή της οποίας είναι υποχρεωτική για όλες τις χώρες του κόσμου. Όμως, χρειάζεται ακόμη δουλειά για περισσότερη αποδοχή.

Βέβαια, η γενική αρχή που ισχύει σε κάθε δημοκρατική κοινωνία είναι το δικαίωμα κάθε πολίτη για αυτόνομη, ισότιμη και ασφαλή πρόσβαση και συμμετοχή σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων (παραγωγικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς κ.ά.) της κοινωνίας. Στον τόπο μας τα δικαιώματα των ΑμεΑ είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα (**άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6**). Επιπλέον, η σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, την οποία έχει υπογράψει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, επομένως και η Ελλάδα, μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη εφαρμογή της παραπάνω αρχής. Αλλά η αποτελεσματικότητά τους προϋποθέτει διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών και διευκολύνσεων για την άρση των εμποδίων που δημιουργεί η αναπηρία. Τέτοιες συνθήκες και διευκολύνσεις είναι, για παράδειγμα, οι ράμπες για τα άτομα με κινητικές

δυσκολίες, τα ηχητικά σήματα στις διαβάσεις με φωτεινούς σηματοδότες για τα άτομα με προβλήματα όρασης, εργονομικές προσαρμογές για όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια η πολιτεία καταβάλλει προσπάθεια να στηρίξει τα ΑμεΑ, με νομοθετικές παρεμβάσεις και τη λήψη διάφορων μέτρων. Ωστόσο, η κατάσταση στον τομέα αυτό παραμένει ακόμη ανεπαρκής. Οι βασικοί λόγοι στους οποίους οφείλεται η ανεπάρκεια αυτή είναι: το υψηλό κόστος, η ελλιπής ενημέρωση των ΑμεΑ και των προσώπων του περιβάλλοντός τους για τα διαθέσιμα μέσα και τη χρήση τους και η μη πλήρης αποδοχή των ΑμεΑ από το ευρύ κοινό. Ωστόσο, οι προσπάθειες που γίνονται στους τομείς αυτούς, μάς επιτρέπουν να διατηρούμε σοβαρές προσδοκίες για τη μείωση του αποκλεισμού, την ενίσχυση της ισότιμης αντιμετώπισης, και την κοινωνική ένταξη των ΑμεΑ.

Κείμενο 2

Μιλώ. . .

Το ποίημα προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Άρη Τατσάνη (1953 – 2013) Τα ταξίδια μου. 2011. Αθήνα: ΚΨΜ., σ. 87. Ήταν ένας άνθρωπος που έζησε στο αναπηρικό καροτσάκι από τα 22, ήταν μεγάλος αγωνιστής για τα κοινωνικά δικαιώματα, έφυγε από τη ζωή στα 60 του κι άφησε κληρονομιά σπουδαίο ποιητικό έργο.

Θα σου μιλήσω τώρα,
για παιδιά που η αγάπη κι η στοργή,
ατμός κύλησε απ' τις τρύπιες τσέπες τους...

Τα φτερά τους είναι κολλημένα με λαθραίο μαστίχι.
Γι' αυτό ποτέ δεν θ' ανέβουν στο ιπτάμενο τρενάκι.
Ούτε ποδόσφαιρο θα παίξουν στην αλάνα της γειτονιάς.
Δεν θα μαζέψουν φλισκούνι¹ και μανιτάρια στις ράχες του Υμηττού.
Αυλόπορτα σχολείου δεν θα σκαρφαλώσουν.
Μήτε στις παρελάσεις θα δρέψουν χειροκροτήματα.
Ούτε θα γιουχάρουν τους αναπηροπατέρες στ' αμφιθέατρα.
Για της πατρίδας την υστεροφημία, θα σωπάσουν.
Να γίνουν όλα όπως γίνονται πάντα εδώ...

Θα σου μιλήσω ακόμα,
για παιδιά με πέτρινα μάτια
και παιδιά μ' αλουμινένια πόδια,
που ρολάρουν με τετράτροχες πολυθρόνες,

¹ Φλισκούνι: Αρωματικό βότανο

στριγκλίζοντας,
στους καταθλιπτικούς διαδρόμους ευαγών ιδρυμάτων...
[. ...]
Κανείς δεν τα έμαθε να ζωγραφίζουν θάλασσες και καράβια.
Να χαράζουν καρδιές με βέλος στα δέντρα.
Γράμματα να στέλνουν στην Καππαδοκία παραμονή Πρωτοχρονιάς.
Άστρα να μετράνε στις αποβάθρες.
Καθαρή Δευτέρα αητό ν' αμολάνε...
Παιδιά με πίσσα στις φλέβες των ονείρων τους, που τα κορμάκια τους τα πούλησαν πριν
γεννηθούν στις πολιορκημένες νοτιοανατολικές πολιτείες...
Παιδιά που τα πυροβολούν σαν τ' αγριοπερίστερα,
ή τα στέλνουν να καθαρίσουν ναρκοπέδια,
για να έχουν επιτυχία οι τηλεμαραθώνιοι αλληλεγγύης στις Μητροπόλεις της Δύσης...
(2003)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία και πού οφείλονται οι δυσκολίες που παρατηρούνται στην ισότιμη μεταχείρισή τους (50 - 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με ορισμό. Να τεκμηριώσεις με κειμενικές αναφορές αυτή τη διαπίστωση (μονάδες 6). Τι εξυπηρετεί ως προς τον στόχο του συντάκτη αυτή η επιλογή (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τη σκοπιμότητα της χρήσης των παρακάτω σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

- «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)». (1^η παράγραφος: τα εισαγωγικά)

- Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα! (1^η παράγραφος: το θαυμαστικό)
- (Π.Ο.Υ.) (1^η παράγραφος: η παρένθεση)
- «Ευρώπη 2020» (2η παράγραφος: τα εισαγωγικά)
- (άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6) (3η παράγραφος: η παρένθεση)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος εκτιμάς πως είναι ο κύριος προβληματισμός του ποιήματος; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές του Κειμένου 2. Τι αισθάνεσαι, όταν το διαβάζεις; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Κείμενο 1

[Επαγγελματικές επιλογές, ανισότητες και οι «εξισωτικές» δυνατότητες του σχολείου]

Εισαγωγή στο ομότιτλο δημοσίευμα της Βασιλικής Καντζάρα που είναι αναρτημένο στον ιστότοπο: http://www.isotita-epaeak.gr/iliko_sxetikes_ereunes/ekpedeusi/SEP_School%20possibilities.pdf

Σε αρκετά εγχειρίδια του «σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού», όπως και σε άλλα συναφή κείμενα, γίνεται λόγος για «σωστό» επαγγελματικό προσανατολισμό. Με τον όρο «σωστό» εννοείται συνήθως πληρότητα στις πληροφορίες που δίδονται για τις υφιστάμενες σπουδές και κατευθύνσεις, όπως και πληροφορίες για τα επαγγέλματα, που έχουν «προοπτική», δηλαδή «ζήτηση» στην αγορά εργασίας. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι το ζήτημα της επαγγελματικής επιλογής σχετίζεται μόνο με τις πληροφορίες και την ποιότητά τους. Μια δεύτερη ανάγνωση όμως ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις επιλογές σπουδών που κάνει η μαθητώσα νεολαία σε επίπεδο πανεπιστημίου σημαίνει ότι εφορμάται περισσότερο από αναζήτηση μιας «σίγουρης» θέσης, παρά στην όποια εκπλήρωση ονείρων ή ανιδιοτελών φιλοδοξιών. Αν σ' αυτά τα ζητήματα προσθέσουμε και τη διάσταση του φύλου με την έννοια ότι και επιλογές επηρεάζει, αλλά και την μετέπειτα επαγγελματική εξέλιξη, τότε, κατά τη γνώμη μας, ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός μπορεί να εμπλουτιστεί και να βοηθήσει τη μαθητεύουσα νεολαία προς τις κατευθύνσεις, που όχι μόνο χρειάζεται μια μελλοντική κοινωνία, αλλά κυρίως που η νεολαία μπορεί και θέλει να κατευθυνθεί αναζητώντας όχι μόνο την σίγουρη επαγγελματική προοπτική, αλλά την προοπτική μιας ζωής με «νόημα» και ουσία.

Προς το σκοπό αυτό θα διερευνήσουμε ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και κατόπιν θα εξετάσουμε πώς το ίδιο το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην άρση τους με την αλλαγή διδακτικών μεθόδων και πρακτικών. Θα σκιαγραφήσουμε ειδικότερα τις πηγές που κατά τη γνώμη μας ευθύνονται για μια παραποιητική ως ένα βαθμό παρουσίαση της πραγματικότητας συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής, ώστε το σχολείο να παράσχει ίσες ευκαιρίες και να επιτυγχάνει ίσα αποτελέσματα.

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες παρατηρούμε ότι καταβάλλονται προσπάθειες σε διεθνές επίπεδο να υλοποιηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο είτε στην εκπαίδευση γενικότερα είτε στην επιλογή σπουδών και επαγγέλματος ειδικότερα. Κι αυτό γιατί θεωρείται ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την κοινωνία, τόσο ιστορικά όσο και σύγχρονα. Πολλοί πιστεύουν ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη μιας χώρας. Γι' αυτό και η εκπαίδευση στηρίζεται σε αρχές

καθολικότητας, καθώς απευθύνεται δυνητικά σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους, λειτουργώντας επιπλέον με βάση τις αρχές της αξιοκρατίας και της ισότητας ευκαιριών εμπεδώνοντας έτσι δημοκρατικές αξίες.

Κείμενο 2

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ (1865-1922)

Πάσχα στα πέλαγα

Απόσπασμα από το διήγημα του Αντρέα Καρκαβίτσα που είναι αναρτημένο στον ιστότοπο http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/andreas_karkabitsas/

Το πλοίο ολοσκότεινο έσχιζε τα νερά ζητώντας ανυπόμονα το λιμάνι του. Δεν είχε άλλο φως παρά τα δύο χρωματιστά φανάρια της γέφυρας¹ ζερβόδεξα²· ένα άλλο φανάρι άσπρο ακτινοβόλο ψηλά εις το πλωριό κατάρτι και άλλο ένα μικρό πίσω εις την πρύμη του. Τίποτε άλλο. Οι επιβάτες ήσαν όλοι ξαπλωμένοι στις κοκέτες³ τους, άλλοι παραδομένοι στον ύπνο και άλλοι στους συλλογισμούς. Οι ναύτες και θερμαστές, όσοι δεν είχαν υπηρεσία εροχάλιζαν εις τα γιατάκια⁴ τους. Ο καπετάνιος με τον τιμονιέρη ορθοί στη γέφυρα, μαύροι ίσκιои, σχεδόν εναέριοι, έλεγες πως ήσαν πνεύματα καλόγνωμα, που εκυβερνούσαν στο χάος την τύχη του τυφλού σκάφους και των κοιμωμένων ανθρώπων.

Έξαφνα η καμπάνα της γέφυρας εσήμανε μεσάνυχτα. Μεσάνυχτα εσήμανε και η καμπάνα της πλώρης. Το καμπανοχτύπημα γοργό, χαρούμενο, επέμενε να ρίχνη τόνους μεταλλικούς περίγυρα, κάτω στη σκοτεινή θάλασσα και ψηλά στον αστροφώτιστο ουρανό και να κράζη όλους εις το κατάστρωμα. Και με μιάς το σκοτεινό πλοίο επλημμύρισεν από φως, από θόρυβο, από ζωή. Άφησε το πλήρωμα τα γιατάκια του και οι επιβάτες τις κοκέτες τους.

Εμπρός εις την πλώρη και εις την πρύμη πίσω ανυπόμονες έφευγαν από τα χέρια του ναύκληρου⁵ οι σαΐτες,⁶ έφθαναν λες τ' αστέρια κι έπειτα έσβησαν στην άβυσσο, πρασινοκόκκινα πεφτάστερα.

¹ τμήμα του πλοίου συνήθως πάνω από το κατάστρωμα, από το οποίο ελέγχουν και καθορίζουν την πορεία του καραβιού

²αριστερά και δεξιά

³κρεβάτι σε καμπίνα πλοίου

⁴το στρώμα, το κρεβάτι και γενικά το μέρος όπου κοιμάται κάποιος

⁵βαθμοφόρος του εμπορικού ή του πολεμικού ναυτικού που επιβλέπει τις εργασίες για τη συντήρηση του πλοίου, λοστρόμος

Τα ξάρτια, τα σχοινιά, οι κουπαστές έλαμπαν σαν επιτάφιοι από τα κεριά. Και δεν ήταν εκείνη τη στιγμή το καράβι παρά ένα μεγάλο πολυκάντηλο, που έφευγε απάνω στα νερά σαν πυροτέχνημα.

Η γέφυρα στρωμένη με μία μεγάλη σημαία εμοίαζε αγιατράπεζα. Ένα κανίστρι⁷ με κόκκινα αυγά και άλλο με λαμπροκούλουρα ήταν απάνω. Ο πλοίαρχος σοβαρός με ένα κερύ αναμμένο στο χέρι άρχισε να ψέλνει το Χριστός Ανέστη. Το πλήρωμα κι οι επιβάτες γύρω του, ξεσκούφωτοι και με τα κεριά στα χέρια, ξανάλεγαν το τροπάρι ρυθμικά και με κατάνυξη.

- Χρόνια πολλά, κύριοι!... Χρόνια πολλά, παιδιά μου!... ευχήθηκε άμα ετέλειωσε τον ψαλμό, γυρίζοντας πρώτα στους επιβάτες και έπειτα στο πλήρωμα ο πλοίαρχος.

- Χρόνια πολλά καπετάνιε! χρόνια πολλά!... απάντησαν εκείνοι ομόφωνα.

- Και του χρόνου στα σπίτια σας, κύριοι! Και του χρόνου στα σπίτια μας παιδιά! εξαναείπε ο πλοίαρχος, ενώ ένα μαργαριτάρι εφάνη στην άκρη των ματιών του.

- Και του χρόνου στα σπίτια μας, καπετάνιε! [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Με τον όρο «σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός» εννοείται, σε μια πρώτη ανάγνωση, η πληροφοριακή επάρκεια για σπουδές, κατευθύνσεις και «προοπτικές» επαγγελμάτων.

β. Ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός στοχεύει αποκλειστικά να κατευθύνει τους μαθητές να επιλέξουν τα επαγγέλματα που χρειάζεται η κοινωνία του μέλλοντος.

γ. Το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και, ταυτόχρονα, διαθέτει τη δυνατότητα να σταματήσει την αναπαραγωγή τους.

⁶πυροτεχνήματα

⁷καλάθι

δ. Διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματα των δύο τελευταίων δεκαετιών, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο, ενισχύουν μια εκπαίδευση που στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας.

ε. «Εκπαίδευση που στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας» σημαίνει εκπαίδευση που απευθύνεται σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους με δημοκρατικό πνεύμα και φιλοσοφία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις. Τι δηλώνει η καθεμία ως μονάδα συνοχής του κειμένου;

- Προς το σκοπό αυτό
- κατόπιν
- ειδικότερα
- Κι αυτό γιατί
- Γι' αυτό

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται επανειλημμένα τα εισαγωγικά. Να εντοπίσεις πέντε διαφορετικές περιπτώσεις χρήσης τους (μονάδες 5) και να προσδιορίσεις τον ρόλο τους κάθε φορά (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται ένα ιδιαίτερα απαιτητικό, αλλά συνηθισμένο για τους Έλληνες επάγγελμα, αυτό του ναυτικού, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και στην ευτυχισμένη στιγμή του εορτασμού του Πάσχα. Σε ποιες σκέψεις και συναισθήματα σε οδηγούν ο εορτασμός του Πάσχα από τους ναυτικούς του πλοίου, καθώς και η αντίδραση του καπετάνιου στο τέλος του αποσπάσματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το δίλημμα «καριέρα ή οικογένεια»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο της Ελίζας Τριανταφύλλου, το οποίο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» στις 2/12/2007.

«Οικογένεια ή καριέρα»; Το δίλημμα των σύγχρονων γυναικών είναι περισσότερο έντονο για τις Ελληνίδες. Πολλές δεν κάνουν καν χρήση ολόκληρης της άδειας μητρότητας ή της ευελιξίας ωραρίου για τις νέες μητέρες που προβλέπεται από το νόμο, ενώ αρκετές αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη δουλειά τους, όταν κάνουν οικογένεια.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι νέες μητέρες τελικά αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την εργασία τους είναι οι περιορισμένες διευκολύνσεις που προσφέρονται σε αυτές από τους εργοδότες τους. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, μόλις το 29% των εδώ εταιριών δίνουν τη δυνατότητα στους υπαλλήλους τους να ρυθμίσουν το χρόνο εργασίας τους τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%!

Βέβαια, όταν ένα στέλεχος γένους θηλυκού αποφασίσει να επιστρέψει στον επαγγελματικό στίβο ύστερα από ένα διάλειμμα στην καριέρα της, συχνά καλείται να συμβιβαστεί με μια δουλειά κατώτερη των προσόντων της. Όμως, δε σπανίζουν οι περιπτώσεις γυναικών που δυσκολεύονται ακόμη και σε αυτό. Ο λόγος είναι ότι κουβαλάνε εμπειρία και πτυχία που οι εργοδότες δεν είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν, προτιμώντας έτσι τους νεότερους και πιο άπειρους υποψηφίους για μια θέση καθηκόντων. «Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα σου από την αρχή, καθώς, όταν φεύγεις από μια δουλειά για κάποια χρόνια, φεύγεις μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου, επικεφαλής μιας πολυεθνικής εταιρίας εύρεσης στελεχών.

Στον αντίποδα υπάρχουν πολλά στελέχη γένους θηλυκού που διστάζουν να διακόψουν την εργασία τους, έστω και για αυτές τις μέρες που προβλέπει ο νόμος για τις ιδιωτικές υπαλλήλους ως άδεια μητρότητας, ή να χρησιμοποιήσουν τα ευέλικτα προγράμματα εργασίας που ενδεχομένως προσφέρει η επιχείρησή τους για τις εργαζόμενες μητέρες, ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους.

Από την άλλη, συνήθως οι εταιρίες που διαθέτουν πρακτικές εξισορρόπησης οικογένειας και δουλειάς είναι μεγάλες πολυεθνικές και χαρακτηρίζονται ως επί το πλείστον από ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, κάτι που κάνει τις νέες μητέρες – στελέχη ακόμη πιο διστακτικές να απουσιάσουν ή να πάρουν το βάρος από τη δουλειά τους.

Κείμενο 2

Ο βασιλεύς Δημήτριος

Το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη δημοσιεύθηκε στις 30 Ιουνίου 1906 στο περιοδικό «Παναθήναια»¹.

*Ὡσπερ οὐ βασιλεύς, ἀλλ' ὑποκριτής, μεταμφιέν-
νυται χλαμύδα φαιάν ἀντὶ τῆς τραγικῆς
ἐκείνης, καὶ διαλαθὼν ὑπεχώρησεν.²*

Πλούταρχος, Βίος Δημητρίου

Σαν τον παραίτησαν οι Μακεδόνες
κι απέδειξαν πως προτιμούν τον Πύρρο
ο βασιλεύς Δημήτριος (μεγάλην
είχε ψυχή) καθόλου — έτσι είπαν —
δεν φέρθηκε σαν βασιλεύς. Επήγε
κι έβγαλε τα χρυσά φορέματά του,
και τα ποδήματά του πέταξε
τα ολοπόρφυρα. Με ρούχ' απλά
ντύθηκε γρήγορα και ξέφυγε.

¹ Πρόκειται για ένα ιστοριογενές ποίημα του Καβάφη. Πρωταγωνιστής είναι ο πολεμόχαρος βασιλιάς της Μακεδονίας Δημήτριος Α' (337-283 π.Χ.), ο επιλεγόμενος Πολιορκητής για την επίδοσή του στις πολιορκητικές μηχανές. Στα 288 π.Χ. οι Μακεδόνες στρατιώτες του τον εγκατέλειψαν, βαριεστημένοι να πολεμούν για να αυξάνουν την επικράτειά του, και αυτομόλησαν στο αντίπαλο στρατόπεδο, του Ηπειρώτη βασιλιά Πύρρου. (Από τις σημειώσεις του Γ. Π. Σαββίδη στο Κ. Π. Καβάφη, *Τα ποιήματα*, Ίκαρος, 1963.)

² Μετάφραση του χωρίου του Πλούταρχου, το οποίο χρησιμεύει ως επιγραφή του ποιήματος: Όχι σαν βασιλιάς, αλλά σαν ηθοποιός, άλλαξε την βασιλική του φορεσιά με μια σκούρα χλαμύδα, και έφυγε κρυφά.

Κάμνοντας όμοια σαν ηθοποιός
που όταν η παράστασις τελειώσει,
αλλάζει φορεσιά κι απέρχεται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- α. Οι Ελληνίδες εργαζόμενες μητέρες αντιμετωπίζουν το ίδιο έντονο δίλημμα με τις υπόλοιπες Ευρωπαίες.
- β. Στην Ελλάδα προσφέρονται περισσότερες διευκολύνσεις στις εργαζόμενες μητέρες σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.
- γ. Οι γυναίκες που επιστρέφουν στον εργασιακό χώρο μετά από διακοπή συμβιβάζονται πάντα με δουλειές που δεν ανταποκρίνονται στα προσόντα τους.
- δ. Αρκετές γυναίκες δεν εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που παρέχονται από την εταιρία τους, από φόβο για την μελλοντική τους σταδιοδρομία.
- ε. Το περιβάλλον στις εταιρίες που παρέχουν διευκολύνσεις στις εργαζόμενες μητέρες είναι συνήθως πολύ ανταγωνιστικό.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Οικογένεια ή καριέρα»; Να εξηγήσεις πώς συμβάλλει η χρήση του ερωτήματος στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

...τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%! (παράγραφος 2),

«Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα [...] μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου (παράγραφος 3),

...ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους (παράγραφος 4).

Να εξηγήσεις τη λειτουργία του θαυμαστικού, των εισαγωγικών και της παύλας αντίστοιχα στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Καβάφης εμπνέεται από την Ιστορία, για να αναδείξει θέματα που απασχολούν τους ανθρώπους διαχρονικά. Ποιο θέμα, κατά τη γνώμη σου, αναδεικνύεται μέσα από την ποιητική απόδοση της ιστορίας του Βασιλιά Δημητρίου του Πολιορκητή; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου προκαλεί η στάση του Βασιλιά Δημητρίου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 -150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μαμά, μην κλαις, θα τα λέμε στο «skype»...

Το κείμενο είναι άρθρο που δημοσίευσε ο Απόστολος Λεκασάς στην Εφημερίδα «Έθνος».

Παλιά μετανάστευαν εξαιτίας της ανέχειας. Κουβαλούσαν τις αναμνήσεις τους σαν ξόρκια για τους δράκους της ξενιτιάς κι έσερναν, εκτός από τους ταπεινούς τους μπόγους, πιότερο την υπόσχεση για επιστροφή. Νοσταλγία για μια αγαπημένη όπως ο Γιάννης του Μοθωνιού για μια Μελαχρώ ιστορημένη από τον Παπαδιαμάντη. Μια υπόσχεση σαν αυτή με την οποία έκλινε το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή: «Και θα τη φκιάσουμε έτσι και μια πατρίδα για μας – εκεί στην πατρίδα μας την Ελλάδα». Τώρα φεύγουν οργισμένοι. Στις βαλίτσες κουβαλάνε τα πτυχία τους, βουβό θυμό κι ένα δακρυσμένο αί σιχτίρ για την πατρίδα που τους αποβάλλει σαν ανεπιθύμητα μπάσταρδα. Φεύγουν νέοι με μεταπτυχιακά αλλά και απελπισμένοι μεσήλικες. Όπως ο γιατρός, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, που πήγε στην Αγγλία αγανακτισμένος με όσα βίωνε στα ελληνικά νοσοκομεία. Σαν την Ξένια που γύρισε δυο φορές την Ευρώπη και τώρα ζει ως περιζήτητη εργαζόμενη στη Ζυρίχη πριν ακόμη γίνει 25 χρονών. Άριστη στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, για τους Ελβετούς. Η πατρίδα της όμως της έκοβε την ανάσα με λαβή επιδέξιου στραγγαλιστή.

Αναχωρούν όχι πια για ταξίδι με φτηνό αεροπορικό εισιτήριο. Η γενιά της ξέφρενης ανεμελιάς συνετρίβη κατά την προσγείωση στην πραγματικότητα. Φεύγουν νιώθοντας τυχεροί αν καταφέρουν και βρουν χώρα υποδοχής: μηχανικοί και επαγγελματίες από τον χώρο της υγείας, λογιστές και φοροτεχνικοί, ναυπηγοί και αρχιτέκτονες, γεωπόνοι και χημικοί, κτηνίατροι και φυσιοθεραπευτές, τεχνολόγοι πυρηνικής ιατρικής και οδοντίατροι, λογοθεραπευτές και μαιές, μηχανικοί αυτοκινήτων και συγκολλητές, κλειδαράδες και χτίστες, ξυλουργοί και υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι και ψυκτικοί. Κάθε οικογένεια και ένας μετανάστης.

Παρηγορούν τους δικούς τους «μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ». Η θέση όμως στο κυριακάτικο τραπέζι θα είναι άδεια. Σε πέντε ηλεκτρονικά λεπτά τι να πεις; Για ποιο καημό, ποιο όνειρο και πόνο, πώς να τσουγκρίσεις το ποτήρι στη χαρά; Θα περιμένουν όλοι το καλοκαίρι. Αν η εταιρεία δώσει άδεια. Αλλά ποιος τα σκέφτεται αυτά τώρα που στο μυαλό υπάρχει το σχέδιο -και η όποια ευκαιρία- για δραπέτευση.

Ποιες λέξεις άραγε και ποια χρώματα θα περιγράφουν το περιεχόμενο της νοσταλγίας του μέλλοντος; Παπαδιαμαντικές «ελάτε, παιδιά, να τραγουδήστε» ή του Χατζή «...κι ως είναι λίγο για την Ελλάδα»;

Κείμενο 2

Η γυναίκα και ο Λάθος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το θεατρικό έργο του Ιάκωβου Καμπανέλη «Πρόσωπα για Βιολί και Ορχήστρα» (2^ο μέρος: Η γυναίκα και ο Λάθος), Θέατρο, τόμος Γ, εκδόσεις Κέδρος, 1981.

Αρχιφύλακας: Εσύ, ξέρεις τι θα πει η ώρα της αλήθειας; Κάθισε κάτω και δεν θέλω πολλά λόγια, ερώτηση – απάντηση. Πού γεννήθηκες;

Μάνα: Στη Σμύρνη, τότε...

Αρχιφύλακας: Σμύρνη; Άσχημα αρχίζουμε.

Μάνα: Ήτανε κούκλα πριν καεί...

Αρχιφύλακας: Τα 'χουμ' ακούσει αυτά. Άμα κουβαληθήκατε στην Ελλάδα πού έμενες;

Μάνα: Δεν έμενα, γιατί ερχότανε οι άνθρωποι του βασιλιά και βάνανε φωτιά στις παράγκες, γιατί, λέει, θα τρώγαμε το ψωμί τους.

Αρχιφύλακας: Άσ' την πολιτική στην άκρη, εγώ σε ρώτησα πού έμενες.

Μάνα: Με δώσανε δουλάκι σ' ένα σπίτι στην Αθήνα.

Αρχιφύλακας: Τι σπίτι;

Μάνα: Είχανε ένα χαλί μεγάλο σα χωράφι και το σηκώνανε τέσσερις δούλες και τ' απλώνανε στην ταράτσα. Μού δίνανε μια σκούπα να καθαρίζω το χαλί, αλλά ήτανε όλο σχέδια και λουλούδια, και μονοπάτια, και εγώ θυμόμουνα το χωριό μας στη Σμύρνη και γονάτιζα απάνω και έκλαιγα...

Αρχιφύλακας: Στο θεό σου, ρε χριστιανή μου, τι με ενδιαφέρει το χαλί...;

Μάνα: Γι' αυτό δεν έμεινα. Είπε η κυρία, «αυτή η πρόσφυγια είναι ακαμάτρα» και με δώσανε σε μια γερόντισσα που ήταν άρρωστη.

Αρχιφύλακας: Στάσου! Πόσω χρονώ ήσουνα;

Μάνα: Κοντά στα ενενήντα.

Αρχιφύλακας: Εσύ πόσω χρονών ήσουνα...;

Μάνα: Δώδεκα – δεκατριών...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- α. Οι Έλληνες μετανάστες διαχρονικά βιώνουν τα ίδια συναισθήματα για την Ελλάδα, φεύγοντας από τη χώρα.
- β. Οι σύγχρονοι Έλληνες μετανάστες δεν διαθέτουν πανεπιστημιακούς τίτλους σπουδών.
- γ. Η μετανάστευση πλήττει διάφορες επαγγελματικές ειδικότητες.
- δ. Το φαινόμενο της σύγχρονης μετανάστευσης δεν είναι τόσο εκτεταμένο.
- ε. Οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας δεν μπορούν να αναπληρώσουν το κενό που αφήνουν στην οικογένειά τους οι μετανάστες.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Δύο από τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 είναι η σύγκριση - αντίθεση και τα παραδείγματα. Να επιβεβαιώσεις με συντομία την παραπάνω διαπίστωση (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι επιτυγχάνεται με τις συγκεκριμένες επιλογές του συντάκτη (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

θα τα λέμε στο «skype» (τίτλος).

το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή (παράγραφος 1),

«μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ» (παράγραφος 3):

Να εξηγήσεις τη λειτουργία των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στάσεις απέναντι στους πρόσφυγες αναδεικνύονται μέσα από τον διάλογο της μάνας με τον αρχιφύλακα; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου δημιουργούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε περίπου 100 -150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Παράγοντες στην επιλογή επαγγέλματος

Απόσπασμα από το άρθρο του Μιχάλη Κατσιμίτση (18/8/2010), το οποίο έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες της εξέτασης, <https://www.in.gr/2010/08/18/greece/paideia/paraqontes-stin-epilogi-epaggelmatos/>

Όσο παράδοξο και να φανεί, η επιλογή επαγγέλματος από τον νέο άνθρωπο είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων. Στην πραγματικότητα, αποτελεί συλλογική απόφαση. Βέβαια, η κλίση του νέου είναι βασικός παράγοντας. Αλλά αυτή αποτελεί μόνο μια γενική κατεύθυνση (ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση). Από κει και πέρα, σημαντική είναι η επίδραση της στάσης και της εμπειρίας των γονιών, μαζί με τα όποια όνειρα ή προσδοκίες έχουν από το παιδί τους, καθώς και της παρέας του νέου, αλλά και - αυτό δεν θα πρέπει να λησμονιέται - των τάσεων της ίδιας της κοινωνίας. Για παράδειγμα, σε όσους αρέσει η διδασκαλία την εποχή αυτή είναι πιο εύκολο να προσληφθούν ως δάσκαλοι παρά ως καθηγητές. Ή, αν κάποιος έχει καλλιτεχνικές ανησυχίες, είναι πιθανότερο να θελήσει να γίνει ηθοποιός ή τραγουδιστής παρά αγγειοπλάστης, επειδή σήμερα η κοινωνία εστιάζει σε αυτές τις δύο ομάδες καλλιτεχνών.

Η επιλογή του επαγγέλματος με βάση τα προσωπικά ενδιαφέροντα αποτελεί την εύκολη και απλούστερη φάση της συνολικής διαδικασίας. Τα δύσκολα είναι οι άλλες, οι επιμέρους παράμετροι που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που πρόκειται κανείς να ειδικευθεί. Είναι προφανές πως δεν έχει απολύτως κανένα νόημα να πάει και να σπουδάσει κανείς κάτι, για το οποίο δεν υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να σπουδάζει κάποιος ένα αντικείμενο, θεωρώντας ότι δεν θα έχει εργασιακό πρόβλημα και μετά να διαπιστώνει ότι η αγορά εργασίας είναι κορεσμένη από την ειδικότητα αυτή. Επομένως, θα πρέπει να έχει μια, γενική έστω, άποψη του χώρου, στον οποίο θα κινηθεί επαγγελματικά, ώστε να γνωρίζει εκ των προτέρων τις δυσκολίες που θα συναντήσει και, εφόσον επιθυμεί να συνεχίσει προς εκείνη την κατεύθυνση, να είναι οπλισμένος και με την απαραίτητη επιμονή και υπομονή. Από την άλλη, μπορεί πάντα να διαλέξει ένα παραπλήσιο (της αρχικής επιλογής του) επάγγελμα, το οποίο θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά.

Κείμενο 2

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Χανς Φάλαντα (1893-1947) «Λύκος ανάμεσα σε λύκους», Α' τόμος, μετάφραση-εισαγωγή: Ιωάννας Αβραμίδου, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2020 (Προσαρμογή του κειμένου στις ανάγκες της εξέτασης)

Το πρώτο άτομο που συνάντησε στο χολ του ξενοδοχείου ήταν, φυσικά, ένας γνωστός [...] Αυτή τη φορά επρόκειτο ακριβώς για έναν συνάδελφο από το σύνταγμα του, τον υπολοχαγό φον Στούντμαν.

Ο χερ φον Στούντμαν στεκόταν όρθιος στο χολ με ατσαλάκωτη ρεντιγκότα¹ και λουστραρισμένα παπούτσια (πρωί πρωί!) και για μια στιγμή μόνο η συνάντηση αυτή φάνηκε να του δημιουργεί αμηχανία. Όμως ο ίλαρχος ήταν τόσο χαρούμενος που είχε βρει κάποιον για να περάσει τις δύο ώρες αναμονής που δεν παρατήρησε τίποτα.

«Στούντμαν, παλιόφιλε, μα – είναι υπέροχο που σε ξαναβλέπω! Έχω δυο ώρες χρόνο για σένα. Ήπιες καφέ; [...] έλα, λοιπόν, αν θυμάμαι καλά, εκεί πέρα μπορούμε να καθίσουμε αναπαυτικά».

Ο υπολοχαγός φον Στούντμαν είπε με σιγανή και καθαρή, αλλά λίγο κουρασμένη φωνή: «Ευχαρίστως, Πράκβιτς, μόλις βρω λίγο χρόνο. Είμαι βλέπεις, - αχ! - ο προϊστάμενος της ρεσεψιόν σ' αυτό το ξενοδοχείο. Θέλω πρώτα να τακτοποιήσω τους ταξιδιώτες του τρένου των εννέα και σαράντα».

[...] Ο φον Πράκβιτς προσπάθησε να ανακαλέσει στη μνήμη του το χαρούμενο, χαμογελαστό αποφασιστικό, κατά οχτώ χρόνια νεότερο πρόσωπο αυτού του ίδιου Στούντμαν, αλλά εκείνος έλεγε ήδη: «Ναι, θυρωρέ, έρχομαι αμέσως». [...]

Για λίγο, ο φον Πράκβιτς κοίταξε τον φίλο του που στεκόταν εκεί, υποκλινόμενος ελαφρώς, και άκουγε με σοβαρό αλλά ευγενικό ύφος τις επιθυμίες ή τα παράπονα που εξέφραζε με πάθος η κυρία. Μια βαθιά λύπη τον πλημμύρισε, μια απροσδιόριστη λύπη που τον διαπέρασε πέρα για πέρα. «Τι στο καλό; Ο άμοιρος Στούντμαν! δεν μπορούσε να κάνει τίποτα καλύτερο;», αναρωτήθηκε. Ένα αίσθημα ντροπής τον κυρίευσε, σαν να είχε πιάσει τον φίλο του να κάνει κάποια ανήθικη, ανέντιμη πράξη. Έκανε απότομα μεταβολή και μπήκε στο καφέ του ξενοδοχείου. [...] Προσπάθησε να καταλάβει για ποιο λόγο ένιωθε πάλι αυτό το αίσθημα της ντροπής, λες και ο φίλος του είχε διαπράξει κάτι απαγορευμένο, κάτι ανάρμοστο.

Είναι μια δουλειά, όπως όλες οι δουλειές, σκέφτηκε έκπληκτος. Σήμερα δεν είμαστε πια τόσο στενοκέφαλοι, ώστε να θεωρούμε πως υπάρχουν αξιοφρόνητα επαγγέλματα. Στο κάτω κάτω, κι εγώ κάθομαι εδώ μόνο χάρη στην καλοσύνη του πεθερού μου από το Νόιλοε και μαζεύω τα λεφτά του μισθώματος που πρέπει να του καταβάλω, με πολλά βάσανα όμως! Τότε γιατί νιώθω έτσι;

Ξαφνικά του πέρασε από το μυαλό η ιδέα πως η διάθεσή του αυτή ίσως να οφειλόταν στο γεγονός ότι ο φον Στούντμαν έκανε αυτή τη δουλειά από ανάγκη. Σίγουρα, πρέπει κανείς να δουλεύει

¹Ανδρικό επίσημο σακάκι, σταυρωτό, στενό στη μέση και μακρύ, το οποίο φοριόταν ως πανωφόρι

για να δικαιολογήσει την ύπαρξή του. Αλλά υπάρχει η ελεύθερη βούληση και σύμφωνα μ' αυτή μπορούμε να επιλέγουμε τη δουλειά. Η μισητή εργασία που γίνεται αποκλειστικά για τα χρήματα είναι ατιμωτική. Ο φίλος του δεν θα είχε ποτέ επιλέξει αυτοβούλως να κάνει αυτή τη δουλειά. Προφανώς, δεν είχε άλλη επιλογή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, οι βασικές παράμετροι, βάσει των οποίων ο νέος άνθρωπος μπορεί να επιλέξει το μελλοντικό του επάγγελμα; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 πρόθεση του πομπού είναι κυρίως να πληροφορήσει τον/την αναγνώστη/-στρια. Να εντοπίσεις (μονάδες 6) και να αναλύσεις με συντομία (μονάδες 9) τρεις γλωσσικές επιλογές (ρηματικό πρόσωπο, λειτουργία της γλώσσας, ρηματική έγκλιση, σύνταξη, σημεία στίξης κ.ά.) με τις οποίες επιχειρεί να πετύχει τον στόχο του.

Μονάδες 15

4^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές ενδείξεις τη συναισθηματική αντίδραση του Πράκβιτς, όταν συνειδητοποιεί τον λόγο της παρουσίας του Στούντμαν στο ξενοδοχείο. Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις σκέψεις που διατυπώνει ο Πράκβιτς για την εργασία.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Δεν υπάρχει καλή και κακή Ελλάδα/Brain Gain¹

Συνέντευξη του επιχειρηματία Μάρκου Βερέμη στον δημοσιογράφο Δημήτρη Καραϊσκό, η οποία δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Κ», 16/01/2022, <https://www.kathimerini.gr/k/k-magazine/561673177>, (Διασκευή)

Όποιος προσπαθεί στο δικό του χωράφι, στο δικό του μαγαζί, στο δικό του σχολείο, να μεταφέρει τις αξίες της δικαιοσύνης και της αξιοκρατίας, αυτό από μόνο του είναι ένα μικρό θαύμα. Και αν μαζευτούν αρκετά τέτοια μικρά θαύματα, σιγά σιγά αλλάζει η χώρα. Η αλλαγή έρχεται από κάτω προς τα πάνω και όχι ανάποδα, όπως είχαμε συνηθίσει στη χώρα μας να πιστεύουμε, ότι δηλαδή όλα θα τα κάνει το κράτος. Δεν δουλεύει έτσι το πράγμα, τελικά. Και να το αποτέλεσμα: ένας τομέας που δεν υπήρχε δέκα χρόνια πριν, αυτή τη στιγμή έχει αξία περίπου 7 δισ. [...]

Ο γιος σας σύντομα τελειώνει το σχολείο και βγαίνει εκεί έξω, στην αγορά και την κοινωνία. Τι συμβουλή ζωής θα του δίνετε;

Θα του έλεγα κάποια πράγματα που λέει ο Αριστοτέλης στα *Ηθικά Νικομάχεια* και τα οποία συνοψίζουν οποιαδήποτε συμβουλή ζωής θα μπορούσα να δώσω σε οποιονδήποτε, ανεξαρτήτως ηλικίας. Λέει πως στη ζωή δεν πρέπει να κυνηγάμε την ευτυχία, γιατί την ευτυχία –την «καλή τύχη»– δεν την ορίζουμε. Πρέπει να κυνηγάμε την ευδαιμονία –που η λέξη σημαίνει να βρίσκουμε πάντοτε τους καλούς μας δαίμονες [...]². Και δίνει πολύ συγκεκριμένους κανόνες για το πώς να το πετύχεις αυτό, δίνοντας τέσσερις ποιότητες που πιστεύει ότι πρέπει να κατέχει ο καθένας μας. Η πρώτη είναι μια εγγενής αίσθηση δικαιοσύνης –να μην αδικείς δηλαδή ποτέ τους άλλους ούτε και τον εαυτό σου. Η δεύτερη είναι η ενσυναίσθηση, να μπαίνεις στη θέση των άλλων, να συνεργάζεσαι μαζί τους. Η τρίτη είναι το μέτρο και η τέταρτη ποιότητα είναι η τόλμη: μια ζωή που ζεις χωρίς θάρρος είναι μισή ζωή. [...]

Αυτές οι διδαχές του Αριστοτέλη ακούγονται σαν να μπορούσαν να είναι χρήσιμες και για ολόκληρη τη χώρα.

¹ κέρδος-προσέλκυση εγκεφάλων.

² να βρίσκουμε «την ευημερία, απόλυτη ικανοποίηση, συνεχή ψυχική ηρεμία, ηθική τελείωση»

Ναι, βέβαια, είναι ένας καλός οδηγός και για μια χώρα ολόκληρη. Σκέψου, π.χ., πόσο μας λείπει το μέτρο στην Ελλάδα, μια χώρα αμετροέπειας, αλλά και πόσο επίπονα μας λείπει η ενσυναίσθηση. Είμαστε μια χώρα όπου το 80% των επιχειρήσεων απασχολεί κάτω από οκτώ άτομα. Είναι δομικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας αυτό: δεν ξέρουμε να συνεργαζόμαστε. Δεν υπάρχει λοιπόν καλή και κακή Ελλάδα, απλώς έχουμε όλοι μας τον καλό και τον κακό μας εαυτό. Και αυτό το διχαστικό πράγμα, [...] να χωρίζουν τους ανθρώπους σε «καλούς» και «κακούς», σε «έτσι» και «αλλιώς», μου μοιάζει εντελώς λάθος, με την έννοια ότι όλοι οι άνθρωποι (και αυτό το έχω βιώσει κι εγώ, κι εσύ, και όλοι μας) έχουν μια καλή και μια κακή πλευρά. Και πόσο ωραίο είναι όταν το περιβάλλον τούς ενθαρρύνει να βγάζουν, όσο περισσότερο γίνεται, τον καλό τους εαυτό.

Κείμενο 2

Νίκος Καζαντζάκης (1883–1957)

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Ν. Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο», Θ' Λαχτάρα φυγής (Εκδόσεις Καζαντζάκης, 2014, Επιμέλεια: Ν. Μαθιουδάκης, σ. 80-81)

Κι όταν ακόμα αργότερα διάβασα τον ήρωα του Θεοβάντες, ένας άγιος μεγαλομάρτυς μου φάνηκε ο Δον Κιχώτης, που, πέρα από την ταπεινή καθημερινή ζωή, κίνησε, μέσα στα γιουχαητά και τα γέλια, να βρει, πίσω από τα φαινόμενα, την ουσία. Ποιαν ουσία; Τότε δεν ήξερα, αργότερα κατάλαβα, μια η ουσία, πάντα η ίδια, και δε βρήκε ακόμα ο άνθρωπος άλλον τρόπο να υψωθεί: η κατατρόπωση της ύλης κι η υποταγή του ατόμου σ' ένα υπερατομικό σκοπό, ας είναι και χίμαιρα. Όταν η καρδιά πιστεύει κι αγαπάει, χίμαιρα δεν υπάρχει· υπάρχει μονάχα αντρεία, εμπιστοσύνη και γόνιμη πράξη.

Πέρασαν χρόνια. Προσπάθησα να βάλω τάξη στο χάος αυτό της φαντασίας μου· μα πάντα η ουσία τούτη, όπως μου παρουσιάστηκε, θαμπά ακόμα, όταν ήμουν παιδί, μου φαίνεται πως είναι η καρδιά της αλήθειας: χρέος έχουμε, πέρα από τις ατομικές έγνοιες, πέρα από τις βολικές μας συνήθειες, πιο πάνω από τον εαυτό μας, να θέσουμε ένα σκοπό, κι αυτόν, μέρα και νύχτα, αψηφώντας τα γέλια, την πείνα ή το θάνατο, να μοχτούμε να τον φτάσουμε. Όχι να τον φτάσουμε· μια περήφανη ψυχή, ευτύς ως φτάσει στο σκοπό της, τον μετατοπίζει ακόμα πιο πέρα· όχι να τον φτάσουμε, παρά να μη σταματήσουμε ποτέ στον ανήφορο. Έτσι μονάχα αποχτάει η ζωή ευγένεια κι ενότητα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α. Τη μοναδική ευθύνη για τα θέματα ανάπτυξης μιας χώρας την έχει μόνον το κράτος.
- β. Ο Αριστοτέλης στο έργο «Ηθικά Νικομάχεια» δίνει συμβουλές που αφορούν όλες τις ηλικιακές ομάδες.
- γ. Δεν πρέπει να αδικούμε τους άλλους, ακόμη κι αν χρειαστεί να αδικήσουμε τον εαυτό μας.
- δ. Η διάκριση σε «κακούς» και σε «καλούς» είναι φυσική και αποδεκτή από τον συνεντευξιζόμενο.
- ε. Ο καλός μας εαυτός μπορεί να αναδειχτεί και με τη βοήθεια των άλλων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ερωτώμενος στη δεύτερη παράγραφο (Θα του έλεγα κάποια πράγματα... είναι μισή ζωή.) του Κειμένου 1 αξιοποιεί τις μεθόδους του ορισμού και της διαίρεσης. Να εντοπίσεις τα χωρία που εμφανίζεται η καθεμία μέθοδος (μονάδες 6) και να γράψεις τι επιτυγχάνεται από τη χρήση τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε (5) περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης του λόγου (μονάδες 10). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται αυτή η λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του κειμένου 2, να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα για τη στάση ζωής που επέλεξε ο ήρωας του Θερβάντες, ο Δον Κιχώτης. Να συμπεριλάβεις στην απάντησή σου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργήθηκαν από την ανάγνωση του αποσπάσματος ως προς τη συμπεριφορά του Δον Κιχώτη και τους σκοπούς που, γενικότερα, θα πρέπει να θέτει ο άνθρωπος στη ζωή του (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Για το ήθος των εργαζομένων, μια άλλη άποψη]

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή δοκιμίων του Κώστα Τσιρόπουλου «Δοκίμια ευθύνης», (εκδόσεις Αστήρ). Συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ένα νέο «ιδανικό» ανυψώνεται στις μέρες μας, από τις καρδιές των αγριεμένων ανθρώπων, των βαριεστημένων και βιαστικών της εποχής μας: ζωή χωρίς εργασία. Το γεγονός δεν είναι τυχαίο. Γεννήθηκε από την **ανυποληψία** στην οποία έπεσε, για τον άνθρωπο του αιώνα μας, η εργασία, αφότου ο άνθρωπος έπαψε να έχει ευγενείς και υψηλούς σκοπούς στη ζωή του και ξέπεσε στον ευδαιμονισμό. Ο **ευδαιμονισμός**, λοιπόν, εμποδίζει να δεις τη ζωή σ' όλο το πλάτος και το βάθος της, ερεθίζει τον εγωισμό σου και σε κάνει να ζεις μόνο για το παρόν, αδιαφορώντας συχνά για το παρελθόν και το μέλλον.

Και όμως η εργασία δεν ήταν πάντα ένα μέσο βιοπορισμού για τον άνθρωπο. Ήταν και μια βαθιά **υπαρξιακή ανάγκη** που **παγίωνε** και την ισορροπία του ως όντος, ως σκεπτόμενου ανθρώπου και κοινωνικού ατόμου, δείγμα σαφές του ενδιαφέροντός του για τον κόσμο. Σ' αυτόν τον κόσμο που όλα έγιναν από το χέρι του Θεού «καλά λίαν», ο άνθρωπος πλάστηκε ελεύθερος, αφού του δόθηκε η δυνατότητα να κινείται ανάμεσα στο Καλό και στο Κακό και να διαλέγει όχι μόνον το «επιτήδειον» αλλά και το ευχάριστο για τη ζωή του. Ένα από τα μέσα αυτής της ελευθερίας ήταν και η εργασία.

Σήμερα, όμως, η αρχή της ήσσοнос προσπάθειας έχει γίνει κανόνας ζωής. Η εργασία, περιφρονημένη, έχει γίνει βάρος, κι όταν ο άνθρωπος αναγκάζεται από τη ζωή να την ασκήσει, δεν διαθέτει κανένα μεράκι, αφήνει έξω από την εργασία την προσωπικότητά του. Και τούτο, ακόμη και σε είδη εργασίας που η προσωπική σφραγίδα **διαδραματίζει** σημαντικό ρόλο.

Αυτό το κατάντημα οφείλεται σε δύο λόγους: Τον έναν τον αναφέραμε, είναι η απουσία υψηλών σκοπών στη ζωή. Ο άλλος λόγος είναι η φύση της εργασίας που συμβαίνει μέσα στην απέραντη, διαρκώς επεκτεινόμενη εξειδίκευση της εποχής, που γίνεται ανούσια για τον άνθρωπο που την ασκεί. Ο εργάτης ενός μεγάλου εργοστασίου που έχει αναλάβει να σφίγγει μια βίδα, εύκολα αποβλακώνεται και γίνεται έρμαιο προπαγάνδας κι απογοήτευσης. Αυτά όλα χωρίς να λογαριάσουμε πως πολλοί άνθρωποι περνούν ολόκληρη τη ζωή τους χωρίς να έχουν βρει, χωρίς να έχουν πετύχει την εργασία που τους ταιριάζει. Έτσι με μόνους τους ευδαιμονιστικούς στόχους σ' αυτήν την ανισόρροπη εποχή, το μέγιστο κατόρθωμα είναι αυτό: πολλά χρήματα με ελάχιστο κόπο.

Είναι ανάγκη, λοιπόν, της παρούσας στιγμής να ξανατιμηθεί η εργασία ως καθαυτό εργασία και όχι μόνο βάσει του χρήματος που αποδίδει ως αμοιβή. Τούτο θα συμβεί, αν την αντικρίσουμε ως καθαρό υπαρξιακό μας χρέος, ως βασικό συστατικό της οικονομίας της ζωής και της ισορροπίας του κόσμου, ως μια έστω και μικρή, έστω και έμμεση, αλλά με καρδιά εισφορά στο γενικό καλό. Τότε ίσως αντιμετωπιστεί με αποτελεσματικότερο τρόπο αυτή η διάλυση της σημερινής ζωής.

Κείμενο 2

«Γραφιάς»

Το κείμενο προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Κώστα Καρυωτάκη «Νηπενθή»

Οι ώρες μ' εχλώμιαναν, γυρτός που βρέθηκα ξανά

στο αχάριστο τραπέζι.

(Απ' τ' ανοιχτό παράθυρο στον τοίχο αντικρινά

ο ήλιος γλιστράει και παίζει.)

Διπλώνοντας το στήθος μου, γυρεύω αναπνοή

στη σκόνη των χαρτιών μου.

(Σφύζει γλυκά και ακούγεται χιλιόφωνα η ζωή

στα ελεύθερα του δρόμου.)

Απόκαμα, θολώσανε τα μάτια μου και ο νους,

όμως ακόμη γράφω.

(Στο βάζο ξέρω δίπλα μου δυο κρίνους φωτεινούς.

Σα να 'χουν βγει σε τάφο.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60 – 70 λέξεις την θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 για την εργασία σήμερα και τους λόγους για τους οποίους εκτιμά πως ο άνθρωπος έχει αυτήν την σχέση με την εργασία του.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 υπάρχει ένας ορισμός. Να τον εντοπίσεις, να βρεις τα συστατικά του μέρη (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί η παρουσία του ως προς τον στόχο του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Ανυποληψία, ευδαιμονισμός, παγίωση, υπαρξιακή ανάγκη, διαδραματίζει. Με καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις και φράσεις του Κειμένου 1 να σχηματίσεις από μία πρόταση στην οποία θα καταδεικνύεται η σημασία τους. Μπορείς να αλλάξεις πρόσωπο ή χρόνο εκφοράς ή αριθμό και πτώση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις να ερμηνεύσεις τη στάση που υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο στην εργασία του. Ποιον προβληματισμό για τη σχέση του ανθρώπου με την εργασία σου γεννά η ανάγνωση του ποιήματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον [...]

Το κείμενο της Μαρίας Κορακά προέρχεται από την ιστοσελίδα Psychologos-mariakoraka.gr (Διασκευή)

Όσο δυνατοί και έξυπνοι και να θέλουμε να θεωρούμαστε, η ανθρώπινη φύση είναι γενικά αδύναμη όσον αφορά στις σκέψεις. **Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό** τις πιο ανήκουστες στιγμές και σαν τον συνήγορο του διαβόλου σε κάνουν να δεις τα πράγματα και τις καταστάσεις αλλιώς, μερικές φορές ακόμα και πέρα από τη λογική.

Γι' αυτό, κατά μεγάλο μέρος ευθύνονται οι προκαταλήψεις που θρέφουμε ως κοινωνίες. Είναι εκείνες οι ακλόνητες πεποιθήσεις που δεν στηρίζονται σε καμία λογική επιχειρηματολογία. Παρόλα αυτά, επειδή τις πιστεύουν οι πολλοί, υπολαμβάνονται¹ ως ολόκληρη θεωρία, μια που έχει σχηματιστεί με την πάροδο του χρόνου κατά έναν μη επιστημονικό τρόπο, ο οποίος όμως είναι κοινώς αποδεκτός και βασίζεται σε πολλά αρνητικά συναισθήματα, όπως η περιφρόνηση και η απέχθεια. Με απλά λόγια, είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία επειδή έτσι πιστεύουν οι πολλοί ξαφνικά γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι». Μα δεν είναι όλοι έτσι. Υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα. Φτάνει να θέλουμε να τις δούμε.

Μεγαλώνουμε με τόσες προκαταλήψεις γύρω μας – τόσα λανθασμένα πιστεύω – που αν δεν τα ερευνήσουμε, κρίνουμε, αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι, απλά αυτές θα συνεχίσουν να διαιωνίζονται από γενιά σε γενιά. Και όση εκπαίδευση και να έχουμε, **αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω.**

Ζούμε σε έναν κόσμο που γρήγορα σε κρίνει και βγάζει τα συμπεράσματά του χωρίς καν να σε γνωρίσει. Δυσκολευόμαστε να επικοινωνήσουμε γιατί μιλάμε, για να ακουγόμαστε, όχι για να ακούμε. Και έπειτα παραπονιόμαστε για παρεξηγήσεις. Συχνά ο αποδέκτης παρερμηνεύει ή και λαμβάνει λάθος ένα μήνυμα, γι' αυτό όμως δεν πρέπει να θεωρείται από τους άλλους υπεύθυνος μόνον ο αποδέκτης, αλλά και ο αποστολέας του μηνύματος αυτού.

Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων που μας έχουν μάθει[...]. **Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι**, χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να κρίνουμε από μόνοι μας τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά που έχουμε απέναντί μας.

¹θεωρούνται

Ωστόσο, κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον. Είμαστε διαφορετικοί και μοναδικοί κι αυτό είναι το ωραίο, αυτό κάνει τον κόσμο μας ενδιαφέροντα. Φτάνει να προσπαθούμε να γίνουμε εμείς αυτοί οι άνθρωποι που θα θέλαμε να απαρτίζουν την κοινωνία μας, ειλικρινείς και ευγενικοί, ό,τι κι αν πιστεύουν οι άλλοι, όσες προκαταλήψεις κι αν έχουν. **Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας,** από την διαύγεια του μυαλού μας και την καθαρότητα της σκέψης μας.

Κείμενο 2

Τέλος καλό όλα καλά (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο έργο του Ουίλιαμ Σέξπιρ (1564-1616), το οποίο περιλαμβάνεται στα Αριστουργήματα του Άγγλου ποιητή και θεατρικού συγγραφέα, ενός από τους σημαντικότερους συγγραφείς δραματουργούς παγκοσμίως. Ειδική έκδοση για την εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ σε μετάφραση από τα αγγλικά του Ερρίκου Μπελιέ, Εκδόσεις Κέδρος (Διασκευή)

ΒΑΣΙΛΙΑΣ: [...] Είναι παράξενο: τα αίματά μας, αν τα βάλει κάποιος όλα μαζί, δεν έχουνε καμιά διαφορά, στο χρώμα, στο βάρος, και στη θερμοκρασία, όμως, τα μυαλά πολλών κάνουν μεγάλες διακρίσεις. Αν η κοπέλα είν' ενάρετη -εκτός από αυτό που εσύ αντιπαθείς, πως δηλαδή είναι κόρη φτωχού γιατρού- φτάνει ν' αντιπαθείς την ίδια την αρετή, επειδή δεν σ' αρέσει το οικογενειακό όνομα της κοπέλας: αυτό που κάνεις δεν είναι σωστό. Από μέρη χαμηλά βγαίνουν έργα που καταξιώνουν το μέρος μέσα από το έργο εκείνου που το κατόρθωσε.

Αντίθετα, εκεί όπου μεγάλοι τίτλοι παραφουσκώνουν τον άνθρωπο, αλλά δεν υπάρχει αρετή καμία, το ίδιο το αξίωμα δεν αξίζει παραπάνω από φουσκωμένο ασκί. Το καλό είναι καλό από μόνο του, δεν έχει όνομα, το ίδιο και το κακό: η ποιότητα του ανθρώπου εκτιμάται από αυτό που είναι ουσιαστικά ο χαρακτήρας του, όχι απ' το αξίωμά του, το 'δωσε η ίδια η φύση, δεν τα κληρονόμησε (τα χαρίσματα) από προγόνους, είναι χαρίσματα εκ γενετής. Και είναι γελοίο ν' αρνιέσαι χαρίσματα, γιατί είσαι τάχα απόγονος κάποιου χαρισματικού, χωρίς να έχεις τα προσόντα του προγόνου σου. Η αξία του ανθρώπου εκπηγάει από τις ίδιες του τις πράξεις, όχι από τα έργα των προγόνων του.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς κατασκευάζονται τα στερεότυπα στο κοινωνικό σύνολο, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γι' αυτό (2η παράγραφος), **Με απλά λόγια** (2^η παράγραφος), **Ωστόσο** (6η παράγραφος): Ποιος είναι ο ρόλος των παραπάνω λέξεων - φράσεων στη συνοχή των νοημάτων του κειμένου 1 (μονάδες 4); Ποια νοηματική σχέση, κατά τη γνώμη σου, εκφράζει η καθεμία (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό (1^η παράγραφος),
αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω (3^η παράγραφος),
Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων (5^η παράγραφος),
Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι (5^η παράγραφος),
Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας (6^η παράγραφος)

Οι παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 είναι διατυπωμένες σε μεταφορική γλώσσα. Να τις μεταγράψεις, χρησιμοποιώντας κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας. Να κάνεις τις αλλαγές που κρίνεις απαραίτητες, αλλά προσέχοντας, ώστε να μην αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρίσκεται ο ομιλητής του αποσπάσματος (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στις απόψεις που αυτός εκφράζει (μονάδες 5). Ανάπτυξε την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι νέες τεχνολογίες και η πρόκληση για τους εργαζομένους.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Χρ. Πισσαρίδη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 29-12-2019 (διασκευή).

Από το κίνημα των Λουδιτών¹ στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, που έσπασαν τις μηχανές για να μη χάσουν τη δουλειά τους μέχρι σήμερα, η προοπτική της αυτοματοποίησης γεννά σοβαρές ανησυχίες για την απασχόληση. Τρία ερωτήματα εγείρονται για τις επιπτώσεις των σημερινών ψηφιακών τεχνολογιών στην αγορά εργασίας: Θα υπάρχουν αρκετές δουλειές για τους εργαζόμενους; Πού θα βρίσκονται οι δουλειές του μέλλοντος; Θα είναι οι αμοιβές αρκετά υψηλές, για να αποφύγουμε την έκρηξη της φτώχειας και των ανισοτήτων;

Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι ξεκάθαρη. Ιστορικά έχει αποδειχτεί ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες που αντικαθιστούν θέσεις εργασίας δεν επιφέρουν μακροπρόθεσμες αλλαγές στην απασχόληση στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Ωστόσο, ο φόβος της τεχνολογικής ανεργίας παραμένει, επειδή ουδείς είναι βέβαιος ότι θα συνεχίσουν να δημιουργούνται νέες δουλειές σε άλλους τομείς της οικονομίας. Όταν συγκρίνουμε τις ικανότητες των μηχανών και των ανθρώπων, πολλές φορές βλέπουμε ότι η πλάστιγγα γέρνει προς τις μηχανές. Αλλά οι άνθρωποι έχουν μια αποδεδειγμένη ικανότητα δημιουργίας νέων αντικειμένων δουλειάς.

Το πρόβλημα δεν είναι ότι οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν λίγες θέσεις εργασίας, αλλά το ότι ελάχιστοι εργαζόμενοι έχουν τις δεξιότητες να καλύψουν τις θέσεις αυτές. Άρα, όσον αφορά στο δεύτερο ερώτημα, η πρόκληση για τους εργαζόμενους είναι είτε να στραφούν σε επαγγέλματα συμπληρωματικά των νέων τεχνολογιών, όπως είναι ο προγραμματισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών ή η ρομποτική, είτε σε επαγγέλματα που δεν μπορούν να προγραμματιστούν, όπως οι υπηρεσίες συμβούλων ή νοσοκομειακής περίθαλψης. Μάλιστα, η μεταβατική περίοδος σε ό,τι αφορά τον εκσυγχρονισμό της απασχόλησης είναι ευκολότερη εκεί που τα εκπαιδευτικά συστήματα ευνοούν την

¹ Λουδισμός ή Λουδιτισμός είναι κίνημα που ξεκίνησε τον 19ο αιώνα στην Αγγλία, από υφαντουργούς οι οποίοι εξεγέρθηκαν κατά των νεοκατασκευασθέντων μηχανημάτων της βιομηχανικής επανάστασης, που σκοπό είχαν τη μείωση του εργατικού προσωπικού και κατά συνέπεια την έκλειψη της εργασίας τους ως τεχνιτών.

ανάπτυξη ενός εύρους δεξιοτήτων και όπου οι ευέλικτες αγορές εργασίας εξασφαλίζουν τη δυνατότητα επανεκπαίδευσης των εργαζομένων.

Το τρίτο ερώτημα, το σχετικό με την ανισότητα, είναι και το πιο δύσκολο να απαντηθεί, διότι αφορά ως επί το πλείστον πολιτικές επιλογές. Μελέτες σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς έδειξαν ότι η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες. Εν προκειμένω, το ερώτημα – κλειδί δεν είναι αν κάποιοι γίνονται πολύ πλούσιοι, αλλά πώς οι χαμηλότεροι μισθοί θα εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση.

Γενικά η Ευρώπη φροντίζει περισσότερο για την άμβλυνση των ανισοτήτων από όσο οι ΗΠΑ, εφαρμόζοντας πολλά προγράμματα αναδιανομής του πλούτου. Όσο για τις πολιτικές που μπορούν να εφαρμοστούν, για να καταπολεμηθεί η φτώχεια, είναι πολλές. Οι σκανδιναβικές χώρες, για παράδειγμα, βασίστηκαν στην υψηλή φορολόγηση, για να χρηματοδοτήσουν εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής στήριξης. Ένας υποχρεωτικός κατώτατος μισθός ή οι φοροαπαλλαγές στα χαμηλά εισοδήματα ίσως είναι απαραίτητα μέτρα. Εν κατακλείδι, το ζητούμενο είναι να μη δώσεις στους ανθρώπους αφορμές, για να αντιταχθούν στις τεχνολογικές καινοτομίες.

Κείμενο 2

Οδηγία στους ανώτερους

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Μπέρτολντ Μπρέχτ (1898-1956) και δημοσιεύτηκε το 1927. Εδώ παρατίθεται σε μετάφραση Μάριου Πλωρίτη από την ανθολογία «Ποιήματα» του Μπρεχτ (Αθήνα 1983, Εκδ. Θεμέλιο).

Τη μέρα που ο άγνωστος νεκρός στρατιώτης
με τιμητικές θάφτηκε ομοβροντίες,
την ίδιαν ώρα του καταμεσήμερου,
απ' το Λονδίνο κι ως τη Σιγγαπούρη,
ανάμεσα δώδεκα και δύο και δώδεκα και τέσσερα,
για δυο λεπτά ολόκληρα, κάθε δουλειά σταμάτησε
μόνο και μόνο για να τιμηθεί
ο νεκρός Άγνωστος Στρατιώτης.

5

Μα ωστόσο

διαταγές θα 'πρεπε ίσως να δοθούν
και για μian άλλην επιτέλους τελετή που να τιμά

10

τον Άγνωστο Εργάτη

απ' τις κοσμοπλημμυρισμένες πολιτείες των ηπείρων.

Κάποιον μέσ' απ' τ' ανθρώπινο το κουρνιαχτό²

που τη μορφή του κανένας δεν την πρόσεξε 15

που η μουσική του ύπαρξη πέρασε απαρατήρητη

που ποτέ τ' όνομά του δεν ακούστη καθαρά.

Ένας τέτοιος άνθρωπος θα 'πρεπε,

για ολονών μας το καλό,

να τιμηθεί με σοβαρή μια τελετή, 20

μ' ένα ραδιοφωνικό μήνυμα

«Στον Άγνωστο Εργάτη»

και

με σταμάτημα κάθε δουλειάς από την ανθρωπότητα όλη

πέρα για πέρα στον πλανήτη. 25

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Κατά τους δύο τελευταίους αιώνες υπάρχει ανησυχία για τις επιπτώσεις της εργασιακής αυτοματοποίησης στις θέσεις απασχόλησης.
2. Στις βιομηχανοποιημένες χώρες οι εργαζόμενοι πάντα φοβούνται ειδικότερα την επίδραση των νέων τεχνολογιών στις θέσεις εργασίας.
3. Είναι γενικώς αποδεκτό ότι οι μηχανές μπορούν να αναλάβουν πολλές εργασίες, αλλά περισσότερο ικανός είναι ο άνθρωπος.
4. Οι εργαζόμενοι δεν κινδυνεύουν από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, αν επαν-εκπαιδεύονται διαρκώς στο αντικείμενό τους.

² Σύννεφο σκόνης που σηκώνεται από την κίνηση πολλών ανθρώπων

5. Το πόσο θα οξυνθούν οι κοινωνικές ανισότητες από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών είναι ζήτημα πολιτικής επιλογής.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το περιεχόμενο (μονάδες 4) και ποιος ο δομικός ρόλος των 3 ερωτημάτων (μονάδες 6) στο Κείμενο 1; Για την απάντηση να λάβεις υπόψη σου και τη θέση των ερωτημάτων στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις 2 εξαρτημένες προτάσεις διαφορετικού είδους στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να τις χαρακτηρίσεις (μονάδες 6) και να προσδιορίσεις τον τρόπο, με τον οποίο υπηρετούν τον πληροφοριακό χαρακτήρα του κειμένου. (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος πρέπει να τιμάται, σύμφωνα με το Κείμενο 2, παράλληλα με τον άγνωστο στρατιώτη, και γιατί; Εσύ ποια στάση τηρείς απέναντι σε μια τέτοια πρόταση; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διαδίκτυο και μάθηση

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το άρθρο των Ι. Κεκέ και Η. Μυλωνάκου 2001. «Διαδίκτυο και μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση» και η διδακτική τους αξία» που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων» (διασκευή)

Το διαδίκτυο (Internet) αποτελεί ένα από τα νεότερα, δυναμικότερα, αλλά και πιο πολυδιάστατα αποκτήματα της εκπαιδευτικής εργαλειοθήκης. Θεωρείται σήμερα ένα μέσο πλοήγησης σε κάθε πληροφορία που αφορά τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό και μάλιστα μ' ένα τρόπο διερευνητικό και σαφώς αντίθετο με τη μοναδική γνώση του σχολικού βιβλίου.

Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα, βάσει των οποίων μαθητές και εκπαιδευτικοί διευρύνουν την πληροφορία, την ανακαλούν, όποτε τη χρειαστούν και, κυρίως, μπορούν να την ανασύρουν από πολλές πηγές, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται η κριτική σκέψη, αντίποδας της αυθεντίας και της μοναδικότητας της γνώσης.

Συγκεκριμένα, το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης, γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα, πιο δελεαστική από τη γραφή και την έντυπη εικόνα, επιτρέπει την εξερεύνηση της γνώσης και, τέλος, παρακινεί και στην τυχαία μάθηση μέσα από τα παράθυρα ή τις συναφείς ιστοσελίδες που «ανοίγει» ο ενδιαφερόμενος, για να ψάξει το αντικείμενο που διερευνά. Η έρευνα μάλιστα στους ταξιδιώτες του διαδικτύου καταλήγει στο ότι όσο γενικότερους στόχους θέτει κανείς αρχικά τόσο περισσότερους κόμβους και παράθυρα επισκέπτεται, προκειμένου ν' αποκτήσει μια ιδέα για το αντικείμενο που τον απασχολεί, και άρα τόσο περισσότερο ενημερώνεται για πολλά συναφή αντικείμενα.

Σε κάθε περίπτωση όμως τίθεται επιτακτικά το ζήτημα της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των πηγών του διαδικτύου και κατά πόσο το περιβάλλον αυτό εγκυμονεί κινδύνους. Είναι λογικό μέσα σ' έναν απέραντο χάρτη πληροφοριών να εγκλείεται, πέρα από την επικοινωνιακή και τεχνολογική διάσταση, και η εμπορική. Από την άλλη πλευρά, γνωρίζουμε ότι η γνώση δεν ήταν ποτέ ουδέτερη. Η ιδεολογία του φορέα της πάντα

στιγματίζει τη γνώση, μπορεί να συνδέεται με συμφέροντα και να προάγει αυτό που η κάθε κυρίαρχη ομάδα ή τάξη θεωρεί «σωστό».

Σε αυτό το περιβάλλον προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές, για να προφυλαχθούμε από κάθε είδους διαδικτυακή πληροφορία που δεν πληροί τα κριτήρια της ευπρέπειας και της έγκυρης καταχώρησης. Ειδικά οι μαθητές θα πρέπει, με την αρωγή και την υποστήριξη του εκπαιδευτικού συστήματος, να καλλιεργήσουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τη χρήσιμη από την άχρηστη ή την επιβλαβή γνώση (π.χ. ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών, κρίνοντας τυχόν επιχειρήματα που περιέχουν κ.λπ.). Τελικά, προστίθεται ένα νέο και ενδιαφέρον ζήτημα στην εκπαιδευτική διαδικασία: η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος για τη λειτουργική σχέση της μάθησης με το συνεχώς εξελισσόμενο γνωστικό περιβάλλον του διαδικτύου.

Κείμενο 2

Ο Στάθης ακούει ραδιόφωνο

Το κείμενο αποτελεί την αρχή του κεφαλαίου XVIII (=18) από το σπονδυλωτό μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέληνου (1943- _) «Ελαφρά Ελληνικά Τραγούδια» (Αθήνα 2018,, εκδ. Μεταίχμιο).

Στο αριστερό πλάι του ραδιοφώνου έχει ένα μεγάλο, στρογγυλό κουμπί με περιφέρεια οδοντωτή και ένα μικρό βούλιαγμα στην κυρτή του επιφάνεια, υποδοχή για το δάχτυλο που βοηθά στο γύρισμα. Με αυτό διαλέγεις σταθμό. Στα μεσαία. Η παλιά, προπολεμική συσκευή είναι από λουστραρισμένο ξύλο με νερά , η πρόσοψή της από υφαντό διακοσμημένο με χρυσοκλωστή, που αφήνει να διαγράφεται το κυλινδρικό σχήμα του μεγαφώνου και βουλιάζει στην πίεση του δακτύλου. Το φωτισμένο καντράν έχει αμέτρητα ονόματα πόλεων από όλο τον κόσμο, όπου μπορείς να σταματήσεις τη βελόνα και να ακούσεις τη μουσική και τις άγνωστες γλώσσες των εκφωνητών. Ο Στάθης, που περνά πολλές ώρες μπρος στο ραδιόφωνο, αφήνει τον επιλογέα στα μεσαία και στέλνει τη βελόνα από τη μια γνωστή «διεύθυνση» στην άλλη: στο Εθνικό Πρόγραμμα και στο Ενόπλων Δυνάμεων. Ξέρει όλα τα ελαφρά ελληνικά τραγούδια που παίζουν και κάμποσα ξένα, και μαθαίνει να ξεχωρίζει τα όργανα της ορχήστρας. Κάποια από τα λόγια τα μαθαίνει στρεβλά, παρακούοντας τη φωνή του τραγουδιστή, και τα κρατά λάθος η μνήμη του, πάντως καμιά σημασία δεν έχει, το τραγούδι είναι τραγούδι και αν ο Στάθης ακούει να λένε για «μάτια με μπλε φαρίδες», διόλου δεν τον απασχολεί τι να 'ναι οι φαρίδες αυτές τις οποίες ποτέ ξανά δεν έχει ακούσει ή τι να είναι η μυστηριώδης «μαρπαγέρα» που έχει

απομείνει στη μνήμη της ακοής του με τη φωνή της Δανάης ή της Σοφίας Βέμπο ή καν της Στέλλας Γκρέκα¹.

Τα απογεύματα, καθώς το φως στην τραπεζαρία λιγοστεύει και οι ανταύγειες της δύσης πάνω από τις χαμηλές κεραμοσκεπές των σπιτιών στη γωνία με τη Φειδίου γράφουν με χρώματα τη μετάβαση από τη μέρα στη νύχτα, συχνά μπλέκει στη μουσική κάποια εξωτική φωνή από σταθμό αραβικό, που επιμένει να μιλά ακατάπαυστα, συνοδεύοντας τα τραγούδια ή τις περιπέτειες των παιδικών ηρώων στην εκπομπή της Θείας Λένας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις δυνατότητες και τους κινδύνους που συνεπάγεται η εμπλοκή του διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο η 2^η παράγραφος συνδέεται, νοηματικά και γλωσσικά, με την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετασχηματίσεις τα ακόλουθα αποσπάσματα του Κειμένου 1, αρχίζοντας με τον τρόπο που προτείνεται σε κάθε περίπτωση και φροντίζοντας, ώστε το νόημα να παραμείνει το ίδιο:

1) Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα.

Τα πολυμέσα ... (μονάδες 2)

2) Το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα.

Στο διαδίκτυο λόγω (μονάδες 4)

3) ... προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές

.... προβάλλει ως ανάγκη η ... (μονάδες 3)

¹ Δημοφιλείς τραγουδίστριες της δεκαετίας του 1950.

4) ... ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών ...

με ... (μονάδες 3)

5) η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος...

το ότι ... (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι προσφέρει στον ήρωα του Κειμένου 2 η ακρόαση εκπομπών στο ραδιόφωνο; Πώς ερμηνεύεις εσύ τη σχέση που αναπτύσσει το παιδί με το ραδιόφωνο; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον – επιπτώσεις και τρόποι χειρισμού από τους γονείς.

Το κείμενο αποτελεί άρθρο της Ευαγγελίας Χατζημιχαήλ, Ψυχολόγου του Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ρόδου με Παράρτημα Ρομά. Αναρτήθηκε στις 18-02-2020 στον ιστότοπο του Δήμου Ρόδου: <https://www.rhodes.gr> (διασκευή).

Ο ρατσισμός αντιπροσωπεύει την τάση των ανθρώπων να εντάσσονται σε ομάδες και, κατ' επέκταση, να διαχωρίζονται σε ανώτερους και κατώτερους, διακρινόμενοι από το χρώμα του δέρματος, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ικανότητες κλπ. . Υπό την έννοια αυτή ο όρος ρατσισμός αναφέρεται στα λόγια, στις πράξεις, τις συμπεριφορές (από πρόθεση ή όχι) εκ μέρους μιας μερίδας ανθρώπων εναντίον όσων είναι «διαφορετικοί».

Δυστυχώς, ο ρατσισμός δεν αφορά μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και τους εφήβους, ιδιαίτερα στους κόλπους της σχολικής κοινότητας. Αυτό συμβαίνει διότι οι προκαταλήψεις και οι γενικεύσεις, που αποτελούν καθρέφτη της κοινωνίας, διαμορφώνουν αντίστοιχες περιθωριοποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον. Σε όλα τα δημόσια σχολεία της Ελλάδας βρίσκονται παιδιά που είναι «διαφορετικά» ως προς τη γλώσσα, τα ήθη και τα **έθιμα**, τις ειδικές ικανότητες, τις **μαθησιακές** δυσκολίες κλπ. Είναι εκείνα τα παιδιά που κατά κύριο λόγο πέφτουν θύματα άμεσου ή έμμεσου ρατσισμού και περιθωριοποίησης. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, ο ρατσισμός αυτός **εκφράζεται** με σωματική βία, απειλές, υβριστικά σχόλια ή λεκτική βία.

Οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις του ρατσισμού είναι αναρίθμητες και πλήττουν όλες τις πλευρές ανεξαιρέτως. Στο σχολικό περιβάλλον το παιδί – θύμα κλείνεται στον εαυτό του και γίνεται καχύποπτο και εσωστρεφές, χάνοντας με τον τρόπο αυτό το αίσθημα της αυτοεκτίμησης. Από τους άλλους **βιώνει** χλευασμό, εμπαιγμό και επαγγελματικό αποκλεισμό αργότερα, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες αναγκάζεται να διακόψει τη φοίτησή του στο σχολείο. Γενικά, ο ρατσισμός προάγει τον σχολικό εκφοβισμό, τη βία και την εγκληματικότητα, μέσα στην τάξη και έξω από αυτήν.

Μετά απ' όλα αυτά το ερώτημα που τίθεται είναι πώς μπορούν οι γονείς **να καλλιεργήσουν** στα παιδιά τους μια πιο ανοικτή στάση απέναντι στη διαφορετικότητα. Απλή απάντηση δεν υπάρχει, πρέπει να θυμόμαστε, ωστόσο, ότι οι γονείς αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα παιδιά τους, ό,τι ηλικία και αν έχουν αυτά. Άρα, οφείλουν

να αποφεύγουν τις ταμπέλες και τους χαρακτηρισμούς προς τους άλλους, συμπεριφερόμενοι πάντοτε με σεβασμό και ευγένεια απέναντι σε όλους. [...]

Κείμενο 2

[Το σκισμένο κασκόλ]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Fredrik Backman «Η γιαγιά μου σας χαιρετά και ζητάει συγγνώμη», σε μετάφραση Γ. Μαθόπουλου (Αθήνα 2017, εκδ. Κέδρος). Ηρωίδα είναι η Έλσα, ένα κορίτσι 8 ετών, και η γιαγιά της που πάσχει από καρκίνο.

Όταν στέκονται έξω, στο πεζοδρόμιο, περιμένοντας τη μαμά της Έλσας, η Έλσα αγγίζει το κασκόλ της στο σημείο που έχει σκιστεί. Η Έλσα προσπαθεί να μην κλάψει. Δεν τα καταφέρνει και πολύ καλά.

«Α, η μαμά σου μπορεί να το μαντάρει», λέει η γιαγιά προσπαθώντας ν' ακούγεται χαρωπή και τη χτυπά ελαφρά με τη γροθιά της στον ώμο.

Η Έλσα σηκώνει το βλέμμα της και δείχνει ανήσυχη. Η γιαγιά κουνάει συνεσταλμένα το κεφάλι, παίρνει σοβαρό ύφος και χαμηλώνει τη φωνή της.

«Α, μπορούμε να ... ξέρεις. Να πούμε στη μαμά σου πως το κασκόλ σκίστηκε όταν προσπάθησες να με εμποδίσεις να σκαρφαλώσω στον φράχτη και να μπω εκεί που βρίσκονταν οι πίθηκοι».

Η Έλσα γνέφει καταφατικά και χαϊδεύει ξανά το κασκόλ της. Δεν σκίστηκε όταν η γιαγιά σκαρφάλωνε στον φράχτη. Σκίστηκε στο σχολείο, όταν τρία μεγαλύτερα κορίτσια, που μισούν την Έλσα, χωρίς η Έλσα να ξέρει τον λόγο, την έπιασαν έξω από την τραπεζαρία, τη χτύπησαν, της έσκισαν το κασκόλ και το έριξαν στη λεκάνη μιας τουαλέτας. Τα χλευαστικά γέλια τους αντηχούν μέσα στο κεφάλι της.

Η γιαγιά παρατηρεί το βλέμμα της εγγονής της, σκύβει προς το μέρος της και της ψιθυρίζει εμπιστευτικά στη μυστική γλώσσα:

«Μια ωραία μέρα θα πάρουμε μαζί μας στη Μιάμας¹ αυτά τα ηλίθια παλιοκόριτσα και θα τα ρίξουμε στα λιοντάρια!»

Η Έλσα σκουπίζει τα μάτια της με την ανάστροφη του χεριού της, χαμογελάει αχνά και της λέει ψιθυριστά:

«Γιαγιά, δεν είμαι χαζή. Ξέρω ότι τα έκανες όλα αυτά απόψε για να ξεχάσω ό,τι συνέβη στο σχολείο.»

¹ Φανταστική χώρα που έχουν επινοήσει η Έλσα με τη γιαγιά της και πλάθουν συνεχώς ιστορίες και παραμύθια σχετικά με αυτή.

Η γιαγιά κλοτσάει κάτι χαλίκια στο πεζοδρόμιο και ξεροβήχει.

«Εε ... αφού ξέρεις. Είσαι το μοναδικό μου εγγόνι. Δεν ήθελα να θυμάσαι αυτή τη μέρα που σου έσκισαν το κασκόλ. Κι έτσι σκέφτηκα πως θα μπορούσες να τη θυμάσαι σαν τη μέρα που η γιαγιά σου μπήκε παράνομα σε έναν ζωολογικό κήπο ...»

«Και το έσκασε από ένα νοσοκομείο», λέει γελώντας η Έλσα.

«Και το έσκασε από ένα νοσοκομείο», λέει γελώντας η γιαγιά. [...]

«Σ' ευχαριστώ, γιαγιά», λέει η Έλσα και ακουμπά το κεφάλι της στο μπράτσο της γιαγιάς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις ποιες είναι οι επιπτώσεις του ρατσισμού στο σχολικό περιβάλλον και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο από την πλευρά των γονέων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η 1^η παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 5) και γιατί επιλέγει τον τρόπο αυτό η αρθρογράφος (μονάδες 5); Στην απάντησή να λάβεις υπόψη σου και τη θέση της παραγράφου στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να γράψεις στο απαντητικό φύλλο 3 ομόρριζα (παράγωγα ή / και σύνθετα) για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου. Κοίταξε και το παράδειγμα:

Παράδειγμα: πράξεις → πράττω, πρακτικός, άπρακτος

1. έθιμα
2. μαθησιακές
3. εκφράζεται
4. βιώνει
5. να καλλιεργήσουν

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς εξηγείται η στάση της γιαγιάς στο Κείμενο 2 και ποιον αντίκτυπο έχει στη μικρή Έλσα; Εσύ θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η μνήμη και η σιωπή

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Παντελή Μπουκάλα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 29.01.2022.

Η επίσκεψη σε μουσείο αφιερωμένο στο Ολοκαύτωμα, λ.χ. της Θεσσαλονίκης, σε συγκλονίζει. Φτάνει την αντοχή σου στα όριά της και σε κάνει να ντρέπεσαι που ανήκεις στο ίδιο είδος με τους ναζί. Μπορούμε λοιπόν να φανταστούμε, αλλά μόνο μέχρι ενός σημείου, ποια μαύρη τρύπα απείλησε να καταπιεί τους στρατιώτες των Συμμάχων που απελευθέρωσαν τα στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης ανθρώπων, που θεωρητικοποιήθηκε ρατσιστικά, οργανώθηκε επιστημονικά και εφαρμόστηκε εργοστασιακά. Η μαύρη τρύπα μιας οργής που σε παραλύει και σε αποσβολώνει. Αλλά και του πανικού μπροστά στα εγκλήματα που είναι ικανή να διαπράξει η δίποδη κορωνίδα της φύσης.

Όσες μαρτυρίες και μελετήματα κι αν διαβάσεις, όσα ντοκιμαντέρ κι αν δεις, πάντα δεν θα καταλαβαίνεις πώς έγινε εφικτό το αδιανόητο: η εξάλειψη εκατομμυρίων «παρασίτων». Ο αφανισμός –με όπλο την πείνα, τα κρεματόρια, τις εκτελέσεις, τα βασανιστήρια και τα πειράγματα– ανθρώπων που έτυχε να γεννηθούν Εβραίοι, Τσιγγάνοι, Σλάβοι, ανάπηροι. Ή να είναι αντιστασιακοί ή ομοφυλόφιλοι. Στην πραγματικότητα, δεν καταλαβαίνεις επειδή αρνείσαι να καταλάβεις. Και αρνείσαι, επειδή φοβάσαι ότι, αν εντάξεις την απόλυτη Ύβρι σε σχήματα εξηγητικά, θα σχετικοποιήσεις τη φρικαλέα σημασία της. Σαν να αναγκάζεις το ουρλιαχτό να αρθρωθεί σε τυπική φρασούλα. Ή να σβήσει χωρίς καν να ακουστεί. Μετά τον πόλεμο η σιωπή πήρε πολλές μορφές. Σώπασαν βέβαια οι εγκληματίες, όσοι «εκτελούσαν εντολές» και «δεν ήξεραν τίποτε». Αλλάξαν όνομα και πόλη, ξαναπαντρεύτηκαν, ξαναπήγαν στην εκκλησία, ξανάγιναν ευυπόληπτοι πολίτες. Κι ως ήταν ανάμεσά τους και βασανιστές, εκτελεστές, υπεύθυνοι κρεματόριων, πειραματιστές γιατροί, διαλογείς της προς εξάλειψη μάζας: ποιος θα εκτελεστεί αμέσως, ποιος θα ζήσει, για να δουλέψει μέχρι να πεθάνει.

Σώπασαν και οι νικητές Σύμμαχοι. Χρειάζονταν επιστήμονες για το εξοπλιστικό τους πρόγραμμα, κι ως ήταν και ναζί, ή «μπιστικούς» για τον νέο πόλεμο, ψυχρό τώρα, που δεν άργησε να ξεσπάσει. Ο Κουρτ Βαλντχάιμ, που κατηγορήθηκε ως εμπνευστής του σχεδίου αφανισμού των Γιαννιωτοεβραίων, έφτασε να γίνει γενικός γραμματέας του ΟΗΕ.

Σώπασαν όμως και πολλοί επιζώντες. Άντεξαν τα μαρτύριά τους στα στρατόπεδα, αλλά τους συνέθλιβε το βάρος της μαρτυρίας τους, που άλλωστε για χρόνια δεν γινόταν πιστευτή. Η μνήμη τους φύλασσε τα πάντα, δεν ήθελαν εντούτοις να αφηγούνται όσα υπέστησαν από άλλους ανθρώπους. Εάν αυτοί ήταν άνθρωποι...

Κείμενο 2

Ένας απλός Εβραίος, Θεσσαλονικιός

Το ποίημα έχει γραφεί από την κ. Χρύσα Ντερλίκη και έχει μελοποιηθεί σε τραγούδι από τους μαθητές του 3^{ου} ΓΕΛ Καλαμαριάς Ηλιόπουλο Ισαάκ, Καρακάση Νικολέττα, Κίκα Γεώργιο το 2017, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ολοκαυτώματος.

Περνούν οι μέρες, μα ελπίδα καμιά
Περνούν βαγόνια στη σειρά.
Μέσα τους κρύβουν ψυχές και κορμιά
άγουρα νιάτα, χιονισμένα γηρατειά.

Φεύγει το γνώριμο της χώρας μου τοπίο
και εγώ στο βαγόνι, σαν θηρίο!
Σκέφτομαι το σπιτάκι μου,
το καλντερίμι, το δρομάκι μου.

Ψάχνω τρόπο για να κρατήσω,
να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω
στον τρόπο που με περιμένει
στο αύριο που με πεθαίνει ...

Απόγονος μιας γενιάς καταραμένης,
κόκκινο πανί μιας φυλής τρελαμένης.
Ένας νέος άνθρωπος απλός,
Εβραίος, Θεσσαλονικιός.

Και ενώ ο καπνός του τρένου που με μεταφέρει
στο Άουσβιτς
είναι σαν λιβάνι τον ουρανό που θυμιατίζει,
η ψυχή μου σαν πουλί ελεύθερο
γύρω από τον Λευκό Πύργο πεταρίζει.

Η αύρα του Θερμαϊκού μ' ανακουφίζει
και ο ήχος του κύματος γλυκά με νανουρίζει.

Η μυρωδιά του αγιοκλήματος της αυλής μου
με μεθάει
στον ουρανό ψηλά με πάει...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γιατί ο συντάκτης νιώθει συγκλονισμένος στο Κείμενο 1; Να συνοψίσεις τα συναισθήματά του και τις σκέψεις του σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 μπορεί να χωριστεί σε δύο επιμέρους παραγράφους. Αφού κάνεις τον διαχωρισμό (μονάδες 6), να βάλεις έναν ταιριαστό πλαγιότιτλο σε κάθε επιμέρους μικρότερη παράγραφο που δημιούργησες (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 χρησιμοποιούνται τρία ρηματικά πρόσωπα. Να τεκμηριώσεις αυτή τη διαπίστωση με παραπομπές από το κείμενο (μονάδες 9) και να αναφέρεις τη σκοπιμότητα χρήσης τους από τον συντάκτη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια συναισθήματα βιώνει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Πώς νιώθεις εσύ διαβάζοντας το; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η Ημέρα της Γυναίκας και οι ανδρικοί αιώνες

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Παντελή Μπουκάλα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 06.03.2022 (συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας η μεθαυριανή Τρίτη. Και σίγουρα, για να καλυφθούν οι ανάγκες του υποκριτικού ενδιαφέροντος για το φύλο που εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται «αδύναμο», ώστε να αντιμετωπίζεται και ως αδύναμο, δηλαδή ως κατώτερο πνευματικά και ως ευεπίφορο στις κάθε λογής παρεκτροπές, θα ανασυρθούν από την αποθήκη των στερεοτύπων όλα τα τετριμμένα κλισέ. Και θα ξανακουστούν τα ευχολόγια του ανέξοδου φαρισαϊσμού¹.

Δεν θα λείψουν βέβαια και οι «αρνητές». Οι είρωνες, που πρεσβεύουν ότι ο όρος «έμφυλος» είναι ένας κενός νεολογισμός, μια μόδα γαλλικής προελεύσεως, το δε «metoo» μια ακραία αμερικανική μόδα, του Χόλιγουντ και του Μανχάταν. Ο όρος «γυναικοκτονία»; Μα περιττός, αφού υπάρχει ήδη η «ανθρωποκτονία». Φυσικά και η γυναικοκτονία είναι και ανθρωποκτονία. Δεν είναι καθόλου βέβαιο εντούτοις ότι οι γυναικοκτόνοι πιστεύουν ότι σκοτώνουν έναν πλήρη άνθρωπο, όπως είναι κάθε άντρας, όταν σκοτώνουν μια γυναίκα, επειδή είναι γυναίκα και επειδή δεν φέρεται «σαν σωστή γυναίκα». Και ξέρουμε δα πώς εννόησαν οι αιώνες τη «σωστή γυναίκα»: υποταγμένη, άβουλη και άφωνη, παραπλήρωμα του άντρα, του μόνου φύλου που είναι πλασμένο κατ' εικόνα Θεού και ομοίωσιν...

[...] Η συντριβή μιας γυναίκας δεν συντελείται μόνο με τη βίαιη αφαίρεση της ζωής της, και το ίδιο ακριβώς ισχύει για τη συντριβή ενός παιδιού, όποιου φύλου. Όταν πληθαίνουν οι ειδήσεις για σεξουαλική κακοποίηση κοριτσιών από συγγενείς ή από ιερείς-κατηχητές τους, κανείς, ούτε η πολιτεία ούτε η Εκκλησία ούτε η δημοσιογραφία ή η τηλεδιδαιτώμενη κοινωνία, δεν δικαιούται να ισχυρίζεται ότι «όλα αυτά», οι καταγγελίες δηλαδή, είναι «υπερβολές» για τις οποίες φταίει το «metoo» ή «μανία κάποιων να αποκτήσουν δεκαπεντάλεπτη τηλεοπτική φήμη δηλώνοντας θύματα».

Και πόσες φορές δεν έχουμε ακούσει το καταδικαστικό αρρενοπρεπές πόρισμα «τώρα το θυμήθηκαν;». Θαρρείς και δεν έχουμε την παραμικρή ιδέα για το πώς πορεύονται οι αρρενοδεσποζόμενες² ανθρώπινες κοινωνίες επί χιλιετίες. Ή πόσο αλλοτριωτικά δουλεύει το «ένστικτο αυτοσυντήρησης και αυτοπροστασίας» μιας οικογένειας, μιας γειτονιάς ή ενός χωριού [...].

¹ φαρισαϊσμός: η υποκρισία (μτφ)

² αρρενοδεσποζόμενες: αυτές στις οποίες κυριαρχούν και έχουν τον έλεγχο οι άντρες.

Κείμενο 2

[Ακόμα;]

Το κείμενο προέρχεται από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Ακόμα», το οποίο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Νουμάς, τεύχος 82, Φεβρουάριος 1904. Στο κείμενο παρουσιάζεται ένας απατημένος σύζυγος (Κούρκουπος) να πιέζεται από τον ξάδελφό του (Θοδόση) να σκοτώσει τη γυναίκα του.

[...] Ξάφνως οι σκύλοι εμούγκρισαν, αλλά ο Θοδόσης τους ησύχασε μ' ένα νόημα κ' εμουρμούρισε:
- «Να την. Πάρε». Και του έβαλε το καριοφύλι στο χέρι.

[...] Οι σκύλοι δεν εσάλεψαν. Κι ο Κούρκουπος αναστέναξε βαθιά κ' είπε αλαφρωμένος ποθώνοντας³ το όπλο.

- «Είναι άντρας».

- «Είναι αντρίκια ντυμένη· οι σκύλοι την εγνώρισαν. Χτύπα».

Δεν υπάκουσε, γιατί δεν ήθελε να πιστέψει.

- «Είναι αντρίκια ντυμένη» του ματάειπε ανυπόμονα. «Την είδα να κατεβαίνει».

Και με τα λόγια τούτα του απόσβησε κάθε ελπίδα. Ο Κούρκουπος εκατάλαβε μέσα του, πως μελλόμενο του ήταν να γένει φονιάς· και η σκέψη τούτη ήταν τρομερή τόσο για τον καλόν άνθρωπο που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του.

Εκείνη ωστόσο εμάκραине κ' είτουν έτοιμη να πάρει το γύρισμα του δρόμου. «Τι προσμένεις; Μας έφυγε. Αυτή είναι». Του 'πε με βραχνή φωνή ο Θοδόσης. «Μας εντροπιάσατε». Κ' έκαμε να του αρπάξει το ντουφέκι.

- «Εσύ δε θα τη σκοτώσεις!» Κ' εφώναξε αποφασισμένος:

- «Γυναίκα, στάσου· ειδεμή...»

Μα εκείνη εβάλθη να τρέχει όσο εδύνοτουν, και μια στιγμή την έχασαν από μπρος τους. [...]

Μα ο Κούρκουπος δεν άκουε τίποτις· ήθελε τώρα να μάθει τη ντροπή του από το στόμα της· και, χωρίς να σταθούν, την εξάτρεξε ολόγουρα και την επρόφτασε τέλος προς τα έμπα του χωριού, και την άδραξε από τα μαλλιά και την έβαλε κάτω. Εκείνη έριξε ψιλή φωνή. Και ο Κούρκουπος απάφησε το όπλο· και εσήκωσε την τρομαγμένη γυναίκα στα δυο χέρια και την έσυρε στο σπίτι. [...]

Εφαινότουν μικρή στ' αντρίκια φορέματα που μολογούσαν το έγκλημά της· και κοιτάζοντάς την τον επαραπήρε ή χολή, τα φρένα του εσκοτιστήκαν, μια στιγμή ακόμα ετσώπασε, κ' ύστερα με βαθύ ανασασμό της είπε:

- «Τέτοια ώρα, αντρίκια ντυμένη, στους Έρμονες. Σκύλα πού είσουν;» [...]

³ ποθώνοντας: ακουμπώντας κάτω

Κι όσο εκείνη από τρομάρα κ' έλεγχος⁴ δεν αποκρενότουν, τόσο η χολή του επέρσευε, τόσο την ετυραγνούσε· κ' έκατάλαβε η άτυχη πως είταν τώρα το τέλος της.

«Έλεος, έλεος» είπε· «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το θεό!»

Έμεινε ο Κούρκουπος· εγίνη κίτρινος· ο λόγος της τον εξαρμάτωνε⁵. [...]

Κι ο Θεοδόσης που' χε παραμονέψει εχτύπησε μ' ορμή βαριά την πόρτα· κ' είπε: «Ακόμα; ακόμα;»

Και σαν απάντηση ακουστήκαν φωνές από μέσα. « Έλεος, έλεος, το παιδί σου. Απάνθρωπε, με σκότωσες!» και δυνατά όσο εδυνότουν: — «Βοήθεια, βοήθεια!... Α!»

Κ' υστέρα άκρα σιωπή.

Τότες όμως ανοιχτήκαν τ' άλλα σπίτια, κ' εβγήκαν οι γειτόνοι άντυτοι, ανταριασμένοι, κ' εсуναχτήκαν μπρος στου Κούρκουπου το σπίτι, άντρες, παιδιά, ρωτώντας τί τρέχει· [...]

Ο Θεοδόσης τους αποκρίθηκε: — «Την εσκότωσε».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι ενστάσεις όσον αφορά τη βία κατά των γυναικών και την ανισοτιμία σε βάρος τους, στις οποίες αντιπαρατίθεται ο συντάκτης του Κειμένου 1; (60 – 70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο πρόλογος σε κάθε κείμενο στοχεύει να προετοιμάσει τον αναγνώστη για όσα θα ακολουθήσουν παρακάτω και να έλξει το ενδιαφέρον του, για να συνεχίσει την ανάγνωση. Θεωρείς τον συγκεκριμένο πρόλογο επιτυχή, όσον αφορά τα δύο αυτά δεδομένα;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 παρουσιάζεται έντονη ειρωνεία από τον συντάκτη, που φτάνει μέχρι τον σαρκασμό. Να εντοπίσεις τρία σημεία στα οποία αυτό γίνεται εμφανές (μονάδες 9) και να εξηγήσεις με συντομία πώς στο καθένα αποτυπώνεται η ειρωνεία (μονάδες 6).

Μονάδες 15

⁴ έλεγχος: ενοχή

⁵ εξαρμάτωνε: αφόπλιζε, προσέβαλλε κάποιον αφοπλίζοντάς τον.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την πράξη του Κούρκουπου με αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Προκαταλήψεις και στερεότυπα

Το κείμενο της Σώτης Τριανταφύλλου δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Γυναίκα, τεύχος 47, 2012. Συνοτομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Τον τελευταίο καιρό αποφάσισα να σημειώνω τις προκαταλήψεις που ακούω σε συζητήσεις ή που συναντώ στην καθημερινότητα. Για παράδειγμα, σημείωσα μια σκηνή σ' ένα εστιατόριο, όπου κάθισα με μια ηλικιωμένη φίλη μου. Ο σερβιτόρος την αποκάλεσε «γιαγιά» («Τι να σας φέρω γιαγιά;») και **εξεπλάγη**, όταν εκείνη αντέδρασε λέγοντάς του ότι δεν είναι η γιαγιά του. Αυτού του είδους η οικειότητα προέρχεται από την αντίληψη ότι τα ηλικιωμένα άτομα δεν είναι άντρες και γυναίκες, αλλά παππούδες και γιαγιάδες. Προέρχεται, δηλαδή, από την αντίληψη ότι οι ηλικιωμένοι δεν έχουν φύλο και ότι ορίζονται από τη συγγενεία τους με νεότερους ανθρώπους.

Μια άλλη προκατάληψη που σημείωσα - ένα αποτέλεσμα έλλειψης πληροφόρησης, μειωμένης αντίληψης και αποδοχής στερεοτύπων - σχετίζεται με την ελληνική καταγωγή. Παλιότερα οι Έλληνες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ήταν πονηροί, εργατικοί, μελαχρινοί, μυστακοφόροι, με παράξενες συνήθειες, όπως το σπάσιμο των πιάτων και το σουβλισμα των αρνιών. Αυτές τις ημέρες οι Γερμανοί, οι Βρετανοί, οι Αμερικανοί πιστεύουν ότι εξαιτίας της οικονομικής κρίσης οι Έλληνες περιφέρονται ρακένδυτοι και ότι οι καλοντυμένοι Έλληνες είναι κλέφτες που έχουν αποκτήσει οικονομική άνεση με δόλιο τρόπο, εις βάρος της Ευρώπης. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι Έλληνες είναι άξιοι **περιφρόνησης**. [...]

Κάθε προκατάληψη έχει βεβαίως τις δικαιολογίες της, το στατιστικό της δυναμικό. Ωστόσο, η μετατροπή μιας μεμονωμένης αρνητικής εμπειρίας σε γενική πεποίθηση είναι ένδειξη περιορισμένου ορίζοντα. Πολλοί ηλικιωμένοι δεν ακούνε καλά· όμως αυτή η παρατήρηση δεν αρκεί, για να ουρλιάζουμε, όταν τους μιλάμε, αρθρώνοντας τις συλλαβές μια-μια, ώστε να μας ακούνε. Κοντολογίς, δεν είναι όλοι οι ηλικιωμένοι κουφοί, όπως δεν είναι όλες οι γυναίκες ανίκανες να αποφασίσουν αν μια πόρτα ανοίγει με σπρώξιμο ή με τράβηγμα.

Σημειώνοντας τις προκαταλήψεις γίνομαι όλο και πιο αισιόδοξη. Θυμάμαι πως, όταν ήμασταν μικροί, ο ξάδερφός μου ο Τζίμι, που ζούσε στο Μέμφις του Τενεσί, έλεγε με μορφασμό αηδίας ότι «οι νέγροι μυρίζουν άσχημα». Χρησιμοποιούσε τη λέξη «νέγροι», που δεν πολυακούγεται πια. Με το πέρασμα του χρόνου ο Τζίμι όμως άλλαξε: πριν από λίγες ημέρες είδαμε μαζί στο Μπρόντγουεϊ ένα μιούζικαλ με τον προσφιλή τίτλο «Μέμφις», στο οποίο ένας λευκός ντισκ τζόκεϋ ερωτεύεται μια μαύρη τραγουδίστρια. Ο πρώην «ρατσιστής» νεαρός από τον Νότο έχει εξελιχθεί σε έναν ώριμο,

μετριοπαθή ενήλικα που ψήφισε τον Ομπάμα¹. Επίσης, δεν θυμάται τα περί δυσάρεστης μυρωδιάς – οι νεανικές μας πλάνες είναι πιο δυσάρεστες από τις μυρωδιές.

Αυτό που συμβαίνει με την ωρίμανση των ανθρώπων συμβαίνει και με την ωρίμανση των κοινωνιών. Όταν ήμουν νέα, οι ενήλικες πίστευαν ότι όλοι οι νέοι είχαμε παρασυρθεί στον ωκεανό του σεξ, των ναρκωτικών και του ροκ – «πού οδεύομεν!»². Σήμερα, παρ' ότι ο δρόμος προς την ωριμότητα είναι μακρύς, οι πολίτες μάλλον διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στα άτομα και αποφεύγουν τις υπεραπλουστεύσεις και τις γενικεύσεις. Η ενημέρωση, τα ταξίδια, η πρόοδος της ίδιας της ανθρώπινης ιστορίας τοποθετούν τον καθένα μας μπροστά στις προκαταλήψεις του.

Κείμενο 2

«Τ.Τ.Τ.»

Το κείμενο έχει συγγραφεί από την Κική Δημουλά και ανήκει στη συλλογή «Κυκλογραφήματα» που γράφτηκαν την περίοδο 1959-1967 και δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Κύκλος» της Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία εργαζόταν η Κική Δημουλά. «Εκτός σχεδίου», (Ε' Έκδοση, Ίκαρος, 2020).

Είναι Πέμπτη. [...]

Είσαι μόνος σου, κι αυτό προσθέτει, αφαιρεί, περιπλέκει.

Ένα γραμματοκιβώτιο στο δρόμο σου είναι μια πρώτη βοήθεια.

Έχω να ρίξω ένα γράμμα. Την ίδια στιγμή που πλησιάζω το φάκελο στη μικρή χαραμάδα, ένας άλλος φάκελος έχει υψωθεί, έχει σταθεί δίπλα στον δικό μου, μα τον βλέπω να υποχωρεί, να χαμηλώνει, κι ο αποστολέας μου παραχωρεί τη σειρά του.

– Παρακαλώ. Ορίστε. Δεν είναι τίποτα βιαστικό! Και που το ρίχνω ..., ψελλίζει.

Κρατώ το γράμμα μου στο μεταίχμιο επαφής, και με το χέρι ψηλά, σα να παραδίδομαι στα απρόοπτα του κόσμου και της βροχής, κοιτάζω τον ομιλητή. Είναι αγαπητός: ηλικιωμένος και θλιμμένος.

Ρίχνει μια ματιά γύρω γύρω στον καιρό και συνεχίζει:

– Δυο λόγια στέλνω στην κόρη μου ... Μοναχοκόρη. Σώνει και καλά να γίνει αισθητικός. Γιατί δε μαθαίνεις τη βελόνα, Κατίνα μου, να 'χεις την πελατεία της μάνας σου έτοιμη; Τι λέτε, μπαμπά, τώρα. Θέλω κάτι ανώτερο. Τι να κάμω, μοναχοκόρη, βλέπετε, πουλάω ένα αμπελάκι στο χωριό μου, τέτοιο σταφύλι δεν το βλέπετε ποτέ στην αγορά. Και με τα λεφτά που πήρα τη στέλνω έξω. Κατίνα, της είπα, κοίτα να τελειώσεις γρήγορα, γιατί αυτό, όταν σε γεννήσαμε και σε μεγαλώναμε, δεν το λογαριάζαμε

¹ Ο Μπαράκ Χουσέιν Ομπάμα είναι Αμερικανός πολιτικός και δικηγόρος, ο οποίος υπηρέτησε ως ο 44ος Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (2009-2017)· ο πρώτος Αφροαμερικανός που εκλέχθηκε σε αυτή τη θέση. Είναι Μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος.

² Πού οδεύομεν: πού πηγαίνουμε

να συμβεί. Μάλιστα, μπαμπά, μου είπε, κι έφυγε. Τέλειωσαν οι σπουδές, και τι νομίζετε πως μου γράφει; Μπαμπά, αποφάσισα να κάμω εδώ καριέρα. Εκεί υπάρχει συναγωνισμός, ενώ εδώ χαίρει άκρας εκτιμήσεως το επάγγελμα. Είμαι καλλιτέχνης, κι είναι κρίμα να θαφτώ εκεί. Κατάλαβα ότι δεν θα γύριζε. Και τι δεν έκαμα για να τη συγκινήσω. Τι γράμματα, τι ποιηματάκια από τον ημεροδείχτη... Τίποτα. Μέχρι που μια μέρα πήρα τη γυναίκα μου και πήγαμε στο φωτογραφείο. Πρώτη μου φορά το έκανα αυτό. Αν τη βλέπατε αυτή τη φωτογραφία, θα σπάραζε η δική σας η καρδιά. Εκείνης όμως τίποτα. Παρά μου απάντησε, μπαμπά, μην μπαίνετε εμπόδιο στα όνειρά μου. Τις προάλλες βρήκαμε σε ένα συρτάρι κάποιο παιδικό μπρεδεδάκι που της το 'χε πλέξει η μάνα της. Ας το στείλουμε, είπα στη γυναίκα μου. Μπορεί να μετανοήσει... Και χτες λαβαίνω ένα σημείωμα, πολύ θυμωμένο, μπαμπά, ξεμωραθήκατε; Με κάνετε να τρέχω στα τελωνεία, και να πληρώνω και φόρο... Κι εγώ της γράφω τώρα, πως καλά, δε θα ξαναγίνει αυτό, και τουλάχιστον, αν μπορεί, ας μας στείλει μια φωτογραφία της...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θέση παίρνει η συγγραφέας στο Κείμενο 1 απέναντι στις προκαταλήψεις, που σημειώνει, και με ποια παραδείγματα την τεκμηριώνει; Οργάνωσε την απάντησή σου σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με σύγκριση-αντίθεση. Αφού εντοπίσεις τη δομή της παραγράφου (μονάδες 2), να αναφέρεις τα χωρία στα οποία παρατηρείται η σύγκριση (μονάδες 4) και να σχολιάσεις τι συγκρίνεται με τι (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη «**εξεπλάγη**» στην πρώτη παράγραφο έχει τη σημασία:

α) θύμωσε

β) ξαφνιάστηκε

γ) γέλασε

δ) πληγώθηκε

2. Η λέξη «**περιφρόνησης**» στη δεύτερη παράγραφο, έχει ως αντώνυμό της τη λέξη:

- α) αποδοκιμασίας
- β) ολοκλήρωσης
- γ) εκτίμησης
- δ) απερισκεψίας

3. Στη δεύτερη παράγραφο στο χωρίο: «Παλιότερα οι Έλληνες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ήταν πονηροί, εργατικοί, μελαχρινοί, μυστακοφόροι, με παράξενες συνήθειες όπως το σπάσιμο των πιάτων και το σούβλισμα των αρνιών» κυριαρχεί:

- α) η παρατακτική σύνδεση
- β) ο μικροπερίοδος λόγος
- γ) το πολυσύνδετο σχήμα
- δ) το ασύνδετο σχήμα

4. Η συντάκτρια παραθέτει στην τέταρτη παράγραφο την άποψη του ξαδέρφου της Τζίμι από το Μέμφις της Αμερικής ότι «οι νέγροι μυρίζουν άσχημα»:

- α) για να επικυρώσει τη δική της άποψη γι' αυτούς
- β) για να επικρίνει τη συγκεκριμένη άποψη
- γ) για να την αντιπαραθέσει στη συνέχεια της παραγράφου με την αλλαγή της οπτικής του ξαδέρφου
- δ) για να δώσει χιουμοριστικό τόνο στο κείμενο

5. Στην τελευταία παράγραφο η φράση «πού οδεύομεν!» βρίσκεται σε εισαγωγικά, γιατί χρησιμοποιείται περισσότερο για να δηλώσει:

- α) ειρωνεία για τις απόψεις των ενηλίκων της εποχής
- β) θαυμασμό για την ορθότητα των λεγόμενων
- γ) φράση της αρχαίας ελληνικής
- δ) έκπληξη

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση της κόρης όσον αφορά το θέμα της επαγγελματικής της αποκατάστασης στο Κείμενο 2. Συμφωνείς με αυτήν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε 100 - 150 λέξεις.

Κείμενο 1

Brain drain¹: Γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι;

Το κείμενο προέρχεται από άρθρο της Μάρνυ Παπαματθαίου, στις 06-10- 2020, στην εφημερίδα το Βήμα, στο ένθετο Κοινωνία. Διασκευή συντομευμένη για τις ανάγκες της εξέτασης.

Γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι και οι νέες επιστήμονες από το εξωτερικό στη χώρα μας; Και πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε προς όφελος της Ελλάδας τη «μαγική εικόνα» που δείχνει δεκάδες νέους και νέες να έχουν επιστρέψει πίσω την περίοδο της πανδημίας, μόνο όμως για να συνεχίσουν «ηλεκτρονικά» από εδώ στις επαγγελματικές υποχρεώσεις που διατηρούν στο εξωτερικό;

Όπως δείχνει μεγάλη έρευνα που έκανε πρόσφατα το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), σχεδόν έξι στους δέκα (το 58%) Έλληνες επιστήμονες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό, επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Οι περισσότεροι (το 70%) αναφέρουν ως αιτία την ποιότητα ζωής στη χώρα μας, καθώς και την επιθυμία να είναι κοντά στις οικογένειές τους (42%).

Για την Ελλάδα ωστόσο, το θέμα μοιάζει υποκριτικό. Παρ' ότι πολιτικοί και ακαδημαϊκοί χύνουν δημόσια «δάκρυα» σε συζητήσεις και αναρτήσεις τους για το brain drain που πληγώνει τη χώρα μας, στην πραγματικότητα το θέμα δεν φαίνεται να τους απασχολεί ιδιαίτερα. Ποιος δεν έχει στο περιβάλλον του έναν νεότερο ή και μεγαλύτερο επιστήμονα που θέλησε να γυρίσει στα πανεπιστήμια της χώρας μας, αλλά οι συνάδελφοί του εδώ τον διαβεβαίωσαν ότι τα κριτήρια τους δεν έχουν να κάνουν με την επιστημονική του αξία, αλλά με τη συμμετοχή του σε «οικογένειες» ή πανεπιστημιακές «παρέες» που αποφασίζουν για το ποιος προσλαμβάνεται ή εξελίσσεται στα ΑΕΙ της Ελλάδας;

Στην έρευνα του ΕΚΤ οι νέοι και οι νέες που ρωτήθηκαν αν θέλουν να γυρίσουν στην Ελλάδα δεν έθεσαν ως αρνητικό παράγοντα κυρίως τους μειωμένους μισθούς που τυχόν θα τους προσφέρονταν. Έθιξαν την αναξιοκρατία. Η έρευνα έγινε πέρυσι από το Εθνικό κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του ΕΚΤ «Γέφυρες Γνώσης και Συνεργασίας».

«Η Ελλάδα, τόσο προ της πανδημίας αλλά κυρίως μετά, έχει ανάγκη από τους ανθρώπους της», λέει ο Δημήτρης Μαραγκός από την πλευρά του ΕΚΤ. «Το μεγαλύτερο εξαγωγίμο προϊόν της χώρας μας δυστυχώς ή ευτυχώς τα τελευταία χρόνια είναι το πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό, κατά

¹ Διαρροή εγκεφάλων, μτφ. η φυγή εξειδικευμένων εργαζόμενων στο εξωτερικό

πλειοψηφία εξειδικευμένο και με πολλά προσόντα. Οι νέοι επιστήμονες και επαγγελματίες που έφυγαν από την Ελλάδα τα χρόνια της οικονομικής κρίσης δεν έφυγαν τυχαία» δηλώνει.[...]

«Οι νέοι μας πάντα έχουν στραμμένα τα μάτια πίσω στη χώρα και με την πρώτη αφορμή θέλουν να βοηθήσουν. Να γυρίσουν όμως; Δύσκολο. Και αυτό όχι τόσο επειδή θα έβαζαν πρώτο τον μισθολογικό παράγοντα, αλλά εξωγενείς αδυναμίες που ελληνικού συστήματος όπως η αναξιοκρατία και η γραφειοκρατία», αναφέρει χαρακτηριστικά.

«Ο Έλληνας που έφυγε στο εξωτερικό δεν εμπιστεύεται το ελληνικό κράτος», συνεχίζει ο κ. Μαραγκός. «Είτε επειδή αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι το ελληνικό κράτος εμμέσως μπορεί να τον έδιωξε από τη χώρα, είτε επειδή απλά θεώρησε ότι δεν μπορεί να τον βοηθήσει. Αυτό που είναι στην ατζέντα τα τελευταία χρόνια είναι το πώς θα πείσουμε τους νέους μας να γυρίσουν πίσω. Το θέμα, κατά την προσωπική μου άποψη, δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι πώς μπορεί η ελληνική πολιτεία να δείξει ότι σέβεται αυτούς τους ανθρώπους που βρίσκονται στο εξωτερικό, είτε αποφασίσουν να γυρίσουν πίσω, είτε όχι αλλά το κυριότερο τι μπορεί να κάνει για να μην φύγουν και άλλοι».[...]

«Ας μην ξεχνάμε», συνεχίζει, «το ότι κάποιοι δεν έφυγαν για το εξωτερικό δεν σημαίνει ότι δεν άξιζαν το ίδιο με αυτούς που έφυγαν και διέπρεψαν. Αυτό που έχει την μεγαλύτερη σημασία και άρα και τη μεγαλύτερη αξία είναι να συνδέσουμε τους κρίκους. Να φέρουμε σε επαφή τους Έλληνες όπου και αν βρίσκονται».

Κείμενο 2

Μικρή βαλίτσα (τραγουδί)

Το τραγούδι προέρχεται από τον ομώνυμο δίσκο του Αλκίνοου Ιωαννίδη σε μουσική και στίχους δικούς του. Έχει ανακτηθεί διαδικτυακά από <http://www.alkinoos.gr/el/archive/lyrics/207-2014-small-suitcase.html>.

Και πού να πας και πού να 'ρθείς
και πού να επιστρέψεις,
που 'ναι τα ξένα μακρινά
κι είν' τα δικά μας ξένα
και πού να επιστρέψεις.

Μικρή βαλίτσα και βαριά,
γεμάτη πέτρα κι ήλιο,
είναι το εμπρός ανήλιαγο
κι είναι σκληρό το πίσω

και πού να σ' ακουμπήσω.

Μικρή βαλίτσα κι αδειανή
κι ας μου 'κοψε τα χέρια,
δε βρίσκω τόπο να σταθώ,
ματώνω να σ' αφήσω,
λυγώ να σε κρατήσω.

Και πού να πάω και πού να 'ρθώ
και πού να επιστρέψω,
που 'ναι τα ξένα μακρινά
κι είν' τα δικά μου ξένα
και πού να επιστρέψω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων του Κειμένου 1 με την ένδειξη **Σωστό** ή **Λάθος** βασισμένος /η στα νοήματα του κειμένου:

- Οι νέοι που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό:

1. Επέστρεψαν σε ικανοποιητικό ποσοστό για πάντα πίσω στη διάρκεια της πανδημίας.
2. Παραπάνω από τους μισούς δεν είναι αρνητικοί στο ενδεχόμενο της επιστροφής τους στην Ελλάδα, σύμφωνα με έρευνες.
3. Θεωρούν πως μπορούν να συμβιβαστούν και με μικρότερο μισθό από αυτόν που παίρνουν στο εξωτερικό.
4. Δεν εκτιμούν ως αρνητικό παράγοντα για την επιστροφή τους τη γραφειοκρατία της χώρας.
5. Είναι θετικοί να βοηθήσουν την πατρίδα τους από όπου βρίσκονται.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς λειτουργούν οι δύο ερωτήσεις της πρώτης παραγράφου στην αλληλουχία – σύνδεση των νοημάτων στο υπόλοιπο τμήμα του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε αρκετά σημεία του Κειμένου 1 υπάρχει ευθύς λόγος. Αφού εντοπίσεις τρία διαφορετικά χωρία με ευθύ λόγο (μονάδες 6), να εκτιμήσεις τι προσφέρει ως προς το ύφος λόγου (μονάδες 6) και ως προς τον στόχο του κειμένου (μονάδες 3) αυτή η επιλογή της συντάκτριας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο βασικός προβληματισμός της φωνής που ακούγεται στο Κείμενο 2; Πώς νομίζεις πως θα αισθανόταν κάθε άνθρωπος στη θέση αυτή που περιγράφει το τραγούδι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου τεκμηριωμένα με στοιχεία του κειμένου σε 120 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από την επιστημονική μελέτη «Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια. Διαστάσεις και επιπτώσεις», που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2014, από το Ινστιτούτο Ερευνών της ΓΣΕΕ και το Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.

Το βίωμα της ανεργίας έχει απασχολήσει σημαντικό αριθμό μελετών. Σε ορισμένες από αυτές η ανεργία γίνεται αντιληπτή ως μία από τις βασικές αιτίες διάβρωσης του κοινωνικού δεσμού. Από τις πρώτες κιόλας σχετικές μελέτες είχε καταγραφεί η σχέση μεταξύ ανεργίας και ψυχικής υγείας και είχαν επισημανθεί οι δυσάρεστες ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας.

Η γενικευμένη αντίληψη που επικράτησε για την ανεργία είναι ότι αυτή συμβάλλει στην «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου και βιώνεται συχνά ως μια πράξη «κοινωνικής ταπείνωσης». Εδώ η κεντρική υπόθεση είναι ότι οι άνεργοι βιώνουν πολλαπλές μορφές αποστέρησης και η ανεργία νοείται ως μια κατάσταση «κοινωνικής πτώσης». Πέραν τούτου, θεωρήθηκε ότι απορρυθμίζει ή ακόμα και καταστρέφει τις κοινωνικές σχέσεις.

Πολλοί ερευνητές αντιλαμβάνονται την ανεργία ως μια συσσωρευτική ρήξη των κοινωνικών σχέσεων, η οποία, πέραν της δεδομένης ρήξης του δεσμού που συνδέει το άτομο με τον κόσμο της εργασίας, διαρρηγνύει επίσης τους δεσμούς με το οικείο περιβάλλον (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) ή οδηγεί ακόμα και σε κοινωνική απομόνωση. χρησιμοποιούν την έννοια της «μη ένταξης», «μη προσχώρησης» ή «μη υπαγωγής» ενός ατόμου στο σύνολο.

Ένα από τα βασικά ζητήματα που θίγουν οι σχετικές με το θέμα της ανεργίας μελέτες (πέρα από τη στέρηση ή τη μείωση του εισοδήματος που συνεπάγεται η ανεργία) είναι το θέμα του χρόνου και της διαχείρισής του. Οι ερευνητές επεσήμαναν το ζήτημα της «διάρρηξης του χρονικού πλαισίου», όπου η κατάσταση της ανεργίας δεν ενσωματώνεται στο προϋπάρχον χρονικό σχήμα, με αποτέλεσμα σε έναν κόσμο πιο «φτωχό» σε γεγονότα να ανταποκρίνεται μια πιο «φτωχή» αντίληψη του χρόνου. Η εργασία είναι, αφενός, η δραστηριότητα που δίνει νόημα και αξία στον ελεύθερο χρόνο και, αφετέρου, είναι η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή», που απασχολεί, κουράζει και που δεν αφήνει χρόνο για οτιδήποτε άλλο. Χωρίς την εργασία ο χρόνος χάνει το νόημά του και τα άτομα περνούν από μια καθημερινότητα στην οποία κυριαρχεί η εργασία σε μια καθημερινότητα η οποία δομείται σε διάφορες εμπειρίες όπου κυριαρχεί το αίσθημα του κενού.

Πέραν αυτών των γενικά αποδεκτών ερμηνειών, πολλές μελέτες αναδεικνύουν την αδυναμία να αντιληφθούμε τους άνεργους ως μια ενιαία κατηγορία και να μιλήσουμε για ένα κοινό βίωμα της ανεργίας. Οι παράγοντες διαφοροποίησης του βιώματος της ανεργίας που έχουν αναδειχθεί από τις διάφορες μελέτες συνεπάγονται και το γεγονός ότι, αν και οι άνεργοι αποτελούν μια ιδιαίτερη κοινωνική κατηγορία, η ανεργία δεν γεννά μια διαδικασία ταύτισης με την κατάσταση του ανέργου. Επί της ουσίας αναφέρεται κανείς σε μια ετερογενή ομάδα στη βάση των διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών των ανέργων και της διάρκειας της ανεργίας. Με άλλα λόγια, η ανεργία δεν πλήττει όλους τους άνεργους με τον ίδιο τρόπο. Σε αντίθεση με άλλες κατηγορίες ή ομάδες κοινωνικά αποκλεισμένων, οι άνεργοι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ομάδα με αποσαφηνισμένα κοινά κοινωνικά χαρακτηριστικά ή ως κοινωνικό στρώμα.

Κείμενο 2

Τους ναυτικούς τους γέρους συλλογίζουμαι

Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στον Κώστα Ουράνη και εντάσσεται στην συλλογή «Ποιήματα» (Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1953).

Τους ναυτικούς τους γέρους συλλογίζουμαι,

που πια να ταξιδέψουν δε μπορούνε

κι αράξαν στο νησί τους — και τις μέρες τους

ανώφελοι και άνεργοι περνούνε·

που είναι σαν ξένοι στη ζωή τη γύρω τους

και στο νησί τους σα φυλακισμένοι,

που σέρνονται σκυφτοί και λιγομίλητοι

κι ο νους τους στα ταξίδια τους πηγαίνει·

που πάντα τη φανέλλα με την κόκκινη

την άγκυρα στο στήθος τους φοράνε

και που, όταν περπατάν, σκαμπανεβάζουνε

σα μέσα σε καράβι ακόμα να 'ναι·

που, στεριανοί, δεν παύουνε να γνοιάζονται

για τον καιρό στη θάλασσα που κάνει,

που κι ούτε μιαν ημέρα δεν αφήνουνε

χωρίς να κατεβούνε στο λιμάνι·

και που, όταν ο χειμώνας μέσ' στο σπίτι τους

τούς κλείνει, προς στο τζάκι τους, τα βράδυα,

μ' υπομονή κι αγάπη —για τ' αγγόνια τους

είτε γι' αυτούς— μικρά φτιάνουν καράβια...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες αλλαγές επέρχονται στην αντίληψη του χρόνου κατά τη διάρκεια της ανεργίας, σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3^η και 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες επιλέγουν να οργανώσουν το κείμενό τους στηριζόμενοι σε στοιχεία άλλων μελετών. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, προτάσσουν τα ευρήματα των μελετών κατά την οργάνωση των επιχειρημάτων τους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου (2η παράγραφος),

β. η παρένθεση: (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) (3η παράγραφος)

γ. τα εισαγωγικά: η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή» (4η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και συναισθήματα εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο για τους ναυτικούς που δεν ταξιδεύουν πια; Ποια συναισθήματα σού δημιούργησε η ανάγνωση του Κειμένου 2; Να αναπτύξεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τηλεόραση και πολιτισμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Γιώργου Λιάππη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 30.11.2012.

Μύδροι¹ εξαπολύονται τον τελευταίο καιρό κατά της ελληνικής ιδιωτικής τηλεόρασης, με αφορμή τις τουρκικές σειρές που καθημερινά παρελαύνουν στις οθόνες μας. Από τον Μουράτ στην Ασί και απ' εκεί στον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή και πάει λέγοντας ...

Ως συνήθως, στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο χάνουμε το μέτρο αιώνες μετά. Πράγματι η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού. Πράγματι οι τηλεοπτικές παραγωγές, ιδιαίτερα οι καθημερινές, μπορούν να επιφέρουν αυτό που αποκαλούμε πολιτισμική αλλοτρίωση, ξενομανία κ.λ.π. Πράγματι η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της, οφείλει να υποστηρίζει ελληνικές παραγωγές, δείγματα πολιτιστικά της δικής μας κουλτούρας, που θα αποτελέσουν και καταπίστευμα² για το μέλλον.

Από τις παραπάνω διαπιστώσεις, όμως, έως τη δαιμονοποίηση των τουρκικών σίριαλ υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα και, μετά από πολλά λογικά χάσματα, οδηγούμαστε στο «συμπέρασμα» του αφελληνισμού. Πρώτον, διότι η τηλεόραση αποτελεί περισσότερο αντανάκλαση του πολιτισμού μας και λιγότερο γενεσιουργό αιτία. Σίγουρα και η ίδια, με τη δυναμική της εικόνας που διαθέτει, μεταβάλλεται προοδευτικά από αιτιατό³ σε αίτιο πολιτισμικής αλλοτρίωσης. Δεν αντανakλά δηλαδή μόνο τον πολιτισμό μας, αλλά και τον διαμορφώνει. [...]

Κείμενο 2

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη Απρίλης

¹ κατηγορίες (έντονες)

² Καταπίστευμα: παρακαταθήκη, κληρονομιά

³ Αιτιατό: το αποτέλεσμα που συνδέεται με μια αιτία

Από τα όπλα που περνάνε, τ' ωραιότερο είναι σίγουρα το πεδινό πυροβολικό. Σταματημένος τ' άλλο βράδυ στο πλευρό του δρόμου, αναζητώ κι εγώ με τα μάτια κάποιον που ξέρω πως υπηρετεί εκεί. Είναι στην ίδια με μένα κλάση, επιστρατεύτηκε την ίδια μέρα, και μαζί αποχαιρετήσαμε την ειρηνική ζωή.

Τεντώνομαι και φωνάζω μέσα στο χείμαρρο που περνάει σιγοβουίζοντας:

- Κατράκης!... Κατράκης!... ε! Μανώλη!...⁴

Κανένας δεν αποκρίνεται. Οι ελάτες περνάνε αργολίκνιστοι πάνω στ'άλογά τους. Με το μάτι, τους ακολουθώ ώσπου σβήνονται ολότελα στο σύθαμπο⁵. Όμως, προτού χαθούν, τους βλέπεις μια στιγμή σα ξεκόβονται ψηλοί, λυγεροί πάνω στην άλαμπη πλάκα τ' ουρανού, ζωντανοί ανδριάντες.

Σφίγγεται η καρδιά σου, λύπηση σε κυριεύει σαν περνάνε πεζικά. Είναι ένα κοπάδι ατέλειωτο, σκυθρωπό, μορφές τυραγνισμένες κι ανώνυμες, μάτια που μέθυσαν από το ξεθέωμα της πορείας. Σε κοιτάζουν για μια στιγμή με μάτι αδειανό. Αφού περάσει κάνα σύνταγμα κι ύστερα, μια, δυο μέρες, ντάλα μεσημέρι, βλέπεις ξάφνου να παρουσιάζονται στο δρόμο δυο-τρία ερημικά φανταράκια, στραπατσαρισμένα, κουτσαίνοντας, που τραβάνε κι αυτά κατά πάνω. Είναι οι βραδυπορούντες. Ο ένας έχει χτυπήσει το ποδάρι του και το πηγαίνει τώρα προσεχτικά, σαν άγιο λείψανο, φασκιωμένο σε τραγικά κουρέλια. Ο άλλος ήταν ανήμπορος, είναι, όμως πρέπει να συνεχίσει έτσι κι αλλιώς το δρόμο, ν' ανταμώσει τη μονάδα του στην πρώτη επισταθμία. Έρχονται ποδαράτοι από τη Λάρισα, και θα φτάσουν έτσι, με τα πόδια, στην Αλβανία - ο Θεός ξέρει πού. Ο ένας συντροφεύει τον άλλον, τον υποβαστάζει κάποτε· αν είναι πολύ αδύναμος, τότε ο συνάδερφος θα μοιραστεί το μεγάλο φόρτωμα μαζί του. Αυτός είναι ο σύντροφος της ερημιάς κι ο παρηγορητής... Αγιασμένο, αθάνατο ελληνικό πεζικό! Όργωσες έτσι, μέσα σε δυο μόλις γενιές, τη Μακεδονία, την Ήπειρο, την Αλβανία, τη Θράκη, την Ουκρανία, τη Μικρασία, και πάλι την Ήπειρο, την Αλβανία - τώρα. Όταν αργότερα, σε λίγους μήνες, είδα με ποια μέσα μεταφερόταν και μας πολεμούσε ο αντίπαλος, ένωσα την καρδιά μου να τρεμίζει από σπαραγμό μαζί και περηφάνεια. Τον πόλεμο τούτο που μας επιβάλαν οι πολιτισμένοι επιδρομείς χυμώντας καταπάνω μας με μηχανές που ξερνάνε τον κεραυνό, εμείς τον βγάλαμε πέρα με τα ίδια τα μέσα του '125, το φανταράκι το πεζό και το μουλαράκι. Και με τη βοήθεια του Θεού, ω, να! Γιατί μπορείς να ξαστοχάς τη θεϊκή δύναμη σαν είσαι δυνατός, όμως τη νιώθεις να πυργώνεται γύρω σου αναπάντεχα κάποια στιγμή, άμα τύχει να είσαι μικρός κι αδύναμος.

⁴Κατράκης Μάνος (1908-1984): Σημαντικός Έλληνας ηθοποιός

⁵σούρουπο

Σπάνια στη ζωή μου έτυχε να νιώσω δίπλα μου την παρουσία του Θεού τόσο ζωντανή, όσο στον αξέχαστο εκείνο καιρό που υπηρετούσα κι εγώ κάτω από τη σημαία της Ελλάδας.

1946

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα νοήματα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τη λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 με τρόπο που βοηθά στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και πώς αυτή η σχέση συνδέει νοηματική τη δεύτερη παράγραφο με την τρίτη (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε (5) φράσεις με μεταφορική (συνυποδηλωτική) λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 10) και να εξετάσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργούν στον αναγνώστη (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις σε 100-150 λέξεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τα συναισθήματα που δημιουργεί στον αφηγητή η εικόνα που αντικρίζει στον χώρο, όπου βρίσκεται.

Μονάδες 15